

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

INFORMAČNÍ ČASOPIS ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

1-2

leden – únor

2015

35. ročník

- Fejetony Pavla Kohouta
- Příloha: Historické ohlédnutí

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 09. 03. 2015 v 19:30

Díra u Hanušovic (komedie/drama, ČR, 2014, 102 min., anglické nebo německé titulky)
Režie: Miroslav Krobot; scénář: Miroslav Krobot a Lubomír Smékal; kamera: Jan Baset Střítežský
Hrají: Tatiana Vilhelmová, Lenka Krobotová, Johanna Tesařová, Ivan Trojan, Jaroslav Plesl, Simona Babčáková, Hynek Čermák, David Novotný, Lukáš Latinák, Petr Komínek, Ján Kozuch

Učitelka němčiny Maruna (Tatiana Vilhelmová), toho času hospodská, se snad nikdy nevdá. Na malé vesnici je o vhodné muže nouze: nerozhodný starosta (Ivan Trojan) tráví hodně času na posedu a čeká na svého jelena, dětsky naivní Olin (Jaroslav Plesl) je okolím považován za neškodného vesnického blázna a klempíř Kódl (Lukáš Latiňák) se s chutí otočí za každou sukni...

Pondělí 13. 04. 2015 v 19:30

Fair play (drama/sportovní, ČR – SR – Německo, 2014, 100 min., anglické nebo německé titulky)
Režie a scénář: Andrea Sedláčková; kamera: Jan Baset Střítežský; hudba: David Solař, Miroslav Žbirka

Hrají: Judit Bárdos, Aňa Geislerová, Eva Josefíková, Roman Luknár, Ondřej Novák, Ondřej Malý, Jiří Wohanka, Igor Bareš, Roman Zach, Tatjana Medvecká, Slávek Bílský, Michaela Pavlátová, Berenika Kohoutová, Vlastina Svátková

Osmdesátá léta v Československu. Mladičká sprinterka Anna (Judit Bárdos) se stává členkou Střediska vrcholového sportu. Její matka (Aňa Geislerová) a trenér (Roman Luknár) doufají, že splní kvalifikační limit a postoupí na olympijské hry. Vybočením ze světa tvrdého sportovního drilu je pro Annu pouze milostný vztah s Tomášem (Ondřej Novák). Anně začnou být bez jejího vědomí podávány anabolické steroidy...

Předběžné termíny promítání v roce 2015:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 11. 05., 08. 06., 14. 09., 12. 10., 09. 11. a 14. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v **19:30**. Změna programu vyhrazena.

Fejeton

Z onoho světa II.
Pavel KOHOUT

Zní absurdně, nazývá-li se nejsvobodnějším čas prožitý v nesvobodné zemi. Šedesátá léta dvacátého století u nás se jím jevit mohou, hluboké stopy nezaneslo zapomnění: Škvoreckého *Zbabělci*, Kunderův *Žert*, Havlova *Zahradní slavnost*, Vaculíkova *Sekera*, Formanův film *Hoří, má panenko* a Jasného *Dobří rodáci*, obrazy Rudolfa Medka, koláže Jiřího Koláře, *Literární noviny*, *Reportér*...

* * *

Kdo to čte nebo vidí dnes, musí žasnout, že ty svobodomyšlné kreace nejen vznikly, ale byly i masově zpřístupněny v zemi, která se vzpamatovávala z politických poprav, kde dosud fungovaly trestanecké lágry a panovala cenzurou posedlá komunistická strana panáčkující na vodítku z Moskvy.

To vše zavinil historický omyl sovětského vedení. Dvacet let po válce se zadržovaný „Tábor míru a socialismu“ propadl do nicoty. Plánované hospodářství odporující zákonům ekonomiky neumělo držet krok se světem, jemuž nasazoval ostruhy trh. Víc a víc bil do očí rozdíl životní úrovně na Východě i Západě, který už nebylo možno utajit ani omluvit frázemi. Neodvratně se blížila chvíle, kdy nespokojenost milionů překypí v revolty. Tehdy pojal kdosi v sovětském politbyru myšlenku dát zelenou experimentu, jakým se jevil být hospodářský projekt Oty Šika.

Pojem „Třetí cesta“ lákal naivní představou, že lze upadající socialismus dynamizovat převzetím úspěšných metod z kapitalismu. Lidový vtíp to vystihl návrhem, aby české taxíky po vzoru slavných londýnských jezdily i u nás vlevo. Nadaní ekonomové však měli částečný úspěch, když provedli v zastaralých metodách korektury, které bylo ještě možno označit za socialistické, pročež nenarazily na odpor domácí vlády a dostalo se jim potlesku i z Moskvy. Tam se zrodil nápad, že Československu budou povoleny oteče, a úspěšný model poslouží celému „Táboru“, především SSSR, který upevní nárok na vedoucí roli.

Šik a jeho lidé brzy narazili na překážku, která úspěch vylučovala: potvrdili si praxí, co už tušili: že má-li ekonomika kdekoli fungovat, potřebuje příslušnou míru svobody. To vědomí se z kruhu odborníků šířilo na všechna pracoviště země. Oslovilo hlavně statisíce komunistů, kteří se těžce vzpamatovávali z poznání, že jejich poválečný sen se proměnil v noční můru a oni se stali spolčenci zločinců. Jako když se po operaci vrací do předtím podvázaného místa krev, začala potřeba reformy okysličovat stranický aparát od základních organizací až po vrcholné orgány. Rozhodující bylo, že ta naděje osmělila nekomunistickou většinu společnosti, dosud svazovanou rezignací a strachem. Tehdy začala ta žeň uměleckých děl, která bourala dogmata i klíše a posunovala myšlení celé společnosti. Surová okupace, k níž si Sověti v srpnu 1968 alibisticky přibrali další „bratrské země“, ten vzmach na dvacet let zničila, ale nevymazala z paměti svědků ani z dějin lidstva.

* * *

(dokončení na s. 4)

„Jestliže svoboda slova vůbec něco znamená, potom je to právo říkat lidem to, co nechťejí slyšet.“
 „Žurnalistika znamená otištění toho, co si někdo jiný nepřeje vidět otištěné. Všechno ostatní jsou public relations.“
 George Orwell

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

nový rok nezačal příliš přívětivě, ba skoro hrozivě, myslím tím onen strašlivý atentát na redakci satirického týdeníku Charlie Hebdo a další vraždění v židovském nákupním středisku. Vážím si odvahy (dovolím si je tak oslovit) kolegů z pařížské redakce a připomínám si naši někdejší „Klubovou“ zbabělost za tzv. dopisových bombových atentátů, když jsme ze strachu před následky neotiskli jména nově zvoleného výboru. Musím podotknout, že jsme v té době žádný výhrůžný dopis nedostali, pouze sdělení vídeňské policie s návodem, jak se v případě nebezpečí chovat. Statečných lidí je potřeba, stejně tak jako lidí rozvážných. Je zvykem na začátku roku přát vše dobré, mým přáním je, aby důsledky tohoto brutálního činu nepadly na hlavy nevinných.

Měsíc leden je pro představitele Klubu nabit různorodou důležitou prací, jako je např. vyúčtování projektů starých a podání žádostí o projekty nové. Při práci na časopise si neustále připomínám pana Jindřicha Liona (byl pro Klub i pro mě velkou podporou), nejen proto, že mě vždy zbavil lednové rekapitulace toho, co se stalo loni. Ani tento rok jsem se k tomu nedostala. Opakované „návštěvy“ mé matky na oddělení úrazové chirurgie různých vídeňských nemocnic (maminka se dožívá koncem devadesátí let) více či méně narušily můj pracovní program, a tudíž i chod časopisu. Omluvte proto, prosím, že se plánované vydání dvojčíslí Klubu o několik dnů oddálilo.

Klubová pravidelná promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s českým velvyslanectvím a Českým centrem, pokračují každé druhé pondělí v měsíci, začátek představení je vždy v 19:30, rezervace není možná. O dalších plánovaných akcích Klubu se dozvíte na stránkách příštího čísla. Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendáře může dojít u oznámených programů ke změně data nebo programu. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme, a někdy ani to ne, nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu.

Děkujeme všem, kteří již zaplatili, a nemusíme snad zdůrazňovat, že potřebujeme každé euro, abychom daný standard udrželi.

Srdečně děkujeme všem za zasláná přání k novému roku, sešlo se jich hodně.

A teď Vám již přeji hezké posezení na stránkami Klubu!

ing. Helena Baslerová, šéfredaktorka

P.S. Omlouváme se panu Miloši Ondráškovi z Melbourne za tiskovou chybu v jeho jméně v minulém vydání Klubu.

P.P.S. Dne 2. 7. 2014 byla na Vídeňské univerzitě slavnostně promována členka výboru Kulturního klubu Andrea Ozábalová. Studia Theater-, Film- und Medienwissenschaft zakončila obhajobou diplomové práce „Mein Witz. Analyse des Stückes »Zu Hause bei den Hitlern« von Arnošt Goldflam“ a získáním titulu Mag. phil. Gratulujeme!

Obsah

Klub připravuje	2
Fejetony Pavla Kohouta	2, 4, XIV
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Kalendář: únor – duben 2015	4
Církevní kalendář: únor – duben 2015	7
Kultura	8
Události	40
Zajímavosti	44
Ekonomika	52
Správy ze Slovenska	68
Sokol & sport	72
Úvahy a postřehy	78
Z české a slovenské Vídně a okolí	82
Oznámení	86
Informace & inzerce	92
Příloha: Historické ohlédnutí	I-XIV

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
 Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Sazba: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha & Jaroslav Bulíček, Praha
 Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Verlagsort: 1030 Wien
 Hersteller und Herstellungsort: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
 Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik
 Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,
 mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler
 Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis
 Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic,
 Anna Krivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler
 Redakční kruh: Jan Brabenec, dr. Martin Franc, P. dr. Jan Horák, Ludvík Kavín,
 Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Andrea Ozábalová,
 dr. Kweta Ozábalová, Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, doc. JUDr. Marián Velický, CSc.,
 ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová
 Distribuce: Tiskárna Sládek, Znojmo

VÝSTAVY A FESTIVALY**do 16. 02. 2015 Arik Brauer**Leopold Museum, po, st – ne: 10:00-18:00; čt: 10:00-21:00
MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org**19. 02. – 13. 03. Pavol SIMAN: Skulptur trifft Bild****18. 02. 18:30 Vernissage**Die Ausstellung vereint die neuesten Bilder und Skulpturen des slowakischen Künstlers Pavol Siman aus den Jahren 2014-2015, wobei Pavol Siman die Figuralmotive in den verschiedensten geometrischen bis abstrakten Positionierungen modifiziert und dadurch die heutige Welt auf poetische Weise widerspiegelt.
Slowakisches Institut in Wien**21. 02. – 22. 03. Akkordeonfestival**04. 03. 21:00 Swing-Night SWINGFONIX feat – Ondrej Kabrna
Event Cafe, 1010 Wien, Openring 6, www.swingfonix.cz
Festival-info: +43 676 512 91 04,
www.akkordeonfestival.at**27. 02. – 01. 06. Wally Neuzil. Ihr Leben mit Egon Schiele**

Die erste Ausstellung des Jahres widmet sich „Wally“, der Frau an der Seite Egon Schieles, die einem breiten Publikum vor allem durch Schieles Meisterwerk „Bildnis Wally“ ein Begriff ist. Mit dieser Ausstellung begibt sich das Museum auf die Spuren des dramatischen Lebens jener Frau, die rund fünf Jahre lang Schieles Modell, Muse und intime Freundin war.

Leopold Museum: po, st – ne: 10:00-18:00; čt: 10:00-21:00
MuseumsQuartier Wien; www.leopoldmuseum.org**do 15. 03. Otevři zahradu rajskou. Skvosty raně středověké Evropy**

Valdštejnská jízdárna, Národní galerie v Praze

<http://vystava-benediktini.cz/vystava>**19. 03. – 15. 04. Tomáš KOMPANÍK: AHA, slowakische Volkskunst trifft auf modernes Design****18. 03. 18:30 Vernissage**Weil Tomáš Kompaník nicht glaubt, dass Stickereien ins Museum gehören, hat er ein ganz besonderes, handgenähtes Buch AHA herausgebracht, das anhand der verschiedensten gestalterischen Bearbeitungen des Grafik-Designs von den slowakischen Stickereien inspiriert wurde. Kompaníks Werk wurde mit mehreren Preisen ausgezeichnet. Das Buch wird im Rahmen dieser Ausstellung präsentiert und ist bei der Vernissage auch zu erwerben.
Slowakisches Institut in Wien**do 27. 03. Otakar SLAVÍK: Akte**Das Werk von Otakar Slavík unter besonderer Berücksichtigung seines Schaffens in der Zeit 1980-1990. Der tschechisch-österreichische Slavík wurde 1981 Mitglied des Wiener Künstlerhauses, seine erstmals gezeigten Studien entstanden im Rahmen des dortigen Aktzeichnens.
Tschechisches Zentrum Wien, Herrengasse 17, 1010 Wien**do 19. 04. Wege der Moderne. Josef Hoffmann Adolf Loos und die Folgen**

MAK – Österreichische Museum für angewandte Kunst / Gegenwarts-kunst, Stubering 5, 1010 Wien, www.MAK.at

do 03. 05. Degas, Cezanne, Seurat: Das Archiv der Träume aus dem Musée d'Orsay

Díla francouzských umělců 19. století. Ve sbírce se nacházejí též díla Alfreda Kubina a Alfonse Muchy.

O půl století později, už pětadvacet let v demokratické zemi a v tržním hospodářství, zjišťují zadní voje mé generace, jimž se podařilo projít minovým polem života k dnešku, že předvoj vnuků, kteří do svých bojů vyrazí, to vše buď neví, nebo nechápe, nebo vědět ani nechce, takže opakování katastrof dvacátého století je předprogramováno.

Od nepaměti byly zdrojem informací pro nové generace ty předchozí, zejména rodina. Co ale chtějí od mnoha otců, kteří se na příčinách nesvobody všeho druhu podíleli natolik, že poskytují potomkům svědectví zkreslená, aby neztratili před dětmi tvář? Od 6. prosince 1774, kdy Marie Terezie dekretem *Allgemeine Schulordnung* uzákonila sen Jana Amose Komenského, se stala studnicí pravdy škola. Co však chtějí od mnoha pedagogů, kterým vrchnosti opakovaně měnily osnovy tak, že vtloukali svěřencům do hlav lži, a teď se mlžením snaží neztratit tvář před žáky? Dík VŘSR (Velké Řetězové Softwarové Revoluci) si ve svobodných zemích může každý sám najít vše na netu. Jak ovšem chtějí od sebe geniálnějšího robota, aby ze změní názorů odstranil „spam“ a ukázal hledačům pravdy cesty k té nejpravděpodobnější?

Se zbylými vrstevníky zažívám další modelovou situaci, která se od předchozích liší jen jazykem, kostýmy a kulisami. Pouze zatemňovači faktů, ať placení, nebo zaslepení, považují za scestné srovnávat metody násilí užití proti národům Evropy v roce 1938 (Mnichov), 1968 (Pražské jaro) a 2014 (Krym, Ukrajina). Ani zdůvodnění, kterými se různí násilníci ospravedlňují, se moc nemění. Podobnosti ochrany sudetských Němců před Čechy a ochrany krymských Rusů před Ukrajinci jsou nepřehlédnutelné, třebaže je motivovaly dvě ideologie zdánlivě nesmiřitelné, ale ve skutečnosti stejně perverzní. Mezi zlem a zlem není výběr, i když se snaží být tak různá, jako se na první pohled jeví Hitler a Stalin.

* * *

Ale jak tuhle poznanou pravdu dát další generaci, když právě osobní zkušenost je nepřenosná? Ze tří zmíněných zdrojů informací jsou dva neovlivnitelné: rodina a média. Zato zbývající, jemuž je ze zákona vystaven každý občan ve školním věku, je nástrojem státu. Jsou to pouze učitelé, kdo je s to vybavit žáky všech stupňů základní orientací, aby se uměli vyhnout nástrahám rasismu, nacionalismu i populismu a včas rozpoznali nebezpečí nové totality i nenahraditelnost demokracie.

Stát, jenž chce zajistit právní řád, platí soudce tak, aby je nelákala korupce. Stát, jenž chce zaručit pořádek, platí policisty tak, aby jim nestálo zato brát úplatky. Stát, jenž chce bránit škodám, nešetří na hasičích. Stát, jenž chce chránit mír, nešukdlí na armádě. A stát, který chce vychovat potomky, aby si uměli vážit vždy ohrožených svobod, má pořádně zhodnotit poslání učitele.

Tyto řádky vzdávají čest oněm, kteří ačkoli jsou oceňováni hůř než soudci, policisté, hasiči a vojáci, přesto s přesvědčením vychovávají své svěřence tak, aby jako voliči a občané nikdy nevydali svobodu barbarům.

Psáno pro nový měsíčník Reportér, říjen 2014
(www.pavel-kohout.com)

Denně 10:00-18:00, středa 10:00-21:00
Albertinaplatz 1, A-1010 Wien, +43 1 534 83-0, www.albertina.at

JEDNOTLIVÉ AKCE

14. 02. 20:00 Maškarní ples

Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien
Sokol XVI/XVIII a Vlastenecká omladina

15. 02. 15:00-18:00 Dětský maškarní ples

Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien
Sokolská župa Rakouská

16. 02. 19:00 Festkonzert *In Verehrung Prof. Eva Blahová*

Eva Blahová gilt als eine der markantesten Persönlichkeiten der slowakischen Musikszene und als eine der besten Gesangslehrerinnen Europas. 2010 wurde sie mit dem Goldenen Ehrenzeichen für Verdienste um die Republik Österreich ausgezeichnet. Zu ihren Studenten zählen die großen Namen der Opernwelt wie Magdalena Kožená, Gustáv Beláček oder Peter Berger. Momentan ist Blahová die Leiterin der Janáček-Oper des Nationaltheaters Brünn. Beim Konzert treten Schüler von Eva Blahová auf. Altes Rathaus – Barocksaal, Wipplingerstr. 6-8, 1010 Wien

17. 02. 18:00-22:00 Fašiangová zábava

V sprievode hudby Laca Košinára. Ako aj po iné roky sa tešíme na vaše pestré masky! Vítané sú dobroty z vlastnej kuchyne! Prosíme žiadne chipsy! V priestoroch RSKS/im ÖSKV. Vstupné: dobrovoľný príspevok. Rakúsko-slovenský kultúrny spolok Otto-Bauer Gasse 23/11, A-1060 Wien
Tel.: +43 (0)1 596 13 15, Email: rskss@slovaci.at, www.slovaci.at

18. 02. 19:00 Prezentace knihy *Die schöne, kalte Freiheit*

Prezentace antologie současných slovenských spisovatelů vydané spolkem RSKS za přítomnosti autorů. Úryvky z knihy v německé řeči bude číst herečka Barbara Braun. Hauptbücherei Wien, Urban-Loriz-Platz 2A, 1070 Wien

19. 02. 17:30 Mental Power Kurzfilm-Abend

Kurzfilm- und Diskussionsabend zu den Themen „Kunst als Ausdrucksmittel für Menschen mit Behinderung“ und „Integration von Menschen mit Behinderung in die Arbeitswelt“ sein.

Bei Interesse an näheren Informationen kontaktieren Sie bitte:

Veronika Sadlonova, SozialMarie-Preis für soziale Innovation

Tel. +43 (0)1 58 77 181, E-Mail: veronika.sadlonova@sozialmarie.org

Martina Kroupová, E-Mail: martina.kroupova@mzv.cz

Weitere Informationen: www.sozialmarie.org

Botschaft der Tschechischen Republik in Österreich,

Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

25. 02. 18:30 Buchpräsentation *Von Pressburg nach Salzburg*

Autoren: Peter Janoviček, Robert Hofrichter, Ehrengast: Dr. Erhard Busek, Vorsitzender des Instituts für den Donauraum und Mitteleuropa. In ihrem neuen Buch begeben sich der gebürtige Pressburger Robert Hofrichter, Kosmopolit aus Salzburg, und sein slowakischer Neffe Peter Janoviček aus Bratislava auf die Spuren des alten Mitteleuropa, des Donauraums und des Karpatenbeckens. Sie werfen einen analytischen Blick auf Wunden und Narben einer langen gemeinsamen Geschichte der Slowaken, Ungarn, Tschechen, Deutschen (Pressburg war immer eine überwiegend deutsche Stadt), Österreicher und Juden, die einst bis zu 13% der Stadtbevölkerung Pressburgs ausmachten. Das Buch beinhaltet Anekdoten und Erinnerungen, die durch Gespräche mit Karel Schwarzenberg, Barbara Coudenhove-Kalergi, Erhard Busek, Milan Lasica, Fedor Gál und Friedrich Gottas ergänzt werden.

Slowakisches Institut in Wien

Mehr Information unter www.pressburg-salzburg.eu.

28. 02. 19:30 Artemis Quartett: A. Dvořák, D. Šostakovič, P. I. Čajkovskij

Mozart-Saal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien
Tel.: 242 002, info: 24200-100, www.konzerthaus.at

01. 03. 11:00 Matinée (Antonín DVORŽÁK: *Streichquartett in d-Moll, op. 34*)

Jean Françaix: Streichtrio

Leopold Museum – Privatstiftung, Museumsplatz 1 1070 Wien

Tel./Fax: +43.1.525 70 / 1500, office@leopoldmuseum.org

www.leopoldmuseum.org, www.facebook.com/LeopoldMuseum

03. 03. 12:30 Lunchkonzert Jazzduo Michal Dírer (Klavier) und Miroslav Baloga (Violine)

Michal Dírer gehört zu den jungen Pianisten mit einer bunten künstlerischen Tätigkeit im In- und Ausland. Er arbeitete bereits mit dem Slowakischen Rundfunk und dem Staatlichen Kammerorchester Žilina. Miroslav Baloga ist einer der spannendsten Interpreten der jungen Jazzgeneration in der Slowakei.

In Zusammenarbeit mit dem Musikzentrum in Bratislava.

Slowakisches Institut in Wien

05. 03. 19:00 *Island – Cesta do stredu zeme*

Daniela a Michal Helienkovci predstavia svoje dojmy prostredníctvom fotografií, hudby i rozprávania.

V spolku RSKS

07. 03. 20:00 Reprezentační a maturitní ples české a slovenské větve v Rakousku

Parkhotel Schönbrunn, Hietzinger Hauptstrasse 10-20, 1130 Wien

08. 03. 17:00-21:00 Čaj jarní s Demizónem

Velká klubovna školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3

Vlastenecká omladina

09. 03. 19:30 The Philharmonics

Großersaal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien

www.konzerthaus.at, Tel.: 242 002, Info: 24200-100

09. 03. 19:30 film *Díra u Hanušovic*

Česko, 2014, 102 min., anglické nebo německé titulky

Režie: Miroslav Krobot, scénář: Miroslav Krobot, Lubomír Směkal, kamera: Jan Baset Strítěžský. Změna vyhrazena.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

KK, ČcV, ZÚ

11. 03. 18:30 film *Graduates – Freedom is not for free*

Regie: Tomáš Krupa, 2012 Slowakei, 82 Min. In Erinnerung an die Kerzendemonstration in Bratislava vor 27 Jahren (25. 3. 1988).

Der Film Graduates erzählt – wie der Titel schon ankündigt – von jenen, die ganz am Anfang ihres Berufslebens stehen. Frisch von der Kunsthochschule müssen sie feststellen, dass sie mit dem, was sie gelernt haben, ihren Unterhalt nicht werden finanzieren können, und dass all ihre Ideale mit der Realität nicht viel zu tun haben. Krupa und sein Team begleiten die Protagonisten auf ihrem Weg in die vermeintliche Freiheit, die sich natürlich allzu schnell als das genaue Gegenteil entpuppt. Sie reflektieren über die Konfrontation mit den ungeahnten Zwängen und geben Einblicke in eine Zukunft, in der staatliche Finanzkrisen über die Lebensgestaltung junger

Menschen entscheiden. Alle müssen sie lernen, mit der Unsicherheit umzugehen und ihre eigenen Konsequenzen zu ziehen.
Mit anschließender Diskussion mit dem Regisseur.
Slowakisches Institut in Wien

11. 03. 19:00 *Moje dlouhé mlčení*

Čtení a promítání filmu s pamětnicí a autorkou Erikou Bezdíčkovou.
ORF RadioCafe, Argentinierstrasse 30a, 1040 Wien

17. 03. 19:00 divadelní představení: **Richard ALFIERI: Šest tanečních hodin v šesti týdnech**

Divadelní sál školy Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3
Divadlo Ungelt a Kontakt fórum – tel.: 0699 19762371

21. 03. 17:00 **Prezentace knihy *Sborníky Lumíru***

Přednáška, hudební program.
Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
Lumír

25. 03. 20:00 **Konzert des Gesangschors Lúčnica**

Der 1948 gegründete Chor Lúčnica gehört zum weltberühmten slowakischen Tanzensemble Lúčnica. Unter der Leitung seiner Chefdirigentin Elena Matušová bereiste er viele Länder und trat in den renommiertesten Konzertsälen der Welt. Mit dem Chor begann die künstlerische Karriere namenhafter Opernstars wie Edita Gruberová, Lucia Popp, Marta Beňáčková oder Štefan Babjak.
Peterskirche, Petersplatz, 1010 Wien

26. 03. 19:00 **Buchpräsentation *Die schöne, kalte Freiheit***

Eine Entdeckungsreise durch die slowakische Literatur von 14 zeitgenössischen AutorInnen (Viťo Staviarsky, Pavol Rankov, Monika Kompaniková, Michal Hvorecký, Peter Krišťufek und viele andere), die sich einer breiten Palette von Themen, Stilen und Erzähltechniken widmen und eine überraschende Qualität und literarische Reife aufweisen. Herausgegeben von Daniela Humajová aus dem Literaturinformationszentrum in Zusammenarbeit mit dem Österreichisch-Slowakischen Kulturverein.
Österreichische Gesellschaft für Literatur, Palais Wilczek, Herrngasse 5, 1010 Wien

28. 03. 17:00 **„Dynastie Musilů nejen na prknech Státní opery“**

Slovanská beseda, Drachengasse 3, Wien 1
Akademický spolek, České srdce

09. 04. 19:00 **divadelní představení *Zkrocení zlé ženy***

Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3
Vlastenecká omladina

11. 04. 17:00 **divadelní představení *Zkrocení zlé ženy***

Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Wien 3
Vlastenecká omladina

13. 04. 19:30 **film *Fair Play***

Česko / Slovensko / Německo, 2014, 100 min., německé nebo anglické titulky. Scénář a režie: Andrea Sedláčková, kamera: Jan Baset Střítežský, hudba: David Solař, Miroslav Žbirka. Změna vyhrazena.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV, ZÚ

THEATER BRETT

Tennessee Williams: *The Glass Menagerie* (Gastspiele)

12., 13., 14., 17., 18., 19., 20., 21., 24., 25., 26., 27. a 28. 02. 2015 – 19:30
03., 04. a 05. 03. 2015 – 19:30

Kartenbestellung unter: theaterbrett@gmx.at, Tel.: 0676 734 55 66

INFORMACE:

Je přiložen aktuální **program Českého centra ve Vídni**.
Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznámení*.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

e-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at, <http://wien.czechcentres.cz/cs/>

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at, e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien, tel.: +43 1 596 13 15,

fax: +43 1 595 57 99, sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí: <http://www.slovaci.at/program.html>

SLOWAKISCHER SCHULVEREIN /

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova, e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien, tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

Prehľad našich podujatí: <http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich.

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zasláné články po stránce gramatické i stylistické.

Na přední straně obálky: **Pravoslav KOTÍK: *Staré ženy***, 1944, olej, plátno

Pravoslav Kotík (1. 7. 1889, Slabce u Rakovníka – 14. 1. 1970, Praha) – český malíř a grafik. V letech 1908-1912 studoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u Emanuela Dítěte, Karla Vítězslava Maška a Jakuba Schikanedera, 1913-1939 vyučoval na středních školách. Od roku 1919 člen Spolku výtvarných umělců Mánes, členství přerušil v letech 1921-1924, neboť se stal členem Umělecké besedy. V roce 1925 založil spolu s Karlem Holanem, Miloslavem Holým a Karlem Kotrbou skupinu Ho Ho Ko Ko, která byla dodatečně pojmenována Sociální skupina. Ze SVU Mánes byl v roce 1930 vyloučen, v roce 1947 se však vrátil a byl členem až do jeho rozpuštění v roce 1956. V padesátých letech žil v izolaci, až do roku 1958 nesměl vystavovat.

Poštovní adresa: Hagenmüllergasse 31, 1030 Wien

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:
mše svatá **každou neděli a svátek v 08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:
mše svatá **každou neděli a svátek v 10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Salesianum, Wien 3:
mše svatá **druhou neděli v měsíci v 11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Don Bosco-Haus, Wien 13:
mše svatá **třetí sobotu v měsíci v 18:00**

KALENDÁŘ AKCÍ

- Ne 15. 02.** SALESIANUM: Svátek sv. Cyrila a Metoděje: Dětská mše svatá v 11:00, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.
So 21. 02. DON BOSCO-HAUS: Mše svatá v 18:00, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – 16:00.
So 07. 03. Reprezentační a maturitní ples v Parkhotelu Schönbrunn, Hietzinger Hauptstr. 10-14, Wien 13. – Otevření sálu ve 20:00, zahájení plesu v 21:00.
Ne 15. 03. SALESIANUM: Svátek sv. Klementa Marie Hofbauera – Dětská mše svatá v 11:00, Hagenmüllergasse 31, Wien 3. – Udělení svátosti křtu.
So 21. 03. DON BOSCO-HAUS: Mše svatá v 18:00, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – 16:00.

Velikonoce 2015

- 29. 03.** Květná neděle – Mše svatá v kapli SALESIANUM, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, v 11:00 hodin. – Svěcení ratolestí a průvod. – Vyprávění o Kristově umučení: pašije.
02. 04. Zelený čtvrtek v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3, v 19:00 hodin. – Mše na památku Večeře Páně.
03. 04. Velký pátek v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3, v 19:00 hodin. – Liturgie umučení a smrti Pána Ježíše, svaté přijímání.
04. 04. Bílá sobota v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3, ve 20:00 hodin. – Liturgie svatě noci (žehnáni ohně, mše svatá vzkříšení).
05. 04. Neděle Zmrtvýchvstání Páně v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3, v 10:00 hodin.
Ne 12. 04. SALESIANUM: Svátek sv. Vojtěcha – dětská mše svatá v 11:00, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.

Katolické společenství Čechů a Slováků v diecézi Linz

Pastoralamt der Diözese Linz

**Fremdsprachige Seelsorge
Tschechische und Slowakische**
<http://seelsorgelinz.bplaced.net>

Pravidelné bohoslužby (mše svatá nebo pobožnost) se konají v kostele Milosrdných bratří v Linci každou sobotu v 16:30 hod. Před mší svatou je příležitost ke svátosti smíření a po každé bohoslužbě setkání věřících v jídelně nemocnice v areálu kostela.

Klubovna a knihovna Pátera Valeriána v Kapuzinerstrasse 55 je otevřena každou sobotu od 14:00 do 15:45 hodin a v neděli od 14:00 podle potřeby. Je zde možnost zpovědi a rozhovoru s knězem P. Martinem. V knihovně je možno si vypůjčit knihy, audiokazety, videokazety a DVD. Kontaktní osobou duchovní správy je:

pan **Viktor Kraus SMDB**,
mobil **0660/195 49 09**, e-mail: viktor.kraus@atlas.cz

Bílá a větrná

byla Vídeň v den, kdy jsem se setkala k rozhovoru se sopranistkou Mgr. Art. Katarínou Krčmárovou z Bratislavy. Ačkoliv jsme se původně domlouvaly na setkání v čase adventním, kdy Vídeň byla lákavým místem ke krátkému výletu, právě četnost výstupů paní Krčmárové na předvánočních koncertech jí nakonec nedovolila přijet, a pro setkání byl tedy zvolen konec vánočních prázdnin. I když byl den krajně nepřívětivý, z paní Kataríny vyzařovala vřídlost, skromnost a jas.

Rok 2014 byl v ČR mj. prohlášen za Rok české hudby (připomenutí čtených výročí narození či úmrtí českých skladatelů). Klub tuto skutečnost přiblížil publiku dvěma koncerty české hudby, a to koncertem na Velvyslanectví ČR v Rakousku v květnu, který Rok české hudby „otevřel“, a říjnovým v Karlskirche, který jej uzavřel. Na obou koncertech jsme měli možnost zaposlouchat se do Vašich interpretačních výstupů, pro něž jste musela zvolit českou hudební literaturu. Máte českou hudbu ve svém repertoáru pevně zakotvenou?

K. Krčmárová: Českou hudební literaturu, jak písňovou, tak i operní, mám zastoupenou ve svém repertoáru. Vysokoškolské studium jsem absolvovala árií Rusalky ze stejnojmenné opery Antonína Dvořáka. Mám ji moc ráda. Na konzervatoři jsem vlastně také končila Antonínem Dvořákem, a to písňovými cykly *Cigánské melodie* a *Milostně písně*.

Pro správnost je třeba upřesnit, že jste ve Vídni pro akce Klubu vystupovala již třikrát. Poprvé jsme Vás slyšeli na koncertě v roce 2011 v kostele Maria am Gestade při příležitosti vzpomínky na nedožitě 80. narozeniny významné postavy české Vídně P. D. Josefa Novotného. Kdy jste u sebe objevila touhu stát se zpěvačkou? Bylo Vám již od samých počátků jasné, že chcete být operní zpěvačkou?

K. Krčmárová: Ta touha nebyla až tak jasná. Rodiče mi vyprávěli, že jsem odmalička zpívala. Jednou, když byl se mnou tatínek venku a nesl mě na rukou a já si vyzpěvovala, zastavila nás jedna paní, která byla ze Slovenského rozhlasu, a doporučila tatínko-

vi, aby mě přihlásili do sboru, neboť prý mám pěkný hlásek a dobrý sluch. Další moje pěvecké pokusy byly na Základní umělecké škole v Bratislavě. Počátky byly nenápadné, byla jsem spíše dítě-introvert. Postupně jsem ale objevovala, že hlas je skutečně silný, že se mi to líbí zpívat. Na střední škole, vystudovala jsem nejdříve gymnázium, jsem zpívala ve sboru v jednom jezuitském kostele v Bratislavě, kde jsem dostala přezdívku „opera“, protože jsem zde měla nejsilnější hlas. Zde se to vlastně začalo nějak krystalizovat, ve sboru jsem „vyčínala“. Po gymnáziu jsem to tedy se zpěvem šla zkusit na konzervatoři.

Studovala jste na Církevní konzervatoři. Čím se liší tato od konzervatoře státní?

K. Krčmárová: Církevní konzervatoř je podporována církví, vyučuje se zde mj. náboženství a v hudebním směru převládá duchovní hudba. Na konzervatoři jsou vynikající pedagogové, jako např. paní Zlatka Liborová, Vlasta Hudecová.

Co jste musela mít připravené k přijímacím zkouškám na konzervatoř?

K. Krčmárová: Musím přiznat, že už si to přesně nepamatuji. Víím jen, že bylo třeba mít připravené dvě věci, jednou z nich byla píseň slovenského skladatele Mikuláše Schneidera Trnavského, což jsou jak vokálně, tak interpretačně náročné kusy. Dalším číslem byla árie.

Byla na církevní konzervatoři vedle povinné italštiny i výuka latiny, když zde převládá duchovní repertoár?

K. Krčmárová: Ne, bohužel nebyla. Latině jsem se věnovala z vlastního zájmu sama, jazyky mě zajímají.

Jaké ovládáte?

K. Krčmárová: Němčinu, angličtinu, italštinu. Studovala jsem také francouzštinu.

Jaké obory jsou zastoupeny na církevní konzervatoři?

K. Krčmárová: Zastoupeny jsou všechny nástroje, zpěv – operní i muzikálový. Nyní je zde i velmi silné hudebně-dramatické oddělení.

Na jaký repertoár se specializujete? Konzervatoř jste absolvovala árií Euridyky z opery C. W. Glucka Orfeus a Euridyka, tedy barokní hudbou.

K. Krčmárová: Inklinuji k období 19. století, tedy romantismu. Mám ale velmi ráda také Mozarta. Zpívat Mozarta je náročné, ale současně velmi dobré pro hlasivky. Jeho tvorba je taková výzva pro zpěvačky.

V prosinci 2006 jste se stala finalistkou pěvecké soutěže Giacomo Lauri Volpi v italské Latina. Na tuto soutěž Vás vyslala škola (VŠMU = Vysoká škola múzických umění), anebo jste se přihlásila sama? Byla soutěž věkově ohraničena? Čím jste se na soutěži prosadila?

K. Krčmárová: Soutěže jsem zúčastnila z vlastní iniciativy, tedy nikým jsem nebyla podpořena. Byla to však neocenitelná zkušenost. Účastníci byli zpěváci z celého světa – Austrálie, Evropy, mnoho zpěváků bylo z Asie. Soutěž sestávala ze tří kol a aniž bych měla nějaké známosti, dostala jsem se do finále, kde jsem zpívala árií Rusalky. K povinným skladbám patřilo šest světových árií a předepsaná byla jediná árie od W. A. Mozarta.

Jak dlouho si můžete dovolit zůstat bez cvičení hlasu, tedy zpívání? Pokud Vás „dostihne“ nachlazení, máte nějaký osvědčený „figl“ z lidového léčitelství na rychlé uzdravení, anebo se plně svěřujete do péče medicíny? Máte svého hlasového konzultanta?

K. Krčmárová: Ideální je samozřejmě nedat si pauzu ani jeden den, ale když je hlas unavený či je-li člověk nemocný, je potřeba počítat se dvěma třemi dny hlasového klidu. Bude to teď znít jako trochu od věci, ale moje péče o hlas je spojena se sportem. Začala jsem běhat, což je dobré na zvýšení imunity, na zlepšení dechu. Pokud pocítuji, že se o mě pokouší nachlazení,

začala jsem používat metodu, kterou mi prozradil jeden známý korepetitor, jenž ji zná od světových pěveckých hvězd, s nimiž spolupracuje. Je to velmi jednoduché – jedná se o kloktání olivového oleje. Nechtěla jsem tomu věřit, ale musím říct, že to opravdu funguje, neboť olivový olej má anti-septické účinky. Hlasového konzultanta skutečně mám, protože je to potřebné. Jinak se totiž slyšíte sama a jinak vás vnímá jiná osoba. Vlastně až do konce života se můžete stále něco učit.

Cvičíte doma? Pokud bydlíte v bytě, jak na Vaše cvičení reagují sousedé? Kde působíte?

K. Krčmárová: Bydlím v bytě, ale doma cvičím jenom někdy. Většinou cvičím ve škole, kde učím, anebo v divadle. Jak jsem již uvedla, mám dvě místa působení. Zpívám ve sboru Slovenského národního divadla a učím zpěv na Základní umělecké škole v Bratislavě. Ve škole se snažím podchytit talenty, individuální výuka dětí ve věku osmi devíti let je orientována na klasický zpěv, tzn. práce s dechem, hlasová technika, což se žáci učí nejdříve na lidových písních a umělých písních pro děti, ale pokud má dítě dispozice např. pro obor muzikál, je samozřejmě výuka nasměrována takto. Úspěchem zde bylo např. předvánoční společné vystoupení žáků a mne na koncertě školy. Do pedagogické činnosti vlastně spadají i výchovné koncerty, kde jsem účinkovala. S nimi jsme vyjízďeli za dětmi na střední a východní Slovensko, kde děti nemají možnost návštěvy divadla.

Kde jste všude zpívala?

K. Krčmárová: Už během studií na vysoké škole jsem byla angažována do Banské Bystrice do operety *Vídeňská krev*, tam jsem zpívala postavu Francescy Cagliari. Byla to pro zajímavá zkušenost, neboť v divadle byl mladý tým hudebníků, mladá byla i režisérka představení (Andrea Hlinková). S ní jsem potom pokračovala v Košicích, kde režirovala Mozartovu *Kouzelnou flétnu* a já jsem zde zpívala 1. dámu a Papagenu. Zajímavé byly projekty současného skladatele V. Kubičky, v nichž jsem ztvárnila rovněž hlavní postavy. Jeho tvorba je založena na biblické tematice – *Marína Havranova, Šavol*.

Máte svého korepetitora?

K. Krčmárová: Ano mám, to je velmi důležité mít člověka, který Vás nejen doprovází, ale i upozorní na chyby. Je to osoba, které důvěřujete.

Předpokládám, že Vám zpěv jistě přináší úlevu. Ostatně to dotvrzuje duet v Dvořákově opeře Jakobín (...jen ve zpěvu, jen ve zpěvu jsme našli sladkou úlevu...), ale pro Vás je zpěv profesí, od níž si také musíte odpočinout. Jak ve Vašem případě vypadá odpočinek?

K. Krčmárová: Jsem člověk citově založený a snažím se trávit volný čas s lidmi, které mám ráda. Ráda sportuji – plavu, lyžuji, běhám. Chodím i do posilovny, musím být fit nejen proto, abych mohla absolvovat sjednané koncerty v různých prostorách více či méně vytopených, zvláště v předvánočním čase, ale dobrou pohyblivost potřebuje zpěvák i na divadle. Dnes už nejde jen o pěvecký talent, zpěvák musí být dobrý herec, musí ovládnout i pohybovou kulturu. Vedle sportování hodně čtu beletrii duchovně zaměřenou. Ve volných chvílích se věnuji také studiu jazyků, přečtu si ráda knihu i v jiném jazyce.

Necháváte si na svá vystoupení šít šaty, anebo to jsou hotové róby z osvědčeného obchodu? S kým se radíte o barvách, materiálu, střihu? Má Vaše oblečení na vystoupeních symbolickou úlohu?

K. Krčmárová: Bohužel nemám dostatek financí na koupi nových drahých rób, musím je hledat v neznárodných obchodech a někdy mám takové štěstí, že nádherné šaty koupím v exkluzivním secondhandu. Šaty si vybírám sama, už nějak vím, jaká barva mi nejvíce sluší, který střih. Šaty hrají určitě důležitou úlohu na vystoupení, při písňovém repertoáru musí být róba decentní, neboť i tato tvorba je taková intimní. Při operetním žánru naopak je žádoucí nápadné oblečení.

Jaký máte hlasový rozsah? Jste soprán lyrický, dramatický?

K. Krčmárová: Moje hranice je tříčárkované „e“ nebo „f“, záleží to také na dni, jak se hlasivky cítí. Barva mého hlasu je spíše tmavší, hlas je však pohyblivý, řekla bych, že jsem soprán lyricko-dramatický, anebo ještě přesněji mladodramatický.

Zpíváte nejen v opeře, ale i na komorních koncertech, kde jste interpretkou malé hudební formy – písně. Jak zvládáte tyto přechody?

K. Krčmárová: V tomto smyslu se tak trochu ještě hledám, musím přiznat, že píseň není úplně můj obor. Proto se snažím získat co nejvíce ze zkušeností zpěvaček, které na tomto poli jsou úspěšné. Nedávno jsem na toto téma mluvila s jednou rumunskou zpěvačkou, která potvrdila, že interpretace písně je velmi obtížná, a proto by měla operní zpěvačka vedle árií začínat i s písňovou literaturou Schuberta, R. Strausse. Píseň dá zpěvákovi hodně jak z hlediska techniky, na malém prostoru pracuje s barvou, výrazem, s dechem.

Jaké jste měla či máte pěvecké vzory?

K. Krčmárová: V současné době je mým velkým vzorem Diana Damrau, je to zpěvačka, která je excelentní v každé oblasti – vynikající zpěvačka, herečka, pohybově velmi zdatná. Když se objeví na jevišti, je tam prostě všechno. Ona zpívá nejen opery, ale i písňovou tvorbu. Je to sympatická osobnost, nemá manýry hvězdy. Když jsem začínala se zpěvem, byl mým velkým vzorem muž – L. Pavarotti. Stále si poslouchám jeho nahrávky a slyším, s jakou lehkostí zpívá. Dalším velkým vzorem pro mě byla Mirella Freni.

Jste jako zpěvačka ve Vaší rodině výjimka, anebo jsou v ní další zpěváci? Jaké je rodinné hudební zázemí? Zpíváte o Vánocích u stromečku rodině? Co Vám Ježíšek přinesl?

K. Krčmárová: Můj otec hraje na hudební nástroje, maminka nezpívá. Zřejmě jsem podědila toto nadání po svém prapředkovi šlechtického rodu (Moritz Benyovszky). Můj pradědeček Rudolf Benyovszky studoval hudbu v Itálii, na Slovensku dokonce sám stavěl housle (houslař), byl prý i vynikajícím houslistou. O Vánocích nezpívám, ráda to přenechávám druhým. Můj bratr má čtyři děti, takže ty jsem naučila koledy a zpívám s nimi. Byla jsem hodná, takže mi Ježíšek přinesl teplé ponožky a župan, abych měla v čem odpočívat u knihy.

Jaké role byste chtěla obsáhnout a zpívat? Co Vás v nejbližší době čeká?

K. Krčmářová: Mojí vysněnou postavou, kterou jsem již začala studovat, je role Fiordiligi z Mozartovy opery *Così fan tutte*. Jednou bych ráda zpívala Rusalku a ještě mám takou metu, a to je Violetta ve Verdiho opeře *La Traviatta*. A co mě čeká? V lednu to bude premiéra operety F. Leháry *Země úsměvů*, v březnu opera Ch. Gounoda *Romeo a Julie*.

Zúčastníte se vypsání konkurzů do divadel?

K. Krčmářová: Bohužel jsem plně zaměstnaná, takže jsem se nemohla v tomto směru angažovat tak, jak bych si představovala. V létě jsem se zúčastnila jednoho projektu v Německu, kde jsem právě začala studo-

vat roli Fiordiligi. V nejbližší době mě čeká předzpívání do opery v Praze, v lednu či únoru pak v Bratislavě. Zúčastnit se konkurzu představuje také jistou finanční „zátěž“, neboť na vlastní náklady musíme někde přijet, ubytovat se.

Uvažujete o pěveckém partnerovi? Co si zpíváte doma?

K. Krčmářová: To je dobrá otázka. Vskutku jsem o takovém partnerovi začala uvažovat a myslím, že jsem ho už i našla u nás v divadle. Je to zpěvák z Ukrajiny. Doufám, že to vyjde. Doma si zpívám árie z děl, která jsou právě na repertoáru. Anebo si vymýšlím své melodie. Na odreažování zpívám ráda muzikálové melodie.

Můžeme se těšit, že Vás opět ve Vídní uvidíme a uslyšíme na koncertě Klubu Čechů a Slováků v Rakousku?

K. Krčmářová: Velmi ráda přijedu, vážím si této spolupráce.

Víte, kdo je patronem hudby?

K. Krčmářová: Musím se přiznat, že jste mě teď dostala, nevím.

Je to sv. Cecilie.

K. Krčmářová: Docela jsem se zastyděla, vždyť Církevní konzervatoř v Bratislavě-Petržalce, kterou jsem absolvovala, je konzervatorium sv. Cecilie.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Výstava Vojtěcha Kubašty

V posledním měsíci loňského roku se konala velmi zajímavá výstava v Galerii Portheimka. Zájemci o dílo slavného českého malíře, grafika a ilustrátora knih Vojtěcha Kubašty tu měli možnost zhlédnout průřez jeho tvorbou pod názvem *Cesta do pohádky*. Geniální tvůrce obrázků a kolorovaných grafik pro děti, kolorovaných grafik s pražskými motivy a trojrozměrných papírových betlémů je ve světě známý především jako autor dětských prostorových pohádek a příběhů. Jeho tvorba však byla mnohem širší. Patřily k ní rovněž návrhy obalů a grafická úprava knih, návrhy plakátů a kalendářů a také panoramatické pohledy na významné kulturní objekty. Byl také tvůrcem mnoha krásných litografických listů s pohledy na starou Prahu.

Vojtěch Kubašta se narodil ve Vídni, ale po vzniku Československa se jeho rodina přestěhovala do Prahy. Tady navštěvoval po obecné škole Českou státní reálku a poté v letech 1933-1938 studoval architekturu na Českém vysokém učení technickém. Jeho profesory byli například malíři Oldřich Blažíček, Zdeněk Wirth a V. V. Štech. A právě poslední dva jmenovaní měli velký vliv na Kubaštův celoživotní vztah k architektonické historii Prahy.

Kubašta byl známým tvůrcem vedut staré Prahy, o které měla zájem slavná nakladatelství. Začala umělcova letitá spolupráce s nakladatelství Vladimíra Žikeše a s dr. Štorchem-Mariem v nakladatelství Avicenum – zde vycházely špalíčky o Praze a soubory litografických listů na téma pražských památek.

Souběžně s touto tvorbou se Vojtěch Kubašta věnoval ilustracím dětských knížek a grafické úpravě nejruznějších knižních publikací. V roce 1939 také vytvořil první prostorové jesličky.

Po znárodnění nakladatelského průmyslu se začal Vojtěch Kubašta věnovat propagační tvorbě pro Obchodní komoru. Jeho činnost zahrnovala prospekty a materiály pro reklamu na československý porcelán, pivo, sklo, tuž-

ky, šicí stroje a jiné. V roce 1953 začala jeho dlouholetá spolupráce s Artii, podnikem zahraničního obchodu. Jeho dětské prostorové knížky typu „knížka-divadélko“ se staly známými a oblíbenými po celém světě. V letech 1955-1965 vytvořil Kubašta sto titulů prostorových knih.

Vzhledem k politické situaci té doby nebylo Vojtěchu Kubaštovi umožněno, aby se jeho jméno stalo známým pojmem. Navzdory tomu znal jeho knížky, kalendáře, ilustrace do časopisů a samozřejmě betlémy skoro každý. Artia vydala přes dvě stě titulů ve dvaadvaceti jazycích.

Například na objednávku kreslil umělec knížku o Meksice a v šedesátých letech začal vytvářet obdobné knihy i pro Disneyho. Jeho kniha *Jak Kolumbus objevil Ameriku* z roku 1954 se dokonce stala pomůckou v japonských školách. Jen československé děti jeho tvorbu neznaly, protože knížky byly určeny pouze na vývoz.

Celoživotní tvorba Vojtěcha Kubašty patřila především dětem a milované Praze. K jeho dobrým přátelům patřili například malíř Cyril Bouda a spisovatelé Adolf Branald a Vladimír Neff. Ti ho často navštěvovali na sklonku jeho života na Sychrově u Dobříše, kde si v padesátých letech zakoupil pozemek a postavil na něm chatu.

(mk)

Osobností roku ve výtvarném umění je Zbyněk Baladrán

Cenu Osobnost roku za nejvýznamnější umělecký počín roku 2014 získal jednačtyřicetiletý Zbyněk Baladrán. Porota jej ocenila za sérii menších výstav v ČR i zahraničí. Baladrán je jednou z nejvýraznějších postav současné české výtvarné scény. V první desítku umělců se letos objevili ještě Avděj Ter-Oganjan, Michal Kalhous, Křištof Kintera, Milan Grygar, Václav Girsá, Marek Meduna, Vratislav Karel Novák (in memoriam), Petr Kvíčala a Lenka Vítková.

Zbyněk Baladrán měl v loňském roce samostatné výstavy v Mnichově, francouzském Delme i Praze. Vedle toho

byl jedním z kurátorů skupinové výstavy *Zpráva o výstavbě vesmírného modulu* v newyorském New Museum. Jako architekt expozice se podílel i na řadě muzejních výstav – od přehlídky Zbyňka Sekala v Západočeské galerii v Plzni přes výstavu *Josef Váchal: Magie hledání* v Galerii hlavního města Prahy až po aktuální výstavu *Brněnský Devětsil* v Moravské galerii v Brně. Baladrán je členem sdružení Transzitdisplay a zastupuje ho pražská galerie Hunt Kastner.

Roman Štětina je laureátem Ceny Jindřicha Chalupického

Roman Štětina

Jubilejním 25. laureátem Ceny Jindřicha Chalupického, prestižní ceny pro mladé výtvarné umělce, se stal Roman Štětina. Ve finále soutěže prezentoval film sestavený ze záběrů slavného televizního detektivního seriálu *Columbo*. Mezinárodní porota Štětinu vybrala z pěti finalistů, mezi nimiž byli ještě Martin Kohout, Richard Loskot, Lucia Sceranková a Tereza Velíková.

Porota ocenila významovou bohatost a experimentální povahu Štětina projektu. „Autorův film pracuje s obrazovým a zvukovým střihem, odvíjí se v čase, jenž skrze dekonstrukci a filmovou koláž inscenované historie přetváří v mnohovrstevnatý příběh,“ uvedla předsedkyně poroty Holly Blocková, kurátorka a ředitelka The Bronx Museum of the Arts v New Yorku. „Porota měla letos opět těžké rozhodování. Už na začátku roku musela finalisty vybírat z rekordního počtu 83 přihlášek. Nakonec se ve finále sešla silná tvůrčí pětice, jíž tvoří respektovaní a již úspěšní umělci, které je velmi těžké srovnávat. Finalisté na výstavě nabídli rozmanité spektrum médií od klasické fotografie po celovečerní film či vizuální interaktivní instalace a ve svých dílech pracovali s iluzí, mystifikací, příčinou a následkem, rolí náhody i neviditelností,“ řekla Lenka Lindaurová, ředitelka Společnosti Jindřicha Chalupického.

Pro výstavu finalistů připravil Štětina celovečerní film s názvem *Ztracený případ*. Použil detektivní seriál *Columbo* a výsledkem je snímek, kde jsou použity záběry ze všech dílů od roku 1968 po poslední natočený o pětatřicet let později stále s týmž protagonistou. Autor říká, že chtěl poukázat i na snahu filmového průmyslu udržet úspěšnou postavu ve hře co nejdéle.

Součástí projektu – a jediná jeho část na výstavě – je plakát grafika Zdeňka Zieglera, který pro *Ztracený případ* upravil jeden ze svých nerealizovaných plakátů ze sedmdesátých let. Samotný film se promítá v kině Ponrepo.

K tradičním odměnám pro vítěze, jimiž je 100 000 Kč na uspořádání výstavy, stipendijní pobyt v New Yorku a rezidenční pobyt v některém z Českých center, dříve patřilo i osobní blahopřání od jednoho z iniciátorů ceny, dramatika a bývalého prezidenta Václava Havla. Organizátoři ceny hledali způsob, jak tento nevšední zážitek po jeho smrti nahradit a v souvislosti s letošním jubilejním rokem vymysleli hmotnou cenu. Sošku v podobě štafetového kolíku pro laureáty navrhl Maxim Velčovský.

Roman Štětina (* 1986, Kadaň) vystudoval Ústav umění a designu v Plzni (2009) a v současnosti studuje

na AMU v Praze v ateliéru Intermediální tvorba III. Získal ocenění Essl Art Award (2011). Ve své tvorbě se zabývá médii rozhlasu a formáty rozhlasové hry a rozhlasového rozhovoru. Pracuje pro ČRo 3 – Vltava v rámci projektu Radiogalerie, kde v posledních dvou letech vytvořil sérii rozhovorů se současnými českými a slovenskými umělci.

Obrazy Štyrského a Toyen se po 80 letech krátce vrátily do galerie Mánes

Slavná díla českých surrealistů Jindřicha Štyrského a Toyen byla do 1. února vystavena v pražské galerii Mánes. Obrazy zapůjčené z francouzské sbírky Géraldiny Galateauové v Mánesu představila galerie Adolf Loos Apartment and Gallery. Výstavu pořádala při příležitosti otevření malé výstavní síně v Mánesu, který celý prošel rekonstrukcí, a také jako připomínku 80. výročí první výstavy Skupiny surrealistů v ČR.

Výstavní plán Galerie Porthemka na rok 2015

Na rok 2015 je připraveno dvanáct výstav, mezi nimiž nechybí ani kolektivní nebo historické expozice.

Leden

Před půlstoletím – 2. ledna 1965 – začala tehdejší Československá televize s vysíláním pravidelného podvečerního pořadu pro děti pod názvem *Večerníček*. Animovaná znělka *Večerníčku* je nejstarší televizní znělka v České republice. Symbolem pořadu je kreslený chlapec *Večerníček* v papírové čepici ve znělce, která přechází následující pohádkově epizodě. Autorem kreslené postavičky je malíř Radek Pilař. V průběhu let se ve vysílání vystřídal více než 200 kreslených nebo animovaných seriálů. Výstava představí *Večerníčka* ukázkami z výtvarných podkladů i krátkých filmů a bude ji doplňovat výstava knih, které vznikaly na základě večerníčkovských příběhů nebo jim sloužily naopak jako předloha.

Radek Pilař – postavička *Večerníčka*

Únor

V únoru se divákům představí se svojí tvorbou Ondřej Kohout (* 1953), syn známého básníka, spisovatele a dramatika Pavla Kohouta. Ondřej Kohout původně vystudoval scénografii – v minulosti byl autorem několika scén a kostýmů pro divadla. V průběhu studia, aby mohl dostudovat DAMU, pracoval jako uvaděč v divadle ABC. Svě první scénografické návrhy realizoval v sedmdesátých letech, kdy se podílel na výtvarné podobě inscenací Vlasty Chramostové v jejím bytovém divadle, které provozovala v letech zákazu činnosti společně s Pavem Landovským. V roce 1978 podepsal Chartu 77 a z tohoto důvodu neměl možnost

pracovat jako scénický výtvarník v divadlech. Ondřej Kohoutovi bylo znemožněno i jiné uplatnění jeho odbornosti, a tak v roce 1981 emigroval do Rakouska za svým otcem i se svou ženou Evou Vones-Kohoutovou a synem. Od roku 1982 je scénografem a malířem ve svobodném povolání.

Obrazy Ondřeje Kohouta jsou inspirovány sportovním prostředím a zčásti i erotikou. Pravidelně vystavoval svou malířskou tvorbu, převážně v Rakousku, Německu a Belgii, a dále se intenzivně věnoval scénografii, zejména úzká byla jeho spolupráce s otcem Pavlem Kohoutem na televizních i divadelních inscenacích. Žije střídavě ve Vídni, v Praze a jižních Čechách.

Březen

I v tomto roce se uskuteční v měsíci březnu výstava užité grafické tvorby. Tentokrát s tématem knižní grafiky (po Divadelním plakátu, Filmovém plakátu, Hudebním plakátu a Reklamní tvorbě 1. republiky). Výborná úroveň knižní grafiky má v Čechách dlouholetou tradici. Na vynikající tvorbu představitelů meziválečné knižní grafiky, jakými byli například F. Muzika, J. Čapek, J. Štýrský nebo Toyen, navázali výtvarníci jako Jiří Rathouský, Libor Fára, Milan Nárožník a mnoho dalších, kterým se podařilo díky vysoké výtvarné úrovni povýšit jednotlivé publikace nejen na literární, ale i výtvarný artefakt a umělecký zážitek. Zvláštní pozornost na výstavě bude věnována knižním grafikám a ilustracím Kamila Lhotáka, jehož dílo zapůjčí Společnost Kamila Lhotáka, která se také bude podílet na přípravě a realizaci výstavy.

Duben

Výstava bude věnována českému herci a kreslíři Miloši Nesvadbovi (* 1925), který se 17. dubna 2015 dožije devadesátilet. Umělec, který oslovil a ovlivnil několik generací, se v průběhu svojí kariéry objevil téměř ve třiceti filmech. Miloš Nesvadba získal velkou oblibu svými kreslířskými výstupy v pořadech pro děti. Navrhovaná výstava bude věnována kresbám, knížkám a dalším výtvarným dílům pro děti.

Miloš Nesvadba v Portheimce

Květen

Expozice plánovaná na květen představí veřejnosti materiál a předměty ze sbírky Jana Kaplana. Jan Kaplan je český filmař a také sběratel a zároveň majitel jedné z největších sbírek dobových předmětů, dokumentů a artefaktů, které dokumentují epochu německého protektorátu a působení nacistů a jejich organizací na českém a moravském území. Tato výstava bude současně připomínkou 70. výročí konce druhé světové války a německé okupace. Jan Kaplan vydal již několik knih s tematikou německé okupace. Je také držitelem ceny britské královny za dokumentární film o R. Heydrichovi.

Červen

Měsíc červen bude v Galerii Portheimka ve znamení loutek. Výtvarnice a malířka Michaela Bartoňová je loutkherečka a zároveň ředitelka divadla Tineola. Od roku 1992 hrála a vystavovala v mnoha zemích Evropy, ale i v Austrálii nebo Sýrii. Je také zakladatelkou kreativního Ateliéru Archa Anima na Klamovce. Výstava představí průřez celou tvorbou Michaely Bartoňové. Návštěvníci uvidí kresby, návrhy loutek pro různá divadla v Evropě, dřevěné řezané loutky i objekty, ve kterých jsou kombinovány tradiční i moderní materiály.

Michaela Bartoňová - průřez tvorbou

Červenec

Tvorba fotografa Antonína Malého je zaměřena na portréty zvířat, především psů. Již před pěti lety uspořádal Malý v Portheimce výstavu ke svým 60. narozeninám a ta se jmenovala *Czech pes photo*. V červenci je tedy příležitost uskutečnit další „ročník“ výstavy *Czech pes photo 2015*, tentokrát k 65. narozeninám fotografa - znalce psí duše.

Srpen

Tradiční kolektivní výstava současných českých špičkových výtvarníků má vždy společné téma, literární nebo historické. Pro rok 2015 bylo zvoleno téma dané výročím upálení Mistra Jana Husa, jedné z erbovních postav české historie a symbolu svobody a boje za pravdu, a to navzdory osobní oběti. Takových postav české dějiny mnoho nemají, a proto je 600. výročí Husova úmrtí jistě dobrým důvodem k zamýšlení se nad otázkou, do jaké míry jsme v dnešní době schopni dostat jeho myšlenkám, které určitě zůstávají věčně živé. Mezi výtvarníky, kteří se se těchto kolektivních výstav pravidelně účastní, jsou například Alena Koenigsmarková,

Jan Grimm, Antonín Stibůrek, Vladislav Kaska, Valdemar Sokol, Jaroslav Šerých, Bohunka Waageová a další.

Září

Začínající podzim zahájí v Portheimce výstava pod názvem *Rozbouřené země*, která představí cyklus autorských fotografií zachycujících život v problematických oblastech světa. Autoři Jarmila Štuková, Lenka Klicperová a Andrej Štuk se zaměřili na svých snímcích na starosti i radosti všedního života lidí, kteří žijí ve válečných zónách, v zemích, kde panuje stálý neklid anebo tudy prošla živelná katastrofa. I v těchto místech lidé musí žít dál a jejich život se ubírá svojí cestou se vším, co k němu patří. Pouze s tím rozdílem, že oni vidí svoji existenci přes nemilosrdnou clonu války a neustálého boje o holý život.

Říjen

V měsíci říjnu se uskuteční tematická výstava k 65. výročí justiční vraždy, jejíž obětí se stala JUDr. Milada Horáková (1901-1950). Cílem expozice bude připomenout příběh této statečné ženy i okolnosti známého procesu, ale také dobové kulisy a společenskou atmosféru roku 1950. Budou vystaveny fotografie, archiválie, ukázky z tisku a další dokumenty.

Milada Horáková patřila do komunity evangelíků a dnes je řazena k významným feministkám. Od roku 1929 byla členkou České strany národně sociální, ale její hlavní činností byla nestranická Ženská národní rada – angažovala se za rovnoprávnost žen v legislativě. Podílela se v tomto smyslu také na tvorbě nového občanského zákoníku. Během okupace se zapojila do odboje a byla souzena a vězněna v Terezíně. Po válce se Milada Horáková zapojila do politického dění a stala se symbolem zásadovosti a neústupnosti. Po komunistickém převratu v únoru 1948 se na ni zaměřila pozornost represivních složek a v září 1949 byla při akci Státní bezpečnosti zatčena a označena za vůdkyni hnutí, které se mělo snažit svrhnout komunistický režim. V zinscenovaném procesu v červnu 1950 byla odsouzena k smrti oběšením.

Listopad

Oldřich Škácha (1941-2014) se původně vyučil fotografem a poté absolvoval Státní grafickou školu v Praze. Listopadová výstava představí průřez jeho tvorbou. Oldřich Škácha se věnoval především portrétní fotografii – pracoval jako reportér pro různá nakladatelství. Jeho snímky se ob-

Z fotografické tvorby Oldřicha Škáchy

jevovaly například na stránkách *Svobodného slova*, *Mladého světa* nebo *Květy*. Po roce 1969 mu stávající politický režim znemožnil další žurnalistickou činnost a díky tomu se sblížil s osobnostmi českého disentu, které částečně dokumentoval. V roce 1990 se stal osobním fotografem Václava Havla. Mimo jiné fotografoval například Františka Kriegela, Vlastu Chramostovou, Jiřího Dientsbiera nebo Pavla Tigrida. S tvorbou Oldřicha Škáchy se mohli seznámit i návštěvníci výstav v USA, Francii, Dánsku nebo Izraeli.

Prosinec

Závěrečná výstava roku bude již zaměřena na adventní atmosféru a bude uspořádána především na podporu Občanskému sdružení Múzy dětem, jehož činnost je zaměřena na podporu dětí v dětských domovech. Realizuje pro ně mnoho akcí a také výstavy a aukce uměleckých děl generačně blízkých umělců. Plánovaná výstava představí tvorbu špičkových umělců a současně také jejich zájem o problematiku dětských domovů a charitativní aktivity. Svoje díla představí umělci jako Milan Cais, Tomáš Císařovský, Bob Hochmann, Ivana Knížková, Jaroslav Jeroným Neduha, Petr Nikl, Pavel Reisenauer, Veronika Vašková, Iva Vodrážková a mnozí další.

(mk)

Západočeská galerie uvede šest výstavních projektů

Šest výstavních projektů uvede v roce 2015 Západočeská galerie v Plzni, dva z nich řadí mezi své dosud nejdražší a nejnáročnější. Lidé uvidí například díla avantgardistů skupiny Der Blaue Reiter, tedy Vasilije Kandinského, Alexeje Javlenského, Paula Klee, a také desítky portrétů novozélandských Maorů od Gottfrieda Lindauera. S projektem *Abeceda kubismu* se do Plzně dostanou skvosty světového umění například od Pabla Picassa, jedna z výstav např. zpracuje téma baroka v západních Čechách.

Obrazárna Pražského hradu letos oslaví 50 let od otevření

Obrazárna Pražského hradu, jedna z nejstarších kontinuálně existujících tuzemských uměleckých sbírek, letos oslaví padesát let od svého otevření. Správa Pražského hradu k této příležitosti připravuje výstavu, která zpřístupnění obrazárny připomene. Bude se věnovat také kontroverzní osobnosti historika umění Jaromíra Neumanna, který počátkem šedesátých let připravil první instalaci v této expozici.

Zemřel Karel Vysušil

Ve věku 88 let zemřel koncem loňského v Praze malíř a grafik Karel Vysušil. Vysušil byl členem spolku grafiků Hollar a jedním ze zakládajících členů legendární skupiny Máj, která se snažila vzdorovat socialistickému umění a reflektovat soudobé umělecké proudy. Kromě grafiky a malby se Vysušil věnoval i koláži. Počátky Vysušilovy malířské tvorby byly převážně věnovány krajinomalbě. Velkým tématem byl člověk a jeho život. Později také stále větší prostor v jeho malbě zaujala abstrakce.

(mk)

PŘEDSTAVUJEME

Aleš Veselý (* 3. 2. 1935, Čáslav) patří mezi čelné představitele českého formelu. Ve svých vesmírných vizích horečně nachází stále nová tajemství, která volají po zodpovězení. Patří mezi umělce úporně hledající odpověď na otázku smyslu lidské existence. Na pražské AMU předával několik let své zkušenosti mladým začínajícím umělcům.

Aleš Veselý vystudoval grafiku na AVU (1952-1958). Vystavuje od roku 1960, samostatně od roku 1963. Počátky jeho tvorby spadají do konce padesátých let, kdy vznikly fantazijní, expresivně existenciální obrazy. Kromě malby, kresby a grafiky se od roku 1959 začal věnovat asamblážím a objektům, v nichž používal netradiční materiály a technické postupy. Výsledkem byly abstraktní objekty, které svým brutálně spontánním pojetím hmoty představovaly českou polohu evropského informelu. Postupně se v jeho díle objevují svařované plastiky, které i nadále působily svou expresivní naléhavostí destruované hmoty. Tato linie tvorby vrcholil monumentální plastikou *Kadiš* (*Kaddish*).

Specializuje se na sochy z oceli a kamene. Na mnoha sochách, hlavně těch novějších, na první pohled zaujme a místy až omámí hra odrazů a různá více i méně zrcadlená zrcadlení reality. Princip téhle věci je v lomu. Všechny tyto zrcadlové plochy jsou leštěný nerez a jsou navařené na masivní podklad. Ve vsi Středokluky má na zemědělské usedlosti malebný ateliér, kde také stojí zachráněná monumentální plastika *Kadiš*. Jeho sochy jste mohli například vidět na několika výstavách ve veřejném prostoru (*Sculpture Grande* na Václavském náměstí nebo výstava autorových soch po městě Litomyšl).

Jeho díla jsou zastoupena v řadě světových uměleckých institucí včetně The Solomon Guggenheim Museum v New Yorku, Centre Georges-Pompidou v Paříži i v Národní galerii v Praze. Mj. obdržel cenu kritiky na IV. Biennale v Paříži v roce 1965.

Petr Štembera (* 21. 1. 1945, Plzeň) – umělec-autodidakt působící v sedmdesátých letech v oblasti land-artu, performance a body-artu. Soubory asketicky koncipovaných akcí dokumentoval strohými záznamy s datem a popisem akce. Zároveň se věnoval aktivitám spojených s přírodou. Na konci sedmdesátých let byl v Štemberových performancích patrnější politický podtext a kritika médií. Posléze rezignoval na uměleckou tvorbu, působí jako kurátor plakátů a obrazů.

Petr Nikl (* 8. 2. 1960, Zlín) – výtvarník, vizuální umělec, hudebník, divadelník, kurátor a dirigent. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze. Je spoluzakladatelem skupiny Tvrdohlaví, autor loutek a scénografií. V roce 1995 byl laureátem ceny Jindřicha Chalupického.

Jeho výtvarná tvorba volně přichází od malby k instalacím, poezii, k výtvarnému divadlu a nejrůznějším experimentům. V minulém roce se například Divadlo Archa stalo místem setkání hudebníků, vytvářejících vlastní a často také experimentální nástroje. V projektu *Výchovný koncert* zavedli Petr Nikl a Miroslav Černý diváky do jakési „hudební kunstkamery“ kabinetu hudebních kuriozit.

Ve své velké retrospektivní výstavě *Hra o čas*, která v minulém roce proběhla v Městské knihovně v Praze, dě-

lil svůj čas mezi výtvarné umění a hudbu, přičemž obě disciplíny často a rád spojuje.

Teoretik umění Ludvík Hlaváček o Niklovi píše: „Ve svých performancích používal od počátku zvuk, a to buď zvuk různých kuriózních zařízení, nebo zvuk svého hlasu. Pozdější performance jsou provázeny zpěvem. Kultivovaný malířský styl determinovaný do značné míry zájmem o mistrné osvojení osvědčených malířských technik, má svou paralelu v grafické tvorbě. Nikl vytváří technikou mezzotinty citlivé abstrahované organické tvary. Jeho grafická tvorba má za svou rodnou sestru kresbu. Za svou ilustrační tvorbu obdržel několik ocenění. Napsal a nakreslil zatím devět autorských knih, z nichž mnohé obdržely významná ocenění.“

Michal Gabriel (* 25. 2. 1960, Praha). Sochařským stylem vycházejícím ze zásad divoké malby upoutal pozornost na tvorbu variující mýtická a exotická antropomorfní témata již v osmdesátých letech. Od počátku devadesátých let se soustředí na abstrahovanou sochařskou formu a překračuje tradiční sochařské postupy.

1978-82	Střední uměleckoprůmyslová škola Praha
1980-87	Akademie výtvarných umění, Praha – obor sochařství
1987	zakládající člen výtvarné skupiny Tvrdohlaví
1994	získal cenu Jindřicha Chalupického
1998	nastupuje na místo vedoucí ateliéru sochařství na FaVU VUT v Brně
2001	habilitován docentem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze
2007	zvolen děkanem FaVU VUT v Brně
2009	jmenován profesorem

Zastoupení ve sbírkách: Národní galerie v Praze, Alšova Jihočeská galerie, Hluboká nad Vltavou, Muzeum umění, Olomouc, Galerie moderního umění Hradec Králové, soukromé sbírky doma i v zahraničí.

Jozef Mundier sa narodil 1. januára 1960 v Oščadnici. V rokoch 1973-1977 študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave v ateliéri Juraja Gavulu a v Bratislave pokračoval od 1978 do 1984 v štúdiu na Vysokej škole výtvarných umení na oddelení reštaurovania u prof. Jozefa Poruboviča. Čisto reštaurátorská práca však mladého tvorivého umelca nikdy celkom nenaplnila a čoskoro po skončení školy sa začal popri reštaurovaní venovať vlastnej voľnej tvorbe. V nej mohol oveľa viac využiť svoje všestranné nadanie, fantáziu a umelecké predsta-

Jozef Mundier: *Torzo*, nedatováno, polychromované dřevo

vy. Volnú tvorbu Jozefa Mundiera charakterizuje niekedy doslova pestrofarebná variabilita biomorfných tvarov, schopnosť vyťažiť maximálny efekt z každého materiálu, preskupenie reštaurátorských technológií do súčasného umenia. Narába s pevnými materiálmi, ako je drevo, kov, plast, ale nevyhýba sa ani prírodninám, pri ktorých dokáže povrchovou úpravou celkom zmeniť ich charakter. Jozef Mundier patrí už medzi renomovaných výtvarníkov kysuckého regiónu, ku ktorému sa vždy vracia ako k inšpirácii a zdroju nápadov. Jeho sochárske diela si našli svoje miesto nielen na Slovensku, ale aj v Česku, Poľsku či Rakúsku.

Markéta Vaňková (* 22. 1. 1970, Praha) – konceptuálna umelkyňa. Vystudovala Strední-průmyslovou školu keramikou v Bechyni, AVU, ateliér intermediálnej tvorby (M. Knížák), maliársky ateliér (V. Skrepl), ateliér vizuálnych komunikácií (J. David), sochársky ateliér (J. Zeithamml), ateliér nových médií (M. Bielický), Praha.

Aktuálna skupinová výstava: *Někdy v sukni / Umění 90. let* – GHMP / Dům U Zlatého prstenu, do 8. 3. 2015. Kurátorka: Pavlína Morganová. Vystavujúci umelkyňa: Veronika Bromová, Milena Dopitová, Lenka Klodová, Martina Klouzová-Niubó, Markéta Othová, Míla Preslová, Elen Řádová, Kateřina Šedá, Markéta Vaňková, Michaela Theleňová, Štěpánka Šimlová, Kateřina Vincourová, Alena Kotzmannová a Zdena Kolečková.

Někdy v sukni není objevnou expozicí, nicméně připomínka významného výtvarného období prostřednictvím děl výrazných umelkyň ukazuje tvorbu plného nasazení, originality a snahy po sdělnosti, což mělo za následek velký posun ve výtvarné sféře. Celou dobře působící expozici doprovází publikace dokumentující tvorbu vystavujících umelkyň od roku 1990 až do současnosti. Zasaduje ji do širších sociologických a především umělecko-historických souvislostí. Obsahuje též rozhovory s jednotlivými vystavujícími.

„V tvorbě umelkyň devadesátých let se objevují dvě základní tendence: konceptuální práce s objektem či instalací a průzkum různých typů technického obrazu. Pro obě tendence je typické používání nových materiálů, často pocházejících přímo z obvyklého života, a objevování témat, která se vážou k sociálním strukturám, k prožitkům každodennosti a reflexi vlastní identity,“ přibližuje téma výstavy Morganová.

Mgr. Art. Daniel Janec (* 12. 2. 1970, Liptovský Mikuláš) – slovenský sochař. Věnuje se sochařské tvorbě – bronz, kámen, dřevo.

1984-88 Střední škola uměleckého průmyslu, Bratislava
1990-96 Vysoká škola výtvarných umění Bratislava, obor sochařství (prof. J. Meliš)

Působí na VŠVÚ Bratislava, Oddelenie Katedra socha, objekt, inštalácia.

e-mail: janec.daniel@gmail.com

Daniel Janec: *Dvaja*, 2008, bronz

VZPOMÍNKA

Otakar Španiel (13. 6. 1881, Jaroměř – 15. 2. 1955, Praha) byl významný český sochař, řezbář, medailér; profesor na UMPRUM a AVU. Učil se na odborné rytecké škole v Jablonci nad Nisou. V roce 1901 absolvoval medailérskou školu vídeňské Akademie u prof. Josefa Tautenhayna a v letech 1902-1904 pokračoval ve studiu na AVU v Praze pod vedením J. V. Myslbeka (1848-1928). Své výtvarné vzdělání pak završil v Paříži, kde byl žákem Alexandra Charpentiera. Pobyt v Paříži byl rozhodující pro utváření jeho osobitého stylu a další zaměření tvorby. Neméně význam pak jistě mělo přátelství s Antoinem Bourdellem. V roce 1917 se stal profesorem na umělecko-průmyslové škole v Praze a od roku 1919 byl profesorem na AVU; v roce 1927 se stal členem České akademie věd a umění.

Za nacistické okupace byl vězněn v koncentračním táboře. Jeho bratr, čs. generál Oldřich Španiel, odešel po okupaci do zahraničí a v letech 1944-1946 byl přednostou vojenské kanceláře prezidenta Beneše.

Jeho tvorba vychází zejména ze secese, kde se odráží vliv J. V. Myslbeka. V prvopočátcích se věnoval klasickému sochařství. Po návratu z Paříže je v jeho díle zřetelný vliv Bourdella. Jeho tvorba po první světové válce má blíže

k neoklasicismu. V nové Československé republice se stal Španiel takřka oficiálním umělcem. V jeho díle dominuje reliéfní tvorba, v níž dosáhl světové úrovně, portrétní busty, navrhuje československé mince i vojenská vyznamenání.

Po druhé světové válce byl jmenován laureátem státní ceny, zasloužilým umělcem a získal řadu významných ocenění na výstavách doma i v zahraničí.

Jan Bauch (16. 11. 1898, Praha – 9. 1. 1995, Praha) – malíř, grafik, sochař a ilustrátor. Studoval na Umělecko-průmyslové škole v Praze u prof. Dítěte, později ve speciálce u prof. Brunnera, dále na Akademii výtvarného umění u Maxe Švabinského. Byl členem Umělecké besedy, pak Spolku výtvarných umělců Mánes, v letech 1946-1958 působil jako docent na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze. V roce 1977 byl jmenován národním umělcem.

Ranou tvorbou se přiblížil kubismu, ale s výraznějším citem pro barvy, poté jej nakrátko ve třicátých letech ovlivnil neoklasicismus a surrealismus, který poněkud transformoval do poetičtější a více senzitivní polohy. Vzrušená citovost také vlivem druhé světové války a národního

ohrožení převážila; dynamizací malířského přednesu získala jeho tvorba výrazný expresivní účinek. Souběžně s malbou se zabýval sochařstvím, kde jeho trvalým námětem zůstaly ženské figury. Z monumentálních prací, kterými byl pověřen ve třicátých a čtyřicátých letech, je třeba zmínit návrh mozaiky bývalé Zemské banky a okno chrámu sv. Víta v Praze.

Zdeněk Macek (6. 2. 1905, Praha – 18. 11. 1987, Praha) studoval klasičtí architekturu, jako výtvarník byl autodidaktem. Vyrůstal ve vybrané pražské společnosti a v období mezi válkami žil v Paříži v kruhu Jeana Cocteaua a jeho přátel. Výtvarným školením nsvázaný Macek prosazoval novátorské tvůrčí principy. Jeho kompozice jsou vystavěny převážně na abstraktním tvaru a výrazné barvě. Později byl zaujat přírodními organickými tvary. Např. do obrazu s členěným povrchem vkládal oblázky, které pojednával v barvě jako rovnocennou součást plochy, vytvořil tak mezistupeň mezi obrazem a objektem. V padesátých letech formuje Macek abstraktní postavu pomocí znaků. Kompozici osvětluje shora zabudovanou lampou, která mění deskový obraz v konceptuální objekt. Jeho tvorbu lze označit jako protopostmoderní.

Oldřich Kulháněk (26. 2. 1940, Praha – 28. 1. 2013, Praha) – malíř, grafik, ilustrátor, scénograf, pedagog. V Česku

je nejznámějším dílem Oldřicha Kulhánka série bankovek, na kterých pracoval v letech 1992-1993 a které jsou v oběhu dodnes. Grafik je také autorem mnoha českých poštovních známek.

Výtvarná studia začal na Výtvarné škole v Praze. Od roku 1958 studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru profesora Karla Svobolinského. V březnu 1971 byl zatčen StB a obviněn, že svými grafickými listy z let 1968-1971 hanobil představitele komunistických zemí, čímž byla míněna tvář Stalina v některých jeho grafických listech, a tím se dopustil pobuřování. Po měsíčním věznění byl propuštěn a po celé dva roky každých čtrnáct dnů vyslýchán.

V sedmdesátých letech měl Oldřich Kulháněk zakázáno vystavovat, spolupracovat s nakladatelstvími i jakoukoli publicitu. Udržoval však bohaté styky se zahraničím, zejména s kolegy umělci z USA, Nizozemska, Belgie, Německa, Rakouska a Francie. Hned po pádu komunistického režimu v roce 1990 navštívil Oldřich Kulháněk poprvé USA při příležitosti Lithographic Workshop v Los Angeles, v devadesátých letech ve Spojených státech vedl workshopy a vysokoškolské semináře.

Jeho díla jsou zastoupena v mnoha prestižních sbírkách (kromě české Národní galerie například i v pařížském Centru Georgette Pompidoua, ve vídeňské Albertině či v chicagském Institutu umění).

ARCHITEKTURA

Le Corbusier v Opavě

V Domě umění v Opavě probíhala v lednu velmi zajímavá výstava. Jmenovala se *Le Corbusier: Chandigarh* a představila švýcarského architekta Le Corbusiera (1887-1965) jako futuristického vizionáře nově architektury.

Typickým prvkem tvorby tohoto světoznámého architekta je jeho schopnost skloubit chladnou matematickou schopnost se smyslem pro poetický detail a tím docílit nadčasovosti svých objektů. Typickým příkladem je architektonický projekt nového hlavního města indického státu Paňdžáb Chandigarhu – organizátoři výstavy si byli dobře vědomi významu tohoto díla v Le Corbusierově životě, a celou výstavu tak proto nazvali.

Výstava Le Corbusier

Le Corbusier ukázal světu, že i obyčejný panelák může být zajímavý a dokonce i svým určitým nezaměnitelným

způsobem krásný. Například budovu městského parlamentu postavil na kontrastu dvou linií – proti strohé hranaté krychlovité betonové mase stojí oblá křivka, která připomíná škuner na vlnách. A o to právě jde – nevnímat moderní betonovou architekturu jako nepřitažlivou masu šedé hmoty, ale jako živoucí organismus.

Le Corbusier měl i styky s tehdejšími Československem. Ve dvacátých letech minulého století navštívil Prahu, Brno a čile spolupracoval s baťovským Zlínem – v roce 1937 totiž získal zakázku firmy Baťa na realizaci pavilónu pro světovou výstavu v Paříži. Architekt měl v plánu pokrýt symbolicky podlahu tisíci šlápotami bot. Zakázku ale nakonec nerealizoval.

Návštěvník expozice měl možnost pro lepší pochopení Le Corbusierových záměrů využít i videoprojekce.

(mk)

Studenti postavili unikátní dům, který slaví úspěchy v ČR i zahraničí

O ekologického oskara v kategorii Mládež soutěže E.ON Energy Globe Award ČR usilují nejlepší projekty skutečně mládeží nebo školami. Vítězem této kategorie v roce 2014 se stal plně soběstačný dům AIR House, který navrhli a postavili studenti Fakulty architektury ČVUT. Solární dům AIR House stojí v kampusu Českého vysokého učení technického v pražských Dejvicích, poslouží jako informační centrum ČVUT a veřejnost si jej bude moci prohlédnout během komentovaných prohlídek.

www.energyglobe.cz

Unikátní výstava raně středověkého umění Otevři zahradu rajskou ve Valdštejské jízdárně Národní galerie v Praze

Výstava se jmenuje podle modlitby benediktina Sugera (1081-1155), opata kláštera Saint Denis u Paříže. Opatství s benediktinským klášteřem bylo založeno v 7. století a jeho bazilika bývá označována za první gotickou stavbu. Pojem rajská zahrada se používá pro označení prostoru uprostřed klášterních budov, funguje jako místo odpočinku i rozjímání.

Výstava představuje umění tehdejší Evropy na exponátech svezných z celé ČR a zapůjčených z dalších šesti zemí. Vedle špičkových děl umělecké plastiky či knižní kultury ukazuje mnohé příklady řemeslných výrobků denní potřeby.

Jedním z principů výstavy je plán kláštera ze St. Gallen, slavná středověká kresba ideálního modelu kláštera, která vznikla na počátku 9. století. Vzácná kresba však neopouští knihovnu opatství St. Gallen a na výstavě je reprodukována. Ze švýcarského kláštera byl ale zapůjčen první dochovaný zápis Řehole Benediktovy z 9. století, je jedním z nejcennějších exponátů.

Z českých sbírek je ve výstavě například *Pasionál abatyše Kunhuty*, jiné rukopisy jsou prezentovány ve faksimilích. Kurátor výstavy Vlnas uvedl, že během výstavy budou některé faksimile nahrazovány originály, tak jak to umožní jejich nároky na klima a světlo. Informace o těchto změnách i výstavě jsou na webu. Národní knihovna například na jediný den zpřístupní *Vyšehradský kodex*, na výstavě je jeho kopie, a bude se promítat film o jeho historii a významu. Výstava je hlavním výstupem pětiletého projektu, který v rámci grantu studuje kulturu a umění benediktinů.

K výstavě *Otevři zahradu rajskou. Benediktini v srdci Evropy (800-1300)*, která potrvá až do 15. března 2015, je připravena také řada doprovodných programů a komentovaných prohlídek. Více informací na <http://vystava-benediktini.cz/cz/doprovodne-akce>.

Výstava Hradů a zámeky objevované a opěvované

600 nejcennějších památek z šedesáti českých hradů a zámek se poprvé sešlo na jednom místě, na Pražském hradě. Výstava *Hradů a zámeky objevované a opěvované* nabízí tisíc let české historie a je koncipována jako otevřená kniha. Najdete tu například originály mistra Theodorika, *Kosmovu kroniku*, relikviář svatého Maura, křišťálové žezlo Albrechta z Valdštejna, Máchův deník či Plečnikovo křeslo ad. Moderní život 20. století v kulíšách hradů pak například reprezentuje automobil Benz knížete Karla V. Schwarzenberga. K zamyšlení uprostřed výstavy pak využívají posvátná místa na hradech a zámcích. Závěr oné pomyslné knihy českých dějin patří kopii závěti prezidenta Masaryka, kde píše o proměně hradu aristokratického v hrad demokratický.

Výstavu symbolicky otevírají vrata z hradu Karlštejna. Když český architekt a restaurátor Josef Mocker Karlštejn

rekonstruoval, původní vrata vyměnil. „A zavěsil je ke stěně jako exponát. Visí tam 150 let. My jsme nechali vrata restaurovat. Zjišťovali jsme i stáří dřeva, ze kterého jsou vyrobeny. Je to skutečně po roce 1350. To znamená, že jsou to vrata, kterými procházel císař Karel IV. Váží víc než tunu a jejich transfer byla jedna z nejsložitějších logistických akcí během výstavy,“ uvedl kurátor Petr Pavelec.

K dispozici je audioprůvodce. Ze sluchátek zní komentář, hudba, básně nebo ukázky z knih.

Výstava potrvá do 15. 3. 2015.

Jízdárna Pražského hradu

<http://www.npu.cz/hrady-objevovane/>

Architekt Josef Mocker (1835-1899) studoval v Praze na Vysoké škole technické a na Akademii výtvarných umění ve Vídni jako žák van der Nülla. Podílel se jako žák mj. na restauraci vídeňského svatoštěpánského kostela. Byl členem České akademie věd a umění, projektoval novostavby a podílel se na mnoha dostavbách a obnovách významných chrámů a hradů. Patřil k nejvýznamnějším představitelům neogotiky. Byl příznivcem puristického přístupu v restaurování památek. K jeho přednostem patřilo zpracování kvalitní dokumentace ke každé restaurované stavbě. Jeho restaurátorské práce ovšem již jeho současníci často kritizovali pro odklon od původního charakteru staveb.

Země ornamentu – Spínadla a šperky z Balkánského poloostrova

Do dávné atmosféry zemí Balkánského poloostrova zve Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Na výstavě *Země ornamentu* představí rozsáhlý soubor šperků, oděvů a doplňků z této atraktivní oblasti, který je výběrem z exkluzivní Sbírký Waldes.

Od roku 1977 spravují v Jablonci rozsáhlý soubor bývalého Waldesova muzea spínadel a knoflíků, které bylo v roce 1918 slavnostně otevřeno v pražských Vršovicích. U jeho zrodu stál úspěšný pražský továrník Jindřich Waldes, majitel světoznámé a stále (byť s jiným vlastníkem) existující firmy na výrobu drobného kovového zboží, především galanterie a stiskacích knoflíků (patentek), která je dodnes známá pod názvem KOH-I-NOOR. Na výstavě muzeum prezentuje 150 vybraných sbírkových předmětů, především spon, šperků a oděvních doplňků, které převážně pocházejí z období mezi lety 1850-1920 z různých oblastí Balkánského poloostrova. Návštěvníci se seznámí s rozmanitostí používaných materiálů, technik i ornamentálním zpracováním. „Výstavu jsme připravovali více než tři roky, a to především díky náročnému restaurování řady vystavených exponátů. Restaurátorské práce, jejichž hodnota přesáhla osm set tisíc korun, se podařilo zrealizovat díky finanční podpoře Ministerstva kultury ČR, Státního fondu kultury a Libereckého kraje,“ uvedla kurátorka výstavy Kateřina Hrušková. K výstavě vydává muzeum obrazový katalog zaměřený na historii Sbírký Waldes jako celku dokumentujícího zapínání lidského oděvu od pravěku po secesi. Výstava je otevřena do 12. dubna 2015.

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, U Muzea 398.

Ocelové sochy v Botanické zahradě

Unikátní výstava rozměrných ocelových skulptur sochařů Čestmíra Sušky a Lukáše Raise v Botanické zahradě Praha v Troji je prodloužena až do dubna. Návštěvníci tak budou mít možnost obdivovat osmnáct nepřehlédnutelných objektů, promyšleně zasazených do exteriéru zahrady, v kontextu různých ročních období – po slunném létě, barevném podzimu také pod zimní sněhovou pokrývkou. Sedmnáct Raisových a Suškových skulptur inspirovaných přírodou zdobí venkovní expozice botanické zahrady od června, osmnáctá přibyla začátkem září – jako jediná natrvalo. Jde o šestitunovou desetimetrovou *Rozhlednu*, kterou Čestmír Suška vyrobil z ocelového potrubí. Z Prahy se některé tyto objekty pak přesunou do Plzně, kde se stanou součástí autorské výstavy Čestmíra Sušky *reStart*, která se bude konat v rámci projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015. V novém prostoru Depa Cukrovarská bude expozici možné navštívit od konce dubna 2015.

(mk)

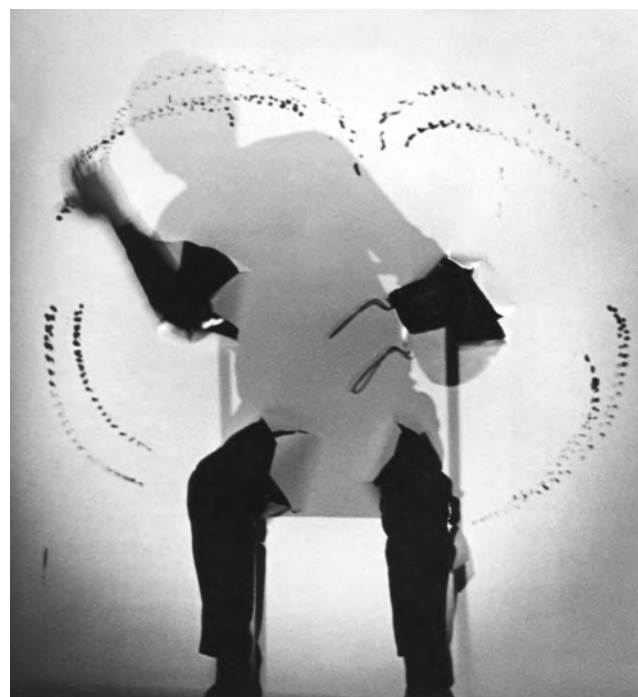
Výstava Milan Grygar: Vizuální a akustické

Milan Grygar se ve své tvorbě trvale zabývá vzájemným vztahem obrazu, zvuku a prostoru. Retrospektivní výstava představí tvorbu Milana Grygara (* 1926) od poloviny šedesátých let, kdy poprvé realizaci uměleckého díla propojil s fenoménem prostorovosti zvuku, až do současnosti, ve které jeho individuální koncepce vizuálně-akustické formy díla získává další nové podoby.

„Milan Grygar zásadním způsobem zasáhl do vývoje českého umění již v polovině šedesátých let, když realizaci uměleckého díla propojil se specifickým výrazovým fenoménem prostorovosti zvuku. Tato akustická událost před ním otevřela široké spektrum možností a nasměrovala celou jeho další tvorbu. Přesvědčení o souvztažnosti akustického a vizuálního jej přivedlo k systematickému zkoumání možných podob tohoto propojení. Zvuk se stal nadále trvalou součástí jeho děl; je ve skryté podobě přítomen ve všech kresbách, kreslených partiturách, obrazech a obrazech-partiturách,“ uvádí kurátorka výstavy Hana Lavrová.

Grygar tvořil svá díla za pomoci zvuku od roku 1965, kdy začaly vznikat jeho první *Akustické kresby*. O rok později začal s pomocí kovových součástí anebo mechanických dětských hraček tvořit *Mechanické akustické kresby*. V roce 1969 spojil v *Hmatových kresbách* zvukovou slož-

ku a činností lidského děla, kde realizoval kreslení v ploše papíru koordinované hmatem a sluchem. Od konce šedesátých let se věnoval *Partiturám* postaveným na vizuálním grafickém záznamu.

Milan Grygar: *Provedení hmatové kresby*, 1987

Osmdesátá léta znamenala návrat k malbě. Známe jsou jeho *Černé obrazy* ve formátu čtverce, které jsou vizuální propozicí pro hudební interpretaci. Od roku 1996 dodnes pracuje na souborech *Antifon*, mající být vizuálním přepisem hudebního aktu. V této tvorbě se pak Grygar po čtyřiceti letech vrátil k použití barvy.

Galerie hlavního města Prahy vystavuje v Městské knihovně retrospektivu Milana Grygara podle jeho vlastního konceptu. Jde o rozsáhlou retrospektivu čítající desítky děl.

Výstava *Milan Grygar: Vizuální a akustické* potrvá do 5. 4. 2015.

Městská knihovna, 2. patro, Mariánské náměstí 1, Praha 1.

No tohle!?

Muzeum umění v Olomouci otevřelo výstavu jednoho z nejvýznamnějších českých ilustrátorů Jiřího Šalamouna. Prostory muzea zaplní nejen jeho ilustrace včetně například Maxipsa Fíka či Pana Tau, ale i jeho grafická tvorba a volné kresby. Expozice ponese název *No tohle!?*, muzeum ji pořádá při příležitosti autorových osmdesátin. Otevřena bude do poloviny května 2015. Muzeum umění připravuje k výstavě i doprovodný program orientovaný na všechny věkové skupiny. Kromě animačních programů pro školy i dospělé nabídne například speciální komentovanou prohlídku s kriminalistou Janem Lisickým, který diváky provede především hororovou a detektivní částí výstavy.

Jiří Šalamoun (* 17. 4. 1935, Praha) – grafik, ilustrátor a autor animovaných filmů. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze (1953-1961; Vladimír Pukl, Vladimír Silovský) a na Hochschule für Grafik und Buchkunst

v Lipsku (1957-1959; Albert Kapr, Gerhard Kurt Muller). V letech 1990-2003 pedagogicky působil na Vysoké škole uměleckopřmyslové v Praze, vedl ateliér ilustrace a grafiky (od roku 1990 je docentem, po roce 1992 profesorem). Jako pedagog působil i na školách v zahraničí. V rozmezí let 1960-1989 vytvořil dvacet filmových plakátů. Kolektivně vystavuje od roku 1956, samostatně od roku 1971. Je členem SČUG Hollar (od roku 1990). Ilustroval nebo graficky zpracoval přes 130 knih (*Kronika Picwickova klubu*, *Hobit*, *Tracyho tygr*, *Poslední mohykán* a další). Realizoval více než čtyřicet animovaných filmů (*Maxipes Fík*, *Láááska*). Uspořádal přes třicet samostatných výstav a zúčastnil se více než stovky kolektivních výstav. Získal řadu ocenění. Patří k předním československým výtvarníkům, kteří navrhovali filmové plakáty.

Výstava Zdeňka Buriana

Museum Kampa představuje dílo ilustrátora a malíře Zdeňka Buriana (1905-1981). Tento umělec je známý především jako ilustrátor dobrodružných knih a také jako spolupracovník profesora Josefa Augusty. Jeho paleontologické rekonstrukce pravěkých zvířat nechyběly v žádné učebnici.

Zdeněk Burian projevoval svůj výtvarný talent už od mládí. Již ve čtrnácti letech byl na doporučení ilustrátora Jana Gotha a malíře Maxe Švabinského přijat na Akademii výtvarných umění, a to rovnou do druhého ročníku. Na škole ale dlouho nevydržel a od šestnácti let se živil jako ilustrátor. První knihou, kterou ilustroval, bylo Stevensonovo *Dobrodružství Davida Balfoura*.

Výstava představuje více než čtyřicet barevných prací, které svojí tematikou obsahují dobrodružství ve všech jeho formách.

Výtvarný svět Zdeňka Buriana zasahuje do dětství, do doby brakových dobrodružných románů, exotických krajín a neohrožených hrdinů. Umělec rád pracoval na barevných obálkách a ilustracích, které byly součástí knih pro mládež. Dá se říci, že jeho výtvarné mistrovství mnohdy povyšuje méně kvalitní literární útvar na vysoce ceněné umělecké dílo.

Na současně vystavě mohou návštěvníci vidět titulní obálky westernových románů, knih Julese Verna nebo Jaroslava Foglara, a to ve formě olejů na velkých plátnech v ozdobných rámech. Na tomto formátu je zřejmé, že Burianův výtvarný projev je dostatečně precizní na to, aby mohl fungovat jako samostatný umělecký artefakt, který si lze pověsit na zeď jako třeba dílo Mánesa či kohokoliv jiného.

Hlavním rysem Burianova díla je dokonalý smysl pro mikroskopický detail. Největší preciznost se u něj projevuje při vyjadřování rysů obličeje. Není proto divu, že někteří návštěvníci občas mylně považují jeho některá díla za archaické fotografie.

Dílo Zdeňka Buriana obsahuje asi deset tisíc prací určených k reprodukci. Zahrnuje ilustrace a obálky pro knihy a časopisy a také oleje nebo přípravné skici. Jeho práce byly přístupné široké veřejnosti a po léta esteticky formovaly celou generaci mladých.

Expozice v Museu Kampa je otevřena do 15. února 2015.

(mk)

Poutník v bezčasi

Oblastní galerie Liberec vystavuje práce symbolického mystika, malíře, grafika a sochaře Františka Bílka (1872-1941). Ve sklepních prostorách galerie je dílo tohoto umělce představeno veřejnosti v několika liniích. František Bílek je vnímán především jako sochař a zde je prezentován také jako ilustrátor a grafik. A také jako osobní přítel známých literárních osobností Otokara Březiny a Julia Zeyera.

Bílkův výtvarný rukopis je zcela specifický a nelze ho zaměnit. Byl mistrem v expresivním vyobrazení lidského i národního utrpení. Svě náměty čerpal především v Bibli. Je skoro lhotejný, jestli se v jeho provedení jedná o sošku, ilustraci, nebo portrét. Přesto je na současně vystavě nejvýraznější trojice soch. Bronzový mužský poloodhalený akt *Obětovaný* je spíše symbolem vzdoru než smíření s osudem. Dřevěná plastika *Jak neomezeno jest naše království* symbolizuje mystické vizionářství a dřevorezba *Podobenství o velkém západu Čechů* se zabývá dějinami českého národa.

Expozice *František Bílek: Poutník v bezčasi* bude otevřena do 22. února 2015. Některá díla na tuto výstavu byla zapůjčena Galerií výtvarného umění v Ostravě, a tím bylo vlastně umožněno její konání.

(mk)

František Bílek: *Podobenství o velkém západu Čechů*, 1898

Výstava v Terezíně

Během tříletého pátrání po celém světě se redaktorce *Lidových novin* Juditě Matyášové podařilo najít třicet příběhů „děti“ (nyní devadesátiletých pamětníků), které nyní představuje na výstavě v Terezíně. Návštěvníci expozice se dozvědí nejen to, jak se dětem žilo v Dánsku, ale také o jejich poválečných osudech v Česku, Dánsku, Švédsku, Izraeli a v Americe.

„Rodiče českých dětí stáli před podobnou volbou, která se musela během okamžiku rozhodnout, které ze svých dětí zachránit,“ říká autorka výstavy. „Když se rozhodovali, zda poslat své dítě do Dánska, mysleli na to, že chtějí udělat to nejlepší pro svého potomka. Téměř nikdo z rodičů těchto dětí se nezachránil, většina zahynula v Terezíně nebo v koncentračních táborech. Autorka je velmi ráda, že se nyní projekt představuje právě v Terezíně. „Je to pocta všem rodičům, kteří v sobě našli sílu a poslali své děti do bezpečí, a tím jim zachránili život,“ dodává Matyášová.

Výstava v terezínské Malé pevnosti potrvá do března 2015.

DIVADLO, BALET

Činoherní klub slaví padesát let své existence

Pražský Činoherní klub připravuje oslavy padesáti let své existence. Jubileum přední scény připomenou výstava, která bude od 6. do 28. února v Křížové chodbě Staroměstské radnice, a slavnostní večer v hledišti divadla 27. února. „Účastníci večera budou svědky křtu publikace nazvané *Činoherní klub 2005-2015*. Před pěti lety totiž divadlo v jubilejní publikaci zmapovalo projekty let 1965 až 2005. Večer vyvrcholí scénickým čtením hry Ladislava Smočka *Piknik*, která divadlo před půlstoletím otvírala,“ řekla ČTK mluvčí scény Alice Bláhová. Hra má zaznít v podání Jana Kačera, Josefa Somra a Jiřího Hála. Inscenace *Piknik* byla v prosinci 1972 obnovena a hrála se tu do roku 1979.

Členy Činoherního klubu byli v polovině šedesátých let režisér a autor Ladislav Smoček, dramaturg Jaroslav Vostrý a herec a režisér Jan Kačer. Malé jádro souboru doplňovali zpočátku hosté, například Miroslav Macháček, Vladimír Brabec a Oldřich Nový. Od té doby stanula na komorním jevišti řada dalších výrazných osobností: Vladimír Pucholt, Pavel Landovský, Josef Somr, Jiří Hrzán, Libuše Šafránková, Josef Abrahám, Petr Čepek, Petr Nárožný, Nina Divišková, Bolek Polívka, Ondřej Vetchý, Ivana Chýlková i Oleg Tabakov a Karel Höger. Vedle kmenových režisérů tu pracovali filmaři Jiří Menzel a Evald Schorm. V divadle působil také hudební skladatel Petr Skoumal s Janem Vodňanským.

Klasickým i moderním repertoárem tato scéna přitahovala milovníky dobré činohry. Koncem osmdesátých let oslavila pětistou reprízu inscenace *Penzion pro svobodné pány*, úspěch stále má psychologická groteska *Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho*. Novější historie Činoherního klubu je spojena s jeho úlohou v listopadu 1989 – právě zde bylo ustaveno Občanské fórum.

Ostravské divadlo připravuje hru o odsunu sudetských Němců

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě připravuje hru *Odsun*. Zabývá se vysídlením sudetských Němců po druhé světové válce, které dodnes vzbuzuje protichůdné reakce. Na inscenaci z pera dramatika Ivana Buraje se podíleli i oba dramaturgové činohry Dagmar Radová a Marek Pivovar. *Odsun* završuje volnou trilogii, která se věnuje historické paměti národa. Už dříve divadlo uvedlo hru *Smrtihlav* řešící německou minulost a příslušnost Němců k jednotkám SS. Později šlo o hru *Za vodou*, která vycházela z osudu obyvatel Hlučínska.

Laterna magika připravuje hru podle románů Julese Verna

Novinkou pražské Laterny magiky na Nové scéně Národního divadla bude 19. února inscenace *Podivuhodné cesty Julese Verna*. Inscenace s prvky činohry i pohybového divadla čerpá inspiraci z románů slavného spisovatele, zejména z oblíbeného titulu *Tajuplný ostrov*.

Putin a Bilak se setkají u trezoru ve Švandově divadle

Hra nazvaná *Putin a Bilak u trezoru* bude první novinkou roku v pražském Švandově divadle. Jako noční grotesku o zvaných i nezvaných hostech v cizích pokojích i cizích zemích ji podle vlastního scénáře chystá režisérka Viktorie Čermáková. Role ruského vůdce se ujal Marek Pospíchal, zesnulého komunistického funkcionáře ztvárnil Miloslav Mejzlík.

Představení o knězi Toufarovi a číhoštském zázraku

V Brně odezněla premiéra divadelního představení o životě a smrti faráře Josefa Toufara, umčeného v roce 1950 při vyšetřování takzvaného číhoštského zázraku. Režisérka Barbara Herzová hru připravila s tvůrčí platformou Dok. Trin. Premiéra 9. ledna byla na sklepní scéně Husy na provázku. *Zpráva o zázraku* sleduje Toufarův život od dětství přes kněžské působení až ke smrti. Reflektuje ale i události, které následovaly, tedy snahu o zpolitizování případu a pokusy vysvětlit to, co se 11. prosince 1949 skutečně stalo v Číhošti na Havlíčkobrodsku. Podle svědků se při mši opakovaně pohnul kříž na oltáři. Dobová propaganda uváděla, že jeho pohyb ovládal Toufar. Podle jiné teorie šlo o komplot Státní bezpečnosti s cílem zdiskreditovat církev. Uspokojivé vysvětlení zatím nikdo nenašel. „Inscenace pracuje převážně s dokumentárními materiály, ať už jsou to výsledkové protokoly, vzpomínky, pitevní zprávy či dopisy prezidentu Gottwaldovi. Úhly pohledu se mění, výchozí otázka zůstává: Jsme ochotni uvěřit v zázrak?“ uvedla režisérka.

Divadlo na Vinohradech uvede 6. února pátou premiéru *Loupežníka*

V pražském Divadle na Vinohradech zkouší režisér Tomáš Töpfer nejúspěšnější hru Karla Čapka na českých scénách *Loupežník*. Premiéra inscenace se Sabinou Rojkovou jako Mimi a Markem Holým v titulní roli bude 6. února.

Alžběta a Salomena

Přední moravská cimbalistka a skladatelka Zuzana Lapčíková se opět sešla s choreografkou a někdejší tanečnicí Hanou Litterovou, aby v brněnské Redutě nezvykle vyprávěly historický příběh dvou znesvářených sester z rodu Smiřických.

Alžbětin tanec

Jiří Lábus (* 6. 1. 1950, Praha) je jedním z nevyzránějších českých herců své generace, je již tři desítky let hvězdou Ypsilonky. Spolu s dlouholetým partnerem Oldřichem Kaiserem se stali synonymem inteligentního humoru, kteří si diváci oblíbili prostřednictvím televizních pořadů *Možná přijde i kouzelník*, *Ruská ruleta*, *Zeměkoule*.

Objevoval se i ve filmu a v televizi, často v záporných a excentrických rolích. Přestože šlo vesměs o role rozsahem malé, upozornil na sebe výrazným komediálním talentem, na jehož základě pro něj tvůrčí dvojice Miloš Macourek – Václav Vorlíček napsala roli čaroděje II. kategorie Rumburaka v televizním seriálu *Arabela*. I když šlo o roli zápornou a komicou, Jiří Lábus ji obohatil o další rozměr. Jeho čaroděj, mstící se za křivé obvinění, vzbuzoval u diváků soucit a sympatie.

V devadesátých letech v kafkovském filmu *Amerika* (režie Vladimír Michálek, 1994) ztvárnil pro mnohé překvapivě vážnou, dramatickou postavu a byl za svůj výkon odměněn Českým lvem. Za zmínku rozhodně stojí i menší, ale pozoruhodně zahrané role ve filmech *Spiklenci slasti* (režie Jan Švankmajer, 1996), *Zapomenuté světlo* (režie Vladimír Michálek, 1996) nebo *Lotrando a Zubejda* (režie Karel Smyczek, 1996). Mnohem rozsáhlejší role ovšem Lábus získává v televizi, za připomínku stojí třeba jeho mrazivé ztvárnění podivínského gurmata Lafflera v hororu *Specialita šéfkuchaře* (režie L. Bělohorská, 1999) a stále většího úspěchu se mu dostává v divadle. Za roli podváděného manžela ve Vianově hře *Hlava Medúzy* obdržel v roce 1997 cenu Thálie.

Bylo by možné vyjmenovat ještě předlouhou řadu pozoruhodných rolí, v nichž Jiří Lábus přesvědčivě dokázal, že je nejen skvělý komik, ale i nevšední herec charakterních rolí. Svůj jedinečný smysl pro práci s hlasem prokázal též geniálním dabingem televizního seriálu *Simpsonovi*.

Česká Bardotka, herečka Jana Brejchová, slaví pětasedmdesátku

Jana Brejchová (* 20. 1. 1940, Praha) neměla herecké školení, přesto se stala jednou z mála skutečných filmo-

vých hvězd socialistické éry. Zažila červené koberce, cti-tele, květiny, ale také stíny. Na počátku sedmdesátých let začala hrát také divadlo. Poprvé se tvář tehdy třináctileté dívky objevila ve filmu *Olověný chléb* a rázem bylo jasné, že je pro kameru jako stvořená. Následovaly tituly *Zlatý pavouk*, *Vina Vladimíra Olmera* a zejména *Vlčí jáma*, kde Brejchová svedla herecký souboj s Jiřinou Šejbalovou.

Jana Brejchová patřila k nejobsazovanějším českým herečkám. Zazářila jako studentka Jana ve filmu *Vyšší princip* (1960) i jako Eliška Pomořanská v muzikálu *Noc na Karlštejně* (1973). V roce 1957 točila *Štěňata*, na jejichž scénáři se podílel Miloš Forman; vzali se hned rok poté. Manželství dlouho netrvalo, stejně jako následující s německým hercem Ulrichem Theinem. S Vlastimilem Brodským má dceru Terezu, pak jejími partnery byli Jaromír Hanzlík a Jiří Zahajský. Právě po boku Brodského, v rolích spojujících křehký půvab s královským majestátem, si diváci Brejchovou vybavují, *od Noci na Karlštejně* po *Arabelu*. Společně baví i v komediích *Ženu ani květinou neuhodíš* či *Hodíme se k sobě, miláčku*.

Nicméně herecky nejsilnější šance dostala v šedesátých letech ve filmech Evalda Schorma *Každý den odvalu*, *Návrat ztraceného syna* či *Farářův konec* a zejména jako bývalá jeptiška v syrové baladě Karla Kachyni *Noc nevěsty*. Svou filmovou dráhu, do níž zasáhla nemoc, završila Jana Brejchová roku 2006 ve snímku *Kráska v nesnázi*. Hrála tady matku Anny Geislerové – symbolicky své následnice na trůnu hvězd, jež dostaly dar fotogenické přirozenosti shůry.

Stala se nejobsazovanější herečkou své generace, sklízela obdiv a vavříny na všech domácích i zahraničních festivalech. Měla štěstí na režiséry, kteří jí poskytli příležitost a dokázali jí vést. Nebýt však její učenlivosti, talentu a pokoře, asi by byla jen stěží už v roce 1958 vyhlášena domácí Herečkou roku. O dva roky později dostala za svůj výkon v Krejčíkově *Vyšším principu* v Locarnu Stříbrnou plachtu a doma se opět stala Herečkou roku.

Další ceny: Německá filmová cena pro nejlepší herečku, Český lev za mimořádný přínos českému filmu.

VZPOMÍNKA

Jiřina Skupová (2. 2. 1895 – 11. 6. 1970)

Můžeme ji považovat za první dámu loutkoherecké profese. Ve dvacátých letech se připojila, jako manželka prof. Josefa Skupy, k loutkohereckému souboru amatérské scény Divadla feriálních osad v Plzni a od třicátých let 20. století podstoupila, mezi prvními, úděl profesionální loutkoherečky v Plzeňském loutkovém divadélku prof. Josefa Skupy. Zde jí připadl úkol vodit populárního Hurvínka. Po roce 1945 s manželem přesídlili do Prahy, kde také získali stálou scénu – Divadlo S+H. Po smrti svého manžela, kterému byla po celý život svědomitou manželkou a partnerkou na jevišti, se stala ředitelkou divadla a tuto funkci vykonávala od roku 1956 do roku 1970.

Jan Werich (6. 2. 1905 – 31. 10. 1980) byl dramatik, prozaik, jeden z tvůrců avantgardního divadla a patří nesporně k největším českým hercům 20. století, jak ovšem vyplývá z jeho krátké filmografie, zároveň k těm ve filmu nejvíce nevyužitým.

Vyrůstal v rodině úředníka. Studoval na reálném gymnáziu v Křemencově ulici v Praze, kde se spřátelil se svým pozdějším uměleckým partnerem a celoživotním přítelem Jiřím Voskovcem. Od roku 1927 se natrvalo věnoval divadelní činnosti. Spolu s Jiřím Voskovcem složil Jan Werich *Vest Pocket Revui* a jako studentské představení ji předvedli roku 1927 na jevišti Umělecké besedy v Praze. Pro velký úspěch se hrála i pod firmou Osvobozeného divadla

založeného roku 1925 jako avantgardní divadlo Devětsilu. Zde Voskovec a Werich působili od roku 1929 jako autorско-herecká dvojice až do 9. listopadu 1938, kdy bylo divadlo zavřeno. Jan Werich a Jiří Voskovec vytvořili dvojici, která spolu s hudebníkem Jaroslavem Ježkem představovala v Československu nový typ satiry v hudebně-dramatickém žánru. Po odebrání divadelní licence roku 1938 a pod tlakem politické perzekuce emigrovali všichni tři na jaře roku 1939 do USA. Jaroslav Ježek, který byl dlouhodobě vážně nemocen, tam roku 1942 zemřel.

Po návratu z emigrace založili Werich s Voskovcem divadlo V+W. Vedle divadla se věnovali i své velké lásce – filmu. Oba si zahráli ve čtyřech filmech *Pudr a benzín* (1931), *Peníze nebo život* (1932), *Hej rup* (1934) a *Svět patří nám* (1937). Zejména poslední dva, režírované Macem Fričem, patří do zlatého fondu českého filmu. Samostatně se Jan Werich objevil ještě v roli uprchlého trestance v Cikánově filmu *U nás v Kocourkově* (1934), který mezi řadou průměrných a podprůměrných komedií své doby rovněž poněkud vyčnívá.

Po odchodu Jiřího Voskovce do exilu působil Jan Werich v různých pražských divadlech, od roku 1955 řídil Divadlo satiry, které přejmenoval na Divadlo ABC. V partnerské dvojici s Miroslavem Horníčkem obnovil některé hry z repertoáru Osvobozeného divadla. V roce 1968 chtěl emigrovat do Rakouska, ale brzy se vrátil. V sedmdesátých letech 20. století nesměl téměř vystupovat.

V oblasti filmu našel Werich uplatnění jen zřídka. Roku 1951 hrál hlavní dvojroli v nesmrtelné komedii *Císařův pekař, Pekařův císař*, roku 1955 v pohádce *Byl jednou jeden král* a roku 1963 v Jasného filmu *Až přijde kocour*. Vedle několika menších rolí ve filmech *Pád Berlína* (1949), *Hudba z Marsu* (1954) a *Baron Prášil* (1961) se v šedesátých letech ještě uplatnil, ovšem s velikým šarmem, v několika vesměs kratších televizních filmech. Všechny se díky němu staly legendami. Posledním hraným dílem, v němž vystupoval, byl seriál *Pan Tau* (1969).

Jan Werich, Jiří Sovák a Stella Zázvorková, *Uspořádaná libra* (1963)

Jan Werich zemřel po těžké nemoci. Werichova žena Zdena, rozená Housková (1906-1980), byla překladatelkou, dcera Jana (1935-1981) byla překladatelkou a herečkou.

Jana Werichová (18. 10. 1935, Praha – 9. 5. 1981, Praha) – herečka, dcera herce a spisovatele Jana Wericha. Svě dětství strávila z větší části společně s rodiči v USA v emigraci, po válce studovala herectví na DAMU, kde absolvovala v roce 1957. Působila nejdříve v oblastních divadlech, později přešla do Prahy do Divadla Rokoko, dva roky byla herečkou Československého státního filmu, nakonec zakotvila v Hudebním divadle v Nuslích (dnešní Divadlo na Fidlovačce), kde také působila jakožto asistentka režie. Zemřela v roce 1981 nedlouho po smrti svého otce ve věku 45 let.

Stanislav Neumann se narodil 16. července 1902 v Praze básníkovi Stanislavovi Kostkovi Neumannovi (1875-1947) a jeho ženě, nakladatelce Kamile Neumannové (1874-1956). Divadlu propadla také jeho nevlastní sestra Soňa Neumannová (1905-1971) a švagr – režisér Národního divadla Jan Škoda (1896-1981). Básníkem se stal Neumannův syn Stanislav Neumann ml. (1927-1970).

Neumannovy herecké prostředky tvořila křehká, drobná postava, neobyčejná schopnost proměňovat obličej s vystouplou bradou a hlavně jeho notoricky známý nakřáplý, plačtivý hlas. Spjoval tragiku a komiku a z komediálního herce se vypracoval na tragikomického herce se sklonem ke stylizované grotesce. Základ Neumannova herectví spočíval v tom, že i z menší role dokázal udělat velkou nezapomenutelnou postavu.

Ve filmu hrál lidičky na okraji společnosti nebo stojící mimo ni, zlodějíčky, dohazovače, podomky, herce, sluhy, ňoumy, popletené mladíky či muže zvláštních profesí.

Režisér Vladimír Borský o Neumannovi sestavil středometrážní medailon *Herec Stanislav Neumann* (1961), kde jsou, kromě ukázek z filmů, i vzácné záběry z Molièrových inscenací *Lakomec* na scéně Národního divadla.

Neumann často spolupracoval s rozhlasem. V letech 1945-1953 působil jako pedagog na Pražské konzervatoři a později na DAMU.

Stanislav Neumann zemřel 19. února 1975 v Praze.

Zdeňka Baldová (20. 2. 1885, Česká Třebová – 26. 9. 1958, Praha) – herečka velkého formátu, jedna z nejvýznamnějších představitelky českého realistického herectví. Současně se studiem na průmyslové škole studovala řeči a hudbu. Zprvu hrála s ochotníky ve spolcích Žižkován a Pokrok, aby v roce 1907 přijala angažmá ve vinohradském divadle. Tam se poznala se svým budoucím manželem, významným českým divadelním režisérem Karlem Hugo Hilarem, s nímž už jako jeho manželka přešla v roce 1922 do Národního divadla.

Její kolegyně jí přezdívaly „Baldinka“. V Národním divadle navázala na dílo zemřelé Marie Hübnerové. Mimořádný cit a smysl pro komiku z ní udělal skvělou komičku, jednu z neoblíbenějších z hereckého souboru Národního divadla. Její skřehotavý hlas, šišlavá a švitořivá mluva – to obojí bylo jako stvořené pro komické role, jaké většinou hrála. Síla její komiky tkvěla hlavně v laskavosti a citlivosti pro bolesti druhých. S neobyčejným pochopením a přesností dokázala zachytit povahu českého člověka, jeho optimismus, chytrost, poctivost, humor a lišáctví.

Na vrcholu svých tvůrčích sil a zároveň na pokraji svých sil fyzických točila Baldová dvě titulní role, v té době už byla vážně nemocná. Tou první rolí byla dobrosrdečná

a od rodiny využívaná babička Skořepová v komedii *Páté kolo u vozu*. Ta druhá role byla úplným protikladem. Byla to despotická majitelka domu Dulská v tragikomedii *Morálka paní Dulské*, která ovládá nejen dění ve své rodině, ale i v celém domě. Baldová tak přenesla svoji úspěšnou divadelní roli na filmové plátno. Týden po premiéře filmu Baldová zemřela.

Za své skvělé herectví získala řadu titulů a ocenění.

Zdeňka Baldová a Karel Richter, *Kluci na řece* (1944)

Terezie Brzková (11. 1. 1875, Kolín – 19. 11. 1966, Praha) – česká herečka. Pocházela z rodiny kočovných herců. Uznávanými herečkami byly i její sestry Marie Spurná, Hana Vojtová a Otýlie Beníšková. Prošla realistickou hereckou školou. Hrál mimo jiné ve společnosti svého druhého manžela, ředitele Václava Zejfertha, v Národním divadle (1914-1919) a poté po dvě delší období působila v Městském divadle v Plzni. Její kariéra vyvrcholila rolemi matek a babiček. V roce 1938 ztělesnila v Plzni titulní roli v dramatické románu Boženy Němcové *Babička*. Na základě ohlasu jejího výkonu přišla nabídka zahrát stejnou roli ve filmovém přepisu *Babičky* režiséra Františka Čápa. Terezie Brzková ztělesnila krásnou, laskavou, moudrou a dobrou ženu, plně odpovídající předloze Boženy Němcové, a vytvořila nesporně jednu z největších ženských postav v celé historii českého filmu. Některé její dialogy s Barunkou (Nataša Tanská, později autorka knih pro děti) podle pamětníků vyvolávaly v očích diváků slzy. Po velkém úspěchu v roli Babičky vytvořila Brzková ještě jednu roli staré ženy, starou plátenici Barboru Hlavsovou, hlavní postavu stejnojmenného filmu režiséra M. Friče z konce roku 1940, jež se v dusném ovzduší protektorátu změnila v symbol nezdolnosti a statečnosti českého národa. Celkem hrála asi ve čtyřiceti filmech, z nichž se do paměti diváků dostala především její čarodějna Kořenářka z pohádky *Byl jednou jeden král*, kde se její laskavé herectví plně vyrovnalo výkonům Jana Wericha a Vlasty Buriana.

Adina Mandlová (28. 1. 1910, Mladá Boleslav – 16. 6. 1991, Příbram) byla jedna z největších hvězd českého stříbrného plátna. Otec byl inspektor státních drah a matka dcera venkovského hospodského. Měla dva starší bratry. Zvláštní jméno dostala, protože podle otce, který se o její výchovu výhradně staral, měla předurčenou skvělou bu-

doucnost. Otec ji velmi rozmazloval a všichni jí museli vykat, ale ona odpovídala tykáním. V jejích osmi letech otec zemřel, ona ztratila své dobré postavení. V šestnácti letech byla Adina poslána do pařížského dívčího penzionátu, kde se naučila vařit a zdokonalila svou francouzštinu a němčinu. Po dvou letech byla vyloučena za špatné chování a začala se věnovat herectví. Byla intimní přítelkyní režiséra filmu *Život je pes*, předního herce ND Huga Haase. Do roku 1939 si Adina zahrála ve čtyřiceti filmech převážně hlavní ženské role. Z nešťastné lásky se pokusila o sebevraždu. Po uzdravení se vrhla do bezstarostného užívání, takže vznikla průpovídka „Baarová má oči mandlové a Mandlová má oči barové.“ Poprvé se Adina provdala za malíře Zdeňka Tůmu, který po roce spáchal sebevraždu. Podruhé byla vdaná za válečného pilota Kočvářka-Knighta. Opět rozvod. Její poslední manžel byl módní návrhář Ben Pearson, žili spolu sedmatřicet let.

Během své herecké kariéry se seznámila s mnoha slavnými lidmi, např. s Karlem Čapkem, Josefem Voskovcem, Janem Werichem nebo s Karlem Poláčkem, členy bohémské společnosti zvané Tafelrunde.

Během války Adina natočila jeden německý film, po válce byla zatčena a obviněna z kolaborace, pro nedostatek důkazů však byla propuštěna. Jelikož nemohla najít angažmá, odešla do Anglie (s Kočvářkem). Po smrti svého třetího manžela Bena se vrátila do vlasti a žila na zámku v Dobříši. Zemřela 16. 6. 1991 na tuberkulózu.

Oldřich Nový a Adina Mandlová, *Kristián* (1939)

Marie Glázrová (vlastním jménem Glaserová, 12. 7. 1911, Horní Suchá – 19. 2. 2000, Praha) – významná česká herečka, členka ND. Její herectví bylo charakterizováno především výjimečnou kultivovaností řeči a zřetelným přednesem s promyšlenými pauzami a kadencemi

V letech 1932-1937 patřila k mladým oporám hereckého souboru Divadla na Vinohradech. Nedlouho po vstupu do Vinohradského divadla přišly i první filmové nabídky. V roce 1939 byla Marie Glázrová angažována do činohry Národního divadla, kde setrvala až do odchodu na penzi (1987). Noblesní elegance s melodickým hlasem a kultivovaným projevem předurčovaly Glázrovou k postavám lyrických, případně tragických hrdinek, s nimiž na jevišti slavila velké úspěchy.

Po válce pak Marii Glázrovou čekal osud řady jiných prvorepublikových hvězd; znárodněný film začal prosazo-

vat jiná témata a v dramaturgické koncepci Barrandova náhle nebylo místo pro noblesní dámu, jíž Glázrová na filmovém plátně byla především. V následujícím desetiletí se tak objevila jen ve třech filmech, navíc jen v podružných rolích. Dobře si ji ale diváci pamatují jako kurážnou vdovu Kubátovou z pohádky *Byl jednou jeden král* (1954).

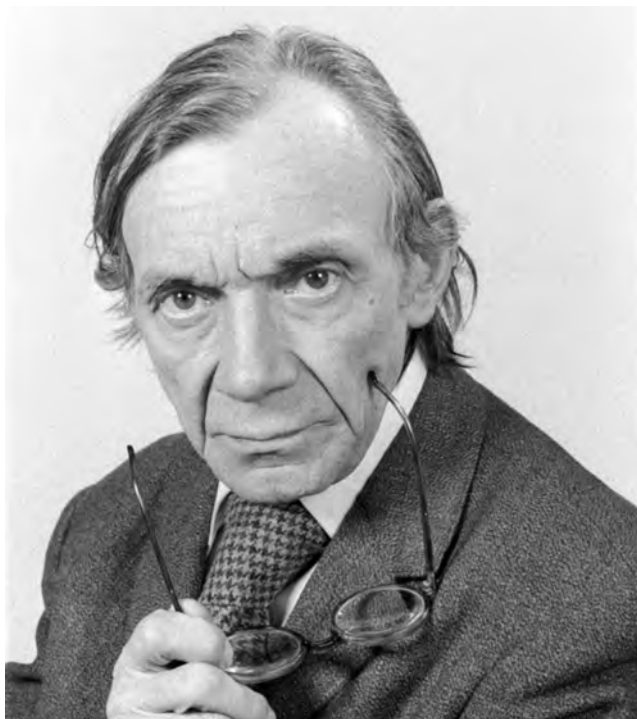
V šedesátých letech hrála Glázrová již méně často, klesal i význam jejích rolí, naposledy hrála jednu z vedlejších postav ve slavné *Kočí hře*, která měla premiéru v roce 1974. S Národním divadlem byla vázána smlouvou až do roku 1987, ale aktivní herectví ukončila právě *Kočí hrou*, která se přestala uvádět po smrti Dany Medřické (1983). Od té doby už na prkna Národního divadla nevstoupila, přestože byla jeho členkou až do roku 1987.

Glázrová byla vynikající recitátorkou, a tak byla častým hostem v rozhlasu. Naopak Československá televize tuto herečku obsazovala jen velmi málo.

Marie Glázrová byla manželkou operního pěvce a také též člena Národního divadla Eduarda Hakena. Jejich jediná dcera Marie Hakenová (* 1948), vystudovala FAMU a jazyky na filozofické fakultě, pracuje jako novinářka a angažuje se také v politice.

Josef Kemr (20. 6. 1922, Praha – 15. 1. 1995, Praha) – český herec. Poprvé vystupoval v jedenácti letech jako komparsista v představení *Polská krev*. Tam si ho všiml rozhlasový režisér Přemysl Pražský, který ho začal obsazovat do rozhlasových rolí. Profesionálně se herectví věnoval od osmnácti let, když jeho první angažmá bylo v divadelní společnosti A. Budínské-Červíčkové. Od roku 1965 byl členem činoherního souboru pražského Národního divadla až do své smrti. Dnes je ve foyeru Národního divadla umístěna jeho busta.

Kemr byl vždy na divadelních prknech skvělým představitel prostých a nejobyčejnějších lidí, které obohatil svým svérázným a prostým herectvím. Skvěle vytvářel

Josef Kemr

komediální postavy s nádechem tragiky, ale i dramatické role s částí tragikomedie. Všechny své postavy ztvárňoval neuvěřitelně jednoduchou hereckou zkratkou, zajímavou fyziognomií, úspornými gesty, melancholickou mimikou a zastřeně kvilivým hlasem. Všechny jeho postavy vytvořené na jevišti (např. v inscenacích *Višňový sad*, *Škola pomluv*, *Strakonický dudák*, *Hadrián z Římsů*, *Jak se vám líbí*, *Měšťáci*) vyvrcholily nádhernou humánní rolí doktora Galéna ve vysoce protiválečném dramatu *Bílá nemoc* dramatika a spisovatele Karla Čapka.

Josef Kemr hrál až do posledního dechu. Proto také ve svém posledním roce života hrál ve snímcích *Malostranské humoresky*, *Matka Kuráž* a *Golet v údolí*, které měly premiéru až po jeho smrti. Desítky příležitostí mu poskytl rozhlas (*Svatba* apod.) a televize (inscenace *Lucerna*, *Příběh dušičkový*, *Dveře*, *Kam slunce nechodí*, *Povídka malostranská* a desítky dalších a seriály *F. L. Věk*, *Dynastie Nováků*, *Cirkus Humberto* a zejména *Chalupáři* aj.).

Za svůj život ztvárnil stovky rolí divadelních (76), filmových (150) i televizních (170). V roce 1993 získal cenu Thálie za celoživotní dílo. Za svojí roli ve filmu *Pevnost* (1994) byl nominován na Českého lva za nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli.

Kemr byl ženatý s herečkou a divadelní režisérkou Evou Foustkovou (1911-1977). Po smrti o něm vyšlo několik vzpomínkových knih.

Míla Myslíková (14. 2. 1933, Třebíč – 11. 2. 2005, Praha) – česká herečka. Narodila se v Třebíči jako Bohumila Myslíková a od útlého mládí toužila být spisovatelkou. Protože ale neměla představu, o čem by měla psát, rozhodla se získat zkušenosti v jiném oboru. Inspirována prostředím rodinné půjčovny kostýmů, kde pomáhala mamince, přihlásila se na brněnskou JAMU a první divadelní angažmá získala v Divadle Bratří Mrštíků tamtéž. Prošla také Státním divadlem Brno a v roce 1964 zakotvila v Divadle J. Průchy v Kladně.

Míla Myslíková debutovala ve filmu už jako jednadvacetiletá v komedii s Vlastou Burianem *Nejlepší člověk*. Film jí učaroval do té míry, že jí nikdy nedělalo problémy hrát tzv. druhé housle. I v epizodních rolích prokazovala svůj talent ke ztvárnění obyčejných, na první pohled nekomplikovaných žen. K větším rolím se ovšem také dostala – jako věčně hudrující lázeňská Kateřina v poetickém *Rozmarném létě*, energická vedoucí *Holek z porcelánu* Světluška nebo trpělivá strážkyně rodinného krbu v komedii *Marečku, poďte mi pero!* Jednu z mála záporných rolí – panovačnou vodnici Wassermanovou – ztvárnila v legendárním filmu *Jak utopit doktora Mráčka* a snad nejvíce proslula jako starostlivá maminka Šafránková z prvních čtyř „básnických“ komedií Dušana Kleina.

V televizi jsme ji mohli vidět v řadě inscenací, v Moskalovově zpracování *Babičky* si zahrála paní Proškovou, v bláznivém sci-fi seriálu *Bambinot* obětavou trafikantku Pollockovou. Kvůli pracovnímu vytížení u filmu opustila po třinácti letech angažmá v kladenském divadle. V druhé polovině osmdesátých let zanechala i filmování a odešla na odpočinek. Po listopadové revoluci si začala plnit sny z mládí – podívala se například do Řecka nebo Finska a právě zážitky z Finska zúročila jako materiál pro sepsání knížek *Finský maraton* a *V zemi Kalevově*. Získala Cenu Senior Prix (2003).

Zajímavý televizní projekt

Česká televize je koproducentem připravovaného filmu, jehož děj se odehrává mezi Prahou a Vídní v dramatickém roce 1968. Snímek na motivy povídky režiséra Jana Němce *Italská spojka* se opírá o skutečné situace i reálné osoby. Jedním z hlavních hrdinů je rakouský novinář Helmut Zilk (později ředitel rakouské televizní stanice a známý starosta Vídně), který začátkem roku 1968 začíná uskutečňovat do té doby nepředstavitelný projekt – živé vysílání rozhovorů z komunistického Československa pro rakouskou televizi. Hovory z Prahy přinášejí Zilkovi respekt, ale zároveň vzbuzují také zájem československé Státní bezpečnosti... Název filmu *Krycí jméno Holec* vychází ze skutečnosti – pod jménem Holec vedla Státní bezpečnost složku Helmuta Zilka. Avšak skutečný rozsah a forma Zilkovy spolupráce s tajnou policií nebyly nikdy spolehlivě objasněny. Režisérem filmu je rakouský producent a režisér Franz Novotny, hlavní herecké role ztvární Kryštof Hádek, Vicky Kerekes a Johannes Zeiler. V českých kinech by se tento film měl objevit počátkem roku 2016.

(mk)

Ukázka z filmu *Krycí jméno Holec*

Život podle Václava Havla

Na sklonku loňského roku uvedla Česká televize zajímavý film pod názvem *Život podle Václava Havla*, který měl svoji premiéru na podzim téhož roku. O Václavu Havlovi již bylo natočeno mnoho filmů. Chyběla však jeho komplexní biografie. Režisérce Andree Sedláčkové se podařilo tuto mezeru v české filmografii úspěšně zaplnit.

Dokument *Život podle Václava Havla* je mimořádný tím, že vůbec jako první poodhaluje i dětství a mládí Václava Havla. Sedmdesát minut dlouhý snímek ho zachycuje jako chlapce, který obklopen buržoazní společností se postupně v dospívání začíná proti ní bouřit, ale zároveň odmítá šed' socialistické reality. Tvůrci filmu museli projít obrovské množství archivních materiálů a zvukových záznamů a stovky dokumentů a fotografií. Rodinná alba s řadou dosud nepublikovaných fotografií otevřel filmařům Ivan Havel a režisérka Andrea Sedláčková také objevila ztracené záběry z dětství Václava Havla v archivu BBC, kde ležely od roku 1988, kdy je Angličanům zapůjčil.

Většina materiálů, které o Václavu Havlovi existují, mapují pouze pozdější období jeho života a dopátrat se svědectví z hlubší minulosti nebylo jednoduché. Filmařům se podařilo také v této souvislosti objevit videokazetu, která byla natočena v létě roku 1989 na Hrádečku a kde Havel hovoří o svém dětství, mládí a rodině. Také zvukové nahrávky Havlova *Dálkového výslechu*, rozhovoru, který vedl na dálku s Karlem Hviždálem, přinášejí formulace některých vzpomínek, které nejsou nikde jinde zaznamenané. Andrej Krob poskytl také například nikdy nezveřejněné amatérské záběry zachycující policejní perlustraci na Hrádečku.

„Můj životní příběh je naprosto ojedinělý a kuriózní, ale není to proto, že bych byl dobrodružná povaha. Má rysy absurdity, pohádky, tragédie, komedie, všeho dohromady,“ hodnotí v dokumentu svůj život sám Václav Havel.

Lidská paměť je ošidná a určitě je dobré si čas od času připomenout to, na co se zvolna pozapomíná. Při zpětném ohlednutí, zejména v kontextu dnešní doby, lze pocítit hrdost – třeba při výčtu významných osobností, s nimiž se Václav Havel setkal, které ho respektovaly a projevovaly mu úctu. A z nichž ho mnohé doprovodily i na cestě poslední. Právě záběry z pohřbu Václava Havla vzbuzují hodně emocí. A nelze se ubránit myšlence, že o něčem takovém si Havlovi následníci mohou nechat jen zdát.

Andrea Sedláčková ve svém filmu zobrazila život Václava Havla výhradně prostřednictvím dobových záznamů, fotografií a dalších historických materiálů. Rozhodla se vzdát přítomnosti pamětníků nebo historiků. Pouze situace či události, které vyžadují vysvětlení „z vnějšku“, doplňuje autorským komentářem.

První dokument, který zobrazuje Havlův život na základě archivních materiálů, vznikl v koprodukci České televize, kanálu Arte, společnosti Negativ a Knihovny Václava Havla. Film je zároveň uváděn v německé a francouzské televizi Arte.

(mk)

Oceněné Osmý

V prosinci loňského roku měl v České televizi premiéru letošní nejlepší evropský televizní film *Osmý*. Černou komedií z období normalizace natočil režisér Jiří Strach podle scénáře Marka Epsteina. Děj filmu se odehrává na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let minulého století,

kdy socialistický úředník Richard v opilosti a spíše omylem podepíše Chartu 77. Hlavní roli ztvárnil Ivan Trojan. Vedle Prix Europa dostaly *Osmý* hlavní cenu Zlatý Prim i na letošním Novoměstském hrnci smíchu. Ivan Trojan a Zuzana Stivínová ve vedlejší roli získali tamtéž ceny za nejlepší herecké výkony.

(mk)

Zuzana Stivínová a Ivan Trojan v černé komedii *Osmý*

Film Petra Jákla míří do kin – po *Kajínkovi* přijde *Ghoul*

Tvůrce filmu *Kajínek* Petr Jákl uvede 26. února do kin temný thriller s prvky dokumentu nazvaný *Ghoul*. Ještě před dokončením byl prodán do americké distribuce, po premiéře v Praze bude proto následovat uvedení v Los Angeles. Vedle klasické verze se v distribuci objeví i verze 3D. Režiséru byl inspirací skutečný příběh jednoho z nejzvrácenějších zločinců novodobé historie – ukrajinského kanibala Andreje Čikatila. Jákl obsadil do filmu pouze zahraniční herce. Příběh filmu se odehrává v reálné lokalitě, oblasti ukrajinského Jabločnoje, kde se Čikatilo narodil.

Pavlásková chce natočit film podle *Pražských orgií* Philipa Rotha

Režisérka, scenáristka a producentka Irena Pavlásková, která právě uvedla do kin snímek *Fotograf*, na jehož scénáři spolupracovala s Janem Saudkem, získala práva na natočení novely *Pražské orgie* o životě českých intelektuálů v Praze v období normalizace.

Philip Roth je americký prozaik, poslední s žijících autorů z hvězdné trojice amerických židovských prozaiků, kam dále patří Saul Bellow a Bernard Malamud. Za trilogii *Americká idyla* obdržel Roth v roce 1998 Pulitzerovu cenu. Philip Roth platil za zázračné dítě padesátých let. Již od mládí pozoroval Philip Roth život kolem sebe, psal povídky do časopisů, které v roce 1959 shrnul s úvodním románkem do svazku *Sbohem město C*, za který dostal o rok později Národní knižní cenu. V roce 1972 přijel Philip Roth do Prahy, která ho zajímala jako město Franze Kafky, a setkal se s českými zakázanými autory (Ivanem Klímkou, Karolem Sidonem, Milanem Uhdem, Ludvíkem Vaculíkem, Karlem Peckou a dalšími). Jejich nelehké osudy ho zaujaly natolik, že se do Prahy v sedmdesátých letech pravidelně vracel až do doby, než mu v roce 1976 nebylo uděleno vízum.

Mezi svými cestami do Československa se stýkal v New Yorku s českou komunitou, navštěvoval přednášky Anto-

nína Liehma o české kultuře a redigoval pro nakladatelství Penguin řadu východoevropských románů. „Svůj život v New Yorku po Portnoyovi jsem žil v české komunitě emigrantů, kterým jsem naslouchal, naslouchal a naslouchal. Každý večer jsem jedl v českých restauracích v Yorkvillu, mluvil jsem s každým, kdo chtěl mluvit se mnou, a odpoutal se od všech kravin spojených s Portnoyem,“ uvedl o svém českém období Philip Roth. Později své zážitky z Prahy zpracoval v románu *Pražské orgie* (1985). Český vliv a české postavy lze najít v několika dalších románech – v *Profesoru touhy* (postava českého profesora Zdeňka Stříbrného), v *Elévovi* či *Milostných rozmluvách*. Hned po sametové revoluci v roce 1990 do Prahy opět přijel a jeho rozhovor s Ivanem Klímkou vyšel knižně jako *Rozhovor v Praze*. Významně přispěl k propagaci české a polské literatury. Delší dobu působil jako šéfredaktor řady nakladatelství Penguin nazvané Spisovatelé z té druhé Evropy. Napsal mimo jiné předmluvu ke *Směšným láskám* Milana Kundery.

Za svou pomoc, kterou Philip Roth poskytoval v sedmdesátých a osmdesátých letech spisovatelům v bývalém Československu a v dalších zemích tehdejšího východního bloku, byl 30. dubna 2013 oceněn cenou Mezinárodního PEN klubu a Allenovy nadace za službu literatuře. Při slavnostním převzetí ceny Roth zavzpomínal na to, jak „důkladného vzdělání“ se mu dostalo od přátel ve východní Evropě o životě totalitním režimem. Hovořil o tom, jak někteří z nejschopnějších lidí v Československu nesměli psát nebo cestovat a museli vykonávat podřadné práce jako prodávat cigarety nebo mýt okna.

Českou televizi budou na Berlinale zastupovat dva filmy

Na německém filmovém festivalu Berlinale budou tvorbu České televize reprezentovat dva zástupci. Po kontroverzním dokumentu *Danielův svět* byla do sekce Forum vybrána slovensko-česká roadmovie Ivana Ostrochovského s názvem *Koza*. Snímek je roadmovie o stárnoucím olympijském boxerovi, který se vydává na bolestivé turné napříč Evropou. *Danielův svět* od Veroniky Liškové si odnesl diváckou cenu z Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě. Otevírá jedno z posledních tabu dnešní společnosti, a to téma pedofilie.

Nikolaevův snímek *Vybíjená* přijde do kin 12. března

K očekávaným titulům první poloviny roku patří komedie Petra Nikolaeva *Vybíjená*, kterou natočil podle bestselleru Michala Viewegha. Právě adaptací jeho úspěšného literárního bestselleru *Báječná léta pod psa* tento filmař v hraném filmu v roce 1997 debutoval. Hlavní role v novém snímku ztvárnili Michal Suchánek, Richard Genzer a Ondřej Sokol, na plátně se při premiéře objeví 12. března. Román *Vybíjená* je groteskou o přátelství, osudových láskách, kráse a ošklivosti, alkoholu a hledání lidského štěstí. V několika časových rovinách vypráví příběh spolužáků, kteří spolu prožívají různé životní etapy a odehrává se na abiturientském srazu gymnázia. Zdánlivě banální situace dává prostor pro sentimentální vzpomínky i k bilanci neaplňených tužeb i uskutečněných snů a prožitého života.

Na Febiofest přijede slavná herečka Kim Novak

Pozvání na Mezinárodní filmový festival Praha – Febiofest, jehož 22. ročník se uskuteční od 19. do 27. března v multi-kině Cinestar Anděl, přijala americká herečka českého původu Kim Novak, známá nejen ze slavného Hitchcockova thrilleru *Vertigo*. Febiofest každoročně nabízí nejlepší filmy z prestižních festivalů, oceněné snímky z Berlína, Cannes, Benátek, Toronta, San Sebastianu a dalších přehlídek včetně několika titulů nominovaných na Oscara. Nadcházející ročník nabídne program rozdělený do čtrnácti sekcí a řadu novinek. V minulosti hostil Febiofest například Geraldinu Chaplinovou, Claudii Cardinalovou či režisérské hvězdy Richarda Lestera, Alana Parkera, Wima Wendersa, Romana Polanského a desítky dalších slavných herců a filmařů.

Český lev

22. ročník Českého lva, výročních cen České filmové a televizní akademie (ČFTA), proběhne opět ve slavnostním stylu. Skleněné sošky z dílny Jakuba Berdycha budou předány ve Dvořákově síni pražského Rudolfinu v sobotu 21. února 2015 během galavečera, který v přímém přenosu uvede Česká televize. Šanci získat letos Českého lva mají tvůrci více než padesáti celovečerních hraných filmů či dokumentů, uvedených do distribuce v roce 2014.

Naději na Českého lva za nejlepší dokument mají snímky *K oblakům vzhlížíme* (režie Martin Dušek), *Magický hlas rebelky* (Olga Sommerová), *Olga* (Miroslav Janek), *Století Miroslava Zikmunda* (Petr Horký) a *Život podle Václava Havla* (Andrea Sedláčková).

Na tiskové konferenci ČFTA byl vedle odtajněné nominací vyhlášen také vítěz nestatutární ceny za nejlepší filmový plakát. Ocenění získali Tomáš Machek a Marius Corradini ze studia Side2, tvůrci plakátu k filmu *Fair Play*.

Za nejlepší ženský herecký výkon v hlavní roli mohou získat Českého lva herečky Klára Melíšková za roli ve filmu *Andělé všedního dne*, Klaudia Dudová za film *Cesta ven*, Tatiana Vilhelmová za roli ve filmu *Díra u Hanušovic*, Judit Bárdos za *Fair Play* a Tatiana Pauhofová za *Něžné vlny*. Ocenění za nejlepší ženský herecký výkon ve vedlejší roli má šanci získat Zuzana Bydžovská za *Andělé všedního dne*, Mária Ferencová-Zajacová za *Cestu ven*, Lenka Krobotová za roli ve filmu *Díra u Hanušovic*, Anna Geislerová a Eva Josefíková za *Fair Play*. Soška Českého lva za nejlepší mužský herecký výkon v hlavní roli bude patřit jednomu z těchto nominovaných – Boleslav Polívka za *Andělé všedního dne*, Ivan Trojan za roli ve filmu *Díra u Hanušovic*, Roman Luknár za *Fair Play*, Milan Lasica za *Jak jsme hráli čáru* a Ondřej Nosálek za roli v *MY 2*. Vítězem kategorie nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli se může stát Jaroslav Plesl za roli ve filmu *Díra u Hanušovic*, Igor Bareš za *Fair Play*, Ondřej Vetchý za *Jak jsme hráli čáru*, Karel Roden za *Krásno* a Matěj Hádek za roli v *Pohádkáři*. Pro ocenění za nejlepší režii si může na galavečeru přijít jeden z pěti nominovaných – Petr Václav za *Cestu ven*, Miroslav Krobot za režii snímku *Díra u Hanušovic*, Andrea Sedláčková za *Fair Play*, Jiří Mádl za režii filmu *Pojedeme k moři* a Jan Svěrák za pohádku *Tři bratři*.

Lídu Baarovou v Renčově filmu ztvární Tatiana Pauhofová

Hlavní roli prvorepublikové filmové hvězdy Lídy Baarové ztvární v připravovaném celovečerním snímku režiséra Filipa Renče Tatiana Pauhofová. Rakouský herec Karl Markovics se objeví v roli Josepha Goebbelse. Gustava Frölicha ztvární jeden z nejznámějších německých herců Gedeon Burkhard, kterého proslavil seriál *Komisař Rex* či role v *Hanebných panchartech* Quentina Tarantina. ČTK to oznámil mluvčí projektu Josef Koukolíček ze společnosti Nogup agency. Filmová a divadelní herečka Tatiana Pauhofová je členkou Slovenského národního divadla, v Čechách je známá z řady rolí v českých filmech. Loni byla nominována na Českého lva za výkon ve filmu Agnieszky Hollandové *Hořící keř*. „Jsem rád, že jsme po čtrnácti letech připrav, přepisování scénáře a hledání partnerů na náš film se scénáristou Ivanem Hubáčem našli silného producenta, který je ochoten do kontroverzního projektu vstoupit,“ konstatoval Renč. Opakoval, že nepůjde o životopisný příběh o Lídě Baarové, ale jen o nejzásadnější úsek jejího života, který ovlivnil její kariéru i osud její rodiny. Podle producenta filmu Petera Kovarčíka potvrdily zájem o tento projekt distributorské firmy z Velké Británie a Spojených států.

Lída Baarová stanula před kamerou poprvé v roce 1931 a účinkovala ve třech desítkách českých filmů. Život i kariéru okouzující tmavovlásky krutě poznamenal blízký vztah k nacistickému ministru propagandy Josefu Goebbelsovi, jehož úmysl se kvůli ní rozvést zastavil až Adolf Hitler. Po válce byla obviněna z kolaborace a strávila přes rok ve vězení. Po únoru 1948 emigrovala, v padesátých letech hrála v italských a španělských filmech, mimo jiné ve Felliniho *Darmošlapech*. Rodačka z pražských Nuslí zemřela zbavená svéprávnosti 27. října 2000 v Salcburku ve věku 86 let, pochována je v Praze-Strašnicích.

Vítězové pátého ročníku Cen české filmové kritiky 2015

Hraný film: *Cesta ven*

Dokument: *K oblakům vzhlížíme*

Režie: Petr Václav (*Cesta ven*)

Scénář: Petr Václav (*Cesta ven*)

Kamera: Martin Žiaran (*Hany*); Jaromír Kačer (*Místa*)

Mužský herecký výkon: Martin Finger (*Krásno*)

Ženský herecký výkon: Klaudia Dudová (*Cesta ven*)

Objev roku: Jiří Mádl (*Pojedeme k moři*)

Kancelář Blaník

Úspěšný seriál *Kancelář Blaník*, vysílaný televizí Stream.cz, přijde v dubnu s novou sérií, která bude mít opět čtrnáct dílů. Satirický komediální série je dílem režiséra Marka Najbrta a týmu scenáristů – Benjamina Tučka, Roberta Geislera a Tomáše Hodana. Na scénáři a výsledné podobně série se podílí také představitel hlavní role Marek Daniel.

V třetí sérii se podělí režisér Marek Najbrt o práci s Bohdanem Slámou. „On natočí asi osm dílů, já pět. Je vtipné, že Bohdan je známý jako tvůrce pomalých filmů, téměř jednozáběrových, a teď se nadchnul pro tenhle náš nervní zbesilý styl a zjevně ho to baví,“ řekl v rozhovoru pro *Lidovky.cz* Marek Najbrt.

Blaník je vlivným lobbistou, který se dvěma zaměstnanci své kanceláře prakticky řídí českou politiku. Jeho hlášky, jako „nazdar Andreji, jak se Babiš?“, nebo „kam teče beton, tam tečou peníze“, prakticky zlidověly a návštěvnost jednotlivých dílů přesahuje 200 000 diváků.

Kancelář Blaník již získala dvě ceny – Křišťálovou lupu v kategorii Obsahová inspirace a cenu poroty FITES.

Film o Janu Saudkovi *Fotograf*

Dramatické křížovatky života Jana Saudka líčí film *Fotograf*, který o něm natočila režisérka Irena Pavlásková. Umělec obdařený talentem, živelností a vášní s ní na scéně spolupracoval. Titulní roli snímku, oscilujícího mezi hořkou komedií s erotickými prvky, milostnou féerií i dramatem, vytvořil Karel Roden. Saudek ČTK řekl, že s Rodelem se před natáčením setkal jen jednou. „Je to vynikající herec a já to respektuji, hlavní snahou bylo udělat dobrý film,“ podotkl. Podle něj je v něm zhruba polovina věcí pravdivých, přesto už zaznamenal protesty. Příběh volně inspirovaný Saudkovými osudy nezakrývá, že jejich středobodem vždy byly ženy.

Jak jsme hráli čáru

Film *Jak jsme hráli čáru* režiséra Juraje Nvoty vypráví příběh desetiletého Petra, jenž žije u svých prarodičů blízko rakouských hranic a který je už sedm let „rukojmím“ komunistického režimu, který ho nechce pustit za jeho rodiče, po emigraci žijícími ve Vídni. Chlapec od Vánoc 1967 do jara 1968 prožívá různá dobrodružství, přičemž si ovšem uvědomuje složitou situaci svou i svých prarodičů.

„Absurditu doby, která se mnohdy i pamětníkům zdá neuvěřitelná, dokážou nejlépe popsat dětští hrdinové. Svět kolem sebe vnímají jednoduše, bez patosu či sentimentu, jejich reakce jsou spontánní, nepokřivené strachem a špatnými zkušenostmi,“ domnívají se tvůrci.

Snímek zdobí hvězdné herecké obsazení, velké role tu mají třeba Ondřej Vetchý, Milan Lasica nebo Libuše Šafránková. Malého Petra hraje nositel slavného příjmení Richard Labuda, vnuk herce Mariána. I když je mu teprve dvanáct, před kamerou se už objevil. Hlavní roli však dostal úplně poprvé. „Už jsem hrál ve filmu *Dům*, ale tam jsem jen tak pobíhal,“ popisuje mladík své herecké zkušenosti. Postavy ve filmu mluví česky, slovensky i maďarsky. Nakonec však vzniknou dvě jazykové verze. V té pro Českou republiku se původně slovenské dialogy předabují do češtiny kvůli dětem, které dnes již slovenštině rozumí špatně. „Je to škoda. Ta babička tehdy měla maďarské školy, tak je normální, že hovoří slovensky, a když nechce, aby jí malý vnuk porozuměl, tak skočí do maďarštiny,“ komentuje to představitelka Petrovy babičky Libuše Šafránková. Snímek důsledně dbá na historické reálie, včetně kostýmů. Do kin se dostal koncem minulého roku. Diváci, kteří ho na velkém plátně nestihnou, mají možnost ho uvidět v televizní premiéře na obrazovce České televize na jaře 2015.

Narozeniny

Jan Svěrák (* 6. 2. 1965, Žatec) patří k mezinárodně nejúspěšnějším českým režisérům současnosti díky svému studentskému mystifikačnímu dokumentu *Ropáci* (1988 –

studentský Oscar) a tragikomedií *Kolja* (1996 – mj. Oscar za nejlepší neanglicky mluvený film, nominace na cenu BAFTA a Evropskou filmovou cenu). Vystudoval pražskou FAMU, katedru dokumentaristiky. Je synem herce a scenáristy Zdeňka Svěráka, s nímž spolupracoval už na svém debutu *Obecná škola* (1991 – nominace na Oscara). Společně se podíleli i na válečném příběhu *Tmavomodrý svět* (2001). Jan Svěrák absolvoval v roce 1988 obor dokumentární tvorby na FAMU a svůj zájem o osobité konfrontace s hollywoodským mainstreamem úspěšně demonstroval již svým školním dokumentem *Vesmírná odysea II* (1986). Na svém režisérském kontě má i akční komedii *Akumulátor I* (1994), roadmovie *Jízda* (1994 – Křišťálový glóbus na MFF v Karlových Varech) a dokument o svém otci *Tatínek* (2004). Velkých úspěchů dosáhl se svými filmy *Vratné lahve* (2006), *Kuky se vrací* (2010) a *Tři bratři* (2014).

Česká televize v roce 2015 uvede *Gorilí pohádky* a dalšího *Racochejla*

V České televizi vzniká ročně čtyři až šest nových večerníkových seriálů. Zatím poslední ohlášené premiéry, které se na obrazovce objeví v prvním pololetí roku 2015, budou pokračování příběhů *O skřítku Racochejlovi* a *Gorilí pohádky* od Václava Chaloupka. Oslavy padesátého výročí vzniku *Večerníčka* televize zahájila v lednu připomínkou několika starších titulů včetně kultovního *Robota Emila*.

Režisér a scenárista František Vlácil má od ledna v Praze 6 pamětní desku

Deska byla odhalena 27. ledna, v den výročí Vlácilova úmrtí. Visí na domě v Čínské ulici, v němž významný režisér žil. Autorem desky o rozměrech půl metru na metr je sochař Tomáš Medek. Námětem desky je širokoúhlé filmové pole s typickým filmovým pruhem na spodním a horním okraji. V levé části díla je pak umístěn portrét Vlácilá. Při slunečním odlesku může dílo stejně jako fotografie střídavě připomínat negativ a pozitiv.

František Vlácil, který zemřel v lednu 1999, patří k nejuznávanějším českým filmovým tvůrcům. Do dějin domácí kinematografie se zapsal svou monumentální historickou freskou *Marketa Lazarová*, která je považována za nejlepší tuzemský film všech dob. Pro své mimořádné výtvarné cítění byl označován za básníka a malíře stříbrného plátna.

Uznání diváků i odborníků mu přinesly i jeho další snímky *Údolí včel*, *Đáblova past*, *Stíny horkého léta*, *Adeleheid*, *Dým bramborové natě*, *Koncert na konci léta*, *Mág* či *Hadí jed*. Řada z nich dosáhla nejvyšších ocenění na mezinárodních i tuzemských filmových festivalech. V roce 1994 převzal prvního Českého lva za celoživotní dílo.

Literární rok 2014 byl ve znamení Bohumila Hrabala

Loňský rok byl ve smyslu literárním označován jako rok Bohumila Hrabala. Tento známý spisovatel patří vedle Franze Kafky a Jaroslava Haška k tvůrcům, kteří připomínají celému světu jedinečnost nejen pražského literárního prostředí. Čtenáři a obdivovatelé Bohumila Hrabala dostali do rukou řadu publikací, ať už to byl životopis *Hlučná samota* Petra Kotyky, nebo mozaika příspěvků přátel *Via Hrabal*. Určitým vrcholem se stala na začátku prosince derniéra výstavy *Bohumil Hrabal známý a neznámý* ve Vlastivědném muzeu v Nymburce, kde byla také představena další kniha vzpomínek pod stejným názvem jako expozice.

Hrabal s francouzským hercem Philippem Noiretem, představitelem Hanti ve filmu *Příliš hlučná samota* režisérky Věry Cais, v pivnici U zlatého tygra, 1993

Na poli literárním je jistě třeba připomenout italské a později i francouzské vydání románu Milana Kundery *Oslava bezvýznamnosti*. Devadesátiny A. J. Liehma byly připomenuty literárnímu světu objemným slovníkem statí, úvah a fejetonů tohoto významného autora.

Do České republiky zavítaly v loňském roce některé známé a významné osobnosti, například spisovatel Dan Brown, Helen Fieldingová, mistři švédské detektivky Johann Theorin či Anders de la Motte, Dán Martin Jensen nebo Nor Thomas Enger.

Cenu Josefa Škvoreckého získal Martin Reiner za rozsáhlý životopisný román *Básník*, věnovaný Ivanu Divišovi. Hlavní Cenu soutěže Magnesia litera obdržel Jiří Padevět za *Protektorátní Prahu*, obrazový místopis města z období nacistické okupace. Jedinou českou mezinárodní literární Cenu Franze Kafky dostal Číňan Jen Lien Kche za *Čtyři knihy*, vypovídající o minulosti i budoucnosti jeho rodné země.

Je třeba také zmínit osobnosti, které opustily v minulém roce tento svět – Gabriel García Márquez, Nadine Gordimerová, P. D. Jamesová nebo překladatel a novinář Václav Burian, Milena Brůhová nebo Rudolf Čechura.

Za zmínku jistě také stojí dopracovaný životopis Václava Havla od Edy Kriseové, z anglického originálu přetlumočený portrét *Havel* Michaela Žantovského, první část série Romana Ráže *Lázeňské dobrodružství* nebo román *Psychiatr* od Petra Prouzy.

(mk)

V Praze byly na konci ledna vystaveny vzácné rukopisy

Poslední lednový víkend byly v Praze vystaveny dva unikátní středověké rukopisy, jež patří k největším pokladům českého písemnictví a českých sbírek. Národní památkový ústav (NPÚ) vystavil v Jízdárně Pražského hradu *Budyšínský rukopis*, nejstarší zachovanou verzi *Kosmovy kroniky* z přelomu 12. a 13. století. V Klementinu byl vystaven *Kodex vyšehradský*, románský rukopis, který popisuje korunovaci knížete Vratislava II. prvním českým králem.

Tisícistránková publikace nabízí historii domácího komiksu

Právě vyšla dosud nejrozsáhlejší a nejdůkladnější dvoudílná publikace zmapování historie domácího komiksu. *Dějiny československého komiksu* vznikaly v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ve spolupráci s dalšími odborníky z akademického prostředí. Tisícistránkovou práci, kterou doprovází pět stovek ilustrací, vydává nakladatelství Akropolis. Komplet sleduje vývoj a osudy komiksové formy na území dnešního Česka a Slovenska od jejích počátků v česky a slovensky psaném periodickém tisku pozdního Rakousko-Uherska až po rozvoj po roce 1989. Publikace podle autorů zároveň nabízí příležitost k poupravění či vyvracení mnoha tradovaných zjednodušení či omylů, týkajících se malého významu či přerušované kontinuity místní komiksové tradice. V kontextu slovenském se jedná o vůbec první takto koncipovanou historio-ografickou práci.

Přátelství navzdory Hitlerovi

Publicistka Judita Matyášová založila v roce 2011 projekt Sofiina volba po česku. Rozhodla se, že vypátrá osudy několika desítek českých židovských dětí, které prožily druhou světovou válku ve Skandinávii. Výsledkem projektu je především dokumentace jednotlivých osudů pamětníků (nahrávky rozhovorů, fotografie, filmové záznamy). Příběhy pamětníků jsou součástí její knihy *Přátelství navzdory Hitlerovi* (nakladatelství Mladá fronta), putovní výstavy a také dokumentárního filmu *Na Sever* (produkce Mimesis Film), který bude mít premiéru na podzim 2015.

K výstavnímu projektu Judity Matyášové viz str. 19.

První díl básnických spisů Egona Bondyho

Vydavatelství Argo připravilo s podporou Ministerstva kultury trojdílný cyklus, jenž mapuje Bondyho kompletní celoživotní práci. Jde navíc o vydání doplněné bravurní ediční „poznámkou“ Martina Machovce (* 30. 11. 1956, Praha). Právě jeho vzhled do práce, příprav a originálních textů tvoří dvojnásobnou přidanou hodnotu.

Martin Machovec, literární kritik a překladatel, přes svého otce (významný filozof Milan Machovec) měl od dětství blízko k Egonu Bondym a k okruhu jeho přátel.

0 blízkém vztahu svědčí i fakt, že mu Bondy ve své závěti odkázal veškeré písemné materiály a Machovec jeho archiv spravuje od sedmdesátých let dodneška a podílí se na vydávání mnoha Bondyho textů jako editor. K vydání připravil mimo jiné svazek *Ve všední den i v neděli...*, který je výběrem z celoživotní básnické tvorby spisovatele, básníka a filozofa Bondyho.

Egona Bondyho netřeba představovat: guru několika generací nonkonformní mládeže, světec českého undergroundu, svérázný filozof, pozoruhodný prozaik a především – vynikající básník. Na konci čtyřicátých let byl Bondy činný v Surrealistické skupině. V roce 1950 založil edici Půlnoc, v níž také vydával své práce. Od počátku sedmdesátých let byl jednou z vůdčích osobností českého undergroundu (některé jeho verše zhudebnila skupina Plastic People of the Universe). Vedle filozofického díla má Bondy stejně rozsáhlé dílo básnické a prozaické, jež původně vycházelo jen v samizdatech a až od roku 1990 je postupně tištěno.

Projekt Bondyho sebraných básnických spisů si klade za cíl představit poprvé v úplnosti jeho básnickou tvorbu, včetně nově objevených či rekonstruovaných textových materiálů. Proponované tři svazky nepřinesou „pouze“ Bondyho vlastní texty, nýbrž i ediční aparát.

První svazek přinese legendární texty z let 1947-1963, uvádí k více než tisícistránkové knize Argo. Egon Bondy (1930-2007) je jedním z nejvýznamnějších českých básníků, prozaiků a myslitelů 20. století. Patří k „otcům zakladatelům“ českého undergroundu, jeho dílo má ovšem dodnes zásadní vliv na českou kulturu jako celek.

Mé tělo, má duše, můj svět

Nakladatelství Práh vydalo ke konci loňského roku Edě Kriseové (* 1940) souběžně dvě knihy, a to přepracovaný životopis Václava Havla, který poprvé vyšel roku 1991 coby spíš bezmála hagiografický, a novinku *Duši, tělo opatruj*.

Eda Kriseová byla původně novinářka. Této profesi se (ne)dobrovolně zřekla na přelomu šedesátých a sedmdesátých let.

Eda Kriseová

Zemřel Jan Schneider

Ve věku osmdesáti let zemřel 1. prosince loňského roku český básník, textař a novinář Jan Schneider. Byl autorem textů k mnoha písním, které zpívali Marta Kubišová, Waldemar Matuška nebo Václav Neckář. Dodnes známé jsou písně z šedesátých let *Ó baby, baby* nebo *Magdaléna*. Od konce padesátých let publikoval Schneider své básně časopisecky a začal spolupracovat s malými divadly – Semafor, Paravan, Na Zábradlí či Rokoko. V šedesátých letech působil v Československém rozhlasu, kde vedl tehdejší pořad *Mikrofórum*. V roce 1969 emigroval do Německa. Působil v mnichovské redakci Rádia Svobodná Evropa, kde uváděl hudební pořad *Afternoon Music*, současně psal fejetony a komentáře. Pro Svobodnou Evropu pracoval téměř dvacet let, počátkem devadesátých let se vrátil do své vlasti.

Jan Schneider měl také blízko k divadlu, v roce 1967 byl spoluautorem prvního českého divadelního muzikálu *Gentlemaní* s hudbou Bohuslava Ondráčka, později patřil k organizátorům udílení divadelních den Thálie.

(mk)

JUBILEUM

Jiří Kratochvíl (* 4. 1. 1940, Brno) – český romanopisec, dramatik a novinář. Otec Josef Kratochvíl (1915-2001) byl učitel, významný účastník skautského hnutí a autor knížek pro děti a skautských románů (např. román *Stateční hoši*) a přírodovědných spisů; roku 1952 emigroval do USA, později přesídlil do SRN, kde přednášel na univerzitě ve Stuttgartu etologii a psychologii zvířat. Strýcem Jiřího Kratochvíla byl spisovatel Antonín Kratochvíl, který žil po odchodu do emigrace v roce 1952 v Mnichově.

Po maturitě (1957) studoval Jiří Kratochvíl češtinu a ruštinu na Filozofické fakultě UJEP v Brně (absolvoval 1965 u Olega Suse diplomovou práci *Teoretické a kritické názory Vítězslava Nezvala*). Poté byl učitelem na odborném učilišti v Dobrušce a ve zvláštní škole v Budkově u Třebíče a knihovníkem v brněnském rozhlasu (1967). Od roku 1970 byl nucen pracovat pouze v dělnických a pomocných profesích (vazač pod jeřábem, noční hlídač v drůbežárně, telefonista, podnikový archivář ve Štěrkovnách a pískov-

nách). Od roku 1983 působil jako historik umění a dokumentátor v Krajském památkovém středisku. V letech 1991-1995 působil v literárně-dramatické redakci Českého rozhlasu v Brně (připravil např. cyklus *Obrazy z dějin poválečné české literatury*, 1995). Od roku 1996 je spisovatelem na volné noze.

Povídky, recenze a eseje otiskoval od roku 1964 v *Plameni*, *Hostu do domu*, *Sešitech pro mladou literaturu*, spolupracoval rovněž s brněnským studiem Čs. rozhlasu (fejetony a literární pásma). V sedmdesátých a osmdesátých letech přispíval do samizdatových a exilových periodik a příležitostných sborníků: *Obsah*, *Vokno*, *Host*, *O divadle*, *Listy – Čtení na léto* (Řím) aj. Po roce 1989 publikuje v *Literárních novinách*, *Kritickém sborníku*, *Moravských novinách*, *Hostu*, *Dokořán*, *České literatuře*, *Světové literatuře*, *Neonu*, *Novém prostoru*, v časopise pro střední Evropu *Kafka*, *Lidových novinách*, *Mladé frontě Dnes* aj. Po roce 1989 obdržel za svou literární činnost řadu cen, např.

Cenu Toma Stopparda (1991), Cenu českých knihkupců (1993), Cenu Egona Hostovského (1996), cenu Karla Čapka (1998) a Cenu Jaroslava Seiferta (1999), Cenu města Brna (2000) a Cenu Společnosti pro vědu a umění (2004).

Svémi eseji o smyslu literatury a o specifické povaze literatury české, ovlivněné podle autorova soudu dlouhodobou zátěží vedlejších, mimouměleckých cílů, jež si vynutila

společenská situace, vyvolal Kratochvil v devadesátých letech živou polemiku (*Obnovení chaosu v české literatuře, Nový čas příběhů* aj.). Spolu s dalšími úvahami o vlastním tvůrčím východisku a reflexemi tvorby jiných autorů (Milana Kundery, Ludvíka Vaculíka, Ivana Vyskočila či Michala Viewegha) tyto práce vydal ve svazcích *Příběhy příběhů* a *Vyznání příběhovosti*.

VZPOMÍNKA

Ferdinand Peroutka (6. 2. 1895, Praha – 20. 4. 1978, New York, USA) – prozaik, dramatik a esejista a významný český politický novinář 20. století žijící od roku 1948 v exilu.

Ferdinand Peroutka se narodil v Praze, otec byl inspektorem státních drah. V roce 1905 začal studovat gymnázium, ale krátce před maturitou školu opustil a byl zaměstnán jako výtvarný referent *Času*. Před odvodem do armády na počátku první světové války se nějaký čas ukrýval v Rakousku a Německu. Nakonec byl pro zdravotní nezpůsobilost vojenské služby zproštěn. Po převratu pokračoval Ferdinand Peroutka v žurnalistické práci. V letech 1919-1923 pracoval jako redaktor deníku *Tribuna*, v letech 1924-39 byl šéfredaktorem týdeníku *Přítomnost*. Zároveň byl politickým redaktorem deníku *Lidové noviny*, kde byl jeho kolegou i Karel Čapek, se kterým se přátelil a patřil k jeho pátečníkům. Za druhé světové války byl Ferdinand Peroutka v letech 1939-1945 vězněn v koncentračních táborech v Dachau a Buchenwaldu. Po osvobození se vrátil k žurnalistice v novinách *Svobodné noviny* a *Dnešek*.

V roce 1948 pro zásadní nesouhlas s komunismem odešel Ferdinand Peroutka natrvalo do exilu. Krátce pobýval v Anglii a v roce 1950 se odstěhoval do USA. Bydlel v New Yorku a v letech 1951-1961 byl ředitelem československého vysílání Svobodné Evropy, s níž stále pracoval i později.

Urna s popelem Ferdinanda Peroutky byla v roce 1991 převezena do Prahy a uložena na Vyšehradském hřbitově.

Největší část své tvůrčí energie věnoval Ferdinand Peroutka politické žurnalistice. Do literatury zasahoval v časopisech jako kritik a kulturně-politický komentátor. Životním názorovým a profesním vzorem Ferdinanda Peroutky byl K. H. Borovský. Svými literárními postoji zaujímal postavení blízké T. G. Masarykovi. Velmi si vážil Karla Čapka.

Alois Mrštík (14. 10. 1861, Jimramov – 24. 2. 1925, Brno) byl prozaik a dramatik, autor venkovské prózy. Vystudoval v Brně reálku a učitelský ústav. Působil jako učitel na různých místech na jižní Moravě, naposledy v Divákách u Hustopečí. V roce 1892 se zde usadil i bratr Vilém. Diváky se staly jedním z center moravské literatury. Alois Mrštík přispíval převážně do řady moravských literárních časopisů, ale také do *Zlaté Prahy*, *Lumíru*, *Světozoru* aj. Na některých dílech spolupracoval s bratrem Vilémem (povídka *Rok na vsi*, drama *Maryša*). Hlavním tématem děl Aloise Mrštíka byl život na Moravském Slovácku. Ve svých žánrových obrázcích zachytil svěbytné prostředí, typy vesničanů, osobitě figurky spolu s kritickým pohledem na sociální a mravní rozpory. Jeho zásluhy o českou literaturu byly oceněny členstvím v České akademie věd a umění.

FOTOGRAFIE

Dvojexpozice

V Domě fotografie v Praze probíhala zajímavá výstava pod názvem *Dvojexpozice*. Jednalo se o reprezentativní výběr ze sbírek Pražského domu fotografie. Nejstarší snímky pocházely z dvacátých a třicátých let minulého století, ale většina vystavovaných artefaktů se datovala do osmdesátých nebo devadesátých let. Spojovacím článkem celé kolekce byl důraz na humanistickou a reportážní fotografii. Někteří autoři vystavovali celou sérii děl, jiní prezentovali třeba jen jeden snímek. Návštěvníci měli možnost obdivovat kompoziční vidění Vladimíra Birguse, kladenské impresi Jiřího Hankeho, poetický iluzionismus Aleše Kuneše nebo syrovou ostravskou realitu Viktora Koláře. Cit pro situační absurditu projevila Dana Kyndrová a Eva Fuková zase pro pouliční estetiku. Dagmar Hochtová vyznala svoje zaujetí syrovou městskou neorealitou, okouzlen světlem byl Jan Saudek a jako vypravěč všedních příběhů zapůsobil Jindřich Štreit.

Dana Kyndrová: *Mírový kongres*, z cyklu *Komunistické slavnosti*, 1983

Jednotliví umělci předkládají divákovi na ploše fotografického papíru vždy jen určitý výřez skutečnosti a na něm pak zůstává domýšlet si, co je asi za hranicemi té malé části světa. Jde tedy o jakési dvě rozdílné expozice – jedna se odehrává v tom obyčejném světě a ta druhá ve světě fantazie a idejí.

(mk)

Zemřel Karel Kouba

Svět filmu a fotografie opustil koncem loňského roku Karel Kouba. Zemřel náhle ve věku čtyřiašedesáti let. Kouba začínal jako fotograf bigbeatu v Music F Clubu v Praze na Smíchově. Od roku 1977 byl přes třicet let zaměstnán jako

fotograf Československého filmového ústavu, respektive Národního filmového archivu. Zachycoval a dokumentoval filmové a divadelní akce včetně karlovarského festivalu. Svými snímky přispíval do časopisů *Kino*, *Scéna*, *Záběr*, *Film a doba* a *Film a divadlo*.

Kromě toho byl Kouba reportážním fotografem několika filmů, televizních seriálů a divadelních, operních a muzikálových představení Národního divadla, Hudebního divadla Karlín a Státní opery Praha. Byl také autorem propagačních plakátů herců pro kina v Československu.

Portréty domácích i zahraničních filmových tvůrců a herců prezentoval na samostatných výstavách.

(mk)

VZPOMÍNKA

Jan Svoboda (27. 6. 1934, Bohuňovice – 1. 1. 1990, Praha) byl český fotograf. Po nedokončených studiích modelérství porcelánu (1949-1950) ve Staré Roli u Karlových Varů studoval Vyšší školu uměleckého průmyslu v Praze (1950-1954), od roku 1952 specializovaný obor scénické výtvarnictví (prof. Richard Lander). Fotografoval zátiší, krajinu a akty. Pracoval jako reklamní grafik, průmyslový návrhář a fotograf. V letech 1963-1964 byl členem skupiny výtvarných umělců Máj. Nechal se inspirovat Josefem Sudkem, se kterým v roce 1983 společně vystavoval v Roudnici nad Labem. Námětem jeho fotografií jsou běžné předměty, často opakovaně tytéž (např. cyklus *Stůl*), které využíval pro vyjádření nálad vytvářených různými šedými odstíny. Charakteristickým rysem jeho fotografií jsou velké rozměry zvětšenin, důraz na kompozici a iluzivní grafické ztvárnění prostoru.

Jan Svoboda představuje významnou osobnost českého výtvarného umění, který se pokusil redefinovat jazyk fotografie ve vztahu k malířství a sochařství. Od konce padesátých let se přes existenciálně pojatá zátiší pracoval až k otázkám po pravidlech a hranicích fotografického obrazu, jeho kompozice, tonality i fyzické podstaty. Od konce šedesátých let pak jeho tvorba vrcholí filozoficky sebereflexivními obrazy, často přímo citujícími a zobrazujícími vlastní tvorbu, které ho řadí mezi světové průkopníky fotografické aropriace.

Karel Hájek (1900-1978) byl asi vůbec nejdůležitější postavou české fotožurnalistiky první poloviny 20. století, ne-li století celého. Byl zakladatelem moderní fotoreportáže, měl kischovsky nutkavou potřebu být u události jako první a ihned podávat svědectví. Byl však také postavou poněkud temnou, protože hlavním kritériem mu byl úspěch a možnost za každou cenu pracovat jako žurnalista – ať byly politické poměry jakékoliv, ať bylo žádáno cokoli.

Se stejným nasazením a vážností fotografoval prezidenta Masaryka i prezidenta Háchu, portrétoval Goebbelse či K. H. Franka (za války byl Hájek redaktorem povoleného *Národního souručenství*), zachycoval Klementa Gottwalda, dělníky, rolníky, úderníky... Vždy chtěl být tím nejpřednějším a nejžádanějším. Byl osobním fotografem Edvarda Beneše a prezidentova manželka Hana Benešová jej vítala

slovy: „Přijel nám Karlík!“ V roce 1955 Hájek získal vyznamenání za Vynikající práci, o jedenáct let později byl jmenován zasloužilým umělcem.

V roce 1968 připravoval monografii *Byl jsem při tom*. Měla poopravit stávající ideologický obraz, který jej redukovane prezentoval jako autora sociální ražby, autora slavných, mezinárodně ceněných záběrů *Zachráněný z Nelsonu* (1933) a *Černá madona* (1958) a jako lovce přírodních motivů, oblíbených „lovů beze zbraní“. Normalizace tyto směle plány zarazila. Ovšem prezident Ludvík Svoboda Karlu Hájkovi k sedmdesátinám zaslal gratulační dopis...

Osud Hájkova archivu tomu všemu odpovídá: dlouhá léta ležel z různých důvodů nepovšimnut, neuspořádan, polozapomenut – mimo jiné ovšem i proto, že obsahoval příliš problematického, nepohodlného, usvědčujícího materiálu, že s fotografickou věcností ukazoval, jak se tady žilo. Hájek si obrazový materiál nevybíral, dychtivě sahal po všem, co doba nabízela, a tak zachytil atmosféru první i protektorátní republiky stejně objektivně jako patos republiky socialistické.

Fotografické dílo Karla Hájka se dosud nepodařilo zkompletovat díky jeho rozptýlenému archivu, jehož větší část je uložena v Národním muzeu, Státním ústředním archivu, část i v soukromé sbírce a nejzávažnější skutečností je 80 000 kusů negativů zabavených v roce 1950 Ministerstvem vnitra. V jeho archivu jsou zaznamenáni nejen všichni naši prezidenti, T. G. Masarykem počínaje, ale i mnoho významných osobností našeho kulturního života – osobností Emy Destinové, Václava Talicha, Josefa Suka a dalších pozoruhodných historicky neopakovatelných portrétů. Jeho profilová monografie vydaná v nakladatelství Odeon v roce 1963 postrádá retrospektivní průřez tvorbou a nepřihlíží dostatečně k jeho tvorbě v celém kontextu moderní československé fotografie.

Torzo jeho fotografického díla v současné době zpracovává Blanka Chocholová, autorka projektu Záchrana fotografického dědictví renomovaných fotografů in memoriam.

Chocholová narazila na Hájka, když zpracovávala dílo svého otce, fotografa Václava Chocholy (* 1923) a generačně, osobně i umělecky spřízněných fotografů Karla Ludwiga (1919-1977) a Zdeňka Tmeje (1920).

Kapela Traband potěší na albu *Vlnobeat* bezstarostnou i starostlivou jízdou a opozicí vůči „blbě české náladě“

Na osmém řadovém albu *Vlnobeat* kapela Traband, řízená zpěvákem, „mnohoinstrumentalistou“ a autorem písní Jardou Svobodou, nabízí v dobrém smyslu slova chytlavé písně, celkově dravější i hutnější zvuk a rychlejší tempa než na předchozích třech titulech. Jako by se ohlédla třeba za obdobím desky *Hyjé!* (2004). Ovšem neopakuje se, hudba Trabandu nasála nové prvky. A zatímco dříve byly pro Jardu Svobodu typické epické texty, nyní volí spíše obrazy lyrické, byť za básnickou zkratkou příběhy občas vytanou. Traband je dobře (a plně) naložený nejen zásluhou rozšíření kapely na pět hráčů, a tím i pestřejších aranžmá, to díky bendžu nového stálého hosta Radima Humla, ale i ve smyslu převládající dobré nálady písní. „Já se považuju za celoživotního optimistu, takže jsem moc nespekuloval o tom, jestli budou písničky optimistické, nebo ne. Záměrem bylo vytvořit dobré album... Jo, vlastně jsem chtěl napsat něco proti ‚blbě české náladě‘, o tom věčném fňukání a stěžování si,“ potvrzuje Jarda Svoboda v tiskové zprávě k vydání desky.

Traband: *Vlnobeat*
Indies Scope 2014
Celkový čas 52:42

Vítězem projektu Czeching se stala kapela Wild Tides

Vyhrála se svojí skladbou *Longing*. Kapela Wild Tides se skládá ze dvou kytar a bubeníka. Hraje ve složení Jakub Kaifosz, Jan Táborský, řečený Vegy, a Michal Dovec. Jejich profese – učitel, kuchař a automechanik se na turné určitě hodí. Kapelu Wild Tides navrhl hudební publicista Pavel Turek.

Projekt Czeching se zabývá českou nemainstreamovou hudbou v zahraničí. Pomoci jí může soutěž, při které porota nominuje šest současných kapel, které by mohly mít v zahraničí šanci. Vybere jednu skladbu a vítězná kapele se pak věnuje Český rozhlas. Pořádí hudební nahrávku a rozešle ji do rádií Evropské vysílací unie (EBU). Cílem je, aby se skupina dostala do evropského éteru, tam si kapely všimli a pozvali ji na koncert.

Nejprodávanějším albem roku 2014 pravděpodobně bude nahrávka *Proměnamě* písničkáře Tomáše Kluse

Deska byla podle informací Mezinárodní federace fonografického průmyslu (IFPI) loni celkem patnáctkrát na prvním a šestkrát na druhém místě prodejní hitparády. Cena za nejprodávanější desku roku bývá předána při vyhlášení cen Anděl. To se letos uskuteční 16. dubna v přímém přenosu České televize.

Deska vyšla už na jaře, takže měla poměrně dlouhou dobu na to, aby byla prodávána. Dále popularita Tomáše Kluse až tak nepolevila, i když na cenách Český slavík skon-

čil druhý s výrazným odstupem za Karlem Gottem, řekl ČTK hudební publicista Jaroslav Špulák.

Nejprodávanější deskou roku 2013 se stal *Český kalendář* Michala Horáčka, za kterou autor dostal platinovou desku za prodej více než 10 000 nahrávek. Nejprodávanějším albem roku 2012 byla nahrávka *Tak mě tu máš*, které ostravský písničkář Jaromír Nohavica prodal 37 934 kusů.

Zlatou desku loni například převzala Hana Zagorová za album *Vyznání* nebo Ondřej Brzobohatý za svůj debut *Identity*. Platinové album získala třeba skupina Chinaski za nahrávku *Rockfield*. V čele hitparády vkročil do nového roku 2015 soundtrack k pohádce Jana Svěráka *Tři bratři*.

Listopadová novinka Anety Langerové přesahuje český popový standard

Už od svého téměř teenagerského vstupu na scénu se Aneta Langerová prezentovala jako romantická bytost. Nové album *Na Radosti* je v tomto smyslu její nejucelenější autorskou i interpretační výpovědí. Novinka Anety Langerové byla bezesporu jedním z nejočekávanějších alb minulého roku a vědělo se, že zpěvačka se svým dlouhodobě nejbližším spolupracovníkem, klávesistou a skladatelem Jakubem Zitkem, na ní trpělivě pracuje několik let. Čekání se vyplatilo už proto, že výsledkem jsou písničky vzdálené standardní popěvkovitosti českého popu a přitom nepostrádající aspoň zčásti chytlavost a melodičnost.

Aneta Langerová: *Na Radosti*
Vydáno: 28. 11. 2014
Celkový čas: 47:03

Před deseti lety se zpěvačka Aneta Langerová stala vítězkou prvního ročníku české verze soutěže Česko hledá SuperStar. Čas ukázal, že je nejenom její vpravdě osobitou účastnicí, ale také že prošla úctyhodným uměleckým vývojem, který má svůj dosavadní vrchol v nedávno vydaném čtvrtém řadovém albu *Na Radosti*.

Aneta Langerová

Zemřel rocker Josef Vondruška

Josef Vondruška (* 1952) zemřel náhle 28. 12. 2014. Roker, básník, textař, výtvarník, memoárista a kronikář undergroundu Josef Vondruška byl jednou z legend české nezávislé kultury sedmdesátých let.

V roce 1969 se seznámil s muzikou nové skupiny Plastic People of the Universe, takto nástupce Primitivů, a také s lidmi z okruhu kapely, což ho ovlivnilo na celý život – zejména Ivan Jirous (neboli Vůdce, jak ho častoval ve svých knihách) se stal jeho doživotním guru. Z koncertu byl nadšen a jelikož Plastici hráli covery od The Velvet

Underground, okamžitě si sehnal jejich nahrávky. A opět to bylo ovlivnění na celý život – jak hudba Velvetů, tak texty jejich frontmana Lou Reeda. Objevil i další svoje budoucí oblíbené umělce, jimiž byli třeba Frank Zappa, Captain Beefheart či The Fugs. Později se stal dalším Vondruškovým oblíbencem ještě glam-rockový bůh David Bowie. Ve třiasedmdesátém Vondruška absolvoval pětíměsíční náhradní vojenskou službu u pracovní jednotky v Žatci. Po svém návratu do civilu na konci roku 1973 nastoupil jako kytarista a zpěvák do skupiny Umělá hmota. V roce 1975 Vondruška nastoupil k novému zaměstnavateli, jímž byl PSO (Podnik státní obnovy). V tom čase také samovyrobil a samovydal svoji první básnickou sbírku: jednalo se o samizdat *Nejistoty*. A samozřejmě přispěl i do samizdatového sborníku *Egonu Bondymu k 45. narozeninám Invalidní sourozenci* (ed. Jirous). V roce 1979 vydal básnickou sbírku *Pražské courání*. Ze všech jeho sbírek byl pak sestaven samizdatový sborník *Sebrané spisy Josefa Vondrušky*, který později vyšel v roce 1993 pod titulem *Rock'n'rollový sebevrah*. Od konce sedmdesátých let publikoval básně a úryvky z korespondence v undergroundovém občasníku *Vokno*. Léta 1977-1979 s kapelou The Dom vždy označoval za nekrásnější roky svého života, přestože většinu období strávil na drogách. V roce 1980 byl natočen Alešem Havlíčkem dokument o kapele pod jednoduchým názvem *The Dom* a v podstatě hned poté Josef Vondruška emigroval – nejprve do Rakouska a ještě téhož roku do Sydney v Austrálii. (Jakožto signatář Charty 77 byl Vondruška pod tlakem akce Asanace donucen opustit vlast a více než deset let prožil v australském exilu.) Tam začal pracovat jako dělník v továrně.

Ještě v osmdesátém roce byl zastoupen ve sborníku *Magorův zápisník 1* (ed. Jirous) a *Čs. underground* (ed. Ivan Lamper, pozdější editor undergroundových magazínů *Jednou nohou a Revolver Revue*). Během emigrace vycházely jeho literární práce dále ve *Vokně*, navíc ještě v exilových periodikách (např. v revue *Paternoster*). V roce 1985 se Vondruška oženil s malířkou Helenou Stilcovou. V roce 1989 se objevila jeho poezie v *Podzemním sborníčku*, v *Paternosteru* zase úryvek z jeho dopisů Egonu Bondymu, které mu psával z Austrálie cca od roku 1983. Po devětaosmdesátém se objevila jeho poezie ve *Fragmentu K* (Bratislava) nebo *Tvorbě* (1991) a v časopise *Black To Comm* (Pennsylvania, USA).

V roce 1992 se vrátil zpět do Československa, pracoval na AVU jako vrátný a údržbář. Kromě literatury se začal věnovat i výtvarnému umění, konkrétně kolážím. Hudebně se nijak neprojevoval. Ve druhé polovině devadesátých let Vondruška pokračoval v realizaci rukopisných knih, jakými byly třeba *Dopisy novému básníkovi* (1996), *Rock'n'rollový miláček ještě v obrazech* (1997) a *Nátrubek* (2000). Publikoval v *Revolver Revui* (1995) a v *Obsession* (1997). V roce 2005 vyšlo souborné vydání jeho próz ve svazku *Chlastej a modli se*.

Vondruška byl samouk, postrádal jakékoliv formální vzdělání, nedoceněn, a přece velice osobitý umělec, který celý život střídal jen těžká nekvalifikovaná zaměstnání. Po smrti své manželky v roce 2011 žil Vondruška v ústraní. Své první výstavy v pražském Rock café se již bohužel nedočkal. Další výstavu jeho prací chystá na březen 2015 pražská knihovna Libri prohibiti.

Redakčně zkráceno, www.ceskatelevize.cz

Zemřela Lenka Zogatová

1. prosince 2014 zemřela po těžké nemoci Lenka Zogatová, organizátorka, kulturní diplomatka, jedinečná a rázovitá podporovatelka umělecké scény. Patřila k nejvýraznějším postavám kulturního a hudebního života v Brně. Bez ní by se nikdy třeba nekonal legendární „podzemní“ koncert světové pěvecké ikony Nico v brněnském hospodském sálku v Kníničkách. Zogatová zemřela doma ve věku osmapadesáti let, statečná organizátorka byla symbolem fenoménu osmdesátých let, pro nějž se vžilo označení brněnské hudební obrození.

Kapely, které tehdy hrály hudbu značně nepohodlnou normalizačnímu režimu, si vzala Lenka Zogatová pod své „křídlo“ a umožnila jim hrát na oficiální scéně tehdejšího Obvodního a kulturního střediska Brno III v brněnských Husovicích. Pořádala i neoficiální koncerty zahraničních souborů a interpretů.

V Českém centru v Bratislavě vytvářela program už v období mečiarismu: proměnila je v místo svobody a odporu, propojovala české a slovenské tvůrce z různých oborů. Jistě i proto mělo její úmrtí na Slovensku okamžitý ohlas. „Ve svojí vášni šla až na hranici vlastních sil,“ napsal pro nezávislý *Projekt N* spisovatel Michal Hvorecký.

Blízkost umělcům a scéně měla u Zogatové mnoho podob. Včetně toho, že byla po léta dobrou neherečkou. V osmdesátých letech ji J. A. Pitínský obsadil do legendární několikahodinové fresky *Ananas*, výkladní skříně tehdejšího alternativního Brna. Objevila se ve filmech *Protektor*, *Polski film*, *Alois Nebel* a *Rozkoš*. V souboru pro absurditu a „extrémní folklór“ Loutkové divadlo Československo hrála s Markem Danielem nebo Marií Ludvíkovou. Zpívala tu: „Moja duša došla do rite / tak si ma tam, ľudia, najdite / Poskládajte si ma z hovienok, / z krásnych snov a pekných spomienok.“

Zemřel hudební skladatel Petr Hapka

25. listopadu minulého roku zemřel na Okoři hudební skladatel Petr Hapka (* 13. 5. 1944, Praha), úspěšný autor filmových melodií i populárních hitů. Petr Hapka patřil k nejvýraznějším postavám poválečné české populární hudby. Nejen jako skladatel spousty písní, z nichž mnohé se staly velkými hity, ale také jako nezaměnitelný „přírodní“ zpěvák a v neposlední řadě proslavený „lev salonů“, který si jako málokdo uměl užívat života a o němž se vyprávěly desítky – lhostejno zda pravdivých – legend.

Pocházel z kulturně založené rodiny, jeho matka byla operetní zpěvačkou a otec malířem. Sám Hapka se už od malička věnoval hudbě, jeho talent byl rozpoznán údajně už ve třech letech, kdy se naučil hrát na klavír, který se stal jeho hlavním nástrojem po celý život, přestože na koncertoři vystudoval hru na violu.

Jako autor písní šansonového typu se začal Petr Hapka prosazovat už v šedesátých letech, kdy vytvořil autorskou dvojici s textařem Petrem Radou. Už tehdy spolupracoval se zpěvačkou Hanou Hegerovou, pro kterou složil její tehdejší hity *Kázání v kapli Betlémské* či *Obraz Doriana Graye*. V šansonové poloze ovšem pro Hapku byla pro jeho kariéru absolutně nejpodstatnější spolupráce s textařem Michalem Horáčkem (např. album pro Hanu Hegerovou *Potměšilý host*). Odtud také pochází jeden z Hapkových

i Hegerové největších hitů, duet *Levandulová*. Úspěšná spolupráce Hapky a Horáčka pokračovala ještě za minulého režimu na albu *V penziónu Svět* (1988), na němž se již podílelo kromě Hegerové více dalších zpěváků, například Richard Müller a Michael Kocáb. Ve stejném konceptu pak dvojice pokračovala v autorských albech i po změně režimu a do svého okruhu lákala řadu dalších nových tváří, od Lucie Bílé přes Jaromíra Nohavicu až po Janu Kirschner. Poslední projekt, který Michal Horáček s Petrem Hapkou vytvořil, bylo představení a album *Kudykam* (2009).

Složil hudbu k více než osmdesáti filmům či televizním seriálům. Je mezi nimi například *Tisícročná včela*, *Den pro mou lásku*, *Panna a netvor*, *Krakonoš a lyžníci*, *Upír z Ferratu* nebo *Deváté srdce*. Z Hapkových písniček, napsaných původně pro čistě filmové účely, se občas staly hity i mimo

biografie, příkladem je *Nestůj a pojď* z filmu *Páni kluci* nebo titulní písnička z retro komedie *Fešák Hubert*.

Petr Hapka

VZPOMÍNKA

Wabi Ryvola, vlastním jménem Jiří Ryvola (4. 4. 1935, Kladno – 27. 2. 1995, Praha) byl český trampský písničkář, skladatel, textař kytarista a zpěvák. Hrál se svým bratrem Mikim Ryvolou ve skupině Hoboes.

Vyrůstal na Kladně, jeho otec Josef Ryvola byl technický úředník, sokolský cvičitel – v Sokole působila i jeho žena – a hlavně velmi dobrý muzikant a zpěvák. Své syny (12. dubna 1942 přibyl do rodiny i Mirko – pozdější Miki) vedl ke sportu a k hudbě. V osmačtyřicátém roce – coby student reálného gymnázia – roznášel sociálně demokratické letáky (Josef Ryvola byl přesvědčený sociální demokrat), které odmítaly a odsuzovaly chystané sloučení této strany s komunisty. Jeho otec byl odsouzen k osmnácti měsícům podmíněčně. Mladý Ryvola se začal učit frézářem. V roce 1957, uprostřed šumavských lesů, skládá svou první píseň – *Blues dřevorubce*. „Mejch svalů blues pro nás zpívám / můj život dávno přestal slavit bejt / po nocích teď zašly fotky líbám / a to co chci je pořádně se zlejt / Menuju se Džordž a musí to tak bejt...“ O několik měsíců později se vojín Ryvola (slouží u „pétěpáků“) vrací do Kladna. Podpisuje pracovní závazek a stává se horníkem na Dole Nosek. V roce 1958 vstoupil do trampské osady Zlatý Klíč, kterou založil jeho bratr Miki v roce 1956. Tramping mu dává novou inspiraci. V rychlém sledu vznikají jeho další písně: *Bílá, bílá*, *Kamarád les*, *Z vysokejch hor*, *Stopař...*

Nová generace Homo toulalis – jak svého času Miki Ryvola nazval české trampy – se už nemínila spokojit s mnohdy sentimentálními písněmi svých předchůdců. Nová doba s sebou přinesla i potřebu nové trampské hudby. „Byli jsme odjakživa švihnutý hlavně swingem,“ popsal zrod nové hudby Wabi Ryvola v polovině osmdesátých let.

Ryvolové vyrukovali s gibsony, které byly symbolem jazzu. A je příznačné, že první hudební skupinu, kterou dali Wabi, Miki a Pedro Pitra dohromady, pojmenovali Hoboes (1963). Což bylo označení pro americké tuláky typu Jacka Londona, kteří na vlakových tendrech procestovali křížem krážem Spojené státy americké.

Prvního listopadového dne třiadesátého roku se ve velkém sále Lucerny koná za mimořádných bezpečnostních opatření Večer trampských písní. Sejdou se tu takřka tři tisíce lidí. Na pódiu koncertují Lumíci, Duo Červánek,

Settleři... a také Hoboes. Po mimořádném úspěchu koncertu v Lucerně vzniká v *Mladém světě* pravidelná rubrika *Táborový oheň*. Podobnou rubriku zakládá redakce *Obraň lidu*. Režiséři natáčejí filmy o trampském hnutí, o trampské písni. Rodí se nová generace trampských písničkářů. Vedle Ryvolů to jsou především Kapitán Kid, Tony Linhart, Míra Navara, později Honza Vyčítal a další.

V roce 1967 zahajuje v Ústí nad Labem první ročník festivalu trampské a folkové písně Porta. V průběhu příštích let tu budou Ryvolové sbírat jedno ocenění za druhým. Například už na třetím ročníku Porty získává jeden z největších trampských hitů historie – Mikiho píseň *Bedna od whisky* – cenu publika. V osmašedesátém stojí Wabi Ryvola u zrodu České tábornické unie, je spoluzakladatelem časopisu *Stezka*. Srpnové události mu však berou iluze, tábornická unie je zrušena. Wabi je nějakou dobu bez práce a pak se živí, jak se dá: pracuje v JZD, opravuje železniční koleje, je svářečem, montérem, vodohospodářem v motolské nemocnici.

Miki pracuje jako nakladatelský grafik a společně s Wabim a dalšími členy skupiny Hoboes vystupuje v různých klubech. Díky Portě, ale zejména díky jejich novým písním, které v podtextu často obsahují opovržení k tomu, co Čechy a Slováky v normalizačních letech obklopuje, si Ryvolové stále udržují nadstandardní popularitu. Výsledkem jsou i vydávané LP desky: *Písně dlouhých cest*, *Hoboes*, *Zvláštní znamení touha...*

Od roku 1988 trpěl vážnou chorobou. Vydává u Pantonu svou první a zároveň poslední profilovou LP desku – *Můj názor na věc*. Jiří Černý na přebalu píše: „...obyčejná výslovnost holešovického Kladeňáka, a do toho sem tam samohlásková jako z Neumannových Poděbrad. Handrkování hlasívek ... a trochu zvuku a dechu a najednou jako kdyby tudy prošel sám velký Armen Aznavourjan ... nahořklé melodické vzpomínky, drsnácká samozřejmost pódiového parda a podvědomý vnitřní stud před mikrofonem usazený až kdesi za hlubokými očima...“

Za život složil přes 250 písní. Napsal také přes 25 povídek publikovaných původně časopisecky, poté v samizdatu 1987-1989 a v roce 2007 v knize *Prokletá vůně hor*.

Reflex, Wikipedia

Hvězdy populární hudby blahopřály k jubileu Milanu Drobnému

Hvězdy tuzemské populární přišly pográtulovat do zaplněného Velkého sálu pražské Lucerny k 70. narozeninám zpěvákovi Milanu Drobnému. Oslavenci zazpívali například Miro Žbirka, Jiří Suchý, Václav Neckář, Petra Janů, Dalibor Janda, Petr Spálený, Petr Kolář, Yveta Simonová, Yvonne Přenosilová, Heidi Janků, Ondřej Ruml nebo Jiří Štědroň. Koncert byl nazván podle zatím posledního Drobného alba *A život běží dál*. Drobný vystoupení prokládal vzpomínkami na dobu svých studií a pěvecké kolegy. Zpěvák slavící zároveň půl století své profesionální kariéry svůj blok zakončil další známou písní *Mendocino*, kterou před lety nazpíval s Karlem Kahovcem. Poté si na pódiu sedl za konferenční stůl a sledoval vystoupení svých hostů.

Milan Drobný

Milan Drobný (* 8. 12. 1944, Praha), studoval konzervatoř a zpíval (stejně jako Karel Gott) v kavárně Vltava, odtud se s Gottem dostal do divadla Semafor. Hrál v představeních *Šest žen*, *Člověk z půdy*, *Tak co, pane barone*, *Poslední šta-ce*, *Zuzana není pro nikoho doma*, ale teprve pásmo *Zuzana je všude jako doma* mu přineslo první velký hit *Písničku pro kočku*. Nazpíval v té

době také několik duetů s Naďou Urbánkovou, z nichž zejména *Ukřeívám rozpaky* měla velký ohlas (dále *Modrý tričko*, *Sníh ve vlasech* nebo *Stříbrná tramvaj*). Koncem šedesátých let z divadla odešel, aby se více věnoval sólové dráze zpěváka. Firma Levné knihy vydala v roce 2009 známou semaforovou hru *Poslední šta-ce*, kde vystupoval.

Po odchodu ze Semaforu se zúčastnil mnoha koncertů jako exkluzivní zpěvák Pragokonzertu, úspěšný byl i jako skladatel – Zlatá bratislavská lyra, bronz v německém Rostocku, vítězství v Jugoslávii, cena diváků v Egyptě v Alexandrii. Zpíval i pro německý Polydor – píseň *Sonntag in Kopenhagen* byla na top 50. Milan Drobný zpíval v celé Evropě i krajanům v Americe, Kanadě, Austrálii. Zpíval též na Kostarice, kde byl s fotbalisty klubu Lázně Bohdaneč jako bavič. Zpíval i v Brazílii a na Kubě. V roce 1994 obdržel od firmy Supraphon platinovou desku za 2 miliony prodaných nosičů, spolupracuje se všemi televizními společnostmi. Měl i několik vlastních TV show v České televizi, má vlastní uměleckou agenturu, kde zastupuje nejen zpěváky, ale i herce.

Red. poznámka: Milan Drobný je častým hostem ve Vídni, kde i několikrát vystupoval na velvyslanectví i v soukromých podnikcích kamarádů. Dokonce se i ve Vídni ženil, oddávala ho tehdejší československá velvyslankyně Magda Vášáryová.

Ve Slaném našli staletí ztracenou část *Loutny české*

Díky ojedinělému nálezů léta chybějícího houslového partu se podařilo nově zrekonstruovat nejznámější barokní sbírku českého původu – cyklus hymnických skladeb *Loutna česká*. Dosud totiž hudebníci museli hrát jednotlivé skladby sbírky Adama Václava Michny z Otradovic oddě-

leně. Unikátní notový zápis přitom jen náhodou objevil ve Vlastivědném muzeu ve Slaném přední muzikolog a pedagog Petr Daněk.

Michnův cyklus čítající třináct duchovních písní z roku 1653 je dodnes velmi oblíbený a je opakovaně vydáván. Ovšem neúplně. Díky nově objevenému partu je nyní jasné, jak mezihry znějí. Najednou je cyklus jednotlivý, má logiku, provázanost jednotlivých písní, je uzavřený. V českém kontextu je to naprosto zásadní objev.

„Byla to vlastně náhoda,“ vzpomíná muzikolog doc. dr. Petr Daněk. „Hledal jsem prameny k připravované knize o tisku v Čechách v předbělohorské době. Při té příležitosti jsem objevil několik vzácných tisků z počátku 17. století a v jednom z nich byl založený tento dodnes neznámý, i když tušený part.“ Michnův houslový zápis přitom hned neodhalil, na první pohled mu bylo pouze jasné, že dokument pochází z období pozdního baroka, nebo raného klasicismu. „Četl jsem názvy Michnových písní jako *Smutek bláznivých panen* nebo *Začněte panny zpívat*. A protože instrumentální party Michnových mezihér k *Loutně české* nejsou známy, bylo mi jasné, že jde o světový unikát. Byla to velká radost,“ vykresluje první okamžiky po vzácném nálezů. „Nejdřív jsem myslel, že jde jen o nějakou kopii. Se starými tisky pracuji celý odborný život, a tak mě překvapil čistý tvar nálezů. Díky tomu, že to bylo založeno, to asi nebylo příliš užíváno. Vypadalo to, jak když se to vytáhne z tiskárny,“ popisuje.

O tom, jak vzácný dokument u nich leží v polici, netušili ani ve Slaném. „Muzejní sbírky včetně knihovních jsou velmi pestré a bohaté, ale existence tohoto houslového partu nám známá nebyla. Takovou věc může rozeznat jen odborník,“ přiznává ředitel muzea Jan Čeřrdle.

Muzejní fondy bývalého františkánského kláštera a piaristické koleje ve Slaném by přitom mohly vydat ještě řadu pokladů. „Jsou postupně odborně zpracovávány ve spolupráci s externisty. Je to pečlivá a zdlouhavá práce, při níž jsou detailně popisovány jednotlivé svazky, kterých jsou tisíce. Řada knih ještě takto zpracována nebyla, což je příčinou tohoto objevu, který vznikl opravdu šťastnou shodou okolností,“ myslí si Čeřrdle.

Vzácný dokument zůstal ve slánském muzeu, kde ho vedou ve zvláštním režimu, nelze si ho běžně půjčit. Pro zájemce o jeho bližší poznání připravil Petr Daněk studii pro sborník Národního muzea, kde vyjdou i faksimile pramenů ke sbírce.

Adam Václav Michna z Otradovic – český raně barokní básník, hudební skladatel, sbormistr a varhaník. Je nejvýznamnějším českým skladatelem a básníkem 17. století, iniciátorem rozmachu české barokní hudební kultury. Nejznámějšími jsou jeho tři duchovní cykly hymnických skladeb – *Česká mariánská muzika*, *Loutna česká* a *Svato-roční muzika*. Komponoval vokální a vokálně-instrumentální hudbu s vlastními básnickými texty. Napsal mnoho českých duchovních písní, z nichž některé, především písně vánoční, jsou oblíbené dodnes. K nim patří například *Vánoční noc*, známá jako *Chtíc, aby spal*.

Moravský podzim

Festival Moravský podzim se špičkovým hostujícím orchestrem, jehož jméno pořadatelé zatím nezveřejnili, se patrně stane vrcholem brněnského roku 2015 v oblasti klasické

hudby. Chystají se také oslavy 100. výročí narození skladatelky Vítězslavy Kaprálové. V Brně postupně zahraje řada špičkových interpretů, mezi nimi třeba Benjamin Jusupov, jenž spojuje dráhu klavíristy, skladatele a dirigenta.

Filharmonie Brno do nového roku vstoupila tradičně hned 1. ledna koncertem v Janáčkově divadle. Pod taktovkou Jakuba Hrůši zazněl například *Třírohý klobouk* Manuela de Falla a *Klavírní koncert* Petra Iljiče Čajkovského. Na Nový rok zazněla klasická hudba také v Besedním domě, kde svůj benefiční koncert odehráli Moravské klavírní trio.

K dalším lednovým událostem patří vystoupení francouzského kytaristy Sylvaina Luca a koncerty Filharmonie Brno s řeckým klavíristou Georgem Emmanuelem Lazaridisem. V únoru orchestr připomene 100. výročí narození brněnské skladatelky Kaprálové. Zazní téměř kompletní orchestrální dílo autorky včetně nově objevené skladby *Su-ita rustica*.

V březnu se s Filharmonií Brno představí Jusupov, její umělec sezóny, a to ve své „trojroli“. Jeho vlastní skladby, jejichž atmosféra prozrazuje autorovy středoasijské kořeny, po přestávce vystřídá *Sedmá symfonie* Ludwiga van Beethovena pod Jusupovovou taktovkou. Sezónu pak v květnu završí *Pátá symfonie* Gustava Mahlera.

Velikonoční festival duchovní hudby letos na přelomu března a dubna znovu přinese jak středověké skladby, například chorální zpěvy z rukopisů Elišky Rejčky, tak soudobou tvorbu. Poprvé využije nové koncertní varhany

v jezuitském kostele, které rozezní jeden z nejlepších současných varhaníků Christian Schmitt.

Bienále Moravský podzim pořadatelé tentokrát věnují souvislostem hudby s filmem. Rezidenčním umělcem se stane světoznámý estonský skladatel Erkki-Sven Tüür. Festival zahájí Česká filharmonie pod vedením Jiřího Bělohlávka a ukončí Filharmonie Brno pod taktovkou dirigentské hvězdy Olari Eltse. „Očekáváme příjezd jednoho z nejlepších světových těles, jehož jméno budíž zatím tajemstvím,“ uvedli pořadatelé na webu přehlídky.

Nabídku klasické hudby v Brně rozšiřují také abonentní cykly *Bacha na Mozarta* a *Barbara Maria Willi uvádí...*, oba zaměřené zvláště na starou hudbu. Největší mimobrněnskou akcí v kraji je letní Hudební festival Znojmo. Jedenáctý ročník organizátoři věnují Jiřímu Antonínu Bendovi, českému skladateli období klasicismu.

Česká filharmonie je nominována na prestižní cenu

Česká filharmonie (ČF) byla nominována na prestižní cenu The International Opera Awards 2015 přezdívanou „operní Oscar“. Cenu může získat za koncertní provedení opery Bohuslava Martinů *Čím lidé žijí* pod vedením šéfdirigenta Jiřího Bělohlávka, a to v kategorii znovuobjevených děl (Rediscovered Work). Slavnostní vyhlášení prestižních cen se uskuteční 26. dubna v Londýně.

VZPOMÍNKA

Václav Vlastimil Hausmann (2. 1. 1850, Police nad Metují – 11. 4. 1903, Česká Třebová) byl český hudební skladatel a redaktor, psal hry a operety. Založil Jednotu československých ředitelů kůru, redigoval časopis *Československý varhaník*. Zkomponoval množství skladeb chrámových i světských, složil dvě opery, napsal dvě veselohry.

Vít Nejedlý (2. 6. 1912, Praha – 2. 1. 1945, Krościenko u Krosna) byl český hudební skladatel, dirigent, publicista, redaktor a muzikolog, syn hudebního vědce a politika Zdeňka Nejedlého. Zahynul jako československý voják při osvobození Československa v lednu 1945 na následky onemocnění břišním tyfem v době bojů o Dukelský průsmyk. Jedná se o faktického zakladatele někdejšího Armádního uměleckého souboru, jenž pak nesl jeho jméno. Po Vítu Nejedlém byla v někdejší Československu pojmenována také řada ulic, panelové sídliště a vysokoškolské koleje. Je pokládán společně s Radimem Drejslem a Ludvíkem Poděštěm za jednoho z „klasiků“ žánru tzv. budovatelské písně, což byl projev socialistického realismu v české hudbě padesátých let 20. století.

Jiří Koutný (16. 2. 1930, Újezd u Brna – 3. 1. 2010, Praha) – operetní herec a zpěvák. Jiří Koutný byl především dlouholetým sólistou Karlínského divadla, k jehož oporám patřil několik desetiletí, několika drobnějšími postavami ve filmu se ale uvedl i na stříbrném plátně. Koutný od dětství hrál ochotnické divadlo, s oblibou také zpíval, recitoval a přispíval i literárně do školních časopisů. Jeho cesta

k profesionálnímu divadlu byla nakonec složitější a Státní konzervatoř hudby absolvoval až v roce 1958. Následovala vojenská služba strávená v Armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého (1958-1961). Tehdy jeho kroky směřovaly ještě k opeře, kterou studoval na konzervatoři, s úspěchem se též zúčastnil mezinárodní pěvecké soutěže ve Vídni. Nakonec se jeho osudem ale stala opereta, k čemuž napomohlo setkání s režisérem Rudolfem Vedralem.

Od roku 1961 spojil Jiří Koutný svůj profesní život natrvalo s Hudebním divadlem v Karlíně, kde působil až do odchodu do penze. V šedesátých letech se objevoval i na jevišti scény Fidlovačka v Nuslích, které tehdy bylo ke Karlínskému divadlu přidruženo. Zvláště v této počáteční době své kariéry slavil Koutný značné úspěchy, mimo jiné absolvoval turné s písňovými pásmy významných skladatelů po řadě evropských zemí, například v Británii nebo na Islandu. Z jeho rolí je na místě připomenout muzikál *Hello, Dolly*, v němž v průběhu let vystřídal dvě úlohy (za ztvárnění Burnabyho získal Cenu Českého literárního fondu), dále například oblíbenou českou operetu *Na tý louce zelený* nebo světoznámé muzikály *Někdo to rád horké* a *Zvonokosy*, osobně si Koutný cenil Gogolovy *Ženitby*, v níž vystoupil po boku Oldřicha Nového. Z kolegů z karlínského jeviště Koutný často a rád vzpomínal na Ladku Kozderkovou, která mu od své předčasné smrti citelně chyběla.

Ani po odchodu z Karlína nerezignoval Koutný na umělecké působení; vrátil se například do kraje svého dospívání a pohostinsky vystupoval v Divadle F. X. Šaldy v Liberci

a v Severočeském divadle v Ústí nad Labem, úspěchy slavil také v Městském divadle v Mladé Boleslavi, kde hrál v představení *Stará historie*. Poslední léta musel kvůli zdravotnímu stavu své aktivity omezovat, pomáhal ale vytvářet kulturní život v Mníšku pod Brdy, kde trvale žil. Jiří Koutný zemřel po dlouhé nemoci v Praze 3. ledna 2010 ve věku nedožitých osmdesáti let.

Eduard Ingriš – hudební skladatel, dokumentarista, fotograf a cestovatel. Narodil se 11. 2. 1905 ve Zlonicích u Slaného, ale jeho trampským domovem byly vltavské Svatojánské proudy, kde měl svůj trampský srub a kde získal lásku k divoké vodě, aniž tušil, že jednou uvidí nejen Niagaru, ale i Amazonku a Tichý oceán. Ve Svatojánských proudech, dnes hluboko pod vodami nádrže Slapské přehrady, bylo jedno z nejstarších tábořišť, na které jezdila i trampská osada Jezdci z Margonu, která v roce 1930 postavila ve stráni nad řekou srub, který jí ale brzy zničil požár. Už za rok vybudovala na stejném místě nový srub Margon, po kterém následovaly sruby další. V roce 1935 už kolem něj stála velká trampská osada i s volejbalovým hřištěm, nazvaná podle prvního srubu Margon. Pod osadou ležel uprostřed řeky ostrov Olšovec zvaný Dynamit, na kterém pravidelně tábořili trampové a vodáci, kteří se zúčastňovali osadních potlachů a sportovních klání.

V roce 1937 se trampská osada Margon stala součástí nově založených Spojených klubů osad třebenických (SKOT). V té době sem jezdil nejznámější osadník Margonu Eduard Ingriš, který svůj srub nazval Nemuzikantskou boudou. Tam jej často navštěvovali hudební a herecké celebrity včetně španělského kytaristy Angelo Igllesia, žáka Andrése Segovii. Protože již tehdy byl Ingriš skvělým fotografem a filmařem, zachytil je na svých fotografiích a krátkých filmech, které se dochovaly dodnes. Při budování Slapské přehrady (1949-1954) musela celá osada Margon ustoupit staveništi hráze.

V letech 1916-1918 se jeho hudební výchovy ujal benediktinský klášter svatě Markéty v pražském Břevnově, kde působil jako vokalista. Od roku 1924 točil vlastní amatérské filmy a angažoval se ve spolku mládeže Komenský. Na popud rodičů začal po absolvování gymnázia a studiu na učitelském ústavu navštěvovat přírodovědeckou fakultu Karlovy univerzity. Brzy ale (bez jejich vědomí) přestoupil na pražskou konzervatoř, kterou vystudoval u profesorů Bohuslava Foerstera, Vítězslava Nováka a Jaroslava Křičky a ukončil ji klavírním absolutoriem v roce 1928. Již při studiích přijal v roce 1927 místo tenora a později kapelníka v divadle Aréna na Slupi.

Třicátá léta minulého století se tvářila jako doba velmi zásadových mravů. Například kdo byl tenkrát dopaden ve stanu bez oddacího listu, šel do basy. O tomto tzv. Kubátově zákoně se samozřejmě hodně psalo v novinách a ředitele a majitele divadla Aréna Fencla napadlo využít mediálního boomu kolem podivného zákona a napsal libreto *Trampské milování*. Pak oslovil skladatele Eduarda Ingríše, aby připsal hudbu. Vznikla revuální opereta, která se skládala z celé řady výpravných obrazů ve dvou dějstvích. A jedno z nich představovalo večerní náladu s imitací ohně, chatou a zpívajícími trampy. Slavná píseň *Teskně hučí Niagara* poprvé zazněla v podání mladičky Ljuby Hermanové (!) v roce 1932 a již při premiéře bylo představení diváky přerušeno a píseň musela být opakována.

Eduard Ingriš je i autorem prvního aranžmá slavné polky Jaroslava Vejvody *Škoda lásky*, která pod názvem *Beer Barel* se spojeneckými vojsky za druhé světové války obletěla celý svět. Napsal na šedesát muzikálů a operet (polovinu jako jediný autor), symfonii i operu; drobných skladeb a písní napsal okolo tisíce a řadu z nich nazpíval a nahrál na gramofonové desky R. A. Dvorský. Napsal i tři svazky kytarové školy *Veselé učení na kytaru*. V letech 1928-1947 jako autor řady revuí a operet i jako dirigent prošel většími pražskými scénami – od Velké operety přes Varieté, Osvozené divadlo, Divadlo Járy Kohouta, Alhambru až po Městské divadlo na Královských Vinohradech, Tylovo divadlo, Stavovské divadlo atd.

Značného úspěchu dosáhly jeho operety *U panského dvora* (1938), *Melodie srdcí* (1941), ale nejúspěšnější jeho operetou se stalo *Rozmarné zrcadlo*. Bylo uvedeno v 1 600 (!) reprízách a hrálo se pět let!

Ingriš ve třicátých letech řídil i klasická díla jiných autorů – *Polskou krev* O. Nedbala ale i *Giuditta* F. Lehára, jejíž premiéry se skladatel s pochvalným uznáním zúčastnil. Ingriš si se svým sborem zahrál v roce 1934 i ve filmu *Život vojenský život veselý* zpívajícího vojáka – nezpíval svůj text, ale píseň s textem L. Broma a S. Razova.

Mezi světovými válkami patřil Ingriš mezi nejúspěšnější a nejpłodnější autory, jeho tvorbu nahrávaly všechny významné gramofonové firmy a i on sám hrál a zpíval svoje písně. Tehdy vzniklo i jeho přátelství s významnými kulturními osobnostmi umělecké avantgardy – s K. Hašlerem, F. Futuristou, E. Fialou, E. A. Longenem, J. Kohoutem, V. Burianem, J. Ježkem, J. Werichem, J. Voskovcem i R. A. Dvorským.

Pražský rozhlas vysílal pravidelně Ingrišovy půlhodinky, ve kterých Ingrišovo kvarteto a Ingriš Babies zpívalo jeho skladby, které vycházely zároveň na gramodeskách a tiskem. Do roku 1947 napsal hudbu k jedenácti krátkým filmům, včetně filmu *Práce je jako písnička* pro firmu Baťa.

V roce 1944 jej kniha H. Rittingera *Sjížděl jsem dravé řeky* inspirovala k novoročnímu předsevzetí: „Až tato válka skončí a my budeme moci opustit tento koncentrák (naš stát), odjedu do míst, kde se lidé nezabíjejí.“ Již koncem roku 1947 pochopil, kam směřuje vývoj v naší zemi a vyrazil s 50 dolary bankovního přídělu a dvěma zavazadly do Jižní Ameriky, kde měl dohodnuté místo v orchestru v Argentině. Cesta lodí byla dlouhá a „Vítězný únor“ 1948 ho zastihl nedaleko slavné pláže Copacabana a udělal z něj nežádoucí osobu z komunistické země! Skončila mu platnost brazilského víza a Argentina mu odmítla vízum vydat. Odjel tedy do Belému, kde získal falešné doklady a nasedl na loď plavící se proti proudu Amazonky. Teprve na cestě se začal učit španělsky. Po devíti měsících se po překročení Kordiller dostal do peruánské Limy. Z Limy se pak vydával na dobrodružné výpravy – vždy s fotoaparátem a kamerou – po Amazonce, na sjezd řeky Hualaggy na voru, výstup na sopku Místy, jezero Titicaca, Machu Picchu i do Kordiller, kde se v roce 1949 setkal s J. Hanzelkou a M. Zikmundem a doprovázel je na ostrovy Las Chinchas u pobřeží Peru, kde s nimi spolupracoval při natáčení filmu *Ostrovy miliónů ptáků*.

Poté, co zakotvil v Limě, seznámil se s kolonií Baťovců a vyučoval děti v jejich rodinách hudbu. Spolu s krajany založil České divadlo v Peru a při slavnostech krajanské-

ho spolku uváděl své nové hry a písně – vydal dvě alba *Písně z Peru*. Svoji píseň *Peru mi amor* věnoval manželce prezidenta Peru a vynesla mu peruánské občanství! Ještě v Československu řídil Inгриš Symfonický orchestr města Prahy, v Limě pak Peruánský státní symfonický orchestr, s nímž natočil na gramodesku vlastní symfonii *Pod peruánským nebem*.

V roce 1951 se zúčastnil několika fotografických soutěží. Vyhrál sedm prvních cen a předstihl i profesionály. Výstavu oceněných snímků zhlédl i americký vicekonzul Loren McIntare, zastupující i zájmy Hollywoodu, který Inгриše vyhledal s přáním naučit se od něj fotografovat.

Ať již jako kameraman, či v jiných profesích, pracoval Inгриš před odjezdem do Ameriky pro filmová studia v Československu i Německu. V letech 1951-1954 pracoval jako kameraman pro brazilské, argentinské i americké společnosti při natáčení řady filmů. O natáčení Inгриš napsal: „...hlavní roli ztvárnila jihoamerická krasavice Pilar Pallete. Během filmování přiletěl vlastním letadlem velký americký herec John Wayne a pobyl s námi několik dní. Vzešla z toho láska na první pohled – při mé kytaře. Po odletu John Wayne poslal Pilar letenku do Hollywoodu s nabídkou svatby. Pamatuji se, že Pilar se mě ptala, zda to má přijmout. Zanedlouho jsme četli v novinách, že jela na svaatební cestu s Johnem W. jeho vlastní jachtou na Havaj...“

Díky McIntarovi fotil Inгриš pro časopisy *Time* i *Life*, ale jednou od něj dostal nečekanou nabídku – pracovat pro Thora Heyerdahla, který přeplul Pacifik na balzovém voru Kon-Tiki a nyní sháněl dobrého fotografa pro pořízení snímků do své knihy o incké kultuře. Toto setkání bylo pro Inгриše osudové – 4. 12. 1955 a 12. 4. 1959 se vydal dvakrát (poprvé ztroskotat!) na voru s vlastní posádkou z Peru do Polynésie. Potvrdil teorie Thora Heyerdahla a také to, že úspěšná plavba voru Kon-Tiki nebyla náhodou. Inгриš se na Tahiti spřátelil s účastníkem plavby voru Kon-Tiki, švédským spisovatelem Bengtem Danielsonem, a setkal se i s potomkem malíře Paula Gauguina. Protože krátce před druhou cestou zahynul při plavbě opačným směrem Francouz Eric de Bisshop na voru Tahiti Nui, peruánské úřady Inгриšovu žádosti o povolení druhé plavby zamítly. Povolení plavby voru Kantuta II. pro Inгриše osobně zařídil prezident Peru Manuel Prado, který jej jako ctitel klasické hudby znal velmi dobře jako dirigenta. Při zpáteční plavbě z Tahiti (3. 10. 1959) nabídl své zkušenosti Henry W. Taftovi, vnukovi bývalého prezidenta USA, a pak na jeho plachetnici Blue Sea navštívil Velikonoční ostrov, ostrov Pitcairn, kde žijí potomci vzbouřenců z lodi Bounty, i Robinsonův ostrov (Ostrovy Juana Fernándeze), kde žil Alexander Selkirk (inspirace k sepsání *Robinsona Crusoe*).

Když v roce 1957 v Peru na pobřeží u Capo Blanco natáčela společnost Warner Brothers záběry pro film *Starlec a moře*, byl u toho i autor románu Ernest Hemingway. V časopise *Life* se dočetl o Inгриšových plavbách a požádal producenta filmu, aby jej našel a získal jako poradce pro natáčení. Inгриš nabídku přijal a při filmování se s ním spřátelil.

Inгриšovy vlastní filmy z cest, k nimž složil a nahrál vlastní hudbu a v nichž dokumentoval svá dobrodružství, jej proslavily i v USA. V roce 1958 odjel poprvé do Los Angeles se svým filmem o Kantutě. Společnost Bill Burrud, zastupovaná českými krajany Pelcem a Krátkým, jej podvodně připravila o autorská práva k tomuto filmu, Inгри-

šův filmový materiál sestříhala na 30 minut a vydělávala na jeho promítání v televizi po celých USA.

V roce 1963 se Inгриš vrátil do Los Angeles znovu (originály svých filmů získal soudně zpět až po deseti letech) a žil tam do roku 1972. V červenci 1964 byl v Los Angeles ustanoven Výbor české katolické misijní osady – jeho členem, ve funkci ředitele kůru, byl i Eduard Inгриš.

V Los Angeles se poznal s Ninou Karpuškinovou, zpěvačkou a herečkou, která hrála hlavní roli v jedné z jeho operet. Oženil se s ní 5. 6. 1965 a vychovali spolu syna Eduarda, rovněž hudebníka a režiséra.

V Kalifornii se spřátelil s mnoha osobnostmi, jako byl Igor Stravinskij, herci Spencer Tracy, Marilyn Monroe a další filmové hvězdy. Inгриš si dlouhá léta dopisoval s T. Heyerdahlem.

Z kopií filmových materiálů z obou plaveb Kantuty sestavil film *Kantuta in the Wake of the Kon-Tiki*, který v roce 1967 zvítězil v soutěži cestopisných filmů v kalifornské Laguna Beach. V roce 1972 se Inгриšovi přestěhovali do pohoří Sierra Nevada, kde si postavili dům u jezera v nadmořské výšce cca 2000 metrů nad mořem na South Lake Tahoe. Jeho filmy se promítaly ve více než 600 městech.

Ač polovinu života strávil v Americe, zůstal Eduard Inгриš navždy Čechem a s krajany se vždy rád stýkal, ať již s J. Hanzelkou a M. Zikmundem v Jižní Americe, nebo s R. Frimlem, J. Voskovcem, W. Matušskou či cestovatelem J. Havlasou a dalšími krajany a emigranty žijícími v USA.

Ve svém domě na South Lake Tahoe i ve stáří učil nejen svého syna, ale i děti svých přátel na klavír a tam také ve společnosti českých přátel zněly často staré tramské písně.

V roce 1983 poslal Inгриš materiály dokumentující jeho dobrodružný život J. Škvoreckému do kanadského Toronta, který jimi byl fascinován a obratem jej požádal o sepsání paměti. K jejich sepsání bohužel nedošlo, tento záměr zhatila krutá nemoc.

V roce 1991, měsíc před svými narozeninami, 12. ledna zemřel v nevadském Renu. Jeho popel byl převezen zpět do vlasti, do rodných Zlonic, kde se v 21. 7. 1991 v chrámu Nanebevzetí P. Marie konalo poslední rozloučení. V roce 1994 byla ve Zlonicích otevřena jeho pamětní síň jako součást Památníku A. Dvořáka.

Eduard Inгриš si dlouhá léta dopisoval s cestovatelem M. Zikmundem a v řadě dopisů se zmiňoval o cenných archiváliích a možnosti jejich převezení do ČR. M. Zikmund se proto také stal iniciátorem záchrany obsáhlého Inгриšova archivu a jeho dopravy do ČR. V prosinci roku 2000 se pro něj do USA vydal M. Zikmund s P. Horkým a M. Náplavou. Pořídili podrobnou evidenci a připravili celkem 42 beden, tj. 1 100 kg, respektive 40 000 fotografií a dokumentů, korespondence, knih, notového materiálu a také negativů i filmů na přepravu do ČR.

Převoz archivu uhradilo, díky vstřícnosti tehdejšího ministra Pavla Dostála, ministerstvo kultury. Od dubna 2001 jsou tyto cennosti uloženy ve Zlíně jako součást Archivu Hanzelky a Zikmunda. Inгриšovo dílo se tak alespoň symbolicky vrátilo zpět do rodné vlasti, kterou miloval a chtěl ji po roce 1989 navštívit, což se mu bohužel pro nemoc nesplnilo. M. Zikmund tak splatil Inгриšovi svůj „dluh“ za pomoc, kterou jemu i J. Hanzelkovi poskytl při cestách Jižní Amerikou.

Současná vláda nepřináší podle bývalého prezidenta Václava Klause lidem naději

Řekl to v pořadu *Partie* televize Prima. Reagoval tak na slova z Vánočního poselství prezidenta Miloše Zemana. Vládu Klaus kritizoval kvůli zadluženosti Česka, ale i směřování k „nebezpečnému policejnímu systému“. Exprezident si však stěžoval také na média, EU, bývalé spolustraníky i na Zemana. „Vůbec nechci bojovat proti naději, ale že by tato vláda dala lidem naději, to snad ani Miloš Zeman nemohl myslet úplně vážně,“ prohlásil Klaus. Dodal, že sice nynější vláda o kousek stabilizovala politickou situaci po pádu vlády Petra Nečase (ODS), ale všechny strany jsou podle něj vyčpělé a některé jsou prý dokonce spíše antistrany. Mezi chybami vlády zmínil například i zrušení zdravotnických poplatků, zavedení porodného na další dítě nebo zmatek v daních.

Přestože se s nynějším prezidentem jeho předchůdce neshodl v názoru na vládu, jednotní jsou v názorech na situaci na Ukrajině. Konflikt mezi ukrajinskými vládními silami a proruskými separatisty na východě Ukrajiny podle Klause vyhrocuje Evropská unie a USA, které svádějí rozdmýchání krize na Rusko. Podobně se vyjadřuje v médiích i Zeman. Přes shody v názorech na Ukrajinu si však Klaus postěžoval, že Zemanovi média odpouštějí více než jemu. Současný prezident má prý rovněž větší prostor v médiích, míní exprezident.

Schůzky Hradu, vlády a Parlamentu k diplomacii budou koncem února

Koordinační schůzky zástupců vlády, obou parlamentních komor a prezidenta k zahraniční politice začnou na přelomu února a března. Novinářům to na Hradě řekl předseda Senátu Milan Štěch (ČSSD) po novoročním obědě s prezidentem Milošem Zemanem a předsedou Sněmovny Janem Hamáčkem (ČSSD). Tématy schůzky budou podle Hamáčka Islámský stát, Evropská unie, situace na Ukrajině a situace v Rusku.

Zeman míní, že imigranti, kteří se neadaptují, mají zemi opustit

Imigranti, kteří se neadaptují na pravidla hostitelské země, by ji měli opustit, řekl na tiskové konferenci prezident Miloš Zeman. Dodal, že nikdy neřikal, že by měli být všichni muslimové deportováni, jak prý mu podsouvali někteří čeští novináři. Nejde podle něj o nic nového. „Velká Británie už před časem deportovala některé imámy, kteří hlásali radikální názory,“ uvedl. Je podle něj otázkou, koho by tyto případné deportace měly zasáhnout. „Já se domnívám, že ty, kteří zejména na sociálních sítích opakovaně vyhrožují teroristickými útoky. Protože prevence je vždycky lepší než následné řešení problému,“ dodal. Takoví lidé by podle něj měli být deportováni do svých původních domovských zemí. Zeman řekl, že je pro rozsáhlou humanitární pomoc syrským uprchlíkům buď na jejich, nebo na sousedním území. Nedomnívá se ale, že jejich přesídlení do ČR by bylo šťastným řešením, a to ani pro ně samé.

Sobotka nepřímo odmítl názor prezidenta Miloše Zemana, který v rozhovoru pro *Deník* uvedl, že by musli-

my, kteří nedokážou přijmout pravidla hostitelské země, vyzval, aby se vrátili domů do své původní vlasti. „Jejich původními zeměmi nadále zůstávají Alžír, Libye nebo, chcete-li, Mali z prostého důvodu, že je tam jakási genetická závislost,“ poznamenal Zeman. „Ta dělící linie neběží v tuto chvíli mezi křesťany a muslimy,“ odpověděl ministerský předseda na otázku, zda s názorem prezidenta souhlasí. „Ta dělící linie musí běžet mezi lidmi, kteří odmítají násilí, a mezi těmi lidmi, kteří se neštítí páchat teroristické trestné činy,“ řekl.

Diplomatictí zástupci islámských zemí v České republice tvrdí, že v Česku roste islamofobie

Upozorňují na reakce na teroristické útoky na francouzský satirický časopis *Charlie Hebdo* a protiislámská vyjádření šéfa hnutí Úsvit Tomia Okamury. Členové takzvané Pražské skupiny Organizace islámské spolupráce to uvedli v prohlášení, v němž odsoudili nedávné krveprolití v Paříži a vyzvali ke společnému úsilí za odstranění netolerance ve společnosti.

Česko a Francie chtějí posílit bezpečnostní spolupráci

Na nutnosti posílení bezpečnostní spolupráce se shodli premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) a francouzský velvyslanec v Praze Jean-Pierre Asvazadourian. Oba to řekli novinářům po setkání na francouzské ambasádě, kde Sobotka podepsal kondolenční knihu kvůli teroristickým útokům. Český premiér zároveň varoval, aby protiteroristická opatření neomezila občanská práva a svobody. Společnost se nemůže dostat do obrácené polohy, kdy by sama sobě omezovala svobodu, proti které právě teroristé bojují. Znovu také zopakoval, že české tajné služby nemají informace o chystaném útoku, a vláda proto nepočítá se zaváděním rozsáhlých plošných opatření.

Česko asi schválí smlouvu o právech cizinců, volební nedostanou

Česko zřejmě po odkladech přistoupí k úmluvě o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni. Volební právo do zastupitelstev obcí ale tyto lidé, ač v tuzemsku dlouhodobě bydlí, dostat nemají. Zůstane jen obyvatelům Evropské unie, kteří v Česku žijí. Vyplývá to z dokumentu, který vláda poslala do parlamentních komor. V některých obcích je soustředění cizinců s trvalým pobytem značné a příznání volebního práva by přineslo zásadní praktické dopady na dění v nich. Vláda zmiňuje taky případná bezpečnostní rizika. Kabinet nechce přijmout ani další část smlouvy, jež se týká vytváření poradních orgánů obcí s cílem zapojit usídlené cizince do místních veřejných věcí. Úmluva v této pasáži předpokládá, že své představitele by do nich mohli volit jen místní cizinci, případně by mohli být jmenováni jejich sdruženími. Byl by to ale podle vlády nepřiměřený zásah do ústavně zaručené samosprávy.

Česko podepsalo smlouvu už v roce 2000. Po rozboru dopadů případného schválení celé smlouvy bez výhrad kabinet loni v září souhlasil s pokračováním ratifikace

s omezením na část o svobodě projevu, shromažďování a sdružování, jak se předpokládalo už při podpisu úmluvy. Jejím cílem je podpořit integraci usídlených cizinců. Smlouvu podepsalo čtrnáct států, ratifikace byla dosud dokončena v osmi z nich.

Adriana Krnáčová je první ženou v čele pražské metropole

Adriana Krnáčová (ANO) je od konce minulého roku novou pražskou primátorkou.

Krnáčová promluvila až po svém zvolení. Největším úkolem bude podle ní obnovit důvěru lidí v pražský magistrát. „Chtěla bych, abychom tu za čtyři roky měli moderní, transparentní a přívětivou radnici bez vazeb na temnou minulost,“ dodala. „Chci, aby se Praha probudila a abychom dokázali Pražanům říct, že jsme tu pro ně,“ řekla už jako nová primátorka.

Náměstkyně byli zvoleni Petr Dolínek (ČSSD), Eva Kislingerová (ANO) a Matěj Stropnický (Trojkoalice). Zastupitelstvo zvolilo i všechny navržené radní.

Adriana Krnáčová (* 26. září 1960, Bratislava)

Studovala vědu o výtvarném umění a jazyky na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě, později získala titul MBA na Univerzitě Vincence z Pauly (DePaul University) v Chicagu, USA.

Funkce: náměstkyně ministra vnitra pro veřejnou správu a legislativu (od března 2014), členka zastupitelstva hlavního města Prahy (od října 2014).

Kariéra: po ukončení studia se věnovala organizaci výstav v Československu i v zahraničí, teorii a kritice umění, tlumočení a překladatelství, v letech 1991-1995 byla ředitelkou Sorosova centra současného umění v Bratislavě; v polovině devadesátých let se přestěhovala do ČR, v letech 1995-1998 byla spolumajitelkou a jednatelkou společnosti Makum (komerční galerie); v roce 2000 se stala konzultantkou české pobočky Transparency International, v letech 2001-2007 byla její výkonnou ředitelkou; v letech 2007-2009 pracovala jako ředitelka komunikace a členka vedení společnosti Johnson & Johnson, s. r. o., a v letech 2010-2014 jako jednatelka a majitelka společnosti BlueOceanSolutions, s. r. o.

Česko poskytne Slovensku dokumenty StB

Česká republika poskytne Slovensku archivní dokumenty tajné policie (StB) z dob komunistického Československa, které se nacházejí na území ČR a které obsahují i informace o slovenských občanech. Vyplývá to z dohody, kterou v Bratislavě podepsali ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) Zdeněk Hazdra a šéfka Archivu bezpečnostních složek Světlana Ptáčnicková se šéfem slovenského Ústavu paměti národa (ÚPN) Ondrejem Krajňákem. Slovensko dostane z ČR také centrální registr svazků StB, kterým ÚPN podle Krajňáka nedisponuje. Slovenští badatelé tak už nebudou muset jezdit do Prahy, uvedl Krajňák. Celkový rozsah předaných dokumentů na Slovensko v současnosti prý nelze odhadnout. Slovensko z větší části obdrží z ČR digitální kopie dokumentů.

Policejní prezident nařídil kontrolu skladů ve Vrběticích

Policeie chce do konce ledna zahájit intenzivní vyskladňování munice, zbraní a výbušnin z areálu muničních skladů ve Vrběticích, části obce Vlachovice na Zlínsku. Policejní prezident Tomáš Tuhý nařídil kontrolu tamních skladů, o kterou se postará třicet inspektorů pod dohledem policejního prezidia. Podle Tuhého bude kontrolován materiál čtyř z pěti subjektů, které v areálu mají sklady. Policeie se zaměří na dodržování zákona o zbraních a střelivu, na stav skladovaného materiálu i na to, zda je ve skladech to, co firmy deklarovaly. „Kontrolovat se bude bedna po bedně, náboj po náboji,“ řekl novinářům ředitel Ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál Zdeněk Bambas.

Firmy z okolí vybuchlého skladu munice na Zlínsku žádají náhrady škod, ale v nejbližší době se jich zřejmě nedočkají. Škody způsobené výbuchem má totiž podle státu a kraje hradit viník, který ale ještě není znám. Vyplývá to ze schůzky představitelů podniků se zástupci ministerstva obrany a krajského úřadu. Zatím mohou firmy uplatnit jen nároky na náhrady způsobené samotným zásahem bezpečnostních složek a evakuací obyvatel obcí. Jedna budova muničního skladu u Vrbětic, části obce Vlachovice, vybuchla loni v říjnu a další explodovala v prosinci. Jeden z majitelů lesů rovněž prohlásil, že pozemky ztratily na hodnotě. Zeptal se proto, jestli bude stát lesy sám vykupovat. Zástupci ministerstva ani kraje však na otázku neodpověděli.

Policeie zadržela skupinu výrobců a prodejců pervitinu

Zlínská policie odhalila organizovanou skupinu výrobců a distributorů pervitinu, která působila v několika krajích. Deset mužů a jedna žena bylo obviněno z nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, řekl vedoucí oddělení obecné kriminality krajského policejního ředitelství Pavel Trnka. Obviněným hrozí až dvanáct let vězení, pět z nich je ve vazbě. Skupina lidí ve věku od 25 do 39 let byla zadržena na začátku prosince. Na zákroku se podílelo asi sto policistů. Při domovních prohlídkách zjistili krystalickou látku, peníze, sušené konopí i několik aut. Podle policie mohla skupina vyrobit jen za letošní rok v domě na Slovákku nejméně osm kilogramů pervitinu, za který mohla na černém trhu utržit až 12 milionů korun.

Senát se stal komorou regionálních osobností

Senát se stal podle svého předsedy Milana Štěcha (ČSSD) komorou regionálních osobností, které nemají potřebu na sebe lacině upozorňovat a dohánět chybějící sebevědomí. Štěch to uvedl na shromáždění k 18. výročí vzniku horní komory. Ve svém projevu podpořil zavedení finančních sankcí pro zákonodárce za neúčast na jednání Parlamentu. Senátoři by podle něj měli své ostatní aktivity mimo rámec mandátu utlumit. O zavedení sankcí za neomluvenou absenci zákonodárců se mluvilo v souvislosti se zákonem o zvýšení platů ústavních činitelů.

VZPOMÍNKA

Jiří Stříbrný (14. 8. 1880, Rokycany – 21. 1. 1955, Valdice) Jiří Stříbrný byl československý politik, novinář, účastník prvního odboje, jeden z mužů 28. října, majitel bulvárních novin a několikanásobný ministr. Během mnichovské krize byl zastáncem obrany republiky. Po kapitulaci Stříbrný ve své kritice vůči Benešovi ještě přitvrdil. Napsal knihu *Kramářův soud nad Benešem*. Za tzv. druhé republiky působil v jedné ze dvou českých stran, Straně národní jednoty. Za okupace se stáhl z politiky. Třebaže názor na Beneše nezměnil, odmítl se podrobit nátlaku nacistů, aby jej kritizoval veřejně. I přesto, že nacisty nepodporoval, byl po osvobození na základě retribučního dekretu postaven před Národní soud a odsouzen k doživotnímu žaláři. Výše trestu je mnohými považována za neúměrnou. Ve vězení napsal dosud nepublikované paměti, které jsou však ovlivněny tím, že doufal, že bude od Zápotockého amnestován. Ve vězení se krátce sešel i se svým synovcem. Zemřel roku 1955 ve věznicí Valdice.

Armádní generál Karel Kutlvašr (27. 1. 1895, Michalovce u Německého, dnes Havlíčkova, Brodu – 2. 10. 1961, Praha)

V roce 1913 se vydal za prací do Ruska, kde jej „překvapila“ první světová válka. 6. 8. 1914 poté, když dojde k vytvoření samostatné čs. vojenské jednotky – České družiny, je mezi prvními dobrovolníky, kteří se do ní hlásí. Dne 11. 10. 1914 se zúčastnil slavnostní přísahy České družiny na Sofijském náměstí v Kyjevě. Do bojů první světové války zasáhl v roli rozvědčíka, poté byl mj. velitelem 4. roty 1. pluku čs. legií na Rusi. Na přelomu roku 1917-1918 absolvoval školu pro velitele praporu při štábu 1. československé divize v Polonji a vrátil se ke své 4. rotě, se kterou již v sestavě Československého armádního sboru na Rusi začal ústup z Kyjeva směr východ přes Sibiř a Francii zpět do vlasti. Během tohoto ústupu byl jmenován velitelem 3. praporu 1. československého střeleckého pluku. Utrpěl mnohá zranění, koncem srpna 1918 byl povýšen do hodnosti kapitána a následně plnil funkci velitele českého oddílu Simbirské skupiny na pravém břehu řeky Volhy, po smrti velitele prvního pluku plk. Josefa Švece převzal velení pluku. Dne 18. 10. 1918 byl nařízením správce vojenského odboru Odbočky Československé národní rady v Rusku jmenován majorem a následně rozhodnutím ministra války M. R. Štefánika ze dne 25. 2. 1919 povýšen na podplukovníka. V tomto období převzal i velení skupiny zajišťující sibiřskou magistrálu v úseku Krasnojarska – Nižnij – Udinsk. Po půl roce stráveném v Kamsku se Kutlvašr spolu s plukem vydal na cestu přes Irkutsk do Vladivostoku, kde se 6. prosince 1919 naložil na japonskou transportní loď Ionan-Maru. Část prvního pluku tato loď plující přes Karats – Honkong – Singapur – Kolombo – Aden – Džibuti – Suez – Port Said vyložila 27. 1. 1920 v Terstu. Již následujícího dne se třemi vlaky pluk přesouvá do jugoslávské Lublaně, kde nadšení Jugoslávčů přispělo ke zdržení transportu, který tak teprve 31. ledna dorazil na československou státní hranici. Po uvítání na hranicích se vlaky vydaly na cestu směr Praha, kam dorazily 2. února 1920.

Kutlvašr byl v roce 1923 byl povýšen na plukovníka, po absolvování informačního kurzu pro plukovníky a generály ve Versailles spolu s kurzem pro vyšší velitele v Praze byl ve svých třiatřiceti letech jmenován do hodnosti brigádního generála. Dne 31. 12. 1931 převzal velení pěchotního učiliště v Milovicích, v říjnu 1934 se stal velitelem Pěší divize 4. V této funkci převzal odpovědnost za zajištění státní hranice v jednom z nejsledovanějších úseků, a to v prostoru Náchod – Žamberk. Velmi aktivně se podílel na přípravě obranného postavení, jehož hlavním článkem se měla stát pevnost Adam. V období mnichovské krize byl jedním ze zastánců vojenského odporu. Ve funkci velitele divize zůstal až do osudného 15. března 1939, kdy předal prostor divize veliteli 28. divize Wehrmachtu gen. Obstfelderovi.

Po rozpuštění čs. armády dostal místo ústředního rady vyšší správní služby v Masarykových domovech v Krči, které spravoval Pražský magistrát. Jeho pracovní zařazení mu umožňovalo pracovat v několika odbojových organizacích. V období od vánoc 1942 do června 1944 byl napojen na odbojovou organizaci Lípa a po její likvidaci se přidal k organizaci pod vedením podplukovníka generálního štábu Františka Bürgera-Bartoše. Počátkem května 1945 byl ustanoven gen. Slunéčkem za vojenského velitele Prahy. 5. května je na základě rozhodnutí ČNR Kutlvašr určen do delegace ke K. H. Frankovi. Tato delegace byla Frankem přijata v Černínském paláci, během ní se Němci zavázali k přerušování palby, což však nedodrželi. 8. května vedl jednání mezi gen. Toussaintem a ČNR o klidu zbraní umožňující odchod německých vojsk. Toto jednání završilo podepsání protokolu. 9. května se zúčastnil přivítání gen. Rybalka.

Již v květnu požadovala sovětská vláda potrestání signatářů pražské kapitulace z 8. května 1945, a to prostřednictvím dvou diplomatických nót, když druhá z nich byla předána 31. 5. prostřednictvím velvyslance SSSR v Praze V. Zorina. Přes protesty proti jeho osobě ze strany čs. komunistů a sovětů byl při příležitosti 28. října v roce 1947 povýšen do hodnosti divizního generála. Po únorovém převratu byl již 8. 3. 1948 na základě rozhodnutí ministra obrany (gen. Ludvík Svoboda) poslán na dovolenou, která trvala až do konečného rozhodnutí o jeho penzionování k 1. 6. 1948. K. Kutlvašr byl jedním z generálů, kteří byli pod neustálým dohledem bezpečnostních složek. Koncem roku 1948 byl vmanipulován do činnosti tajné skupiny „Pravda vítězí“. V této tzv. protistátní skupině (skupina, kterou zorganizovala samotná StB s cílem likvidace nepohodlných a možných nepřátel komunistické vlády KSČ) byli organizováni i někteří přátelé Kutlvašra. Dne 16. 12. 1948 se Kutlvašr jednání vedení skupiny zúčastnil a byl následně druhý den zatčen. Postupně byla i likvidována síť „Pravda vítězí“, a tak na konci roku bylo zatčeno skoro dvě stě osob, ze kterých bylo třináct vybráno jako štáb skupiny. Mezi těmito osobami nechyběl ani gen. Kutlvašr. Soudní projednávání proběhlo ve stylu tehdejší justice, kdy o rozsudku bylo rozhodnuto dávno před začátkem procesu. Generálu K. Kutlvašrovi byl uložen doživotní trest. Na základě amnestie vynesené při příležitosti 15. výročí osvobození prezidentem A. Novotným byl Kutlvašr 10. 5. 1960 propuštěn na svobodu.

Po propuštění požádal o přiznání starobního důchodu, který mu byl po třech měsících projednávání zamítnut. „Komise sociálního zabezpečení v Praze-Vršovicích, vzhledem k rozsahu trestného činu, kterým jste projevil naprosté nepřátelství vůči našemu státu, a vzhledem k pracovní schopnosti Vaší manželky a dobrým sociálním poměrům rozhodla nepřiznat Vám důchod.“ Proti tomuto rozhodnutí se Kutlvašr odvolal a nakonec mu byl 27. 3. 1961 přiznán důchod ve výši 230 Kč. Zároveň mu bylo umožněno, aby si přivydělával jako noční hlídač, a to

nejdříve v Jízdárně Pražského hradu a poté v Nuselském pivovaru.

Zemřel 2. 10. 1961 v motolské nemocnici, kde čekal na vyšetření. Při revizi rozsudků vynesených nad skupinou „Pravda vítězí“ došlo Městským soudem v Praze při jednání ve dnech 15. a 16. 5. 1968 ke zrušení rozsudku vyneseném nad všemi obviněnými, tedy i nad gen. Kutlvašrem. Po pádu komunistické vlády byl povýšen do hodnosti armádního generála in memoriam a vyznamenám Řádem M. R. Štefánika in memoriam.

Rozhovor se synem Artura Londona, bývalého československého politika

Lékař Gérard Michel London (* 1943) je synem bývalého československého komunistického politika Artura Londona (1915-1986), v roce 1952 odsouzeného na doživotí v procesu s Rudolfem Slánským, a francouzské aktivistky Lise Londonové (1916-2012). Od poloviny šedesátých let žije ve Francii. Věnuje se nefrologii – výzkumu ledvin a jejich onemocnění.

Narodil jste se v Paříži, od konce čtyřicátých let jste žili v Praze. Jaké jsou vaše vzpomínky na dětství v Československu?

Narodil jsem se sice v Paříži, ale v německém vězení. Matku věznilo gestapo. Do Prahy jsme přijeli až v roce 1949, kdy byl otec jako komunista francouzskými úřady vyhoštěn ze země, měl pracovat na československém velvyslanectví. Doma se předtím mluvilo francouzsky a španělsky. Česky jsem se tak naučil až ve svých šesti letech. Do školy jsem chodil na Ořechovce, kde jsme také bydleli. Bylo to objevování pro mě nového a příjemného světa; podle mého pozorování byla životní úroveň v letech 1948 a 1949 v Praze vyšší než v Paříži.

Záhy se však váš otec stal obětí politického procesu – tušil on a vaše rodina, že se připravuje něco takového?

Už od svého jmenování náměstkem ministra zahraničí byl pod dohledem Státní bezpečnosti, zpočátku si toho ale nevšiml. Že něco není v pořádku, tušil někdy od padesátého roku. To přestal brát telefony, věděl, že ho odposlouchávají. Podezření tehdy už měli všichni čeští interbrigadisté, dobrovolníci v druhé polovině třicátých let bojující proti frankistům ve Španělsku. Dokud ale nebyl v lednu 1951 otec zatčen na Hradčanech, jako jeho rodina jsme netušili nic. I po jeho uvěznění nám matka dál tvrdila, že je jen na cestách, což měl jako diplomat v popisu práce. Skutečnost jsme my děti objevily až v listopadu 1952, kdy začal rozhlas vysílat přímý přenos z otcova procesu.

Jak to změnilo vaši představu o něm?

V devíti letech se ta představa tolik nemění. Vykládali tam, že je trockista, internacionalista, sionista a bůhvíco ještě. Takle hesla na mne ale tolik nezapůsobila, nevěděl jsem, co znamenají.

Jak to nesla vaše matka?

Mluvila špatně česky a otcovým přiznáním v rozhlase úplně nerozuměla. Nemohla uvěřit, že by u soudu lhal a při-

znal se k něčemu, o čem sama věděla, že to nemohla být pravda. Otec jí později předal mikropísmem psanou zprávu o pozadí procesů (česky vyšlo v roce 1998 jako *K pramenům Doznání*) a v roce 1954 jsme na jeho naléhání odjeli na pár měsíců zpátky do Francie. Matka tam pohrozila představitelům Francouzské komunistické strany, že dobře vědí, že všechna obvinění proti otci jsou lež, a že jestliže nezasáhnou, dokument publikuje. A oni skutečně intervenovali na mezinárodní úrovni. Otec, který mezitím v Leopoldově svou předchozí vynucenou výpověď popřel, byl převezen na Pankrác a potom do sanatoria v Pleši – zhoršila se mu tuberkulóza, kterou trpěl většinu života – a matka dostala povolení k návratu do Prahy. V únoru 1956 byl otec rehabilitován.

Později začal na základě svých motáků psát Doznání – popsal v něm praxi stalinistických procesů a jeho vydání mělo dopad srovnatelný s vydáním Solženicynova Jednoho dne Ivana Děnisoviče. Mluvili jste spolu o tom, co prožil?

Hovořil o tom jen velmi nerad. Já jsem se podrobnosti o procesu dozvěděl vlastně až z textu jeho knihy. Raději se s námi bavil o španělské válce a francouzském odboji. Ve Francii měl mnoho přátel mezi odbojáři, interbrigadisty a lidmi, které poznal v koncentračním táboře Mauthausen. To byla pro něj doba, kdy se něco dělo, kdy byl aktivní, na kterou rád vzpomínal. Proces, jehož byl pasivní obětí, se snažil ze své paměti vytěsnit. Rodiče se nikdy nevzdali svých levicových názorů. Otce ovšem životní zkušenost přiměla, aby na politiku pohlížel spíše zdálky, matka byla aktivnější. Dokonce vstoupila k francouzským komunistům, aby jim pomohla v obrodě od stalinismu. Vydržela tam ale jen rok.

Rodiče se v roce 1963 definitivně přestěhovali do Francie, brzy jste za nimi odjel i vy. Uvažovali jste pak ještě někdy o návratu do Československa?

Matce Francouzce bylo lépe ve Francii. Taky proto, že tamní úřady v té době už komunisticky smýšlející lidi nepovažovaly za nebezpečné. Otec se domů vrátil už jen během pražského jara, poté, co napsal *Doznání*. V srpnu 1968 mělo vyjít u Gallimarda a on chtěl, aby bylo zároveň publikováno tady. 20. srpna přicestoval, aby odevzdal rukopis do Československého spisovatele. Pobyl v Praze dva dny. Vydání bylo později zastaveno.

Doznání v roce 1970 zfilmoval francouzský oscarový režisér Costa-Gavras. Byl otec s jeho zpracováním spokojen?

Artur London

Byl jeho poradcem a oceňoval výkon Yvese Montanda v hlavní roli. Nesouhlasily jen drobnosti: namísto dobových tatrovek tam byly novější tatraplány a natáčelo se v Lille – v Praze to po sovětské intervenci nebylo možné.

Co tento film a kniha znamenaly a znamenají pro vás?

Získal jsem k otci větší úctu, pochopil jsem ho.

Jak jste se dostal k nefrologii?

V šedesátých letech byla nefrologie nejsložitějším a nejdokonalejším oborem vnitřního lékařství, patřila do ní i fyziologie ledvin a tělesných tekutin. Přitahovalo mě, že měla výrazně vědecký rozměr. *Nefrologie praktického lékaře*, kniha, kterou vydal v roce 1964 v Praze profesor Ota Schück, neměla ve světě obdoby. Když bylo v roce 1968 v pařížské nemocnici v Manhes

rozhodnuto o založení hemodialyzačního centra, složil jsem atestaci z nefrologie a centrum po dvou letech založil. Stejně jako později středisko klinického výzkumu. Věnoval jsem se hlavně vývoji kardiovaskulárních komplikací u pacientů s chronickou nedostatečností ledvin.

Které země jsou nejdále ve výzkumu? Jak je na tom Česko?

Ve Spojených státech více podporují primární výzkum, proto mají více laureátů Nobelových cen, Evropa to ale dohání. V hemodialýze je ovšem Evropa podstatně dále než USA, kde je větší úmrtnost. Amerika má ovšem stále výhodu, že podnikatelé a korporace si mohou částku, kterou sponzorují vědu, odečíst z daní.

V šedesátých letech byla výuka na české lékařské fakultě lepší než v Paříži: tam byla sice elitní, ale student mohl projít výukou, aniž si sáhl na pacienta. Po roce 1990, kdy jsem přijel do Prahy, byli Češi stále stejně chytrí, ve všem ostatním však měli co dohánět. Nicméně odhlédneme-li od speciálních disciplín, není dnes mezi českým a francouzským zdravotnictvím žádný zásadní rozdíl.

Redakčně zkráceno

Emotivní zvuk zvonů otevřel Plzeň jako evropské město kultury

Zvuk nových zvonů na katedrále sv. Bartoloměje ohlásil Plzeň jako Evropské hlavní město kultury 2015. Asi hodinovou show sledovaly na centrálním Náměstí Republiky tisíce lidí, kteří přišli ve čtyřech průvodech symbolizujících čtyři plzeňské řeky. Další lidé stáli před pěti velkoplošnými obrazovkami v přilehlém sadovém okruhu. Při *Symfonii zvonů*, tedy hlavním zahajovacím momentu oslav, prošel nad hlavami lidí na náměstí ve výšce asi 40 metrů švýcarský provazochodec David Dimitri. Na zvony se složili Plzeňané i další dárci. Stometrové kostelní věži chyběly přes sedmdesát let. Za druhé světové války byly původní zvony roztaveny na zbraně. Lidé na náměstí mohli sledovat záběry z jedenácti obřích projektorů, které promítaly na stěny okolních domů, katedrálu i dvě velká plátna příběh města. Lidem před očima proběhly důležité okamžiky z historie Plzně, pohlédli do tváří slavných rodáků. Zazněla i skladba z dílny Marko Ivanoviče napsaná speciálně pro tento ceremoniál.

Expo 2015 v Miláně

Interaktivní prostředí českého lesa neboli Laboratoř ticha bude součástí tuzemského pavilonu na letošním Expu v Miláně. Milánské Expo 2015 je zaměřeno na klíčové otázky udržitelného rozvoje. Chce se stát globální příležitostí pro prezentaci a srovnání tradičních i inovativních postupů při výrobě potravin. Ústřední myšlenkou je přitom palčivá otázka, jak zajistit všem obyvatelům planety dostatek kvalitních a nezávadných zdrojů jídla a pití.

Česká republika ho jako první země už postavila. Výstava začíná od 1. května a trvá do 31. října, ale již nyní zařadila italská média českou expozici mezi pět pavilonů doporučených k návštěvě, a to hned za domácí pavilon Itálie. Na třetí pozici je Malajsie, dále Čína a TOP 5 uzavírá

Izrael. Český pavilon, navržený architektonickým studiem Chybik&Kristof, byl postaven jako vůbec první expozice letošní výstavy. Budovy jsou konstruovány coby moduly a dají se po ukončení výstavy rozebrat a použít jinde. Pavilon staví firma Koma Modular.

Instalace bude zahrnovat dvanáct metrů čtverečních živého lesa, automatický pěstební systém, živý přenos z miniaturních kamer na rozměrnou projekční plochu, robotická ramena či mikroskopy. „Cílem je dosažení co nejjednoduššího sdělení a silného emocionálního zážitku,“ poznamenal k projektu jeho hlavní manažer Jan Rolník.

Laboratoř ticha vytváří rozjímavou atmosféru českého lesa a díky vyspělým technologiím současně odhaluje tajemství světa rostlin. „Naše interaktivita je speciální, protože většina interakcí vyžaduje aktivitu k tomu, aby se něco dělo, naopak naše interakce vyžaduje neaktivitu. Máme zde vyznačené místo, do kterého když se návštěvník postaví a je v klidu a potichu, tak uvidí víc. Reagují na něj kamery na mechanických pojezdech a ukazují mu čím dále větší detaily rostlin,“ vysvětluje jeden z autorů návrhu Jan Tůma.

Na vyvýšené podložce jsou v půdě zasazené rostliny, na které se intenzivně svítí, takže v nich probíhá fotosyntéza a rostliny raší a pučí. „Květ tam budou pomněnky nebo jahodníky, celé to bude živé a bude se to neustále

proměňovat," popisuje dále Tůma. „Reagujeme na lidskou potřebu spojení s přírodou a pobytu v přírodě.“ Zvětšené záběry se přenášejí na protější stranu místnosti a doplňují je názvy zobrazovaných rostlin. Interakce projektu spočívá v detekci přítomnosti návštěvníka, čím déle je přítomen, tím kamera snímá blíže a může se dostat až na buněčnou úroveň. Motto Laboratoře ticha je: Čím pomaleji jdeme přírodou, tím větší tajemství nám odkrývá.

Expozici připravují společnost Full Capacity a ČVUT. Do projektu se zapojilo několik pracovišť fakulty architektury včetně ateliérů Vladimíra Soukenky a Mariana Karla, kde působí autoři návrhu Dávid Sivý a Jan Tůma. Na projektu se podílí i Fakulta elektrotechnická ČVUT, Institut intermédií nebo Institut světelného designu.

Rozpočet české účasti má dosahovat 180 až 260 milionů korun, z čehož stát přispěje 60 milionů z rozpočtu ministerstva zahraničí. Minulá výstava Expo 2010 se konala v Šanghaji a zbylo z ní 70 milionů, které nyní patří do rozpočtu.

Areál Expa se bude rozkládat severozápadně od Milána mezi městečky Pero a Rho.
<http://www.expo-2015.cz/>

V Památníku Lidice přibude za rok další expozice

V Památníku Lidice přibude zhruba za rok další expozice, která připomene poválečné osudy lidických žen a hledání a návrat ztracených dětí. Další částí expozice bude původní poválečný domek poblíž Lidické galerie. Je unikátní tím, že zůstal tak, jak byl v padesátých letech postaven. Jeho otevření je v plánu 15. června 2017 k 70. výročí položení základního kamene nových Lidic.

Polička bude slavit výročí 750 let od založení města

Celý rok bude Polička na Svitavsku slavit výročí 750 let od založení města. Program oslav zahrnuje koncerty, výstavy i sportovní a zábavní akce. Radnice také připravila rozsáhlý fotografický projekt zachycující lidi, kteří ve městě žijí, pracují nebo studují. Oslavy zahájí v sobotu 3. ledna ve velkém sále Tylova domu slavnostní koncert, na programu je skladba *Carmina Burana* Carla Orffa. Během roku jsou naplánovány další desítky hudebních, divadelních, sportovních a zábavních podniků, nechybí ani besedy o historii města. Podrobný program lze najít na webu města: <http://www.policka.org>.

Osobnosti Prahy 5

Koncem roku 2014 udělovala městská část Prahy 5 v Galerii Portheimka záslužné medaile. Každoroční předávání záslužných medailí Prahy 5 významným osobnostem vychází ze smíchovské tradice. Tuto formu ocenění je možné přirovnat například k udělení čestných občanství. Záslužnou medaili Prahy 5 získávají především ti, kteří jsou nebo byli s Prahou 5 nějak spojeni a jejich odkaz zde nezůstane zapomenut. Jednou z nejvýznamnějších osobností, která tuto medaili v loňském roce obdržela, byla zpěvačka a signatářka Charty 77 Marta Kubišová.

Populární česká zpěvačka zahájila svoji uměleckou

dráhu v roce 1963 na divadelních prknech. Její kariéra však trvala pouhých pět let. V roce 1968 se stala symbolem „Pražského jara“ a následně jí v době normalizace komunistický režim znemožnil veřejné vystupování. Marta Kubišová patřila k signatářům Charty 77, v roce 1988 vystoupila na demonstraci při příležitosti 40. výročí vyhlášení Deklarace lidských práv. V roce 1989 zpívala z balkónu budovy Melantrichu na Václavském náměstí legendární píseň *Modlitba pro Martu*. V současné době pravidelně vystupuje na koncertech, moderuje pořad o zvířatech *Chcete mě?* a donedávna také adventní koncerty. V roce 1995 obdržela Marta Kubišová od prezidenta Václava Havla medaili Za zásluhy. Žije v Praze 5 – Motole.

Mezi dalšími osobnostmi, kteří převzali záslužnou medaili, byli například Petr Kunštát, předseda Československé obce legionářské Praha – západ nebo spisovatel a novinář Jakub Arbes im memoriam.

Jakub Arbes (1840-1914) – slavný český spisovatel, novinář, publicista, smíchovský patriot a jeden z nejvýznamnějších smíchovských rodáků. Velkou část svých děl zasadil právě do této pražské čtvrti. Studoval na nižší reálce u sv. Jakuba, kde se seznámil s později známým a uznávaným spisovatelem Juliem Zeyerem. Dále pokračoval na novoměstské vyšší německé reálce v Mikulandské ulici, kde ho češtinu učil Jan Neruda, který se stal jeho velkým vzorem i přítelem. Jako novinář začínal roku 1867 v redakci časopisu *Hlas*, později se stal odpovědným redaktorem *Národních listů*. Za své články a vedení *Národních listů* byl německou porotou odsouzen na patnáct měsíců vězení v České Lípě. Spolu s Mikolášem Alšem vydával satirický časopis *Šotek*. V letech 1876-1879 působil jako dramaturg Prozatímního divadla. Zavedl nový literární útvar – romaneto, tj. povídku s dobrodružným, napínavým až tajuplným dějem. V roce 2014 uplynulo 100 let od jeho úmrtí. (mk)

Skauti zpřístupní archiv časopisu Junák

Skauti zpřístupní archiv časopisu *Junák*, v němž publikoval mimo jiné spisovatel Jaroslav Foglar. Před sto lety vyšlo jeho první číslo, které bude stejně jako všechny ostatní postupně v průběhu roku zpřístupněno v elektronické podobě na speciálním webu. Časopis byl od začátku určen nejen skautů, ale veškeré české mládeži, rodičům i učitelům. Jeho prvním šéfredaktorem byl zakladatel skautingu Antonín Benjamin Svojsík. Za sto let existence vyšlo 57 ročníků, v dobách zákazu činnosti této organizace totalitními režimy totiž vycházet nesměl. Velmi populární byl bezprostředně po roce 1945, kdy měl stotisícový náklad.

Adopce hrobů významných osobností

Již rok existence má za sebou projekt adopce hrobů Správy pražských hřbitovů, jehož cílem je záchrana opuštěných náhrobků a hrobů významných osobností. Cílem celého projektu je zapojení veřejnosti do péče o významné hroby. Na tuto myšlenku přivedla Správu pražských hřbitovů skutečnost, že značné množství významných hrobů se díky okolnostem ocitla v majetku města a to není schopno zajistit péči a opravu všech těchto náhrobků.

Každý z hrobů, který je zařazený do projektu adopce, musí splňovat určité předpoklady. Tím zásadním před-

pokladem je to, že se jedná o hrobové místo bez platné nájemní smlouvy. Dále pak je třeba naplnit jednu ze tří podmínek: v hrobě jsou uloženy ostatky osoby, která byla prokazatelně významnou osobou v oblasti kultury, vědy, politiky, náboženství nebo v ostatních oblastech společenského života nebo měla význam z historického hlediska. Jinou možností je, že součástí hrobu je zařízení s vysokou uměleckou či historickou hodnotou a jako třetí možnost je ta, že hrob byl navržen fyzickou osobou na zařazení do projektu s jednoznačným úmyslem o něj pečovat nebo ho rekonstruovat.

Adopční nájemce uhradí nájem na deset let. Ten je odvozen od výměry hrobového místa. Nájemce je rovněž seznámen s předpokládanou výší nákladů na opravu náhrobu.

Projekt adopce hrobů se týká všech devětatváceti pražských hřbitovů a po roce jeho fungování se podařilo u více než šedesáti hrobů najít adopční zájemce. Některé hrobky už mají za sebou i rekonstrukce.

(mk)

Výstava pohádkových kostýmů ve Strahovském klášteře

Šatník urozených králů, princezen, princů, dvorních dam, ale i prostých lidí z chalup a filmové kostýmy mohli vidět ještě v lednu letošního roku návštěvníci zajímavé výstavy ve Strahovském klášteře v Praze. Expozice s názvem *Jak se oblékají pohádky* představila zhruba na sedmdesát originálních kostýmů a množství legendárních rekvizit z neznámějších českých filmových pohádek, které vznikly v letech 1951-2008. Všechny kostýmy a rekvizity pocházely z Barrandovských ateliérů a některé z vystavených předmětů patřily do sbírky kulturního dědictví v rámci Centrální evidence sbírek Ministerstva kultury České republiky. Expozice byla umístěna v zinném refektáři (v budově klášterní obrazárny) a v přilehlých chodbách. Většina exponátů byla umístěna ve skleněných skříňkách, ale velkou část expozice si mohli návštěvníci prohlédnout z bezprostřední blízkosti.

Největší zájem se soustředil na tradiční kostýmy z pohádky *Tři oříšky pro Popelku* (1973). Doslova fenoménem pak byla *Princezna se zlatou hvězdou na čele* (1959), její myší kožíšek chtěl vidět každý návštěvník výstavy. Velkou pozornost poutaly také kostýmy z pohádky *Princ a Večernice* (1978), především masky Měsíčníka, Slunečníka a Větrníka.

Starší generace preferovala například jednu z nejhezčích českých pohádek *Hrátky s čertem*, kde se objevilo hodně barevných, zdobených kostýmů, jejichž výroba si vyžádala desítky hodin ruční práce. To ostatně platilo pro všechny pohádkové kostýmy z padesátých let, které byly na výstavě k vidění – vše bylo ručně šité. Některé kostýmy posloužily dokonce několikrát – například ty z *Císařova pekaře a pekařova císaře* (1951) byly použity v pohádce *Byl jednou jeden král* (1954) a pak ještě v *Popelce*.

S postupem času se technika výroby kostýmů měnila, byla snazší a šilo se i z jiných látek. V sedmdesátých letech se skoro všechno vyrábělo z krimplenu, a tak i Popelka a mnoho dalších pohádkových postav z tohoto období bylo oblečeno v modelech z tehdy vyhlášeného materiálu.

Kromě již zmiňovaných pohádek byly k vidění kostýmy například z *Obušku, z pytle ven* (1955), *Šíleně smutné princezny* (1968), *Arabely* (1979), *O princezně Jasněnce a létajícím ševci* (1987) a mnoha dalších. Kromě šatníku příslušníků královského rodu, šlechty, dvorních dam, hodnostářů všeho druhu, služebnictva, zbrojnošů, vesničanů apod. bylo na výstavě možné spatřit nejrůznější filmové dekorace, fotografie z natáčení a rekvizity. Z nich stojí za zmínku třeba vzácné razítko z filmu *Byl jednou jeden král*, které trochu připomíná stejný předmět, jenž hrál tak významnou roli ve filmu *Ostře sledované vlaky*.

Součástí expozice bylo i množství pohlednic s pohádkovými motivy, které bylo možné zakoupit, a ve fotostěnách s motivy z pohádek se mohli malí návštěvníci výstavy zvětšit se svými oblíbenými postavami.

(mk)

Ministerstvo vyhlásilo dvůr novokřtěnců na Znojemsku kulturní památkou

Ministerstvo kultury vyhlásilo kulturní památkou přes 400 let starý dvůr novokřtěnců dochovaný v Horních Kounicích na Znojemsku. Na obnovu památky ale zatím chybějí peníze, areál je v dezolátním stavu. O sídle novokřtěnců neboli habánů na břehu říčky Rokytne odborníci vědí od roku 2003. Definitivně to ale loni potvrdily závěry archeologa Jiřího Pajera, který se také snaží o obnovu areálu. Dvůr zvaný Alinkov tvoří soubor staveb, ve kterém žilo zhruba v letech 1595-1622 kolem 150 příslušníků novokřtěnecké komunity. Ta v českých zemích žila v 16. a 17. století. Roku 1622 musela z regionu odejít.

Plzeň připravuje kreativní inkubátor na podporu designu i módy

Plzeň připravuje kreativní inkubátor, který funguje v některých západoevropských městech. V Česku jde o výjimečný projekt, jehož cílem je podpora tvůrčích osobností regionu, které se věnují například designu, software či módě. Podobný záměr má také Brno. ČTK to řekl primátor Martin Zrzavecký (ČSSD). „Máme velkou možnost jako jedno z mála měst čerpat na inkubátor dotace,“ uvedl. Plzeň podle primátora velmi pomohlo, že má dvacet let podnikatelský inkubátor na podporu standardních oborů a zaplnila inovativními firmami tři etapy vědeckotechnologického parku. Navíc Západočeská univerzita otevřela čtyři nová výzkumná centra.

Muzeum v Jilemnici získalo vzácné podlahové hodiny

Krkonošské muzeum v Jilemnici na Semilsku získalo díky veřejné sbírce do svého vlastnictví podlahové hodiny vyrobené před téměř dvěma sty lety. Jsou to jediné známé historické dochované podlahové hodiny, jejichž autorem byl místní hodinář. Hodiny pocházejí z dílny jilemnického hodináře Josefa Františka Pochopa, vytvořil je někdy kolem roku 1830. Hodiny jsou plně funkční, ve vynikajícím stavu i technické kvalitě.

Novinkou pro cykloturisty na novou sezónu je Moravská stezka

Novinkou pro cykloturisty v nové sezóně je Moravská stezka. Má více než 300 kilometrů a vede napříč Moravou od polských hranic po Lednicko-valtický areál na jižní Moravě. Na veletržích cestovního ruchu trasu představila Asociace měst pro cyklisty. „Cyklotrasa začíná na česko-polských státních hranicích a je vedena nádhernými partiemi Jeseníků. Od Hanušovic sleduje tok řeky Moravy, prochází lužními lesy Litovelského Pomoraví a přichází do hanácké metropole směrem do Olomouce,“ uvedla Jitka Vrtalová z Asociace měst pro cyklisty. Trasa dál vede přes Kroměříž, podél Baťova kanálu až do vinařské oblasti jižní Moravy a Lednicko-valtického areálu.

Vesnička z Tachovska drží tři rekordy v Guinnessově knize rekordů

Pernolec, jedna z nejmenších vesnic Plzeňského kraje s 58 obyvateli, drží tři rekordy v *Guinnessově knize rekordů*. Jde o nejmenší místo na světě s vlastní stříbrnou pamětní mincí, má největší návštěvnost na jednoho obyvatele a rekordní sešlost místních s příjmením savců a ptáků, řekl ČTK Pavel Ryba z občanského sdružení Pernolec, zastupitel a exstarosta Částkova, pod nějž obec spadá. Raritou v Evropě je údajně cvrnkaliště. Díky společenským a recesistickým akcím pohraniční vesnička trvale roste. Nedávno Pernolec oslavil 750 let od první písemné zmínky v bule kladrubského kláštera.

Vlčnov má nového krále

Ve Vlčnově mají nového krále, který v květnu 2015 pojedje tradiční Jízdu králů. Desetiletý Ondřej Mikulec se veřejnosti v nové roli poprvé představí po boku chlapců a dívek narozených v roce 1997 na krojovém plese 31. ledna. Najít krále je výsadou jinochů, kteří v daném roce dovrší 18 let. Jízda králů je od listopadu roku 2011 zapsaná na seznam světového nehmotného kulturního dědictví UNESCO. Kromě Vlčnova se jezdí i na dalších třech místech Slovácka – v Kunovicích, Hluku a Skoronicích. Příští rok se pojedje jediná, právě ve Vlčnově, kde se koná každoročně.

Zemřel cirkusový principál Karel Berousek, legenda mezi krotiteli medvědů

Cirkusový principál a krotitel medvědů Karel Berousek zemřel 30. listopadu 2014 ve věku šestašedesáti let. Celý život strávil v cirkusu. Legendární drezér a krotitel med-

vědů Karel Berousek udivoval diváky přímo v šapitó rodinného cirkusu i na filmovém plátně. Se svými medvědy procestoval svět, byl v Americe i v Japonsku. Nejvíce se však do podvědomí veřejnosti zapsal účastí na filmovém plátně. Účinkoval v několika snímcích a nejvíce ho proslavila úspěšná komedie Oldřicha Lipského *Šest medvědů s Cibulkou* z roku 1972, ve které se objevil po boku svého otce, bratra i vlastních medvědů a kde prý zaskakoval v některých scénách za Lubomíra Lipského. Jako krotitel byl vždy zastáncem humánní drezúry, kterou spojoval s „libými pocity“, nejčastěji s krmením.

Berouskovi se cirkusu věnují už sedmou generaci. Klan kočovných umělců v 19. století založil loutkoherec a žonglér Jan Berousek z jihočeské Vlášence. Na něj navázal jeho syn Ignác (1875-1935), který vlastnil cirkus a věnoval se především drezúře exotických zvířat. Dodnes vlastní rodinný klan několik cirkusů.

Karel Berousek dlouhou dobu trpěl cukrovkou. V říjnu si zlomil nohu v krčku a při následném léčení na lůžku dostal zápal plic a této nemoci podlehl.

Lidé se tradičně setkali u hrobu Karla Čapka na Vyšehradě

Na pražském vyšehradském hřbitově se sešlo několik desítek lidí, aby si tradičně připomněli úmrtí spisovatele, novináře a dramatika Karla Čapka. Zemřel 25. prosince před šestasedmdesáti lety na následky zápalu plic. Čapek těžce nesl události roku 1938, Mnichovskou dohodu a po ní následující kapitulaci. To ve svém proslovu připomněl literární kritik a novinář Jiří Peňás z *Lidových novin*. Jejich redaktorem Čapek také býval. Pietní setkání u hrobu Karla Čapka už několik desítek let pořádá Společnost bratří Čapků.

Česko-bavorské příhraničí se za 25 let skvěle spojilo

České a bavorské příhraničí se za pětadvacet let od pádu železné opony perfektně spojilo. Žádné negativní obavy, například z deformací pracovních trhů, se nenaplnily. Na setkání k 25. výročí přestřížení ostnatého drátu na někdejší československo-německé hranici u obce Nové Domky to řekl zemský rada okresu Neustadt an der Waldnaab Andreas Meier. Ten spolu se starosty okolních obcí akci

pořádal. Starostové se setkali u Památníku likvidace železné opony u Rozvadova, kde 23. prosince 1989 ministři zahraničních věcí Československa a Německa Jiří Dienstbier a Hans-Dietrich Genscher symbolicky přestřihli dráty, které od padesátých let oddělovaly českou a německou část pohraničí. Ve Waidhausu za Rozvadovem také začala výstava o událostech před pětadvaceti lety.

Svátek otužilců na Vltavě překonal loňský rekord

Teploty kolem nuly přivítaly na druhý svátek vánoční téměř 290 odvážlivců na 68. ročníku vánočního Memoriálu Alfreda Nikodéma – nejstarší otužilecké akci v České republice. Za velkého zájmu přihlížejících na mostě Legií a Masarykově nábřeží se před polednem plavci ponořili do chladné vltavské vody a vydali ze severního cípu Slovanského ostrova ke Střeleckému ostrovu a zpět. Nejrychlejším borcem na nejdelší trati 750 metrů byla loňská vítězka Lenka Štěrbová z Pardubic těsně následovaná Rostislavem Vítkem, úspěšným dálkovým plavcem a několikanásobným mistrem republiky v této disciplíně.

Betlémy v třeštských domácnostech navštívilo kolem 2 000 lidí

Betlémy v domácnostech v Třešti na Jihlavsku navštívilo kolem 2 000 lidí. Takzvaná Betlémská cesta se ve dvanácti třeštských rodinách otevřela 26. prosince. Mezi návštěvníky převažují tuzemští zájemci, ale objevují se v posledních letech i autobusy s návštěvníky z Rakouska. V třeštských rodinách se dodržuje tradice stavění betlémů přes dvě stě let.

Češi a Slováci oslavili společně konec roku na Velké Javořině

Češi a Slováci společně oslavili poslední den v roce tradičně na hoře Velká Javořina v Bílých Karpatech. Z obou stran hranice sem vystoupalo několik tisíc lidí. Někteří přišli pěšky, jiní přijeli autem či autobusem, slunečné počasí vylákalo i rodiny s dětmi na saních nebo pejskaře s jejich

čtyřnohými miláčky. Neodradila je ani teplota kolem minus deseti stupňů Celsia. Myšlenka setkávání Čechů a Slováků na hraniční hoře vznikla v roce 1992 jako symbolické vyjádření nesouhlasu s rozdělením země. Společný Silvestr Čechů a Slováků je také vzpomínkou na autora myšlenky a zakladatele akce, někdejšího ministra životního prostředí Josefa Vavrouška, který v roce 1995 zahynul ve Vysokých Tatrách. Oba národy se na místě setkávají také na letních slavnostech bratrství.

Devět z deseti Čechů má na Silvestra jednohubky

Devět z deseti lidí v Česku si připravuje na silvestrovský večer jednohubky, čtyři pětiny se neobejdou bez různých slaných pochutin jako například brambůrku a krekrů. V žádné společnosti o půlnoci nechybí šampaňské nebo šumivé víno. Vyplývá to z průzkumu, který si nechal provést obchodní řetězec Tesco. Tradiční čochku pro dostatek peněz v nadcházejícím roce má k novoročnímu obědu necelá polovina lidí. Dvě třetiny respondentů v prosincovém průzkumu uvedly, že za silvestrovské pohoštění utratí od 250 do 1 000 korun.

Pozdně gotický chrám svatého Jakuba čeká oprava za 36 milionů Kč

Pozdně gotický chrám svatého Jakuba, jednu z dominant Brna, čeká rekonstrukce za více než 36 milionů korun. Opravy financované většinou z takzvaných norských fondů definitivně skončí až příští rok. Chrám svatého Jakuba je impozantní stavba dlouhá 54 metrů. Věž dosahuje výšky přibližně 94 metrů.

Památkáři opravují v lednickém parku historické mosty

Památkáři opravují v parku zámku v Lednici na Břeclavsku šest mostů vedoucích přes Zámecký rybník k vyhledávané vyhlídkové věži Minaret. Na sto let starých mostech, z nichž nejdelší jsou přes třicet metrů dlouhé, dělníci vymění dřevěné trámy. Park lednického zámku tvoří nejen vzácné dřeviny, ale i četné historické stavby. Jde o tzv. salety, které byly postaveny, aby jej krásily. Vstup do něj je celoroční a zdarma. K nejvýznamnějším saletům v tomto areálu patří šedesát metrů vysoká vyhlídková věž Minaret. Lednický zámek je spolu s parkem zapsaný od roku 1997

na seznamu památek UNESCO. Zámek je nejnavštěvovanější památkou na Moravě.

Za dva roky se v Praze opět roztočí letenský kolotoč

Za dva roky se na Letné v Praze znovu roztočí původní letenský kolotoč, který je nejstarším takovým exponátem na světě. Památku před deseti lety získalo Národní technické muzeum v Praze, které nyní shání peníze na jeho opravu. Uvedl to ředitel muzea Karel Ksandr. Na opravu, která vyjde na sedm milionů korun, mohou přispět i lidé ve veřejné sbírce. Historie letenského podlahového kolotoče začíná v roce 1892, o dva roky později byl přenesen do Prahy. Naposledy se na něm Pražané mohli svést v roce 2006, kdy byl kvůli špatnému stavu uzavřen. Do současnosti se dochovala nejen stavba, ale i koně, které mají na sobě pravou koňskou kůži. Nejzachovalejší kůň, který nese jméno Flóra, už prošel rukama restaurátorů a zůstane vystaven v expozicích muzea. Dochovala se na něm i původní, více než 120 let stará kůže.

Otáčivé hlediště zřejmě nastálo zůstane v zámecké zahradě

Otáčivé hlediště v Českém Krumlově zřejmě i nadále zůstane v zámecké zahradě. Do roku 2017 bude v nezměněném stavu, architektonická soutěž pak určí následující podobu točny. Komise UNESCO doporučila umístit scénu mimo zámecký areál, ale je pro ni i přijatelné řešení s hledištěm uvnitř zahrady. Novinářům to řekl po zasedání zvláštní komise ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL).

Státní hrad a zámek Český Krumlov patří spolu s centrem města na seznam světových kulturních památek od roku 1992. Památkáři řadu let usilovali o odstranění otáčivého hlediště z českokrumlovské zahrady. Někdejší vedení ministerstva kultury UNESCO slíbilo, že do roku 2015 bude točna odstraněna. Otáčivé hlediště vlastní město České Budějovice. Svá představení před ním každý rok v letních měsících hraje Jihočeské divadlo. Za pětapadesát let inscenace před točnou navštívily více než dva miliony diváků.

Půda domu v Bohdanči ukrývala antény výsadku Silver A

Na půdě jednoho z domů v Lázních Bohdaneč byly nalezeny antény, které za druhé světové války sloužily k přípravě atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Používal je radiotelegrafista skupiny Silver A Jiří Potůček pro spojení s Londýnem. Byly ukryté v domě, odkud v roce 1942 vysílal. Jde o jediný dochovaný originál z radiosoupravy Libuše. ČTK to řekl majitel domu Adolf Vondrka. Překvapivý nález Vondrka poprvé prezentoval v Pardubicích při setkání věnovanému výsadku Silver A. Paraskupina byla na území protektorátu Čechy a Morava vysazena na konci roku 1941 společně se skupinami Anthropoid a Silver B. Úkolem Silver A bylo zajistit radiové spojení mezi domácím a exilovým odbojem, vybudovat zpravodajskou síť a koordinovat domácí odboj. Atentát na Heydricha provedli členové výsadku Anthropoid 27. května 1942, členové Silver A pomáhali s jeho přípravou.

Do Jeseníků zamířilo na armádní přebor 60 vojáků z Česka i ciziny

Šest desítek vojáků z celé České republiky i zahraničí zamířilo na konci ledna do Jeseníků, aby poměřili své síly v nejtěžším armádním přeboru Winter Survival. V letošním ročníku si extrémní podmínky vyzkoušejí vojáci také z Rakouska, Polska či Německa. Čeká na ně již tradičně lezení po skalách, nouzové přespání v zimním horském terénu či překonávání vodních toků. Závod, který podle pořadatelů nemá ve světě obdoby, kvůli náročnosti vzdá každoročně několik týmů.

Hradecký soud povolil obnovu řízení v kauze zámku v Opočně

Krajský soud v Hradci Králové povolil obnovu řízení v restituční kauze týkající se zámku Opočno na Rychnovsku. Stejně rozhodl už rychnovský okresní soud, proti jeho verdiktu se však odvolali památkáři. O zámek více než dvacet let usiluje dědička původních majitelů Kristina Colloredo-Mansfeldová. Okresní soud v Rychnově kývl na obnovu řízení loni v říjnu. Soudce Ondřej Rott tehdy uvedl, že obnova řízení byla povolena, protože Ústavní soud dospěl k závěru, že listiny, které žalobkyně předložila, by jí mohly přinést příznivější rozhodnutí ve věci. Soudy v Rychnově, Hradci Králové i Nejvyšší soud obnovu řízení dříve zamítly, ale Ústavní soud loni v březnu stížnosti, kterou podala Colloredo-Mansfeldová, vyhověl. Dědička se obnovy řízení domáhala na základě údajně nového důkazu, který nemohla uplatnit v původním řízení. Výpis z Almanachu židovské šlechty z roku 1913 podle ní dokazoval, že její babička byla židovského původu a že konfiskace majetku nacisty v roce 1942 měla nejen politické, ale také rasové pozadí. Zámek zabavený nacisty převzal po skončení války stát na základě Benešových dekretů. Rodina po roce 1948 emigrovala. Colloredo-Mansfeldová se vydání zámku domáhá od roku 1991, celý areál se dokonce načas dostal do jejího vlastnictví. Ústavní soud ale poté vrátil spor na začátek a soudy nakonec přikly zámek opět státu.

NTM

Národní technické muzeum v Praze (NTM) si loni prohlédlo 231 084 lidí. Nárůst návštěvnosti oproti roku 2013 činí více než deset procent, oznámil mluvčí muzea Adam Dušek. Od znovuotevření v roce 2012 se Technické muzeum těší nebývalému zájmu, který neupadá. Především proto, že během roku 2013 přibýlo šest nových expozic. „Nosnou výstavou a tématem pro rok 2015 bude výstava s názvem *Parní stroje a výstava 150 let paroplavby*. Termínově nejbližší výstavou bude tradiční prezentace nominací Czech Grand Design: Nominace 2014,“ uvedl Dušek.

Státní památky vidělo 4,8 milionu lidí, meziročně o půl milionu více

Na hrady a zámky ve správě Národního památkového ústavu (NPÚ) v loňském roce dorazilo 4,8 milionu návštěvníků. Nejnavštěvovanější památkou roku ve správě NPÚ se opět stal zámek Lednice, na který zavítalo 376 559 lidí, tedy o 14,7 procenta víc než roce 2013. Za ním je hrad

a zámek Český Krumlov s 367 629 návštěvníky a trojici nejoblíbenějších českých památek uzavírá zámek Hluboká, který si prohlédlo 263 519 lidí.

Ministerstvo kultury schválilo setrvání sochy lva na Klárově

Ministerstvo kultury schválilo setrvání sochy okřídleného lva na pražském Klárově a zrušilo rozhodnutí magistrátu, který nařídil jeho odstranění. Okřídlený lev má připomínat památku československých letců sloužících za druhé světové války v řadách britské RAF. Socha v podobě dvoumetrového okřídleného lva je umístěna na betonovém podstavci pokrytém žulou. Na výrobu sochy podle návrhu britského sochaře Colina Spoffortha sehnali peníze Britové žijící v Česku, chtěli tak poděkovat za hrdinství československých letců sloužících v řadách britské RAF. Pomník pak darovali do správy Praze 1. Celkově v době druhé světové války působilo v britském vojenském letectvu (RAF) přibližně 2 500 československých pilotů, přičemž 493 z nich v bojích zahynulo.

Klatovy chtějí obnovit stoletý lesopark Křesťanský vrch

Klatovská radnice plánuje vzkřísit víc než sto let starý městský lesopark na Křesťanském vrchu na okraji města. Pro úpravu a oživení území se chce pokusit získat dotaci, řekl ČTK starosta Rudolf Salvetr (ODS). Lesopark o rozloze 1,5 hektaru byl na vrchu založen v roce 1909 pro relaxaci a odpočinek pacientů nemocnice. Později byl ponechán živelnému vývoji, nyní ho tvoří vzrostlé stromy, převážně nálety. Město Klatovy už s prvními kroky k oživení místa začalo.

Medaili pro Havla vytvořil Šípek, další vyrobí Zoubek, nebo Černý

V den třetího výročí úmrtí bývalého českého prezidenta a dramatika Václava Havla představil designér Bořek Šípek pamětní medaili věnovanou Havlovi. Výtěžek z prodeje medaile bude věnován na další opravy a údržbu kostela sv. Anny, památky v centru Prahy, z něhož Václav Havel buďoval společenské a kulturní centrum Pražská křižovatka. Medaile vytvoří i dalších šest českých umělců. Šípkova medaile má na jedné straně stylizované havlovské srdce v červené barvě, na druhé straně je logo Pražské křižovatky.

Barbora Podzimková zvítězila ve světovém finále modelingové soutěže Elite Model Look

Barbora Podzimková zvítězila ve světovém finále nejprestižnější modelingové soutěže Elite Model Look, které se konalo v čínském Šen-čenu. Podzimková jako celosvětová vítězka 31. ročníku soutěže, jež hledá budoucí hvězdy modelingového průmyslu, získala od agentury Elite garantovaný kontrakt v hodnotě 15 000 eur. Patnáctiletá Češka tak navázala na úspěchy české krásy Evy Klímkové, která obsadila první místo ve stejné soutěži loni.

Ze soutěže Elite Model Look organizované agenturou Elite Model Management vzejde každý rok budoucí hvězda modelingového průmyslu. Od svého vzniku roku 1983

vyhledává Elite Model Look nové talenty po celém světě. Objemem, kvalitou i profesionálním přístupem je dnes tato soutěž největší a nejprestižnější svého druhu na světě. Koná se ve více než padesáti zemích světa a každoročně se do ní přihlásí více než 400 000 začínajících modelek. Na molech Elite Model Look se světu poprvé představily například modelky Gisele Bündchen, Linda Vojtová, Cindy Crawford a Linda Evangelista.

Barbora Podzimková

Móda trochu jinak

Jubilejní 10. ročník charitativní módní přehlídky Nadace Terezy Maxové dětem vynesl téměř 10,5 milionu korun na pomoc ohroženým a opuštěným dětem a maminkám v azylových domech. Účastníci akce, která proběhla v pražském Obecním domě, zhlédli nejen módní show, ale i vystoupení zpěváka Bryana Adamse.

Linda Vojtová, Zuzana Stivínová, Tereza Maxová, Adéla Banášová a Karolina Kurková

LEDEN, ÚNOR

Pranostiky**Leden**

Je-li teplo v lednu, sahá bída ke dnu.
 Mokřý leden – prázdné sudy – neurodí se vína.
 Mlhavý leden – mokré jaro.
 Roste den, roste i zima.
 Leden studený, duben zelený.
 Neudrží leden, neudrží ani jeden.
 Ryje-li krtek v lednu, končí zima v květnu.
 V lednu moc sněhu, v červnu moc sena.
 Než v lednu sedláka, to radši vlka na poli viděti.
 Jak na Nový rok, tak po celý rok.
 Když je na Nový rok hezky, bude tak i o žních.
 Na Tři krále o krok dále.
 Na Tři krále mrzne stále.
 Je-li na Tři krále větrno, zamíchá se planetami a bude úrodné.
 Na Tři krále hodně hvězd, je hodně kobzolí.
 Je-li na tři krále jasno, zdaří se pšenice.
 Masopust na slunci – pomlázka u kamen.

(mk)

**Z historického kalendáře
na rok 1852:****Leden**

Sněhu dost; však mohou být i deště:
 po dnech mírných přijde zima ještě.
 Byť i jasný nastával již čas,
 přece uvidíme chmury zas.

Únor

Masopust na slunci – pomlázka u kamen.

Když mrzne na Petra nastolení, mrznout bude čtyřicet dní bez prodlení.

Bude-li příjemné povětrí (v masopustní úterý), bude dosti hrachu.

Na Hromnice – chumelice, netrvá pak zima více.

Když v únoru mráz ostro drží, to dlouho již nepodrží.

Svatá Dorota stromy sněhem ometá.

Je-li o Hromnicích studeno, přijde brzy jaro.

Skřivánek-li v únoru zpívat počne, v dubnu jistě umlkne.

Svatá Agáta na ranní mlhy bývá bohatá.

Na Hromnice kalužky – ukázka na jabka a hrušky.

Svatý Radko – na poli hladko.

O Hromnicích anebo okolo Hromnic jistá zima bývá; odkudž mnozí chtějí, že jest toho času polovice zimy.

Na Hromnice kopalinky – uschovávejte obědinky.

Kdyby o Hromnicích napadlo jen tolik sněhu, co je na černé krávkě znát, bude úrodný rok.

Jaké jest masopustní úterý, taková bude Veliká noc.

Bude-li v úterý masopustní neb v středu (Popeleční) vítr aneb vichr, tehdy celý půst větrný bude.

Jaký mráz bude večer v noci na svatého Matěje, takový bude za čtyřicet dní pořád.

Svatý Matěj láme vždy led; není-li ho, zmrzne hned.

Metelice na Hromnice cesty umetá a píci podmetá.

O svatě Veronice bývá ještě sanice.

Březen

Větrové jen popohání
 sněh a pršky bez ustání;
 ten kdo s dřevem příliš lakotí,
 špatně v světnici se zapotí.

(mk)

Vladimír Holan: Ptala se tě ...**Sníh**

Sníh začal padat o půlnoci. A je věru pravda,
 že se nejlíp sedí v kuchyni,
 i kdyby to byla kuchyň nespavosti.
 Je tam teplo, vaříš si něco, piješ víno
 a hledíš oknem do důvěrné věčnosti.
 Co by ses trápil, zda narození a smrt jsou
 jenom body,
 když přece život není přímka.
 Co by ses mučil pohledem do kalendáře
 a staral se, kolik je ve hře.
 A co bys doznával, že nemáš
 na střevíčky pro Saskii?
 A pročpak by ses holedbal,
 že trpíš víc než jiní.

I kdyby na zemi nebylo ticha,
 to sněžení je už vysnilo.
 Jsi sám. Co nejmíň gest. Nic na odív.

(mk)

Stanislav K. Neumann: Básně**Zimní noc**

To není země, to je sen,
 ježž bledý měsíc vykouzlil
 pod zastíněnou oblohou
 na vlnách sametových mil.

To není země, to je div,
 nesmírná hudba bílých cest,
 jež pro své tiché jiskření
 do hlubin strhly světlo hvězd.

To není země, to je zjev,
 jenž vyplul z nekonečnosti.
 Já, blázen, bod a cizinec,
 jdu směšný mraznou věčností.

(mk)

Náledí

Jsou tvrdá slova. Není spásy.
 Ty mlčíš, držíc jako ve snách
 hrst kamínků, jež nalezla jsi,
 když přebíralas hrách.

Čaj přes cukr už únor pije,
 Venku začíná tát...
 Tvá dlaň se chvěje, srdce bije
 a vítr láme sad.

Leč jako vždy, ty dobrá, znova
 mi dávaš ústa, dávaš líc –
 přes náledí ta tvrdá slova
 s kamínky těmi sypajíc.

(mk)

Státní dluh loni klesl poprvé od 1995, činí 1 663,7 miliardy Kč

Státní dluh loni klesl meziročně o 19,7 miliardy na 1 663,7 miliardy korun. Informovalo o tom ministerstvo financí. Státní dluh se podle úřadu snížil poprvé od roku 1995. Náklady na dluhovou službu meziročně poklesly o 2,4 miliardy na 48,5 miliardy korun. Ministerstvo o vývoji dluhu informovalo v souvislosti s výsledky státního rozpočtu za loňský rok. Ten loni skončil se schodkem 77,8 miliardy Kč, přičemž schválený rozpočet počítal s deficitem 112 miliard korun. Státní dluh je tvořen dluhy vlády a vzniká především hromaděním schodků státního rozpočtu. Financován je pokladničními poukázkami, státními dluhopisy, přímými půjčkami nebo půjčkami od Evropské investiční banky.

Nezaměstnanost v ČR – vcelku dobré výsledky

I když nezaměstnanost v České republice v prosinci minulého roku stoupla ve srovnání s listopadem o 0,4 % na 7,5 % (podle domácích pravidel), jedná se meziročně o výrazné zlepšení. Vloni totiž podíl lidí bez práce podle domácí metodiky dosahoval úrovně 8,2 %. Meziměsíční zhoršení podle odborníků spadá spíše na vrub sezónním výkyvům, v celoevropském kontextu patří Česká republika mezi státy, kde je podíl lidí bez práce vůbec nejnižší. Premiantem v tomto ohledu ovšem zůstává Rakousko, které si drží s 4,9 % podle metodiky Eurostatu těsný náskok před Německem (5,0 %). Česká republika společně s Maltou drží pomyslný bronz, byť již s trochu větším odstupem (podle metodiky Eurostatu činí nezaměstnanost v obou zemích 5,8 %). Na opačném konci žebříčku najdeme některé jihoevropské země jako Španělsko nebo Řecko.

Dobře si vede Česká republika i v ukazatelích, jako je nezaměstnanost mládeže a absolventů. Na jedno volné pracovní místo v současnosti zde připadá v průměru 9,2 uchazeče s tím, že již tradičně nejkrizovější je situace v severních Čechách a na severu Moravy (včetně části Slezska). Naopak nejméně lidí bez práce najdeme v okolí Prahy, v okrese Mladá Boleslav, ale i např. na Benešovsku, Rokycansku nebo ve východočeském okrese Rychnov nad Kněžnou. Konkrétní situace v regionech pochopitelně odráží aktuální hospodářskou situaci nejdůležitějších místních průmyslových podniků, s čísly mohou výrazně „zacvičit“ nové, zejména zahraniční investice do založení či rozšíření dosavadních provozů.

Obecně analytici očekávají i v letošním roce příznivý vývoj a lidí bez místa by mělo dále ubývat. V tomto úseku by se mohly příznivě projevit následky slabé koruny, které usnadní život exportérům. Rovněž by mohla nová pracovní místa vzniknout v oblasti cestovního ruchu, kterému se v poslední době moc nedařilo, především kvůli úbytku ruské klientely. Nyní ale by ji mohl nahradit zvýšený příliv návštěvníků ze západní Evropy nebo z oblastí platících dolarem. Naopak negativně by se odrazil na vývoji nízký hospodářský růst v okolních státech, zejména v Německu, na němž česká ekonomika do nemalé míry závisí. Bohužel v tomto bodě nevyznívají prognózy zcela příznivě. I v případě nepříznivého vývoje však nehrozí, že by se situace na trhu práce mohla zhoršit nějak dramatičtěji, spíše by došlo

jen k mírnému vzestupu. Ale snad vše nakonec dopadne příznivěji a počet lidí bez práce v České republice bude stagnovat, nebo se i mírně sníží.

(MaFr)

Minimální mzda v České republice výrazně vzrostla

Rakousko patří mezi státy, v nichž institut minimální mzdy není zaveden, mimo jiné s ohledem na existenci vyšších kolektivních smluv, které tento problém řeší v rámci jednotlivých odvětví ekonomiky. V České republice vyhlíží v tomto ohledu situace značně odlišně. Minimální mzda zde existuje již řadu let, v minulosti se však její výše blížila sumě, kterou bylo možno získat v rámci sociálních dávek. Z toho také jasně vyplývalo, že nijak výrazně její existence nemotivovala lidi přijímat práci. Růst minimální mzdy blokovaly především pravicové strany, které tvrdily, že řada podnikatelů si zvýšení minimální mzdy nemůže dovolit. Příliš vysoká minimální mzda podle jejich tvrzení ohrožovala mnoho pracovních míst a vedla by k růstu počtu nezaměstnaných. Nový středolevý koaliční kabinet však zastává jinou filozofii a chce především zvýhodnit pracující oproti těm, kteří zůstávají na sociálních dávkách. I proto sociální demokratkou Michaelou Marksovou-Tominovou vedené ministerstvo práce a sociálních věcí prosadilo zvýšení stávající minimální mzdy od 1. ledna letošního roku o 700 korun měsíčně na 9 200 korun. U hodinové mzdy vzrostlo minimum z 50,60 na 55 korun.

Z rakouského pohledu jde samozřejmě o minimální částku, z českého hlediska se však jedná o významný posun, i když například na Slovensku je v přepočtu minimální mzda ještě o něco vyšší. Česká ministryně práce a sociálních věcí však připravuje její další zvyšování. Ve finále by minimální mzda měla dosahovat zhruba 40 % mzdy průměrné. To by v současných podmínkách znamenalo další nárůst zhruba k úrovni deseti tisíc korun.

Růst minimální mzdy podporuje vládní koalice i jako jedno z opatření proti daňovým únikům. V současnosti je totiž rozšířená praxe zejména v některých odvětvích, že zaměstnanci oficiálně dostávají pouze minimální mzdu a další peníze jim jsou vypláceny načerno „bokem“. Tyto peníze se pak samozřejmě nedaní a zároveň se z nich neplatí zdravotní a sociální pojištění. Růst minimální mzdy tak pomůže odstranit handicap poctivých podniků oproti těm, kteří se snaží předpisy obcházet. Vyšší minimální mzda také samozřejmě znamená vyšší kupní sílu části zaměstnanců, což by se mohlo pozitivně projevit v celé ekonomice. Naopak někteří opoziční politici a také podnikatelé se obávají, že se tímto způsobem neúměrně zvýší cena lidské práce, což následně odradí investory. Část ekonomů a představitelů odborů však tento argument odmítají s tím, že se význam nízkých mzdových nákladů pro celkovou konkurenceschopnost a přitažlivost ekonomiky obecně dost přeceňuje.

Mnohem důležitější roli přitom leckdy hraje kvalita infrastruktury nebo přehlednost právního prostředí. Země s velmi levnou pracovní silou se navíc přeměňují na pouhé montovny, zatímco inovativní průmysl s vysokou přidanou hodnotou z těchto států spíše mizí. Je to dáno i tím, že schopní pracovníci odcházejí kvůli nízké celkové úrovni

mezd do ciziny a na domácím pracovním trhu bolestivě chybí. Na hodnocení dopadů poměrně výrazného zvýšení minimální mzdy v České republice si budeme muset počkat minimálně rok, zatím se však zdá, že by pozitiva mohla jednoznačně převažovat nad negativy.

(MaFr)

Důchody porostou o 200 korun, porodné bude i na druhé dítě

Důchodkyně a důchodci si od ledna přilepší na penzích v průměru o 200 korun měsíčně. Rodiče budou dostávat porodné i na druhé dítě, a to 10 000 korun. Rozšíří se navíc i okruh rodin s nárokem na tuto dávku. Změny přináší vládní novely zákonů o důchodovém pojištění a o státní sociální podpoře. Důchodová norma zavádí stejný výpočet růstu důchodů, jako platil před škrty pravcové vlády. Budou se automaticky zvyšovat o třetinu růstu reálných mezd a celou inflaci, nyní je to třetina růstu spotřebitelských cen. Pro příští rok bude valorizace ze zákona výjimečně ještě vyšší. Seniorům to má částečně vynahradit nižší růst penzí v minulých letech.

Porodné na první dítě zůstane 13 000 korun, při narození vícera činí 19 500 korun. Koeficient, od něhož se nárok odvíjí, se ale zvýší z 2,4násobku na 2,7násobek životního minima. Běžná rodina tak dosáhne na dávku, pokud její měsíční příjmy nepřesáhnou podle podkladů k novele 20 817 Kč čistého, v případě matky samoživitelky bude hranice 13 176 korun. Do konce roku 2010 se porodné v Česku vyplácelo na každé narozené dítě. Od roku 2011 se pravidla kvůli škrtnům v rozpočtu zpřísnila. Porodné se začalo dávat jen na první narozené dítě rodině, jejíž příjem nepřesahuje 2,4násobek životního minima. Zavedení porodného i na druhé dítě a rozšíření okruhu rodin, které mohou dávku dostat, přijde podle ministerstva práce a sociálních věcí na 330 milionů korun ročně.

Češi se bojí daňové nejistoty

Mezinárodní průzkum společnosti Deloitte uskutečněný v 25 zemích Evropy, Středního Východu a Afriky ukázal, že firmy v České republice vnímají vysokou daňovou nejistotu jako závažný problém podstatně častěji, než kolik činí průměr. Jestliže v případě České republiky ho uvedlo celkem 71 % oslovených firem, průměr činil pouze 54 %. Ještě méně vysokou daňovou nejistotu pocítují firmy z jiných středoevropských zemí. Jestliže výsledky na Slovensku dosahují rovněž nadprůměrné úroveň a blíží se tak k údajům z České republiky, u Německa a zejména u Rakouska došel průzkum k výrazně podprůměrným hodnotám – v Rakousku se vysoké daňové nejistoty obává pouze 37,1 procenta dotazovaných firem.

Nelichotivý český výsledek způsobují podle výzkumníků stále stejné příčiny – časté změny v daňové legislativě, její nejednoznačnost a náhlé změny stanovisek daňové správy. České firmy by přivítaly především zjednodušení celého systému a většina by uvítala i jistotu ohledně budoucnosti celého daňového systému. Především však více než 90 % firem v České republice požaduje, aby daňové legislativní změny probíhaly pouze k jednomu nebo dvěma konkrétním dnům v roce, tedy např. k 1. lednu a 1. červnu.

Je spíš s podivem, že toto pravidlo si česká daňová legislativa ještě plně neosvojila. Samozřejmě k stabilitě existujícího daňového systému v České republice přispěla poměrně výrazná změna vládní garnitury po předčasných parlamentních volbách, která hodně posunula vládní oblasti v dané oblasti.

K nejistotě ovšem do značné míry přispívá i napětí uvnitř současného kabinetu, kde neustále probíhá latentní konflikt mezi spíše pravostředovým hnutím ANO miliardáře a nynějšího ministra financí Andreje Babiše, které jakékoliv zvyšování daní odmítá a opírá se přitom zejména o drobné podnikatele, a sociálními demokraty vedenými premiérem Bohuslavem Sobotkou, kterým úvahy o zvýšení přinejmenším korporátních daní nejsou vůbec cizí. Vládní reprezentanti jednotlivých stran tak vysílají do společnosti odlišné signály, což samozřejmě podporuje nejistotu a hrozí naprostým chaosem. Navíc výsledkem vyjednávání odborníků ANO a sociální demokracie (za asistování ekonomů blízkých třetí koaliční straně – lidovců) většinou vznikají různé komplikované kompromisy, které celý daňový systém spíše komplikují, než aby ho zjednodušovaly.

Výzkum společnosti Deloitte však zároveň zjistil, že se vztahy firem s finančními úřady lepší. Jako dobrý či velmi dobrý ho označilo necelých 72 % respondentů. Nicméně i tak české firmy vycházejí s daňovou správou hůře než například společnosti na Slovensku nebo Německu. Na druhou stranu se mnoho z nich dostává do přímých kontaktů s finančními úřady jen omezeně. Průzkum také potvrdil dřívější údaje, že daňových kontrol je v průměru v České republice přece jen výrazně méně než v jiných středoevropských státech.

Lze očekávat, že v roce 2015 se výsledky nijak dramaticky nezmění a daňová nejistota bude českou společností provázet i nadále. Ostatně již v současnosti se rozhořel ostrý koaliční spor právě ohledně korporátních firem. Zatímco sociální demokraté se domnívají, že pro udržení stability veřejných financí je nutné jejich zvýšení, hnutí ANO se podobnému kroku zuby nehty brání a stále slibuje, že nutné peníze získá provozními úsporami na jednotlivých ministerstvech a především pomocí zlepšeného výběru daní. Podle některých odborníků se ale ukazuje, že některé předpoklady Andreje Babiše o skrytých rezervách rozpočtu nebyly určitě reálné. Lze proto určitě očekávat zajímavý střet přinejmenším nad státním rozpočtem pro rok 2016. Už teď se zmiňuje ministr financí o tom, že by rád sestavil na příští rok „ambicióznější“ rozpočet, který by znamenal razantnější šetření. To se však sociálním demokratům určitě líbit nebude. Navíc v příštím roce se budou konat krajské volby a sociální demokracie určitě nebude chtít ztratit svoje pozice. I to ji bude motivovat k tvrdšímu postoji. Lze tak očekávat mimořádně silné prnutí.

(MaFr)

Nové vedení české Raiffeisenbank

S novým rokem došlo v české dceři rakouské skupiny Raiffeisen k významným personálním změnám. Z vlastního rozhodnutí se po dvou letech v čele banky rozhodl funkci generálního ředitele opustit Mario Drosch. Dočasně vedení převzal Rudolf Rabiňák, který však v čele zůstane

pouze do konce března. K počátku dubna ho pak nahradí jako nový generální ředitel a předseda představenstva Igor Vida, dlouholetý šéf slovenské Tatra Banky, která patří také do skupiny Raiffeisen. Tatra banka a česká Raiffeisenbank přitom spolu dlouhodobě spolupracují např. na poli inovativních produktů, a tak Igor Vida zná dokonale i český trh. I to bylo jedním z důvodů, proč se nakonec stal šéfem české banky slovenský bankovní manažer. Svoji roli ovšem jistě hrála i jeho dlouholetá praxe – v Tatra bance působí již od roku 1992, nejprve pracoval jako vedoucí oddělení peněžních a devizových trhů, poté zastával funkci ředitele odboru treasury a investičního bankovníctví. Již roku 1997 se stal v Tatra bance členem představenstva a roku 2007 zde získal místo nejvyšší – tedy pozici generálního ředitele a předsedy představenstva. Snad se mu bude dařit i v Praze. Bankovní trh v České republice je vysoce konkurenční a lze očekávat, že nový ředitel Raiffeisenbank zde nebude mít lehkou pozici. Ale jistě moc dobře ví, do čeho jde.

(MaFr)

Šéf české Socialbakers se dostal do výběru časopisu Forbes

Spoluzakladatel a šéf původem plzeňské společnosti Socialbakers Jan Řežáb se dostal do výběru s názvem „30 pod 30“, který každý rok sestavuje americký časopis Forbes. V celosvětovém seznamu úspěšných podnikatelů mladších třiceti let má letos Česko zástupce vůbec poprvé, napsal časopis na svých internetových stránkách v češtině. Socialbakers pomáhá firmám měřit úspěšnost na komunitních sítích jako Facebook, Twitteru či Google+. Mezi její zákazníky patří například firmy Nestlé, Lenovo, Danone či Microsoft. Společnost má podle svého webu více než 300 zaměstnanců a 11 poboček po celém světě. Od investorů již obdržela přes 34 milionů USD (789,4 milionů Kč).

České zastoupení čínské společnosti Lenovo dokončilo převzetí serverové divize od tuzemské pobočky IBM

Lenovo v rámci transakce převzalo zaměstnance i obchodní operace. Lenovo uzavřela akvizici na celosvětové úrovni loni 1. října. S ohledem na velký počet zemí a procesů, které se týkají regionu Evropy, Středního východu a Afriky, firma oznámila, že převod lidí a činností v této oblasti uskuteční během několika měsíců. Lenovo je v Česku jedničkou na trhu osobních počítačů. Nedávno začala na tuzemském trhu nabízet i mobilní telefony.

Praha zatím pokračuje ve spolupráci s EMS ohledně Opencard

Firma eMoneyServices (EMS) bude jako vlastník majetkových práv k projektu Opencard zatím dál zajišťovat servis karet. Po prvním jednání na magistrátu to řekli primátorka Adriana Krnáčová a mluvčí EMS Martin Opatrný. Další jednání nad konkrétními návrhy se uskutečnila v lednu. Podle primátorky jsou možné různé varianty řešení. Krnáčová tvrdí, že i přes končící smlouvu mezi EMS a Dopravním podnikem cestujícím žádné potíže nehrozí. Primátor-

ka zároveň nevyloučila možnost dočasného přechodu na papírové kupony. Kartu Opencard si dosud vyzvedlo asi 1,2 milionu cestujících. Projekt, který vyšel zhruba na 1,35 miliardy Kč, je spojen s řadou problematických smluv, město se s nimi dlouho neúspěšně vyrovnává. Údajné dluhy Prahy vůči EMS řeší soud.

Rekordní výroba aut

V Česku se loni vyrobilo rekordních více než 1,2 milionu osobních vozů. To je nejméně o 6 % více než v roce 2013. Uvedl to ředitel Sdružení automobilového průmyslu Antonín Šípek. Dosud byl rekordní rok 2011, kdy tuzemské automobilky dodaly na trh 1,195 milionu aut. Největší Škoda Auto se na produkci podílela 59 %, Hyundai čtvrtinou a zbytek připadá na kolínskou TPCA.

Sněmovna podpořila první krok ke zrušení druhého penzijního pilíře

Sněmovna podpořila navzdory odporu pravicové opozice první krok k plánovanému zrušení druhého důchodového pilíře. K posouzení rozpočtovému výboru poslala vládní novelu, která zamezí vstupu nových klientů do penzijních fondů. Dobrovolný pilíř spočívá v tom, že lidé si mohou převést tři procenta odvodů z průběžného státního systému do vlastního spoření u penzijních společností. Další dvě procenta musí přidat ze svého. Nynější klienti druhého pilíře se budou moci v souvislosti s jeho zrušením rozhodnout, zda budou chtít naspořené peníze dostat v hotovosti poštou, převést na svůj účet, nebo do třetího pilíře, tedy do vlastního doplňkového penzijního spoření. Od začátku roku 2013 do konce loňska šlo do fondů místo do státního systému celkem zhruba 1,5 miliardy korun.

Snížená DPH umožní nakladatelům zlevnit i vydávat náročnější díla

Snížená sazba daně z přidané hodnoty by mohla zlevnit knihy. Od ledna se na tištěné knihy bude vztahovat nově zavedená snížená deseti procentní sazba daně. DPH se sníží po mnoha letech, kdy postupně vzrůstala z pěti až na 15 %. Nakladatelé, které ČTK oslovila, promítnou nižší sazbu do tvorby cen. Někteří zlevní i již vydané tituly a jiní do svých edičních plánů zařadili díky nižším nákladům i ne zcela komerčně úspěšné, ale literárně hodnotné tituly. Předseda Svazu českých knihkupců a nakladatelů Martin Vopěnka připomíná, že i po snížení bude DPH na knihy v ČR podstatně vyšší, než je průměr EU. Dlouhodobým cílem svazu proto je návrat k pěti procentům a snaha zařadit do nižší sazby i knihy elektronické.

Nejbohatším člověkem zůstal Gates, Kellner klesl na 120. příčku

Nejbohatším člověkem na světě zůstal spoluzakladatel softwarového gigantu Microsoft Bill Gates, jehož majetek v minulém roce stoupl o 9,1 miliardy dolarů na 87,6 miliardy dolarů (dva biliony Kč). Uvedla to agentura Bloomberg. Dodala, že celkový majetek čtyř set nejbohatších lidí světa se zvýšil o 92 miliard dolarů na 4,1 bilionu

dolarů. Česko v této skupině zastupuje pouze Petr Kellner na 120. místě.

Jihomoravský kraj bude mít za rok 2014 přebytek přes půl miliardy

Hospodaření Jihomoravského kraje za rok 2014 skončí přebytkem více než půl miliardy korun. ČTK to řekl jihomoravský hejtman Michal Hašek (ČSSD). Podle něj může za přebytek konzervativní hospodaření a vyšší příjem z daní, než předpokládalo ministerstvo financí. Hašek by chtěl z peněz předčasně začít splácet úvěr Evropské investiční bance a velkou část dát na investice do dopravy, zdravotnictví, sociální oblasti a školství. Jihomoravský kraj hospodařil s přebytkem i loni, kdy činil bezmála 200 milionů korun.

Budvar loni prodal 1,457 milionu hl piva, nejvíce v historii

Budějovický Budvar loni prodal 1,457 milionu hektolitřů piva, nejvíce ve své sto devatenáctileté historii. Na dobrých výsledcích se podílel především export. ČTK to řekl mluvčí pivovaru Petr Samec. Vlastníkem národního podniku Budějovický Budvar je stát. Loni se počet exportních zemí zvýšil o pět na celkem sedmdesát. Pivovar začal nově vyvážet například do Republiky Kongo, Keni nebo Thajska. Pro srovnání, v roce 1991 vyvážel pivovar pouze do osmnácti států.

Prezident Zeman stále sní o obřím vodním kanále

Český prezident stále neopouští svůj sen o vybudování kanálu Dunaj – Odra – Labe. Dokázal to i při nedávném jednání prezidentů tzv. visehradské čtyřky, Rakouska a Slovinska, které proběhlo v Praze a věnovalo se otázce dopravní infrastruktury ve střední Evropě do roku 2020. Zúčastněné hlavy států podpořily polský návrh na vytvoření společného evropského investičního fondu pro dopravní investice. Ostatně právě Polsko je známo tím, že umí velice obratně využívat pro potřeby dopravních staveb různé evropské dotace, v čemž může sloužit nejen České republice, ale v některých ohledech i Rakousku coby vzor.

Prezident Zeman, který byl při setkání v Praze hostitelem, je pak znám jako velký příznivce rozvoje dopravní infrastruktury všeho druhu a dokonce bývá označován za představitel tzv. betonové lobby. Dlouhodobě bojuje nejen za výstavbu dalších dálnic, ale především za svou dávnou vizi – za výstavbu kanálu Dunaj – Odra – Labe. I svým kolegům, prezidentům z Polska, Slovenska, Rakouska, Maďarska a Slovinska, alespoň ukázal vizualizaci tohoto projektu. Sám Zeman však podotkl, že v současnosti nehodlá za kanál přímo lobbovat, protože po dohodě s českou vládou se nyní teprve připravuje studie proveditelnosti této stavby. Pravděpodobnost realizace stavby gigantického vodního díla je v současnosti jen naprosto minimální a studie proveditelnosti stavby nejspíš ukáže ireálnost Zemanova snu.

Nedá se samozřejmě očekávat, že by po jejím vydání prezident svou vizi opustil, ale pro kabinet by se negativ-

ní závěr studie mohl stát klíčovým argumentem pro rozhodnutí celý projekt uložit definitivně do šuplíku. Nicméně i kdyby ze studie vyplynulo, že mohutný plán je technicky realizovatelný, nezdá se vůbec pravděpodobné, že by se na podobný projekt v dohledné době našlo dost investičních prostředků.

A v neposlední řadě by stavbu kanálu musely podpořit i okolní státy a zejména v případě Rakouska lze předpokládat přinejmenším silnou skepsi, kterou by rozhodně nedokázal zlomit ani prezident Fischer. Víze propojující evropské veletoky a zajišťující vodní spojení mezi Černým mořem a Hamburkem tak asi zůstane ještě desítky let pouhým snem a vzdušným zámkem.

Jak si vede česká koruna

Výrobní lhůty našeho časopisu často komplikují ekonomické komentáře. Čtenáři jsou totiž ve značné výhodě, protože již znají informace, které jsou autorovi nedostupné. Když tedy budete mít toto číslo v ruce, bude znám údaj, který na začátku roku vyvolal velké oslabení české koruny a znervózňoval trh prakticky po celý leden. Když totiž byly zveřejněny výsledky vývoje inflace v České republice a v eurozóně, investoři rychle pochopili, že se Evropské centrální bance ani České národní bance ani zdaleka nedaří dosahovat inflačního cíle, který např. v případě České národní banky dosahuje 2%. Eurozóna spadla na konci loňského roku dokonce do obávané deflace a Česká republika k tomu neměla daleko, přestože centrální bankéři se této situaci snažili čelit razantním oslabením kurzu koruny v listopadu 2013.

Jenže z hlediska růstu inflace se loni sešly tři okolnosti, které rychlejší zvyšování cen v České republice zbrzdily – patrně nejmenší, i když možná ne zcela zanedbatelnou roli sehrála loňská dobrá úroda, která „držela na uzdě“ ceny nejvýznamnějších potravin. Mnohem důležitější však byl pokračující pokles světových cen elektřiny a zejména prudké snižování ceny ropy, které akcelerovalo na přelomu roku. Když navíc vedení České národní banky na svém prosincovém nevyloučilo, že by v případě hrozby „dovozu deflace“ z eurozóny mohlo v režimu intervencí ještě přitvrdit a dále českou korunu oslabit, vypukla hned v první polovině ledna doslova panika mezi investory a spekulanty. Koruna rychle ztrácela na ceně a objevily se názory o posunu hranice ze stávajících 27 korun za euro až někam k 29 či 30 korunám. Koruna oslabovala o desítky haléřů denně a rychle prorazila hranici 28 korun za euro. V USA byla dokonce médii česká koruna označena jako měna s nejhorskou výkonností na světě.

Stejně jako v případě intervence České národní banky v listopadu 2013 se i nyní ozývaly silné hlasy proti centrálním bankéřům, přestože se jednalo o pohyb, který pouze předjímal jejich rozhodnutí na zasedání 5. února. Velmi ostře reagoval i např. prezident Miloš Zeman, který dokonce požadoval úplné ukončení režimu intervencí, tedy i opuštění hranice 27 korun za euro. To ovšem představitelé České národní banky v čele s jejím guvernérem Miroslavem Šingrem jednoznačně odmítli a naopak potvrdili, že banka bude držet kurz na nižší úrovni ještě mnohem déle, než původně předpokládala, tj. minimálně do konce roku 2016. Na druhé straně však právě M. Singer vystoupil

s uklidňujícími blogy, podle nichž nelze pokles cen ropy považovat za dostatečný důvod pro další oslabení koruny. Zároveň naznačil, že není podle jeho názoru potřeba v současnosti koruny dále razantně oslabovat, třeba až k oné hranici 30 korun za euro.

Jenže v době uzávěrky časopisu nebylo vůbec jisté, zda se pouze nesnažil mlžit a ve skutečnosti k dalšímu umělému oslabení koruny nesáhl. Centrální banky se totiž vždy snaží své kroky maximálně skrývat, aby jim tak zajistili větší účinnost. Mnozí analytici přitom upozorňovali, že pokud Česká národní banka k dalšímu oslabení dříve či později nepřistoupí, bude muset alespoň v horizontu příštích dvou let rezignovat na své inflační cíle. Na druhou stranu si však odborníci za prvé uvědomují sílu nevole, kterou vyvolalo již první oslabování koruny, a za druhé tvrdí, že nejde o skutečné řešení problémů a varují, že by ho bylo nutno po nějakém čase opakovat, což by mohlo situaci neúměrně vyhrotit.

Navíc mezitím došlo v měnové oblasti k dvěma důležitým krokům, které zasáhly i českou korunu. Nejprve se zcela překvapivě rozhodla švýcarská centrální banka opustit svůj systém intervencí proti příliš silnému švýcarskému franku a okamžitá reakce trhu ukázala všechna nebezpečí s tím spojená. Cena franku vůči dolaru, ale především vůči euru prudce stoupla, což sice asi dělá radost švýcarským spotřebitelům a dovozčům, ale naopak zděšení zavládlo mezi exportéry. Švýcarští bankéři svůj krok obhajovali tvrzením, že euro, silně slábnoucí vůči dolaru, sráží k nevýhodnému směnnému kurzu i na euro v režimu intervencí upoutaný švýcarský frank. A skutečně oslabení eura vůči dolaru se v lednu dále výrazně prohlubovalo především na základě další významné změny na finančním trhu – rozhodnutí Evropské centrální banky přistoupit k dlouhodobému tzv. kvantitativnímu uvolňování měny v období od března 2015 až do září 2016. Jinými slovy – evropští centrální bankéři se rozhodli čelit deflaci masivním oslabením eura vůči dolaru prostřednictvím tisknutí nových peněz v hodnotě 60 miliard eur měsíčně. Inspirovaly se tak předchozí politikou předchozího vedení americké Federální banky.

I když trh s tímto vývojem víceméně počítal, velký plánovaný rozsah přece jen trochu překvapil. Podle komentářů ekonomů by velký objem peněz, za něž Evropská centrální banka bude skupovat státní dluhopisy zemí eurozóny, měl prospět i českým exportérům a zároveň poněkud snížit chuť českých centrálních bankéřů na další oslabení vůči euru. Ceny a s nimi inflace by i tak měly rychleji růst. Pro většinu české veřejnosti jde o příznivější krok, protože stoupnou pouze ceny zboží dovážené z dolarové oblasti, nikoli ze států eurozóny. Přitom z eurozóny do ČR putují např. mnohé potravinářské produkty. Samozřejmě i tak zdražení zasáhne nemalou část spotřebitelů, protože nahoru půjdou např. ceny elektroniky, kakaa (a čokolády), kávy či jižního ovoce. U oblečení se prodraží asijská produkce a takto bychom mohli pokračovat. Vzhledem k očekávanému růstu průměrných mezd by však tyto dopady měla většina spotřebitelů vstřebat.

Samozřejmě vývoj inflace hodně ovlivní ochota domácností k utrácení. Ukazatele maloobchodních tržeb v České republice se zatím vyvíjely velmi příznivě, rozhodně nelze hovořit o tom, že by domácnosti masivně jako dosud od-

kládaly své nákupy. Samozřejmě diferenciací společnosti se v tomto ohledu spíše prohlubuje, ale celkový trend vyznívá pozitivně. Přece jen se změnilo i klima ve společnosti a po „blbě náladě“ z neustálých škrtů nastalo určité uvolnění a přibylo optimistů.

Pochopitelně nálada veřejnosti je velmi labilní a rychle se mění. Možná i z tohoto hlediska by k udržení domácí spotřeby přispělo stabilizování kurzu koruny na dosavadní úrovni. Pocit, že český spotřebitel je vzhledem k slabé koruně v Evropě chudákem, by se mohl paradoxně stát pobídkou k odkládání nákupů a posílení spoření, což je přesně chování, jemuž se Česká národní banka pokouší čelit.

Ale jak jsem již psal v úvodu – až na počátku února bude jasné, zda i tuto rovinu problému vzali čeští centrální bankéři při svém rozhodování do úvahy a k čemu se nakonec přiklonili. Jak ale bude vypadat kurz koruny na konci jara a v létě, se ukáže později, na základě dalších zasedání České národní banky, kde už budou centrální bankéři moci vycházet mj. i z dopadů kvantitativního uvolňování v eurozóně. Rozhodně je ale prakticky nulová pravděpodobnost, že by Česká národní banka opustila v dohledné době svůj závazek nedopustit posílení české koruny nad úroveň 27 korun za euro. Případné pohyby by tak směřovaly spíše k jejímu dalšímu oslabování.

(MaFr)

Obnovitelné zdroje elektřiny – černá díra na peníze?

Velkou pozornost v České republice vzbudil odhad Nejvyššího kontrolního úřadu týkající se nákladů na obnovitelné zdroje elektřiny do roku 2030. Podle této instituce by totiž mělo jít o téměř neuvěřitelnou sumu bilionu korun, což je skoro tolik, jako mají činit celkové příjmy českého státu v roce 2015. Nejvyšší kontrolní úřad přitom upozorňuje, že naprostou většinu této částky si budou muset připlatit samotní spotřebitelé, což domácí ekonomiku mimořádně zatíží i řadu dalších let. Hlavní příčinou se jeví poměrně štedrá státní podpora všech zařízení určených k výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů. Naprostá většina těchto peněz putovala provozovatelům fotovoltaických elektráren, které se velice prodražují. Zákon, na jehož základě jsou podpory poskytovány, dlouhodobě kritizuje část ekonomů a média.

Pravidla totiž nastavili zákonodárci pro producenty elektřiny z obnovitelných zdrojů i pod vlivem tehdy vládní Strany zelených mimořádně výhodně. Zároveň se šířily a šíří pověsti, že k prosazení konkrétní varianty zákona přispěla i skutečnost, že některé špičky tehdejších vládních i opozičních stran se přímo angažovaly v tzv. solárním byznysu. Ten pak skutečně rostl raketovým tempem – mezi lety 2009 a 2012 se výroba elektřiny pomocí fotovoltaiky zvýšila celkem třináctkrát, což představuje evropský unikát. Skutečný boom nastal především v roce 2010. K začátku roku 2011 totiž začal platit zákon, který původní podmínky poněkud zhoršoval. Stavitelé fotovoltaických zařízení proto spěchali, aby stihli uvést své elektrárny za původních výhodnějších podmínek. Obecně návratnost investice do fotovoltaiky dosahovala doby kolem sedmi let, což znamenalo mimořádně atraktivní byznys. Nynější

propočty Nejvyššího kontrolního úřadu ovšem vcelku pochopitelně napadli představitelé firem z oboru sdružení v Alianci pro energetickou soběstačnost a v České fotovoltaické průmyslové asociaci. Upozornili například na skutečnost, že Nejvyšší kontrolní úřad nezapočítal dopady zavedení tzv. solární daně, která zisky provozovatelů elektráren využívajících obnovitelných zdrojů znatelně redukovala. Odhad nepočítal ani s dalšími faktory, které výhodnost podnikání v tzv. solárním byznysu omezily. Jedná se například o zrušení daňových prázdnin pro jednotlivé subjekty, o nastavení recyklačních poplatků na mimořádně vysokou úroveň nebo o změnu odpisových sazeb. Navíc odhad nebere údajně do úvahy ani důvody pro zavedení podpory výroby elektřiny šetrnější k přírodě.

Škody z využívání fosilních paliv v České republice podle solárníků ročně přesahují 50 miliard korun. A právě tuto sumu pomáhají fotovoltaická zařízení snižovat.

Na druhou stranu podobnou roli plní i jaderné elektrárny. I když v Rakousku jaderná elektrárna v jihočeském Temelíně budí výrazně negativní emoce, většina české veřejnosti výrobu elektřiny z jádra jednoznačně podporuje. A současný levostředový kabinet se k tomuto způsobu výroby elektrické energie staví rovněž víceméně pozitivně. Například současný sociálnědemokratický ministr průmyslu Jan Mládek je znám jako dlouhodobý příznivce vybudování dalších bloků elektrárny v Temelíně. Současné ceny elektřiny sice podobnou investici činí nereálnou, ale energetická koncepce státu s ním i nadále počítá. A výběrové řízení by mohlo být vypsané již v příštím roce. Sice to povede k novému ochlazení česko-rakouských vztahů, ale nedá se říct, že by tato okolnost českou veřejnost nějak zvlášť znepokojovala. Obecně lze říct, že protitemelínské iniciativy přes veškerou propagační aktivitu rakouské strany neměly dosud v České republice nějaký významnější efekt. Ani nejnovější žaloba Horního Rakouska týkající se průběhu posuzování dopadů dobudování jaderné elektrárny Temelín na životní prostředí nebyla přijata většinou českých občanů nijak nadšeně.

Naopak výhodnost podnikání v oblasti obnovitelných zdrojů elektřiny mnoho lidí mimořádně popuzuje. Následky nese i česká Strana zelených, která ztratila pozici parlamentní strany a čelí četným útokům, přestože se její vedení v posledních letech výrazně proměnilo.

(MaFr)

Mládek: O prolomení limitů by vláda mohla jednat v létě

O případném prolomení těžebních limitů v severních Čechách by vláda mohla začít jednat v červnu nebo v červenci. V pořadu *Partie TV Prima* to uvedl ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek (ČSSD). Dosažení konsenzu v této otázce nebude úplně jednoduché, dodal Mládek.

„Předpokládám, že nebude velká debata o prolomování limitů na dole Bílina, která umožní prodloužit těžbu na tomto dole od roku 2030 do roku 2055. Ale samozřejmě ne jednoduchá bude debata o prolomení limitů na dole ČSA,“ upozornil ministr.

Ministerstvo již představilo čtyři varianty toho, jak s limity naložit. Kromě úplného zachování, nebo naopak úplného prolomení, které by znamenalo úplné zbourá-

ní Horního Jiřetína a přilehlých Černic, jsou ve hře dvě částečná řešení. Buď se limity prolomí jen na dole Bílina patřící společnosti ČEZ, nebo v Bílině a částečně na dole Československé armády (ČSA), který patří společnosti Severní energetická. Tato varianta, kterou Mládek podpořil, by znamenala zbourání asi 170 domů v Horním Jiřetíně. Ministerstvo průmyslu má do konce června rozpracovat sociálně ekonomické dopady jednotlivých variant.

Podle Mládka mají limity dnes pouze symbolický význam. „Já nechci říkat, že limity nejsou důležité, ale ony nejsou důležité moc z faktického hlediska, spíše ze symbolického hlediska, protože ony jsou tím prvním malým krůčkem na dlouhé cestě k eventuálnímu pokračování těžby,“ řekl.

V případě prolomení limitů musí být kompenzace za zbourané domy podle ministra „velmi velkorysá“. Vyplácet by je měl subjekt, který bude uhlí těžit. „Jediná věc, která je samozřejmě mimořádně citlivá, jestli má být možnost vlastňování, a to by bylo předmětem další diskuse, pokud se budeme bavit o prolamování limitů na dole ČSA,“ uvedl Mládek.

V postoji k těžebním limitům nepanuje politická shoda. Například premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) již dříve uvedl, že by se měla podporovat varianta, která nebude znamenat bourání domů. Proti prolomení se vyslovil i ministr financí a šéf vládního hnutí ANO Andrej Babiš. Prolomení limitů naopak podpořil prezident Miloš Zeman.

čtk

Tuzemskému průmyslu se daří, eurozóně i Ukrajině navzdory

Průmyslová produkce v prosinci meziročně vzrostla reálně o 7,3 procenta, po očištění od vlivu počtu pracovních dnů vzrostla o 4,7 procenta. Ve srovnání s předchozím měsícem byla po vyloučení sezónních vlivů vyšší o 0,6 procenta. Hodnota nových zakázek meziročně vzrostla o 12 procent. Za celý rok 2014 průmyslová produkce vzrostla meziročně o 4,9 procenta a hodnota nových zakázek byla vyšší o 12,1 procenta.

Průmyslová výroba v ČR si v posledním měsíci loňského roku udržela solidní tempo růstu. Po očištění od vlivu počtu pracovních dní vykazovala stejnou míru meziroční expanze jako v listopadu.

V souhrnu ale byla průmyslová data v prosinci ještě příznivější než v listopadu, a to z důvodu citelného nárůstu nových zakázek. Ty v procentním vyjádření po dvou měsících slabších nárůstů zaznamenaly opět nárůst dvojciferný. Jak průmyslová výroba, tak průmyslové zakázky se navíc meziročně srovnávaly s poměrně solidní základnou z prosince 2013, kdy tuzemský průmysl i zakázky táhla vzhůru tehdejší poměrně velmi silná zahraniční poptávka.

Celkově lze tedy shrnout, že tuzemský průmysl sice neroste tak jako v prvním pololetí loňského roku, kdy mu silným impulsem byla právě zahraniční poptávka, ale stále si i tak udržuje solidní tempo. A to navzdory hospodářskému útlumu v eurozóně a ochabnutí vývozu, které je výsledkem rusko-ukrajinského konfliktu. Z čísel za zakázky je navíc zjevné, že tento příznivý vývoj by jen tak ustát neměl.

Lukáš Kovanda

VĚDA, TECHNIKA A VÝZKUM

125 let Akademie věd v Čechách

Koncem ledna Akademie věd České republiky slavnostně odstartovala seriál oslav k 125. výročí založení České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění (zkráceně ČAVU), která je jejím hlavním předchůdcem. Vedle mezinárodní konference chce Akademie věd ČR připomenout minulost mimouniverzitní vědy cyklem několika výstav – v Národním technickém muzeu budou prezentovány nejvýznamnější výsledky akademické vědy v českých zemích a zároveň zde bude instalována interaktivní výstava určená především zvědavým dětem s příznačným názvem *Malý vědec – velký vědec*. Národní galerie v prostorách Salmovského paláce zase připomene, že ČAVU se od současné akademie věd lišila mimo jiné i tím, že vedle vědců v ní působili i umělci. Koneckonců i první prezident ČAVU a její bezkonkurenčně největší mecenáš Josef Hlávka byl jako architekt členem umělecké IV. třídy. Akademie udělovala umělcům i řadu cen a právě oceněné obrazy, sochy či architektonické návrhy budou tvořit jádro výstavy v Národní galerii. Bohužel se kurátorům výstavy dosud nedaří objevit vůbec první obraz oceněný ČAVU – šlo o dílo autora opony Národního divadla Vojtěcha Hynaise zobrazující nahou Pravdu, tedy námět pro vědce a koneckonců i umělce jistě příznačný.

Činnost Akademie věd spojenou s výzkumem živé přírody, především rostlin, ukáže expozice v Průhonickém parku, o níž se starají pracovníci Botanického ústavu AV ČR a Ústavu experimentální botaniky AV ČR. Samozřejmě se do výstavního cyklu zapojuje také Národní muzeum, kde ostatně ČAVU po celou dobu své existence, tedy až do roku 1952, sídlila. Jenže historická budova, kde proběhlo i ustavující zasedání v roce 1891 v současné době čeká na rekonstrukci, a tak se expozice musí přesunout do vedlejší nové budovy, kde v minulosti sídlilo Federální shromáždění. Návštěvníci zde uvidí i výstavu dokumentující vývoj Akademie věd a jejích předchůdců. Hlavním magnetem výstavy by se měly stát obě Nobelovy ceny, které dosud Češi získali. Jak fyzikální chemik Jaroslav Heyrovský, který obdržel Nobelovu cenu za chemii za objev metody polarografie v roce 1959, tak nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1984 Jaroslav Seifert totiž byli členy ČAVU, i když Seifert jen velmi krátce. Dosud však není jasné, zda se obě Nobelovy ceny podaří pro výstavu získat. Objevit by se zde mohla i třetí Nobelova cena, která však zatím byla udělena pouze v televizi – v rámci kulturního dětského seriálu *Návštěvníci* z osmdesátých let ji obdržel český génius Adam Bernau. Historii akademie doplní také prezentace současných výsledků pracovišť Akademie věd ČR, které se zaměřují na společenské vědy. K vidění by tak měla být třeba počítačová hra, s níž slavil velké mezinárodní úspěchy tým odborníků mj. i z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR.

S činností Akademie věd ČR a ve zkratce i s její minulostí budou mít možnost se seznámit také návštěvníci dalších měst kromě Prahy. Umožní jim to putovní pouliční výstava, která navštíví mj. i např. Brno, Olomouc, Ostravu či Jihlavu. Zastaví se i v Praze, ale to až na konci své pouti. Lze

tedy očekávat, že s Akademií věd ČR a její minulostí se letos budou obyvatelé i návštěvníci České republiky setkávat v mimořádné míře. Jistě tomu velmi napomůže i skutečnost, že generálním sponzorem oslav se stala mocná podnikatelská skupina PPF kolem miliardáře Petra Kellnera.

Češi žijící v Rakousku mohou samozřejmě počítat s tím, že se objeví i četné zmínky o českých vědcích či umělcích působících dlouhodobě především ve Vídni. Vždyť na zahajovacím zasedání ČAVU proslulý přednášku proslulý profesor chirurgie na vídeňské univerzitě a osobní přítel Josefa Hlávky Eduard Albert a dokonce dvakrát se stal jejím členem básník Josef Svatoopluk Machar, který napoprvé z ČAVU vystoupil a znovu byl zvolen až po desítkách let. Naopak hudební skladatel Oskar Nedbal se dočkal vyloučení z řad členů ČAVU s odůvodněním, že se ve Vídni českému umění a jeho snahám odcizil. Náš časopis bude jednotlivé výstavy k výročí ČAVU sledovat a přinese o nich zprávy, ale přesto jistě učiníte nejlépe, když příslušné expozice navštívíte sami při svých výletech do Prahy či v případě pouliční výstavy i do dalších měst v České republice.

(MaFr)

Studenti převzali Bolzanovu cenu za výjimečné vědecké práce

Rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima předal trojici studentů Bolzanovu cenu za mimořádné objevné vědecké práce. Ty tentokrát pojednávaly o znakové řeči ve středověku, nanokrystalech a ischemické chorobě srdeční. Bolzanova cena má více než dvacetiletou tradici a uděluje se každoročně. Vedle diplomu je s oceněním spojena odměna v řádech desítek tisíc Kč.

Ve společensko-vědní kategorii cenu převzala Radka Těšínská Lomičková z Katolické teologické fakulty, která se v disertační práci zaměřila na znakovou řeč v cisterciáckých a benediktinských kláštřích. Popsala její dějiny od 10. do 15. století a ukázala její použití v řádovém centru i českých kláštřích. Lukáš Ondič z Matematicko-fyzikální fakulty získal cenu v přírodovědné kategorii. Pomohla mu k ní disertace zabývající se studiem křemíkových nanokrystalů a návrhem a přípravou fotonických nanokrystalů. Za práci, která by mohla do budoucna poskytnout nové informace pro léčbu pacientů s ischemickou chorobou srdeční, obdržel cenu v lékařské kategorii Viktor Kočka. Komise ocenila mimo jiné to, že práce je doložena prioritními daty založenými na nálezech v populaci.

Brněnští vědci našli antarktickou stanici ve velmi dobrém stavu

Ve velmi dobrém stavu našli brněnští vědci antarktickou stanici Johanna Gregora Mendela, kam dorazili na devátou vědeckou expedici. V pořádku jsou i zásoby potravin, které zde zůstaly během antarktické zimy. Na stanici vybudované na ostrově Jamese Rosse se budou vědci z Brna zabývat výzkumem rozmanitosti tučňáků nebo testovat odolnost materiálů vůči ultrafialovému záření.

Stanici Johanna Gregora Mendela na ostrově Jamese Rosse vybudovala Masarykova univerzita za 50 milionů korun. Bádání se zde věnují odborníci z brněnské univerzity i dalších vědeckých pracovišť.

Česká vědecká stanice Johanna Gregora Mendela na ostrově Jamese Rosse v Antarktidě krátce po základním odzimování

V ČR vzniká první komplexní centrum pro lidi s mozkovými nádory

Průlomovou změnu v péči o pacienty s mozkovými nádory odstartovaly Ústřední vojenská nemocnice s 1. lékařskou fakultou UK. Budují v Česku první a v Evropě ojedinělé centrum komplexní péče o tyto nemocné. V ČR se mozkový nádor zjistí ročně až u 600 lidí, z nich 400 operují neurochirurgové Vojenské nemocnice. Dosud je předávali komplexním onkologickým centrům, která se ale věnují hlavně rakovině prsu, prostaty či tlustého střeva. Pacientům s nádory mozku, kterých je relativně málo a svízelně se léčí, se žádné z těchto center systematicky nevěnuje.

Čeští lékaři transplantovali současně srdce a plíce

Čeští lékaři provedli unikátní operaci, při níž byly v tuzemsku teprve podruhé transplantovány současně srdce a plíce. Vůbec poprvé v Česku se na ní podílely dva špičkové týmy přednosty Roberta Lischkeho z Fakultní nemocnice v Motole a přednosty kardiocentra Jana Pirka z Institutu klinické a experimentální medicíny.

Bioložka Fulková jako první z ČR naklonovala myši

Bioložka Helena Fulková jako první český vědec naklonovala myši. Laboratorní testy prováděla v Japonsku, které je považováno za velmoc v reprodukční biologii. Z pokusů se narodilo šest myších mláďat a většina žije, řekla Fulková v rozhovoru s ČTK. Úspěšnost metody, kterou při klonování vědkyně použila, je prý srovnatelná se zatím nejlepšími dosaženými výsledky ve světě. Klonování myši patří v oboru k tomu nejsložitějšímu. V současnosti se rozlišuje takzvané reprodukční klonování, aby vznikl nový jedinec, nebo terapeutické klonování. S ním se vědci snaží získat buňky, které by mohly pomoci léčit choroby, na něž je za-

tím medicína krátká. O budoucnosti klonování se také mluví kvůli záchraně ohrožených živočichů. Například právě k tomu by se výsledky tohoto výzkumu, který financovala i Grantová agentura ČR, mohly využít.

Čeští a španělští vědci vyvinuli první boranový laser na světě

Čeští a španělští vědci vyvinuli první boranový laser na světě. Je na bázi čistě anorganického materiálu, který z roztočku vyzařuje vysoce účinné a odolné modré laserové světlo. K získání tohoto světla použili sloučenin boru s vodíkem, které se odborně nazývají borany. Nový materiál se může stát základem moderních laserů budoucnosti. Podle vědců by mohly být ekologičtější i ekonomičtější. ČTK o tom informovala Miroslava Kaňková z tiskového oddělení Akademie věd ČR.

IKEM transplantoval pět orgánů současně

Institut klinické a experimentální medicíny (IKEM) v evropsky unikátní operaci transplantoval na konci roku 2014 šedesátiletému pacientovi žaludek, slinivku, slezinu, játra a tenké střevo. Transplantace střeva byla první v Česku. Dva chirurgické týmy pracovaly deset hodin. Lékaři pacientovi diagnostikovali před pěti lety cirhózu jater, kterou vyvolalo autoimunitní onemocnění.

ÚVN má nové centrum pro léčbu nepravidelného srdečního rytmu

V Ústřední vojenské nemocnici (ÚVN) začalo pracovat nové, v Česku už osmnácté specializované centrum pro léčbu nepravidelného srdečního rytmu. Technologii tzv. katetrizační ablace, při níž se „spálí“ v srdci ložisko vyvolávající poruchu rytmu, se tamní lékaři naučili od kolegů z Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM). Kvalita péče ve vojenské nemocnici tak podle ředitele profesora Miroslava Zavorala výrazně stoupne. Historicky první katetrizační ablací v ÚVN provedl na arytmologické jednotce přednosta kliniky kardiologie IKEM profesor Josef Kautzner. V ČR se ročně provádí přes 5 000 ablací, počtem 500 výkonů na milion obyvatel i širokým spektrem výkonů se tak země řadí mezi nejvyspělejší státy Evropy.

VSHosting vybuduje v Hostivaři obří datové centrum za 250 milionů

Firma VSHosting vybuduje v pražské Hostivaři obří datové centrum za čtvrt miliardy korun. Objekt o výměře 1 500 metrů čtverečních pojme až 7 500 serverů. Uvedli to zástupci společnosti. V současnosti má VSHosting zhruba 3 000 klientů, primárně z řad velkých firem působících na online trhu. Zhruba čtvrtina klientů je ze zahraničí. Stavba nového datového centra ServerPark byla zahájena loni v listopadu a měla by být dokončena zhruba v polovině roku 2015. Výsledkem bude dvoupodlažní objekt s nezávislými trafostanicemi a dieselovými generátory. ServerPark bude po technologické stránce nastaven na standard TIER IV, což je v současnosti nejvyšší možná bezpečnostní úroveň.

U Nového Města na Moravě byl nalezen kousek meteoritu

Členové astronomické expedice našli u Nového Města na Moravě jeden z menších meteoritů. Je to první část tělesa, které se střetlo ze Zemí 9. prosince a podle výpočtu Astronomického ústavu Akademie věd ČR dopadlo na Žďársku. Velmi jasný meteor, takzvaný bolid, tehdy ozářil zejména východní část země a jeho úlomky dopadly na Českomoravské vrchovině. ČTK to řekl mluvčí Astronomického ústavu AV ČR Pavel Suchan. Nález musí být ještě potvrzen v laboratoři.

Nové planetárium v Hradci Králové

Koncem ledna se otevřelo nové digitální planetárium v sousedství hvězdárny v Hradci Králové. Připravené jsou programy pro školy i pro veřejnost, řekl ČTK ředitel hradecké hvězdárny Miroslav Krejčí.

Výstava Brána do vesmíru přiblíží kosmonautiku zblízka

Vyzkoušet si, jak vypadá výcvik kosmonautů nebo si prohlédnout makety ve skutečné velikosti známých kosmických lodí či originální skafandry budou moci návštěvníci výstavy *Brána do vesmíru (Gateway to Space)*. Putovní zahraniční expozici viděli lidé už v Kodani, odtud přijela do Prahy. Podle pořadatelů zapůjčila exponáty i americká vesmírná agentura NASA. Na holešovickém výstavišti v Křížkových pavilonech B a C začne 12. března a potrvá do června.

Interaktivní exponáty mají návštěvníkům přiblížit pocity kosmonautů při výcviku i kosmickém letu. Jde například o zařízení nazvané Multi-Axis Trainer umožňující rotaci ve

všech osách nebo letecké pilotní simulátory stíhačky F 15 a simulátor přistání raketoplánu. Mezi nejcennější předměty patří podle Zvoníčka kámen z Měsíce a návštěvník se ho bude moci skrz vitrínu dotknout prstem. Představí se i originály, jako například ruský kosmický skafandr Sokol, americký skafandr EMU pro výstup do volného kosmu i skafandr prvního kosmonauta Jurije Gagarina.

Techmania v Plzni má novou expozici o filmu a filmovém řemesle

Novou interaktivní expozici Filmohraní, která umožní lidem natočit si různými technikami vlastní akční trailer nebo filmové záběry, otevřelo v Plzni Techmania Science Center. Na přípravě autorské expozice, která zaujímá plochu 700 metrů čtverečných a stála 10 milionů korun, se podílelo 37 lidí, řekla ČTK mluvčí Techmanie Markéta Čekanová. Filmohraní nabízí dvanáct zastávek, na nichž je rozmístěno 62 kamer, desítky světel, více než kilometr síťových kabelů a velký výkonný server, který natočené záběry sestřihává, poskládá a doplní hudbou a titulky. „Lidé si mohou natočit vlastní akční trailer a stát se hvězdou sci-fi filmu. Hotový trailer na konci obdrží v HD kvalitě. Na stanovištích si mohou natočit i jiné záběry a poslat si je na e-mail,“ popsal autor expozice Ivo Opl.

Cestou expozic se návštěvníci dozvědí i něco z filmářského řemesla, nahlédnou do zákulisí filmových triků, seznámí se s animovaným filmem nebo si vyzkoušejí technologii tzv. klíčování. Díky tomu a přidané projekci si mohou natočit například záběry, jak procházejí manéž s tygrem, jak se ocitnou pod padajícím kamením nebo jak coby filmová hvězda kráčeji světlou reflektorů po rudém koberci. Na dalších zastávkách si vyzkoušejí čtení zpráv ze čtecího zařízení v televizním studiu.

VZPOMÍNKA

Vladimír Guth (3. 2. 1905, Vrchlabí – 24. 6. 1980, Praha) – přední astronom, profesor Univerzity Karlovy, člen Československé akademie věd, prezident komise IAU pro meteory a meteority a pedagog. Pracoval především v meteorické astronomii, kterou v ČR založil a se svými spolupracovníky přivedl na světovou úroveň. Byl ředitelem hvězdárny na Skalnatém Plese a později Ondřejovské hvězdárny.

Prof. Vladimír Vondrášek (23. 2. 1895, Praha – 10. 5. 1978, Praha) byl přední český psycholog. Je pokládán za jednoho z zakladatelů české lékařské psychologie, psychofarmakologie, dietetiky a psychiatrické sexuologie. Svou dobu předběhl o několik desetiletí knihou *Farmakologie duše* (1932), ve které předznamenal vývoj psychofarmakologie.

Narodil se do rodiny obchodníka s lahůdkami. Jeho otec založil první významné pražské lahůdkářství v Perlové ulici, v jeho obchodě se vyučili další významní lahůdkáři, např. Paukert, Zoufalý a jiní. Matka zemřela brzy po porodu. Vystudoval medicínu, kterou dokončil v roce

1918. Nastupuje dráhu lékaře s hlavními zájmy v interně, psychologii, psychiatrii, farmakologii i sexuologii a působí pak celý život na půdě Fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze na různých klinikách, odpovídajících výše uvedeným zájmům, nejdéle pak na Psychiatrické klinice FVL UK v Praze, kde se stal po delších průtazích na řadu let přednostou a ředitelem Výzkumné psychiatrické laboratoře, jímž byl až do konce života.

Své zaměření a odborné zájmy komentoval sám Vondráček ve svých publikovaných knihách vzpomínek: „V mém životě byly jen dvě velké lásky: psychiatrie a farmakologie. Žádná z nich nebyla manželkou, obě byly milenky, s nimiž jsem soužití střídal. Manželkou byla jen interna. Interna mi dala mnoho, vždyť je to královna lékařských věd.“

Publikoval více než 350 prací a četné monografie: *Čtení o zdraví a nemocech, O duševní hygieně, Vnímání, Fantastické a magické v psychiatrii, Úvahy psychologicko-psychiatrické*, v závěru svého života vydal tři knihy vzpomínek, které jsou živou kronikou vědeckého, intelektuálního a společenského života 20. století u nás.

Odkud pocházejí potraviny v českých obchodech?

Současný český lidovecký ministr zemědělství Marian Jurečka si počíná velmi aktivně ve snahách o preferenci domácích producentů potravin. Vedle například bohatě dotované soutěže podporující regionální produkty prosadilo jím vedené ministerstvo i vyhlášku, na základě které musí největší maloobchodní řetězce u vstupu do jednotlivých obchodů zveřejňovat pět nejvýznamnějších zemí, z nichž pocházejí dodavatelé potravin do prodejny. Většina řetězců sice požadavku vyhověla, ale kritici opatření namítají, že údaje stejně působí na spotřebitele spíše matoucím dojmem. Rozhodujícím faktorem se totiž stalo sídlo dodavatelské firmy, a nikoli původ potravin. To samozřejmě může vést k absurdní situaci, kdy podíl České republiky zahrnuje i např. jižní ovoce nebo dokonce produkci nadnárodních značek typu Coca-Cola. Podobně např. polské maso se změní na produkt z ČR jen tím, že ho např. česká firma zabalí a pod svou značkou dodá do řetězce. Za těchto podmínek se jeví jako logické, že v naprosté většině řetězců dominují dodavatelé z České republiky – např. v řetězci Globus jde o plných 93,46 % podílu z tržeb, u řetězce Albert vlastněného nizozemským Aholdem se jedná téměř o 90 %. Podobného výsledku dosáhla i Billa – jedná se o 93,5 procenta. Naopak nejmenší podíl mají čeští dodavatelé v německém řetězci Lidl – zde dosahuje pouze 44 %. Nicméně i to stačí na jasné vedení České republiky. Na druhém a třetím místě se u řetězců většinou střídají Polsko a Německo, ale ve většině případů jde o jednotky procent. Výjimkou je zde opět Lidl, kde němečtí dodavatelé zajišťují 28 a polští 17 procent z tržeb. Rakousko se prosadilo do uváděné pětice u významných maloobchodních řetězců pouze u Billy. I tak to však vystačilo pouze na 5. místo s podílem na tržbách ve výši necelého procenta.

Zároveň se zavedením povinnosti zveřejňovat země dodavatelů ve velkých řetězcích se ministerstvo zemědělství snaží zlepšit značení potravin. Především by se měl nově definovat pojem „česká potravina“. Podnětem k tomuto kroku se stala kampaň řetězce Penny Market, která nabízela „českou kvalitu“ nebo dokonce „českou tradici“, ačkoliv se jednalo např. o výrobky z Polska. Nově by se jako český mohl označovat produkt, který vyrobila na území České republiky firma sídlící v ČR. Zároveň česká potravina bude muset obsahovat minimálně tři čtvrtiny ingrediencí pocházejících z České republiky. Zmizet z obalů v českých krámech podle vyhlášky budou muset zavádějící a z hlediska současné legislativy bezobsažné výrazy jako dia, natural, domácí, čerstvý či živý.

Další velmi oblíbený nešvar má odstranit zákaz používání napodobenin názvů potravin, jejichž složení upravují právní předpisy, které potraviny s napodobeninami názvů nesplňují. Například místo výrazu špekáček se tak použije termín opékáček a místo loveckého salámu se produkt označí jako lovečák. Na obalu „ovocných“ výrobků, které ve skutečnosti ovoce ani neviděly, už také nebude moci být ovoce zobrazeno. Nová vyhláška prochází v současnosti

připomínkovým řízením a platit by mohla zhruba od dubna letošního roku.

Již na přelomu loňského a letošního roku však i Česká republika implementovala některá nová nařízení Evropské unie zaměřené k větší ochraně spotřebitelů – jednalo se například o zvětšení písma na obalech či o uvádění obsahu alergenů u nebalených potravin nebo v restauracích. Navíc však obchodníci musejí uvádět na cenovkách nebalených potravin i údaje o výrobcích. Navíc od počátku dubna bude podobná povinnost platit pro vepřové, drůbeží, skopové a kozí maso – na visačkách obchodníků u těchto komodit se objeví stejné údaje, jaké dnes najdeme u hovězího masa – tedy informace o zemi původu a porážky.

Předpisy na ochranu spotřebitele jsou polem neustálého zápasu a lze předpokládat, že výrobci a dodavatelé potravin jistě naleznou řadu cestíček, jak nová ustanovení opět obcházet a spotřebitele uvádět v omyl. Přesto je třeba většinu nových pravidel uvítat, protože alespoň částečně povedou ke zlepšení a různým nepoctivcům a podvodníkům přece jen ztíží práci. Obchod s potravinami v České republice zápasí dosud velmi často s nízkou kvalitou, když jediným parametrem se stává cena. Ale přes všechny přetrvávající problémy se i zde snad situace mění a lidé budou ochotni a zároveň schopni ocenit kvalitu a solidnost.

(MaFr)

Včelaře čeká hororové jaro

Z celé země přicházejí zprávy, že loňské teplé počasí způsobilo přemnožení kleštíka včelího. Ten způsobuje obávanou varroázu. A oslabená včelstva pak kósi i jiné nemoci. „Bohužel jsou z celé České republiky hlášeny velké ztráty včelstev. Lze očekávat, že ztráty mohou v některých oblastech dosáhnout masivního úhynu z roku 2008, kdy byly běžné úhyny až poloviny včelstev, někde dokonce i více než devadesáti procent,“ potvrdil Jaroslav Hrabák, místopředseda Českého svazu včelařů.

Jedním z důsledků bude nejspíše i nedostatek kvalitního medu, respektive jeho zdražení. Česko patří k jedněm z nejméně „zavčelených“ zemí Evropy. Podle zprávy ministerstva zemědělství z roku 2011 připadá v tuzemsku na kilometr čtvereční asi 6,7 včelstva, kdežto průměr ve státech EU činí 3,1 včelstva. V tuzemsku působí na 50 tisíc malovčelařů.

Běžné zimní ztráty včelstev přitom činí kolem deseti procent. Včelí masakry zažili čeští chovatelé na přelomu let 2002 a 2003 a také 2007 a 2008.

Výhodou malovčelaření je skutečnost, že nikdy nedojde k úhynu všech včelstev v dané oblasti. Stejně jako v roce 2008 lze očekávat, že si včelaři vzájemně pomohou s vytvořením nových včelstev. Vedení Českého svazu včelařů v tom bude členům nápomocno,“ říká místopředseda Hrabák. Nárůst ztrát včelstev vidí i v souvislosti s rozvolněním pravidel: dnes je zodpovědnost za zdraví včel na každém chovateli, kdežto dříve bylo zvykem, že se všechna včelstva léčila shodnými přípravky a v tentýž čas. Naopak kritici s přílišnou „centralizací“ nesouhlasí, podle nich je direktivní systém tlumení varroázy zastaralý a ukazuje se jako nefunkční.

Do budoucna by mohl pomoci vědecký projekt CO-LOSS, do nějž se Česko zapojilo. „Cílem je získat informaci o ztrátách včelstev během zimy. Současně zjišťujeme i další informace, jež by mohly úhyny lépe předpovídat,“ říká apidolog čili včelolog Jiří Danihlík z Univerzity Palackého.

Velkou výzvou je podpora rozmanitosti krajiny proti ekonomickým zájmům zemědělského byznysu. Zdravá a pestrá krajina je vhodná nejen pro včely, ale i obyvatele.

Začíná platit vyhláška o třídění bioodpadu a kovů

Začíná platit vyhláška, podle níž budou muset města a obce zajistit pro své občany třídění bioodpadu a kovů. Například do biologicky rozložitelného odpadu patří slupky z ovoce a zeleniny, větve a tráva, mezi kovový odpad naopak plechovky nebo i víčka od jogurtů. Některé obce už bioodpad kromě papíru, plastů a skla třídí, jinde ale mohou nastat s novými povinnostmi problémy. Kov se bude v obcích třídít už od ledna, u bioodpadu tato povinnost platí od 1. dubna do konce října. O prodloužení času sběru se prý bude uvažovat, až se vyhodnotí, jak bude systém fungovat v letošním roce.

Na likvidaci následků těžby uranu na Českolipsku půjde 4,5 mld. Kč

Na likvidaci následků nešetrné těžby uranu v oblasti Stráže pod Ralskem na Českolipsku uvolní vláda v letech 2015-2017 kolem 4,5 miliardy korun. Novinářům to řekl ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek. Stačit to ale nebude, sanace území podle odhadů potrvá až do roku 2037. Odhaduje se, že na vyčištění území bude potřeba asi 50 miliard korun. Ve Stráži pod Ralskem se uran těžil v letech 1967-1996. Chemickou těžbou bylo kontaminováno přes 370 milionů metrů krychlových podzemních vod na ploše 27 kilometrů čtverečních. Situace je komplikovanější o skutečnost, že v okolí těžby je oblast rozsáhlé zásobárny pitných vod v severních a středních Čechách. Za třicet let byly do podzemí vtlačeny čtyři miliony chemikálií.

Léčebné konopí pro české pacienty má pěstovat Elkoplast Slušovice

Léčebné konopí pro české pacienty má pěstovat Elkoplast Slušovice. Zvítězil s nejlepší cenou, za gram žádá 68 korun bez DPH, sdělila mluvčí Státního ústavu pro kontrolu léčiv Lucie Šustková. Vítěz by měl dodat 40 kilogramů léčebného konopí. Zajištění konopí pro české pacienty má na starosti Státní agentura pro konopí pro léčebné využití, která funguje v rámci lékového ústavu. Pacienti tak už nebudou odkázáni na černý trh či vlastní výpěstky. Léčbu konopím povolil zákon od loňského dubna, a to na zmírnění obtíží u dospělých s rakovinou, roztroušenou sklerózou či AIDS.

V Olomouci se objevil netopýr jižní, jde teprve o třetí místo v ČR

V Olomouci zaznamenali odborníci unikátní výskyt vzácného netopýra jižního. Jeho domovem je především Středo-

moří. Podle zoologů je Olomouc teprve třetím místem v tuzemsku, kde byl zaznamenán. Zároveň je to dosud nejsevernější výskyt tohoto druhu v Česku. ČTK o tom informovali zástupci Univerzity Palackého v Olomouci. Vůbec poprvé byl netopýr jižní zaznamenán v roce 2007 ve Znojmě a předloni v Brně. V Česku žije sedmadvacet druhů netopýrů. Obývají nejen parky či jeskyně, ale mnoho z nich se zabydluje například ve škvírách panelových domů, kvůli jejich zateplování míří i do staré městské zástavby. Všichni netopýři jsou chráněni a zákonné ochraně podléhají také jejich úkryty.

Zlínská zoo poprvé odchovala jedovaté žáby pralesničky strašné

Zlínské zoologické zahradě se poprvé podařilo rozmnožit žáby pralesničky strašné. Jde o jeden z nejedovatějších druhů žab, ve svém přirozeném prostředí mívá kolem jednoho miligramu jedu, který stačí k zabití tisíce myší, několika lidí i dvou slonů. Pralesničky ve svém prostředí loví jedovatý hmyz, umí jed vygenerovat a ukládat si ho v těle. Když se v zoo krmí běžným hmyzem, tak jedovatost ztrácí, řekl novinářům zoolog Pavel Shromáždil.

Indický stát Gudžarát věnuje do České republiky tři lvy

Tři indiští lvi by se už brzy mohli přestěhovat do Česka. Vláda indického státu Gudžarát schválila návrh darovat české vládě lva, lvici a lvíče. Trojice lvů ovšem nebude odchycena z volné přírody, ale daruje je zoologická zahrada Sakarbaugh ve městě Džúnágadh. Informoval o tom list *Times of India*. Podle šéfa pražské ZOO Miroslava Bobka dostane lvy právě ZOO Praha, a to pravděpodobně ve druhé polovině příštího roku. Česká ZOO společně se lvy dostane podle indického listu seznam toho, jak o ně pečovat a co naopak nedělat. Do Česka lvy doprovodí také jejich ošetřovatel ze ZOO v Džúnágadhu, který je bude krmit.

Do pražské ZOO minulý rok přišlo 1,38 milionu lidí, nejvíc v historii

Do pražské zoologické zahrady přišlo 1,38 milionu lidí, bylo to nejvíc v její třiaosmdesátileté historii. Dosavadní rekord byl z roku 2011, kdy návštěvníků dorazilo asi o 10 000 méně. Za rekordní návštěvností podle ředitele Miroslava Bobka stojí dobré počasí, otevření nových pavilonů a atrakcí nebo odchovy dosud největšího počtu druhů zvířat.

Liberecká ZOO získala pudu jižního - nejmenšího jelena na světě

Zoologická zahrada v Liberci získala o Vánocích nový přírůstek, nejmenšího jelena světa, pudu jižního. Pod Ještěd dorazil pětiletý Caju ze ZOO v Belfastu. Liberecká ZOO je jediná v rámci Unie českých a slovenských ZOO, která jelínka chová, sdělil ČTK mluvčí zahrady Jan Kubánek. V minulosti ho ale chovali například v pražské ZOO, kde se podařilo odchovat i mláďata. Jelínek velikosti středně velkého psa pochází z deštných lesů a bambusových houštin Jižní Ameriky.

Plzeňská ZOO otevře expozici nejjedovatějších hadů světa

Velkou expozici věnovanou nejjedovatějším hadům světa otevře plzeňská zoologická zahrada. Přestavbou v nejstarším pavilonu ZOO vznikne asi největší kolekce jedovatých hadů v zemi. Expozice si vyžádá i mimořádná opatření a několikanásobné jištění terárií pro bezpečnost chovatelů i návštěvníků.

Ochránkyně přírody Joy Adamson

V Opavě se 20. 1. 1900 narodila Joy Adamson, původním jménem Friederike Victoria Gessnerová, světoznámá spisovatelka, malířka a ochránkyně přírody. Proslavila se především knihou *Příběh lvice Elsy*. Autorka světového bestselleru, po němž následoval úspěšný film *Volání divočiny*, byla úspěšná i v dalších oblastech. Po rozvodu rodičů vyrůstala Frída u babičky ve Vídni, studovala hru na klavír, výtvarné umění i medicínu. Jejím druhým manželem byl švýcarský botanik Peter Bally, právě on ji překřtil na Joe. Díky němu začala také kreslit. Joy Adamson je například autorkou 700 portrétů příslušníků keňských kmenů a 700 botanických kreseb, které jsou dnes celosvětovým dědictvím. Spolu se svým třetím manželem, kterým byl George Adamson, britský strážce zvěře, se rovněž stali průkopníky v navrácení zvířat do divoké přírody. V Keni pomohla založit šest národních parků. Joy Adamson napsala celkem sedmáct knih, které byly přeloženy do pětadvaceti jazyků a prodalo se jich 5 milionů výtisků. Výtěžek z prodeje knih i z filmových práv Joy věnovala na záchranu divokých zvířat na celém světě.

Zemřela násilně v Keni v roce 1980. V Opavě má dnes Joy Adamson pamětní desku na rodném domě, ulici s přílehlým náměstím i parkem a muzeem.

Joy Adamson ve svém keňském domově, 1971

ARCHEOLOGIE

Hrobka královny Chentkaus III.

Čeští archeologové našli v Egyptě hrobku dosud neznámé královny Chentkaus III., manželky faraona Raneferefa. Faraon vládl v době 5. dynastie, tedy zhruba před 4 500 lety. Podle českých egyptologů jde o objev mimořádného historického významu.

Hrobka královny Chentkaus III. byla odhalena v Abúsíru jihozápadně od Káhiry, kde se nachází několik pyramid faraonů 5. dynastie. Jak uvedl egyptský ministr pro starověké památky Mamdúh ad-Damatí, jméno královny bylo do objevení hrobu neznámé. Egyptolog Miroslav Bárta ve vysílání Českého rozhlasu popsal, proč je jméno manželky faraona jisté: „Jak víme, že to byla Chentkaus? Z nápisů, které se dochovaly v její pohřební komoře několik metrů pod pouštním povrchem. Tam jsme našli také tituly, které objasňují její sociální postavení, že byla královskou manželkou a zároveň matkou jednoho z králů slavné 5. dynastie. To je období, do kterého spadají královské památky v Abúsíru.“

Právě 5. a 4. dynastie faraonů byla svědkem výstavby prvních pyramid. Hrobka byla objevena v pohřebním komplexu faraona Raneferefa. Dá se tedy předpokládat,

že byla jeho ženou. Egyptologové v pohřebním místě našli nápisy se jmény, části pohřební výbavy i kosterní pozůstatky. Podle serveru *Luxor Times* to byly mimo jiné předměty denní potřeby, třicet travertinových hrnců a čtyři měděné nástroje i kusy nábytku.

„Chentkaus byla pravděpodobně významnou historickou osobností královského původu. Žila někdy v průběhu 24. století před Kristem. Ženy s tímto jménem měly ve 4. a v 5. dynastii vždy naprosto výjimečné postavení, protože vždycky stály u zrodu velké politické změny. Chentkaus I. byla matkou dvou králů z přelomu 4. a 5. dynastie. Chentkaus II. byla také královskou manželkou a rovněž matkou dvou králů, včetně panovníka Raneferefa, jehož pyramidový komplex objevila naše expedice ještě v minulém století. A tato Chentkaus III. mohla být manželkou právě tohoto panovníka Raneferefa a matkou krále, jehož jméno neznáme, ale můžeme se domnívat, že jím byl Menkauhor. Ale to všechno ukáží další měsíce výzkumu.“

Právě Menkauhor byl nástupcem panovníka Niuserrea, v jehož době byla královna Chentkaus III. pohřbena. V hrobce byla totiž nalezena pečeť nesoucí jeho jméno.

Hrobka se nijak neliší od ostatních hrobek ve svém okolí. Podle Bárty je pohřeb dokladem toho, jak významnou

roli hrály ženy v tehdejší společnosti. Pozůstatky královny byly uloženy ve zhruba třicet metrů dlouhé vápencové stavbě. Její nadzemní část tvoří kaple, v podzemí pak leží samotný kamenný sarkofág. Do šachty se archeologové dostali po několikátýdenní namáhavé práci. Stejně jako v případě ostatních hrobek na pohřebišti, i tahle byla poničena vykradači hrobek a zloději kamene. Přesto se v pohřební komoře podařilo najít části pohřební výbavy.

Pro české egyptology jde o další z řady významných objevů. Loni v březnu objevili v egyptském Abúsíru kost-

ru vysokého hodnostáře z doby vlády faraonů 5. dynastie. V pyramidové nekropoli v Abúsíru provádí Český egyptologický ústav Univerzity Karlovy archeologický výzkum už téměř pětadesát let.

Významná archeologická lokalita, na které Češi pracují, leží přibližně 25 kilometrů na jihozápad od Káhiry. Kromě pyramidových komplexů několika panovníků 5. dynastie se tu nacházejí pohřebiště úředníků a kněží z doby 3. až 6. dynastie, ale také šachtové hrobky ze sajsko-perské doby kolem roku 525 před našim letopočtem.

VZPOMÍNKA

Prof. František Lexa (5. 4. 1876, Pardubice – 13. 2. 1960, Praha) – byl český egyptolog, který se stal zakladatelem české egyptologie. Působil jako profesor egyptologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, zpočátku pod záštitou Orientálního ústavu, později samostatného Československého egyptologického ústavu se sídlem v Praze a v Káhiře, který roku 1958 spoluzaložil.

František Lexa navštěvoval gymnázium v Žitné ulici, kde ho vyučovali i takové osobnosti jako Alois Jirásek a František Drtina. Nejvíce ho zaujala matematika, a proto si zvolil učitelskou kombinaci matematika a fyzika. Zájem ho však přivedl i na přednášky filozofie, psychologie a všeobecné fyziologie a psychiatrie na lékařské fakultě. Navštěvoval filozofické semináře Tomáše Garrigua Masaryka, spolužákem mu byl např. i Zdeněk Nejedlý.

Do roku 1922 pak působil jako středoškolský profesor matematiky, fyziky a filozofické propedeutiky v Hradci Králové a v Praze. U Lexy studoval pozdější spisovatel Karel Čapek, zakladatel pražského kabaretu Červená sedma Jiří Červený, ale také pozdější komunistický náměstek předsedy vlády a ministr Václav Kopecký. Vykročením směrem k egyptologii byla Lexova habilitační práce, která měla být původně věnována psychologii písma. Při studiu druhů písma se dobral až k hieroglyfům a pak pochopil, že jim nelze porozumět bez důkladného poznání jazyka. Začal se proto v roce 1905 egyptštině učit na překladech *Knihy mrtvých*. Na doporučení profesora orientalistiky Rudolfa Dvořáka pak studoval egyptštinu u profesora Adolfa Ermana v Berlíně a démotštinu u předního světového znalce démotštiny Wilhelma Spiegelberga ve Štrasburku. Lexa se s habilitací zdržel deset let naplněných studiem u předních odborníků, ale zato se stal uznávanou evropskou kapacitou na démotštinu, jednu z vývojových etap egyptského jazyka.

František Lexa se stal roku 1919 soukromým docentem egyptologie na Univerzitě Karlově a začal přednášet, roku 1922 se pak stal mimořádným profesorem egyptologie na Univerzitě Karlově. Jeho zásluhou byl na půdě Filozofické fakulty UK založen roku 1925 egyptologický seminář. Od roku 1927 byl Lexa řádným profesorem egyptologie UK v Praze a po roce 1934 představitelem vlastně jediného pracoviště, kde se démotština v Evropě vyučovala. V letech 1934-1935 byl děkanem Filozofické fakulty UK. Mezi jeho studenty patřil i Jaroslav Černý, jeden z nejvýznamnějších egyptologů 20. století a profesor egyptologie na univerzitách v Londýně a Oxfordu, Zbyněk Žába a další.

Praktické zkušenosti získal ve třicátých letech, kdy se zúčastnil francouzských vykopávek v Egyptě. Ani německá okupace jej nezastavila, přestože byl v roce 1940 nuceně penzionován. Aktivně se vrátil až v roce 1948.

Nakonec jeho stěžejní dílo – monumentální *Gramatika démotiky*, se kterou začal v roce 1938 a jejíž 7. svazek vyšel roku 1951 – překonalo všechny dosud vydané práce a „posadilo Lexu na světový egyptologický trůn“. Tuto práci vydal po třiatvaceti letech příprav ve svých pětadesáti letech a dokonce si ji sám autografoval v precizních hieroglyfech. Podíl na jejím vydání měl i tehdejší ministr informací a bývalý Lexův žák Václav Kopecký.

Ani v tomto věku prof. Lexa neztrácel pracovní elán. Přednášel dál na fakultě, spoluřídil časopis *Archiv orientální*, který v roce 1929 pomáhal založit. V roce 1956 zavítal s československou kulturní delegací podruhé do Egypta. Roku 1958 založil Český egyptologický ústav UK v Praze a Káhiře, který získal v Egyptě vlastní koncese k vykopávkám a učinil mnoho významných objevů, a až do své smrti ho vedl. František Lexa zemřel 13. února 1960.

Vedle Bedřicha Hrozného (Chetitě a Mezopotámie) a Vincenta Lesného (starověká Indie) patřil k silné generaci českých orientalistů. Díky Františku Lexovi a jeho nadšeným žákům se Československo a následně i Česká republika stala egyptologickou velmocí.

Zdroj: www.ancient-egypt.wz.cz, doplněno o informace z www.ceskatelevize.cz, www.egyptologie.ff.cuni.cz, www.libri.cz, wikipedie

Jaroslav Černý (1898-1970) – egyptolog, žák Františka Lexy. Po studii filozofie a egyptologie na Karlově univerzitě krátce pracoval jako úředník v Živnobance, ovšem v roce 1925 odjel na stipendijní pobyt do Egypta, kde se zúčastnil mj. francouzských archeologických výzkumů a podílel se také na přípravě úplného vědeckého katalogu Egyptského muzea v Káhiře. Až do vypuknutí druhé světové války pobýval a pracoval střídavě v Praze a v Egyptě. Po válce odjel do Anglie a až do svého penzionování v roce 1965 působil jako profesor egyptologie v Londýně a v Oxfordu. Byl znalcem novoegyptštiny. V roce 1948 ztratil československé občanství a již nepřijal občanství žádného jiného státu. Až do své smrti podporoval českou egyptologii a dokonce odkázal Československému egyptologickému ústavu svou mimořádně rozsáhlou a cennou odbornou knihovnu, jednu z největších svého druhu na světě.

Jízdní řád 2015 v mezistátní dálkové dopravě Českých drah z České republiky do Rakouska

Nejvýznamnější novinkou jízdního řádu 2015 je zavedení komfortních vysokorychlostních souprav ČD railjet a ÖBB railjet na linku Praha – Brno – Wien – Graz. Railjety budou na této lince jezdit nově v pravidelném dvouhodinovém intervalu (dosud nebyl tento interval zcela pravidelný). Spojení na okraji dne budou začínat / končit svou jízdu také ve Vídni nebo v Brně. Railjety zastaví na nově otevřeném hlavním nádraží ve Vídni, kam z Prahy dorazí za 4 hod. a 10 minut průměrnou rychlostí cca 97 km/h. Oproti současné cestě na nádraží Meidling bude jízda přibližně o půl hodiny kratší. V budoucnosti s další modernizací tratě se předpokládá zkrácení cestovního času až na přibližně 3 a ¼ hodiny. Tyto vlaky již nebudou zastavovat na zastávce Wien Simmering.

Railjety nabídnou zcela nový komfort cestování na našich tratích. Pro nejnáročnější cestující je v nich připravena business třída a pro rodiče s malými dětmi místa v blízkosti dětského kina, kde jsou i zvláštní prostory pro uložení kočárků. Souprava je vybavena také restauračním vozem, místy pro vozíčkáře včetně bezbariérové toalety a nástupní plošiny nebo místy pro uložení jízdních kol. Použití business třídy na území ČR bude podmíněno povinnou rezervací. V Rakousku mohou cestující využít třídu business po uhrazení zvláštního příplatku.

Na hraničním přechodu Břeclav – Hohenau je pro denní spojení do / z Vídně zaveden provoz expresu Moravia, který pojedí ráno z Bohumína do Vídně (Wien Westbf) a večer v opačném směru. Zatímco v současném jízdním řádu byla v úseku Břeclav – Vídeň zajištěna přeprava jen v přímých lůžkových vozech Moskva – Vídeň, nově pojedou denně do Vídně i sedačkové vozy 2. třídy.

U vlaků EuroCity Polonia a Sobieski nedochází na našem území k žádným podstatným změnám, stejně jako u nočních vlaků Chopin Varšava – Ostrava – Břeclav – Vídeň a u přímých nočních vozů Berlín – Praha – Brno – Vídeň od vlaku EuroNight Metropol. Rakouské železnice ÖBB však omezily provoz spoje Polonia jen z / do Vídně (Wien Westbf), zatímco letos jezdil až do / z jihorakouského Villachu. Novinkou na této trase bude prodloužení trasy vlaku EuroCity Sobieski Vídeň – Břeclav – Ostrava – Varšava až do trojměstí Gdaňsk, Sopoty, Gdyně na pobřeží Baltského moře. Ve vlaku bude nově zařazen také jeden vůz s přepravou jízdních kol.

Na trase Praha – České Budějovice – Linec v současném jízdním řádu nedochází k žádným změnám. I nadále jsou zde v provozu během dne dva páry přímých rychlíků Praha – Linec a navíc jeden nepárový spoj Praha – Linec. Soupravy jsou sestaveny z klimatizovaných vozů typu EC / IC a cestovní doba mezi Prahou a Lincem je i nadále přibližně 5 hodin. K jejímu zkrácení dojde až po dokončení staveb v rámci budování IV. koridoru.

V souvislosti se zavedením přímých vlaků Praha – Wien – Graz, které budou vedeny jednotkami railjet,

bude zavedena nabídka Railjet Spezial. Tato nabídka platí pro cestování mezi různými zastávkami vlaků railjet v ČR a v Rakousku.

V nabídce bude i varianta jízdenek zahrnujících MHD ve Vídni nebo cestu na vídeňské letiště Schwechat. V nabídce bude i nadále také Včasná jízdenka Evropa.

*Info: České dráhy
(zaslal ing. J. Zajíček)*

Výhoda na české železnici pro rakouský Kapsch?

Společnost Nokia si podle českých médií oficiálně stěžovala u Evropské komise na výběrová řízení na zajištění hlavních železničních tratí v ČR signálem GSM-R. Tato technologie má zajistit bezpečnější provoz vlaků na nejdůležitějších tratích a zároveň usnadnit dorozumívání strojvedoucích s různými řídicími centry provozu. Podle finské Nokie jsou však podmínky tendrů nastaveny tak, že výrazně zvýhodňují rakouskou společnost Kapsch, provozující v České republice i systém dálničního mýtného. Kapsch přitom skutečně všechny dosavadní soutěže vyhrál s nabídkovými cenami prakticky kopírující zadání. Velmi často byl také jediným zájemcem. Nokia konkrétně upozorňuje na zakázku na pokrytí tratě z Kolína do Brna přes Havlíčkův Brod v hodnotě přesahující 600 milionů korun. V tomto výběrovém řízení sice Kapsch nebyl jediným účastníkem, ale druhý vážný konkurent, tuzemská firma, počítala opět s využitím technologií společnosti Kapsch. Námitky Nokie zamítl jak zadavatel zakázky, tedy společnost Správa železniční dopravní cesty (SŽDC), tak český Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Představitelé SŽDC pochopitelně jednoznačně popřeli, že by nějaké firmy či technologie uměle zvýhodňovali a jakoukoli protekci popírá také vedení české pobočky společnosti Kapsch. Navíc zástupce firmy Kapsch zdůraznili, že jejich technologie umožňuje i propojení s jinými výrobci. Jestli finský gigant se svou stížností u Evropské komise uspěje, lze nyní jen velmi těžko odhadnout, vyšetřování je teprve na počátku. V každém případě lze však již nyní říct, že firma Kapsch se dokáže na českém trhu velice obratně pohybovat i přesto, že jí zde nechybějí ani konkurenti, ani odpůrci. Představitelé firmy Kapsch však všechny krizové okamžiky, kdy se například zdálo, že jejich společnost bude vyřazena z českého trhu s přístroji na elektronické mýtné na dálnicích, dokázali překlenout a úspěšně s příslušnými českými úřady vyjednávali. Možná tomu pomáhá i nepochybná znalost českých poměrů a místní mentality, která může firmám napomoci více než přízeň nějakého nepoctivě získaného špičkového politika.

(MaFr)

Mobilní aplikace Můj vlak

České dráhy, stejně jako předtím LEO Express a RegioJet, nabízejí nyní cestujícím mobilní aplikaci pro platformy Apple iOS (iPhone) a Android. Zatímco soukromí dopravci

vsadili na jednoúčelové řešení pro rezervaci jízdenek ve svých vlakových, případně autobusových spoji, České dráhy šly cestou víceúčelové aplikace Můj vlak, která umožní nejen nákup jízdních dokladů, ale je také nástrojem pro získání informací o samotné cestě vlakem. Silnou stránkou aplikace jsou poskytované informace. Ty tvoří služby na pozadí, jež získávají data z různých samostatných systémů Českých drah i Správy železniční dopravní cesty. Má tak přehled o plánovaných a skutečných jízdních řádech, aktuální a očekávané poloze, mimořádnostech, výlukách atp. Ty se následně zpracují a hotové zasílají do aplikace uživateli. Můj vlak poskytuje před cestou i během ní kontextové informace, a může tak nahradit jak elektronický informační systém ve vozidlech, tak informace od palubního personálu. Tvůrci přesto doporučují se v případě mimořádností nebo nejasností informovat u zaměstnanců drah.

Ať už máte vyhledaný spoj a na něm zapnutá upozornění, nebo zakoupený jízdní doklad, mobilní telefon vás upozorní na čas odjezdu, výluky a mimořádnosti na trase. Během cesty vám včas připomene přestup a případně zprostředkuje informaci o nástupišti navazujícího vlaku. Informace si můžete hledat i ručně – k dispozici jsou informace o stanicích včetně informačních tabulí SŽDC, na nichž jsou zobrazeny vlaky všech dopravců. Detaily ovšem získáte pouze k vlakům ČD. Zajímavou kontextovou informací je dohledání dalšího návazného spoje přímo z detailu vašeho spojení, pokud vám původní ujel či se chcete v místě přestupu zdržet déle.

Snad nejhodnotnější funkcí aplikace je vyhledávání vlakového spojení ČD, které funguje jak online, tak i s offline datovým balíčkem. Díky tomu můžete šetřit váš datový limit u mobilního tarifu a lépe se vám bude s aplikací pracovat v místech s horším mobilním pokrytím. Díky propojení s eShopem pak uvidíte v mobilu i všechny jízdenky, které jste si online zakoupili.

Pořídít jízdenky samozřejmě lze i přímo v aplikaci. Nákupní proces je velmi podobný mobilnímu webu ČD – pokud máte vyplněné údaje jako číslo osobního dokladu či In-karty v ČD eShopu, aplikace si je automaticky převezme a nemusíte je pokaždé vyplňovat. Nákup probíhá v sedmi krocích: vyhledání spojení, výběr dokladu, volba jednosměrné nebo zpáteční jízdenky, specifikace cestujících, doplňkové služby, totožnost a platba kartou či systémem Paysec.

Už během testování se také ukázalo, že aplikace je velkým přínosem pro zrakově postižené. Slabozrací mohou informace pohodlně číst na zařízení, na kterém jsou zvyklí, ti více postižení pak využít funkcí pro přístupnost poskytovaných mobilními operačními systémy.

Závěrem by České dráhy rády poděkovaly všem testérům za pomoc a velmi hodnotné informace, které pomohly odhalit mnoho kritických míst jak v samotné mobilní aplikaci, tak v systémech na pozadí.

*Zdroj: České dráhy
(zaslal ing. J. Zajíček)*

Letos se začne stavět 60 km dálnic a rychlostních silnic

Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) letos začne či bude pokračovat ve stavbách 60 kilometrů dálnic a rychlostních

silnic, z toho v průběhu roku 2015 dokončí 20 kilometrů. V pořadu *Otázky Václava Moravce* v České televizi (ČT) to řekl ministr dopravy Dan Ťok. Podle ministra hrozí, že Česko letos nevyčerpá deset miliard korun z fondů EU na dopravní stavby. „Není prioritou vyčerpát vše, ale čerpat smysluplně,“ uvedl v ČT. Prioritou je podle něj v letošním roce výstavba dalších dvou úseků jihočeské dálnice D3, dokončení ústecké dálnice D8 do Německa a obchvat Přerova na dálnici D1.

Ústí nechce stát mimo plánovanou vysokorychlostní železniční trať

Cesta z Prahy do Drážďan po vysokorychlostní trati by v budoucnosti mohla trvat zhruba hodinu. Teď cestující tráví v rychlíku dvě hodiny a osmáct minut. Chystaný koridor však podle plánů míjí Ústí nad Labem, což chce radnice změnit. ČTK o tom informovalo vedení města. Krajským městem nyní prochází jeden ze čtyř tranzitních železničních koridorů. Pohodlně a bez přestupu se tak Ústečané dopraví do Prahy, Bratislavy, Berlína či Hamburku. V plánu novostavby železniční trati Drážďany – Praha, který představili Sasové, je trasa vedena v širokém pásu mezi Teplicemi a Ústím. Velmi rychlé vlaky, které by zkrátily cestu z Berlína do Prahy ze současných čtyř hodin a třiceti minut na dvě hodiny a pětadvacet minut, budou projíždět krajinou zřejmě ne dříve než za dvacet let.

České dráhy přebírají 50 vagonů od rakouských ÖBB

České dráhy za 14,4 milionu eur (398 milionů Kč) přebírají 50 starších vagonů od rakouského státního dopravce Österreichische Bundesbahnen (ÖBB). Vozy využijí hlavně pro dálkové vlaky z Prahy do Žiliny a Budapešti a mezi Bohumínem a Břeclaví. Informaci potvrdila mluvčí Českých drah Kateřina Šubová. Ojeté vagóny chtěl také konkurenční český soukromý dopravce RegioJet, České dráhy ho ale přeplatily. Z padesátky rakouských vozů je jednačtyřicet osobních, další čtyři vagony jsou restaurační a pět je auto-vozů, popsala mluvčí. Podle serveru *iDnes* dosud jezdily ve vlacích InterCity a EuroCity rakouských drah.

(zaslal ing. J. Zajíček)

Na jídelním lístku ve vlacích bude nutriční složení pokrmů

Cestující na železnici se teď dozvědí nutriční složení pokrmů servírovaných v jídelních vozech. Opatření je součástí příklonu ke zdravější výživě, který společnost JLV, dříve známá jako Jídelní a lůžkové vozy, ve vlacích nabízí. Přestože zdravé stravování má v současnosti rostoucí trend, nejčastěji si cestující v jídelních vozech objednávají klasickou svíčkovou, řekl garant nabídky a předseda představenstva Svazu kuchařů Jaroslav Sapík. Sezónní novinkou na jídelních lístcích Českých drah jsou například klasický roastbeef s křenem a odlehčenou majonézou, kachní prsa podávaná se špeckem nebo hovězí plec s houbovou omáčkou a krupicovošpenátovým náklpem. Nabídku dále doplňuje dýňová polévka, která byla v Čechách v minulosti velice rozšířená a v posledních pěti letech zažívá návrat, nebo

vanilková bábovka s kousky čokolády a omáčkou z černého rybízu, uvedl Sapík.

Polská PKP Cargo kupuje za 103 milionů € dopravní AWT Zdeňka Bakaly

Polský nákladní železniční přepravce PKP Cargo kupuje od miliardáře Zdeňka Bakaly osmdesátiprocentní podíl v dopravní společnosti Advanced World Transport (AWT). Zaplatí za něj 103,2 milionu eur (zhruba 2,9 miliardy korun). Informují o tom *Hospodářské noviny*. Obchod musí ještě schválit antimonopolní úřady v zemích, kde si obě firmy konkurují. Kromě Česka a Polska jde například o Slovensko nebo Německo. Zbývající pětinu v AWT si ponechá podnikatel René Holeček. PKP Cargo je druhým největším železničním přepravcem nákladu v Evropě.

Moderní architektura Hlavního nádraží ve Vídni

Nové vídeňské nádraží Hauptbahnhof patří k těm nejmmodernějším v Evropě. Dominují mu ostré křivky a futuristické tvary. Za architekturou a urbanistickým řešením stojí vídeňské ateliéry Ernsta Hoffmanna a Alberta Wimmera. Působivé křivolaké střechy jsou dílem studia Theo Hotz Partner. Architekti dali přednost použití udržitelných materiálů a dosažení největší možné energetické účinnosti. Využili tak geotermální energie i sluneční energie. Interiér je řešen velkoryse, ale ekologicky.

Hlavní nádraží vyrostlo na místech dvou koncových nádraží Ostbahnhof a Südbahnhof (jehož budovu navrhl architekt Heinrich Hrdlička). Nádraží dominují chladné materiály a masivní plochy. Cílem architektů bylo, aby

objekt působil moderně a vzdušně a nevznikala na něm nepřehledná a temná zákoutí. Nástupiště je hodně prosvětlené díky střešním oknům geometrických tvarů. Výrazně tvarovaná lomená střecha dodává stavbě na dynamice.

V okolí nádraží masivně rostou administrativní centra a chystají se bytové projekty. Cílem je, aby bylo v okolí přes 22 tisíc nových pracovních míst. V blízkosti nádraží má vzniknout nová obytná čtvrť. V souvislosti s tím vznikají nové silnice a cyklostezky. Součástí nádraží jsou i garáže a prostory pro úschovu kol. Zároveň na nádraží vznikla i nová centrála rakouských drah ÖBB, která je dílem architektů ze studia Zechner & Zechner. Součástí komplexu je několikapatrové nákupní centrum.

Nádraží se rozkládá na 109 hektarech, železniční infrastruktura zabírá zhruba polovinu a spojuje všechny důležité železniční tratě i vídeňské letiště. Jde o jeden z nejmonstróznějších infrastrukturních projektů poslední doby. Nádraží má ambici se stát centrální křižovatkou v trans-evropské železniční síti. Jeho výstavba trvala osm let, nyní na něm už zastavují i vlaky z Prahy.

Jak už to u takto velkolepých projektů bývá, stavba byla nakonec delší a finančně náročnější, než se původně zamýšlelo. Stavba ve výsledku stála miliardu eur, v přepočtu tedy zhruba 28 miliard korun. Kompletně má být okolí nádraží dokončeno v roce 2021.

*Redakčně zkráceno, Novinky.cz
(zaslal ing. J. Zajíček)*

Letecké spojení mezi Vídni a Bratislavou

Chystané letecké spojení mezi Vídni a Bratislavou, které má být v provozu od dubna, bude podle portálu orf.at nejkratší mezinárodní linkou na světě. Po celý dvacetiminutový let budou muset cestující zůstat připoutáni a návštěva toalety bude na vlastní nebezpečí. Ačkoli z hlediska časové úspory bude očividně rychlejší mezi oběma metropolemi cestovat vlakem, autobusem či lodí, nízkonákladová letecká společnost Niki, která spoj bude provozovat, jeho smysl obhájí snadnějším přístupem k navazujícím letům.

Niki, která je dceřinou firmou letecké společnosti Air Berlin, tvrdí, že krátká linka bude zajímavá kupříkladu pro 150 000 slovenských cestujících, kteří ročně projdou vídeňským letištěm Schwechat. Niki si vedle snadného přestupu na navazující lety od nového spojení slibuje také to, že vzhledem k pohodlné cestě bude vhodné například při návštěvě večerních divadelních představení u sousedů.

Z centra Bratislavy do středu Vídne nicméně letadlo cestu neurychlí. Agentura AP spočítala, že na bratislavské letiště je možné se z centra dostat za 15 minut, v případě Vídne za 20 minut; k dvaceti minutám samotného letu bude třeba navíc připočítat i čas potřebný k bezpečnostnímu odbavení na letišti. Autem, autobusem či vlakem jízda trvá zhruba hodinu; v případě lodního spojení dvou měst na Dunaji se cesta o 15 minut protáhne.

Orf.at nicméně upozornil, že za nabídkou, která se jeví jako postavená na hlavu, je ve skutečnosti vstup Niki na bratislavské letiště. Od nadcházejícího letního letového plánu odtud bude odbavovat spoje do Bruselu a do španělského ostrovního města Palma de Mallorca, z Vídne pak lety do Kodaně, Frankfurtu nad Mohanem a Moskvy.

(zaslal ing. J. Zajíček)

Zomrel spisovateľ Drahoslav Machala

Drahoslav Machala

Drahoslav Machala, ktorý bol známy na Slovensku ako spisovateľ, publicista a autor literatúry faktu, zomrel na následky ťažkej choroby dňa 1. 1. 2015 vo veku 67 rokov.

Drahoslav Machala sa narodil v roku 1947 a je rodákom zo Zemianskeho Podhradia. Po maturite pracoval ako stavebný a tlačiarenský robotník. Vyštudoval žurnalistiku na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Po skončení vysokej školy nastúpil na základnú vojenskú službu do redakcie Armádneho rozhlasu v Prahe. Jeho prvá práca spojená so žurnalistikou bola v oddelení kultúry vo *Večerníku*. V roku 1978 sa stal redaktorom kultúrneho oddelenia týždenníka *Nové slovo* a od roku 1986 redaktorom kultúrneho oddelenia denníka *Pravda*. Neskôr pracoval ako redaktor týždenníka *Slovenské národné noviny Matice slovenskej*. Bol aj šéfredaktorom denníka *Republika*, zástupca časopisu Spolku slovenských spisovateľov *Literárny týždenník* a aj generálny riaditeľ Národného literárneho centra v Bratislave.

Jeho knižný debut bola zbierka poviedok *Zhavranení bratia*, ktorá vyšla v roku 1975. Po precestovaní Európy v roku 1980 vydal svoju najúspešnejšiu knihu *Reportér Hemingway*, ktorá vyšla vo viacerých vydaniach v poľskom a českom preklade. Následne vydal zbierku troch noviel – *Súkromný most*. K jeho známym knižným vydaniam patrí aj kniha *Veterné topánky* (1988) a biografická esej *Zlomený sen* (1994). Za knihu *Rytieri oblohy* (1996) získal Drahoslav Machala cenu Egona Erwina Kischea.

Počas svojej kariéry napísal aj scenár k filmu *Stratený syn Slovenska* o generálovi Ottovi Smikovi, za ktorý získal v roku 1995 Telemúzu Slovenskej televízie. V roku 2002 vydal Machala aj knihu literatúry faktu – *Majstri slova 2002*, ktorá je encyklopédiou slovenských spisovateľov. V roku 2006 mu Vydavateľstvo Matice slovenskej vydalo *Veterné topánky III. (Kniha o Rusku)*. O rok neskôr vyšla kniha *Šlachtické rody*.

Potraviny s novým označením

Na Slovensku ako aj v celej Európskej únii sa od 13. 12. 2014 zaviedlo nové, vylepšené označovanie informácií o obsahu potravín. Ide najmä o informácie o pôvode bravčového, hovädzieho, hydinového mäsa ako aj o obsah alergénov. Dôležité údaje o potravinách budú musieť byť na obaloch napísané zvýrazneným písmom, čo má zákazníkovi uľahčiť kupovanie vhodných potravín. Je stanovená minimálna veľkosť písma pre povinné informácie, pričom sa bude štyl alebo farba písma povinných informácií odlišovať od ostatných informácií. Takisto má byť jasnejšie a jednotné označenie zastúpenia alergénov v zozname zložiek balených potravín. Menej povinné informácie, ako napríklad slogany či tvrdenia, nesmú byť zobrazené tak, aby prekrývali povinné informácie.

Na potravinách musia byť podľa nových pravidiel uvedené osobitné podmienky na ich uchovávanie alebo používanie. Na obaloch potravín musí byť taktiež uvedený

názov a adresa prevádzkovateľa potravinárskeho podniku, u mäsa krajina pôvodu. Na alkoholických nápojoch s obsahom alkoholu viac ako 1,2 % je povinný údaj o skutočnom obsahu alkoholu v percentách k pomeru objemu fľaše. Nové pravidlá sa týkajú aj jedál v reštauráciách, kde by mali návštevníci dostať informácie, aké alergény jedlá obsahujú. Označenia neminú ani potraviny predávané cez internet. Ďalším vylepšením označovania potravín má byť aj uvedenie povinného zoznamu umelých nanomateriálov v zložkách. Týka sa to napríklad aj rastlinného pôvodu rafinovaných olejov a tukov.

Sprísnená bude aj kontrola proti zavádzajúcim označeniam. Ak pôjde o „tvarované mäso“ a „tvarované rybie mäso“, musí to byť jasne označený na obale, to isté sa týka rozmrazených výrobkov. Obal nesmie uvádzať, že obsahuje niečo, keď v skutočnosti obsahuje len náhradu. Mäsové a rybacie výrobky musia zreteľne uvádzať, či bola do výrobku pridaná voda alebo bielkoviny iného živočíšneho pôvodu.

Dopredávať zásoby potravín označených pred 13. decembrom 2014 bude stále možné do vypredania týchto zásob. Doterajšie pravidlá týkajúce sa všeobecného označovania potravín sú spreď viac ako 30 rokov. Ďalšie nové pravidlá budú platiť od 13. decembra 2016, kedy sa zaviedie aj povinné uvádzanie výživových hodnôt, napríklad o energetickej hodnote výrobku, obsahu tukov, nasýtených tukov, uhľohydrátov, cukrov, bielkovín a soli.

Prezident podpísal novelu školského zákona

Prezident Andrej Kiska podpísal dňa 16. 12. 2014 novelu školského zákona z 9. decembra 2014. Materské škôlky budú teda po novom financované priamo zo štátneho rozpočtu. Táto zmena vychádza z pozmeňujúceho návrhu poslancu Národnej rady SR za Smer-SD Ľubomíra Petráka, ktorý ich predložil k novele školského zákona. Andrej Kiska ešte v novembri novelu školského zákona vrátil na rokovanie NR SR. Podľa neho bol tento zákon v niektorých článkoch neurčitý a nejednoznačný a viedol k nezrozumiteľnosti.

Novela zakazovala v školských priestoroch predaj doplnkových jedál typu rýchleho občerstvenia, potravín s obsahom soli nad 1,5 g/100 g hmotnosti, sladkých pečárskych a cukrárenských výrobkov s nižším ako tretinovým podielom ovocnej alebo mliečnej zložky, cukrovíniek alebo cukrárenských výrobkov balených aj voľných. Podľa prezidenta Kisku nie je dostatočne definované, ktoré jedlá sú doplnkové jedlá typu rýchleho občerstvenia. Poslanci parlamentu tak následne 9. decembra schválili novelu školského zákona na druhý pokus. Zoznam zakázaných potravín ju avšak neobsahuje a ponuka v školských bufetoch sa zatiaľ neobmedzí.

Maďarský prezident na návšteve na Slovensku

Dňa 10. decembra prijal pozvanie prezident Maďarska János Áder od slovenského prezidenta Andreja Kisku na jednoduchú oficiálnu návštevu Slovenska. Návšteva tak mala byť záverom intenzívnych minuloročných kontaktov medzi Slovenskom a Maďarskom. Bola to zároveň recipročná návšteva k oficiálnej návšteve prezidenta Ivana

János Áder

Gašparoviča v Budapešti v roku 2013. Na Slovensku riešil maďarský prezident najmä otázky o bilaterálnej a regionálnej spolupráci ako aj aktuálne európske i zahraničnopolitické udalosti. János Áder sa stretol aj s predsedom vlády Robertom Ficom, s predsedom Národnej rady SR Petrom Pellegrinim a prišiel aj na návštevu Gymnázia Janka Matušku a Gymnázia Zoltána Kodálya v Galante.

János Áder je prezidentom Maďarska od mája 2012. Premiérom je Viktor Orbán, predseda najsilnejšej parlamentnej strany Fidesz, tá zvíťazila v posledných parlamentných voľbách v apríli 2014. Maďarská vláda má deväť ministrov a tým tvorí najmenšiu vládu v Európskej únii po Malte.

Operné Sondy – kniha esejí o slovenskej opere

Vo vydavateľstve Asociácia Corpus vyšla kniha esejí operného režiséra Martina Bendíka s názvom *Operné sondy*. Zbierka esejí je originálnym pohľadom do sveta slovenskej opery. Autor kriticky, v rôznych diskurzívnych podobách približuje čitateľovi problémy opery na Slovensku v historickom kontexte. Historiografické kapitoly striedajú kapitoly analytické a tie zas state beletristické. Venuje sa reflexii historiografie, viacnásobným „začiatkom“ operného divadelníctva v Prešporku/Bratislave, skutočným začiatkom tvorby v opere SND v tridsiatych rokoch, neutíchajúcim polemikám ohľadom postáv Básnika a Dvojníka v *Krútnave*, opernodramaturgickému zjavu zvaný Juraj Beneš a vnímaniu divadelného predstavenia ako komplexného hudobnodivadelného vnemu. Kapitoly spája ústredná problematika mýtizácie a demýtizácie opernej histórie a jej (ne)dešifrovateľnosť v rámci reflexie. Tento druh polemického diskurzu zaplňa prázdne miesta v našej odbornej literatúre a prispieva k „rozbíjaniu“ klišeovitého obrazu našej opery.

(DÚ)

Výstava a teatrálny svet

Od 7. novembra je v Slovenskom národnom múzeu sprístupnená výstava *Teatrálny svet / The Theatrical World 1839-1939*. Výstava z digitálnej kolekcie najstarších divadelných a paradivadelných fotografií z územia dnešného Slovenska a slovenských menšín vznikla v spolupráci Divadelného ústavu a Slovenského národného múzea v Bratislave.

Prezentuje viac ako 400 fotografií z obdobia rokov 1839-1939 – originálov, tlačených kópií i digitalizovaných snímok. Medzi fotografiami sa nachádzajú vzácne kusy zhotovené najstaršími fotografickými technikami, prvé farebné aj kolorované fotografie. Majú veľkú poznávaciu a estetickú hodnotu nielen pre divadelníkov, ale pre všetkých záujemcov o históriu a kultúru územia dnešného Slovenska. K výstave vychádza obsiahly katalóg.

O histórii divadla i jeho fotografovaní vypovedajú unikátne dobové herecké portréty, portréty divadelných sú-

borov a v súvislosti s technickým vývojom postupne aj snímky z inscenácií. Nehralo sa však iba na javisku. Divadelné prostriedky ako predpísané repliky, kostýmy či premyslená scénografia dominovali v mestských slávnostiach aj vo vidieckych obradoch a zábavách. Dobové fotografie zachytili teatrálnosť prostých hier neznámych detí aj pohrebov verejne činných osobností.

Pôvodným impulzom pre vznik výstavy bola prezentácia výsledkov partnerstva Divadelného ústavu na medzinárodnom projekte Fotografia Europea (Európske fotografické depozitáre digitalizovaných snímok historickej kvality). V spolupráci partnerov projektu Fotografia Europea vznikla aj jedna zo súčasť exponícií – virtuálna podoba výstavy *Všetky naše včerajšky (All Our Yesterdays)* so sto dvadsiatimi digitalizovanými fotografiami z celej Európy.

Originály digitalizovaných fotografií kolekcie sa nachádzajú v zbierkach Divadelného ústavu a partnerov výstavy: Slovenského národného múzea – Historického múzea, Slovenského národného múzea v Martine, Slovenskej národnej knižnice, Východoslovenského múzea v Košiciach, Slovenského národného archívu, Múzea mesta Bratislavy, Archívu hlavného mesta SR Bratislavy a v súkromnej zbierke Miklósa Vojteka.

Výstava je súčasťou Mesiaca fotografie 2014 a potrvá do 18. februára 2015.

(DÚ)

Slovensko členom Európskej vesmírnej agentúry

Slovenská republika prijme členstvo v Európskej vesmírnej agentúre. Rozhodol tak minister školstva Juraj Draxler. Na základe členstva v tejto agentúre získa Slovensko prístup k strategickým informáciám v oblasti kozmických aktivít a vývoja satelitných služieb. To by mohlo byť využité v rámci rozvoja vlastných, nových alebo inovovaných tovarov,

výroby alebo služieb. Členský príspevok, ktorý je nutné zaplatiť, sa predpokladá 1,4 milióna eur ročne, pričom by sa 85 % z tejto sumy malo vrátiť cez projekty našich vedcov späť do slovenskej ekonomiky.

Slovenským výskumno-vývojovým organizáciám a inovačným firmám budú sprístupnené možnosti podieľať sa na medzinárodných projektoch zameraných na vývoj technológií používaných vo vesmírnom sektore, ako aj v mnohých iných odvetviach hospodárstva. Členstvo by malo dopomôcť aj v rámci vzniku nových pracovných miest na Slovensku, ale aj v iných členských krajinách, s ktorými sa Slovensko dostane do kontaktu počas spolupráce. Plnohodnotné členstvo môže Slovensko získať po piatich rokoch.

Výstavy 2015

Expozície Divadelného ústavu môžete navštíviť v Slovenskom národnom múzeu, Divadle Jána Palárika, historickej budove Slovenského národného divadla a v Bratislavskom bábkovom divadle.

Dramatické stopy Ferka Urbánka

Divadelný ústav, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnavský samosprávny kraj a Haulikov inštitút pripravili výstavu *Dramatické stopy Ferka Urbánka* v Divadle Jána Palárika v Trnave. Výstava je súčasťou Spomienkového večera venovaného Ferkovi Urbánkovi pri príležitosti uplynutia 80 rokov od jeho smrti.

Ferko Urbánek (1858-1934), pôvodom Čech, vyrástol v Púchovskej doline a zžil sa so slovenským prostredím natoľko, že sa stalo predobrazom jeho dramatických „obrazov zo života“. Vďaka jeho hrám sa ľud naučil divadlo hrať a i do divadla chodiť. Jeho potreba všetko zlé v živote uhládzať, túžba po šťastných koncoch prekonávajúcich neprávosť a necnosť v duchu kresťanského idealizmu dala jeho hrám pečať rozprávkového príbehu. Ferko Urbánek patrí dodnes k obľúbeným autorom slovenských divadiel a medzi ochotníkmi je jedným z najhrávanejších slovenských dramatikov. Jeho hry sa v pravidelných intervaloch objavujú aj na javiskách profesionálnych divadiel a ich televízne a rozhlasové úpravy dotvárajú nezameniteľný kolorit sviatočného vysielania vo vianočnom a veľkonočnom období.

Výstavu pripravil Divadelný ústav.

Kurátorka výstavy: Mgr. Zuzana Nemcová Gulíková.

Grafické riešenie a produkcia: Viera Burešová.

Odborná spolupráca: Viera Helbichová.

Jazyková redaktorka: Mária Adamčíková.

Mág divadelnej harmónie, hravosti, krásy a baladickosti – Karol Legény Zachar

Divadelný ústav pripravil dokumentačno-výtvarnú výstavu venovanú hercovi, režisérovi, pedagógovi a výtvarníkovi Karolovi L. Zacharovi, ktorá je zrealizovaná v historickej budove SND. Na výstave je zachytená len časť jeho práce ako herca, režiséra, karikaturistu a scénografického a kostýmového výtvarníka. Jeho prvé kroky na doskách SND boli počas štúdia na konzervatóriu, kde už v prvom ročníku dostával malé herecké úlohy. V roku 1942 mu Ján Jamnický dal na starosť réžiu remeselníckych výstupov v inscenácii *Sen noci svätajánskej*. Po vojne sa stal príležitostne režisújúcim hercom, jeho inscenácie mali svoju imaginárnu silu a významovú sugestivitu. Bol ovplyvnený folklórom – vo

zvykoch, ľudovej piesni, v zanietenej etnografickej vášni, ale aj v slovenskej prírode. Do svojich inscenácií navrhoval kostýmy, scénu a rekvizity. V roku 1965 sa stal oficiálnym režisérom Slovenského národného divadla.

Výstava je nainštalovaná v priestoroch foyeru historickej budovy SND.

Autor výstavy: Martin Timko.

Grafické riešenie: Viera Burešová.

Bábkové divadlo mal rád

Výstava venovaná 100. výročiu narodenia Jána Ozábala, prvého riaditeľa Štátneho bábkového divadla v Bratislave, autora bábkových hier a prekladateľa. Výstava bola pripravená k uvedeniu jeho inscenácie *Sloník*, ktorou otvára Bábkové divadlo Žilina svoju tohoročnú divadelnú sezónu 6. decembra 2014 v novozrekonštruovaných priestoroch. Jej prvé uvedenie bolo v Bratislavskom bábkovom divadle 10. novembra 2014.

Autorka výstavy Ivica Ozábalová, grafické riešenie Viera Burešová.

(DÚ)

Zimné podujatia vo Vysokých Tatrách

Zimná lyžiarska sezóna 2014/2015 ponúka návštevníkom Vysokých Tatier nielen zjazdové a bežecké lyžiarske trate, ale aj viacero podujatí.

Tieto podujatia začali 24. januára Svetovou zimnou univerziádou v skokanskom a bežeckom areáli na Štrbskom Plese. Počas nej mali návštevníci možnosť zhladať aj sprievodný program vo viacerých častiach regiónu Tatier. V rámci Zimnej bežeckej série sa uskutočnili dva preteky, ktoré sa konali 17. januára v Tatranskej Lesnej a 14. februára v Starej Lesnej. V dňoch 30. 1. – 1. 2. 2015 sa na Hrebienku nad Starým Smokovcom konal 3. ročník súťaže v tvorbe ľadových sôch Tetry Ice Master. Súťaže sa zúčastnilo 10 tímov z rôznych krajín sveta, a to napríklad aj z Ázie. Ďalej sa na Štrbskom Plese uskutočnil Snowboard fest, v dňoch 13. a 14. februára, na ktorej sa opäť zúčastnili desiatky pretekárov z celej Európy. Rodinným podujatím bola zase akcia Snežné psy, 21. a 22. februára v lyžiarskom stredisku v Tatranskej Lomnici.

V termíne od 6. do 8. marca sa bude na Štrbskom Plese konať aj Veľká cena Slovenska v zjazdovom lyžovaní. Od 14. do 15. marca sa uskutočnia Majstrovstvá SR v behu na lyžiach. V Tatranskej Lomnici bude 7. marca dejiskom nočných skialpových pretekov z Tatranskej Lomnice na Štart, ktoré nesú názov Skialp Grand Tour. Podujatia budú ukončené počas Veľkej Noci na Štrbskom Plese pochovávaním lyže.

Noc divadiel 2014

To sa ti nesnívalo! Motto piateho ročníka projektu Noc divadiel spojil 15. novembra divadlá po celej Európe. Noc divadiel 2014 bola 5. ročníkom noci otvorených divadiel, kultúrnych centier, predstavení a výnimočných zážitkov.

Európske podujatie prezentuje divadlo tvorivým spôsobom v netradičnom časovom rozpätí. Tento rok bolo do projektu zapojených rekordných 49 divadiel z 18 slovenských miest – Banskej Bystrice, Bátoviec, Bratislavy, Košíc, Malaciek, Martina, Nitry, Prešova, Prievidze, Púchova, Rožňavy, Semerova, Senca, Starého Tekova, Trenčína,

Trnava, Zvolena a Žiliny. Podujatie koordinoval Divadelný ústav v Bratislave v spolupráci s divadlami na celom Slovensku.

Pre všetkých milovníkov divadla, malých aj veľkých, bola pripravená komédia, dráma, balet, súčasný tanec, muzikál, kabaret, klasické inscenácie, rozprávky či bábkové divadlo. Okrem divadelných predstavení, premiér a viacerých hostovaní inscenácií sa mohli návštevníci zapojiť do workshopov, tvorivých dielní, navštíviť výstavy, vyhrať v divadelnom kvíze, stratiť sa v nočnom labyrinte alebo vypočuť si koncert. Rovnako mohli diskutovať s tvorcami, objavovať zákulisie a skryté zákutia divadla, skúšať predstavenie, pozrieť si výstavu, archívne videoprojekcie z predstavení a festivalov, navradiť sa živou pozvánkou na divadlo či vyvolávať fantóma divadla.

„Noc“ sa koná každoročne, vždy tretiu novembrovú sobotu vo viacerých slovenských mestách súčasne. Slovenské divadlá otvorili svoje priestory počas večerných a nočných hodín, aby demonštrovali svoju otvorenosť novým podnetom, novým divákom a inšpirácii zvonku. Iniciátorom projektu Európska noc divadiel je chorvátska Noč kazališta.

Filozofiou podujatia Noc divadiel je: otvorenosť (potreba zo strany divadiel), interakcia (prvok hry a akcie zo strany diváka) a prepájanie (schopnosť vytvárať siete medzi verejnosťou, divadlami, inštitúciami a mestami). Zjednocujúcim prvkom je samotné spojenie. Medzi divákmi a divadlami navzájom. Divadlá si svoj program zostavujú samostatne. Všetky podujatia okrem niekoľkých výnimiek sa konajú vždy priamo v danom divadle.

Počas Noci divadiel môže divák skúmať, objavovať, zapájať sa do diania či sa len príjemne usadiť, vnímať a nechať sa unášať po celú noc.

Heslo prvého ročníka „Dnes večer nezhasíname“ presvedčilo divákov v 8 mestách Slovenska a 28 divadlách o tom, že divadla sa netreba báť. Druhý ročník sa niesol v znamení hesla „Na hry máme celú noc“. S návštevníkmi sa hralo 31 divadiel z 9 miest Slovenska. Tretia noc otvorených divadiel bola „Tajomná, impulzívna, návyková, hlboká, jedinečná“. Zapojilo sa do nej 39 divadiel z 11 miest. Posledný ročník Noci divadiel herci nespali v 40 divadlách z 15 miest Slovenska a priniesli návštevníkom neopakovateľné zážitky.

(DÚ)

Ocenenie Bratislavského bábkového divadla v Bangkoku

Bratislavské bábkové divadlo získalo na festivale v thajskom Bangkoku významné ocenenie. Na súťažnom festivale Harmony World Puppet Carnival v thajskom Bangkoku

získalo s inscenáciou *Naozaj alebo O chlapcovi, ktorý kreslil* v réžii Ivana Martinku a Andreja Kalinku cenu za najoriginálnejšie predstavenie. Okrem toho obdržali nominácie v dvoch ďalších kategóriách – najlepšia herečka (Adela Mojžišová) a najlepší umelecký výtvor. Na festivale Harmony World Puppet Carnival v Thajsku sa zúčastnili divadlá z vyše 70 krajín sveta so 116 predstaveniami.

(DÚ)

Zmena ministrov

Prezident Andrej Kiska schválil demisiu ministra školstva Petra Pellegriniho zo Smeru a na jeho miesto vymenoval súčasného štátneho tajomníka rezortu Juraja Draxlera. Pellegrini v roku 2014 začal svoju kariéru v Smere. Stihol sa popritom stať podpredsedom strany a ministrom školstva.

Predsedom parlamentu sa stal Peter Pellegrini, čo znamená, že Národnú radu bude musieť opustiť jeho náhradník, poslanec Smeru Peter Gaži.

Pavol Paška odstúpil zo svojho postu poslanca kvôli kauze CT prístroja v piešťanskej nemocnici. Novým ministrom školstva bude teda tajomník Juraj Draxler, podpredsedov parlamentu doplní Miroslav Číž.

Divadlo vo veži Maroša Kramára

V dome na ulici Fraňa Kráľa 1, ktorý je kultúrnou pamiatkou, má svoj niekdajší staromládenecký podkrovný byt herec Maroš Kramár. Už koncom novembra jeho obyvateľka, ktorej súčasťou je aj dvanásť metrov vysoká veža, ožila divadlom.

Divadlo vo veži so svojím projektom bytového divadla uvádza hru francúzskeho spisovateľa, dramatika, režiséra a prekladateľa Érica-Emmanuela Schmitta *Tajomné variácie* v réžii ukrajinského režiséra Valentína Kozmenka-Delinde.

Tajomné variácie sú príbehom spisovateľa a nositeľa Nobelovej ceny za literatúru Abela Znorka (Maroš Kramár), ktorý žije sám, ďaleko od ľudí a civilizácie na ostrove v Nórskom mori, a novinára zo Sortlendu, Erika Larsena (Juraj Hrčka, herec DAB v Nitre), ktorý má so spisovateľom záujem urobiť rozhovor. Rozhovor o poslednom Znorkovom románe, ktorým je korešpondencia medzi spisovateľom a neznámou ženou, je však iba zámienka. Larsena motivuje tajomstvo zistiť, komu je kniha venovaná. Komu patria iniciály „HM“? Kto je „HM“? Aká je súvislosť medzi ním a tou ženou? Prekvapenia sprevádzajúce ich prerušovaný dialóg odhalia svoje tajomstvá. Dve protichodné predstavy o láske medzi mužom a ženou: láskou krátkou a vášnivou v porovnaní s láskou vernou a trvácnou.

„Nie je to žiadna ľahká komédia, skôr hra pre náročného diváka. Ja sám sa živím posledných pätnásť rokov komédiami a dostal som chuť na niečo vážne,“ vysvetľuje svoje pohnútky Maroš Kramár.

Divadlo vo veži dokáže naraz uspokojiť asi tridsať divákov. „Mám v sebe roky veľké divadelno-podnikateľské pokušenie. Tentokrát som sa rozhodol hrať divadlo u mňa doma,“ hovorí Maroš Kramár.

Celý projekt privátnych divadelných večierkov u Maroša Kramára odštartoval 27. novembra 2014, keď vo vile v premiére uviedol hru *Tajomné variácie*.

(DÚ)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
E-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie PÍBLOVÁ, tel. 330 97 87
s. Irena FLORIÁNOVÁ,
tel. 0650/90 194 90
Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX
Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00

Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7 (Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.
Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:30	aerobik – ženy
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	16:00 – 17:00	cvičení rodičů s dětmi
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Prosincové akce u žactva Sokola Vídeň XVI/XVIII: návštěva sv. Mikuláše

Po Mikulášské merendě dospělých naší jednoty společně s Vlasteneckou omladinou zavítal sv. Mikuláš samozřejmě také k dětem. Mezi cvičebními hodinami obou našich skupin jsme netrpělivě očekávali jeho příchod. Museli jsme ho ale poněkud pozdržet, neboť díky dopravní kalamitě se nám nahlásila maminka s dvěma dětmi, že jsou na cestě. Proto jsme využili této chvíle a naučili se písničku pro sv. Mikuláše, kterou všichni i do příštího roku jistě nezapomenou. A tak když očekávání opozdilci dorazili, mohli jsme začít.

Sv. Mikuláš vstoupil majestátně do tělocvičny a děti, především ty nejmenší, ztichly a upřeně jej sledovaly. Pro některé z nich to bylo poprvé, co jej viděly. Při předvádění tanečku se většina již osmělila a ty trochu větší odvážně přednášely a zpívaly. Pro ty velké to však nebyl žádný problém.

Za odměnu předal sv. Mikuláš všem dětem balíčky s dobrotami. Poté se sv. Mikuláš s dětmi, vedoucími a všemi přítomnými rozloučil a dětem slíbil, že je příští rok rád opět navštíví. Po jeho odchodu nejmenší děti opouštěly tělocvičnu a pro ty starší poněkud rozjařeně následovala jejich cvičební hodina, avšak volnějšího rázu.

Děkujeme našemu osvědčenému sv. Mikuláši a sestřím vedoucím za přípravu této akce.

Vánoční oslava

V posledních cvičebních hodinách před Vánocemi jsme se na závěr sešli u ozdobeného vánočního stromku a zazpí-

vali koledy. Po malém pohoštění jsme si popřáli příjemné prožití svátků vánočních a dětem bohatého Ježíška.

Nazdar!

MB

129. Valná hromada Sokolské župy Rakouské

V sobotu 29. listopadu 2014 se sešli vídeňští sokolové k tradiční valné hromadě, která se jako vždy konala v místnostech Slovanské besedy, aby si vyslechli informace či novníků župního výboru o životě v župě i jejich jednotách v uplynulém období.

Na zahájení zazněly fanfáry a na Sukův pochod *V nový život* vcházeli za praporečnickem v sokolském slavnostním kroji a s župním praporem ostatní členové předsednictva župy. Úvodem přivítal bratr starosta dr. Tomáš Frey-Materna přítomné členstvo a hosty a vyzval je, aby povstáním uctili památku zesnulých sester a bratrů. Po přečtení zápisu 128. valné hromady následovaly zprávy jednotlivých činovníků předsednictva a výboru, které seznámily přítomné s celoročními akcemi župy a účastí na podnikcích i v zahraničí.

Po udělení důvěry odstupujícímu výboru byla před přestávkou přečtena kandidátní listina. Během přestávky měli návštěvníci možnost se posilnit a občerstvit u bohatého bufetu a pobesedovat s přáteli. Po přestávce probíhala volba starosty a činovníků předsednictva a členů výboru župy:

Čestný starosta župy Dipl. Ing. Jiří Nováček, čestný člen předsednictva župy František Kalousek; starosta dr. Tomáš Frey-Materna, místopředseda Arch. Dipl. Ing. Jiří Lisner a Werner Kallin, jednatelka Jaroslava Hovorková, náčelnice dr. Daniela Frey-Maternová, náčelník Mag. Stanislav Štěrba, vzdělavatel Vladimír Stejskal, pokladník Mag. Zdeněk Matoušek, zapisovatelka Kornelia Štěrbová.

Členové výboru: ing. Helena Baslerová, dr. Karel Broušek, ing. Karel Hanzl, Pavel Hovorka, Libuše Foltínová, Rudolf Křenek, Mag. Ilona Mühlbergerová, Marie Pibilová, Mag. Pavel Rodt, Marian Miříčka, Anna Egermeierová.

Revize: dr. Věra Gregorová, Alfred Chvála, Petr Sevel-da.

Smírčí soud: Ivo Blažek, Olga Buriánová, Greta Bočková, Petr Kadlec, Božena Maternová.

Po volbě bratr starosta rozhodl ve svém proslovu velmi dobré vztahy k jednotám a župám v České republice a na Slovensku, spolupráci s ČOS, Zahraniční obcí sokolskou a Světovým svazem Sokolstva. Vyjádřil uspokojení nad úspěšným průběhem sokolského setkání v Tyršově Oetzu, které tentokrát o svatodušních svátcích organizovala Sokolská župa Rakouská, a poděkoval všem za jejich pomoc. Bratr starosta apeloval na členstvo, aby každý svým přičiněním přispíval ke zdatu naší sokolské rodiny.

Po přednesení zdravic jednot a přátelských organizací následovaly příspěvky do různého.

Před koncem valné hromady bratr starosta blahopřál bratru Arch. Dipl. Ing. Jiřímu Lisnerovi k jeho významnému jubileu.

Poté na závěr zazněl bouřlivě třikrát sokolský pozdrav NAZDAR.

Přejeme nově zvolenému výboru župy hodně elánu a úspěchů v jejich záslužné práci.

Nazdar!

Mb

Vánoční odpoledne 14. 12. 2014 Sokola Vídeň III/XI a Českého srdce Vídeň III/XI ve Slovanské besedě

V neděli 14. prosince 2014 odpoledne se zaplnila Slovanská beseda členy a hosty Sokola Vídeň III/XI a Českého srdce Vídeň III/XI u příležitosti předvánočního setkání. Mezi četnými přítomnými se nacházeli mj. čestný župní starosta br. Dipl. Ing. Jiří Nováček s manželkou, čestný starosta Vídeň III/XI br. Bohumil Novotný, župní starosta br. dr. Tomáš Frey-Materna ad.

Ses. Miříčková a ses. Foltínová připravily bohatou tombolu

O dobroty se ochotně „starala“ ses. Klouzalová

Krátká přestávka – sál Slovanské besedy

Obsažný program, rozdělený do dvou částí, byl sestaven z básní a prózy a hudebních příspěvků. Provedení se chopili samotní členové obou spolků, moderátorkou a spoluorganizátorkou odpoledne byla ses. H. Rudlová. Přednášeli a recitovali: N. Štěrbová, I. Pastrňáková, M. Pařízková, V. Koenigová a P. Žaloudek. Hudební část zastoupili – zpěv: A. Krulišová, V. Stejskal, I. Drnek, klavír: O. Ruttner a pí. Isabella. Zazněly úryvky z *Prodané nevěsty* Bedřicha Smetany, z *České mše vánoční* Jana Jakuba Ryby a posléze vánoční písně a koledy. Oslava probíhala ve slavnostně vyzdobeném sálu, s pochoutkami a bohatou tombolou. Nejen o vánoční stromek a jeho výzdobu se postarali předseda výboru odbor III/XI Milan Klouzal a starosta Sokolu III/XI Marian Miříčka. Spokojeni a v příjemné pohodě setrvali přítomní až do večerních hodin.

„...Sokol i nadále plní to, co stálo u zrodu myšlenky jeho vzniku: dát lidem možnost se setkat a setkání využít tak, aby bylo k prospěchu těla i duše. V tomto duchu proběhl i letošní vánoční večírek v prostorách Slovanské besedy v Drachengasse,“ uvedl br. vzdělavatel P. Žaloudek.

Za dobrou organizaci večera patří dík mnohým dobrovolníkům, ale především manželům Klouzalovým a Miříčkovým, ses. Foltýnové a ses. Pařízkové.

Ses. N. Štěrbová, v pozadí ses. H. Rudlová

Sportovkyně roku je Kvitová

Čtvrtá nejlepší tenistka světa Petra Kvitová v tomto roce podruhé v kariéře vyhrála turnaj ve Wimbledonu a k tomu potřetí dovedla český tým k vítězství ve Fed Cupu. V novinářské anketě tím předstihla všechny další české sportovce. Druhá skončila olympijská vítězka ve snowboardcrossu Eva Samková a třetí místo patří Martině Sáblikové, která v olympijských soutěžích v rychlobruslení získala ke zlatu ještě i stříbro.

Petra Kvitová získala titul Sportovec roku podruhé v kariéře. Také v roce 2011 vyhrála Wimbledon i Fed Cup, k tomu i Turnaj mistryň a v říjnu dosáhla na druhou příčku na žebříčku WTA. V anketě tehdy zvítězila s nejvyšším náskokem v historii – o 736 bodů (před bikerem Kulhavým). Letos pro změnu vítězí s rekordně nízkým odstupem – o pouhých deset bodů.

Devátým rokem kralují českému sportu ženy. Letos jich je v elitní desítce pět, a dokázaly se srovnat do šestého místa. Mezi ně se vklínil jen na čtvrté místo biatlonista Ondřej Moravec. Vítězky Fed Cupu byly oceněny jako kolektiv roku.

Sportovní legendou byla in memoriam vyhlášena atletka Miloslava Rezková-Hübnerová. Olympijská vítězka ve skoku vysokém z roku 1968 letos zemřela, cenu za ni převzala její dcera Linda Hübnerová.

Juniorem roku je Anežka Drahotová, juniorská mistryně světa v chůzi na 10 km.

Vítězná česká biatlonová štafeta žen

Třetí, první, první a nyní druhé. I počtvrté v řadě stojí česká štafeta biatlonistek na stupních vítězů. V souboji s nadmoř-

skou výškou i krutými větrnými poryvy to kvarteto Puskarčíková, Soukalová, Landová a Vítková v Anterselvě opět dokázalo. Svůj náskok v čele celkového pořadí Světového poháru ještě navýšily! Naposledy se podařilo ženské české štafetě ovládnout štafetu SP v prosinci 1997 ve finském Kontiolahti zásluhou Kateřiny Losmanové, Jiřiny Pelcové, Ireny Česnekové a Evy Hákové.

Biatlonistky (zleva) Gabriela Soukalová, Veronika Vítková, Jitka Landová, Eva Puskarčíková

Čeští veteráni do nižších rakouských soutěží

Již před rokem 1989 bylo zvykem, že někteří špičkoví fotbalisté z Československa dostali šanci si na stará kolena vydělat v Rakousku. Podmínkou bylo mimo jiné dosažení věku 35 let, což samozřejmě bylo velmi limitující. Tato praxe se v následujících letech výrazně změnila a do rakouské nejvyšší soutěže nyní proudí hráči v ideálním

fotbalovém věku. Nadále však platí, že do nižších soutěží i v současnosti odcházejí fotbalisté již poněkud za zenitem. Příkladem může být např. legendární brněnský hráč Petr Švancara. Ten svého času patřil mezi vůbec nejdražší hráče české nejvyšší fotbalové soutěže. Již v roce 2000 přestoupil z Brna do pražské Slavie za tehdy neuvěřitelných dvacet milionů korun. Jenže ve Slavii zrovna moc příležitostí nedostal a jeho sláva začala upadat. Ze Slavie dále putoval do Opavy, odkud přešel do bratislavského Interu. Jeho další „štací“ se stala Viktorie Žižkov, odkud přešel do Slovácka. Odtud se vrátil do svého milovaného Brna, kde byl nesmírně populární. Jenže ani tento comeback se příliš nevyvedl, a tak Švancara putoval dál, do mužstva Příbrami. Zde si však příliš nezahrál, protože ho sužovalo dlouhodobé zranění. Loni na podzim už hrál v České fotbalové lize za Králův Dvůr a nyní se již ve svých sedmatřiceti letech chystá definitivně do fotbalového důchodu. Nicméně ještě chce absolvovat jarní sezónu, a to v Rakousku. Bude zde však hrát pouze ve čtvrté rakouské lize v dresu Waidhofenu, tedy mužstva sídlícího jen kousíček od českých hranic a hlavně od Švancarova milovaného Brna.

Definitivní tečkou se má v létě stát benefiční utkání v Brně, kde se představí řada špičkových českých fotbalistů či hokejistů patřících leckdy mezi hvězdy NHL. Do Rakouska se ovšem vrací i Tomáš Jun, který naposledy působil v prvoligovém Jablonci. Tam se mu však příliš nedařilo. Na rozdíl od Švancary však Jun není v Rakousku žádným nováčkem – před odchodem do Jablonce působil např. pět let v týmu Austrie Vídeň, hostoval rovněž půl roku v týmu Altachu. Ani Jun však tentokrát nemíří do nejvyšší rakouské soutěže. Posílí v současnosti vedoucí mužstvo východní divize Regionalligy, tedy třetí nejvyšší fotbalové soutěže, Ritzing. Jednatřicetiletý hráč zde podepsal smlouvu na dva a půl roku a možná se zde opět odrazí ještě k novému kariérnímu vrcholu. Ambiciózní Ritzing si nové posily mimořádně váží a doufá, že i díky Junovým výkonům se mu podaří postupu do vyšší soutěže.

No a oba, Švancara i Jun si ještě i něco přivydělají. Atraktivitu těchto angažmá posiluje jistě i slábnoucí koruna. I když z tohoto ohledu by bylo nejlákavější získat místo v mužstvu v dolarové oblasti, např. v arabském světě. To však v sobě skrývá zase jiné problémy a nevýhody.

(MaFr)

Roman Koudelka

Pětadvacetiletý skokan na lyžích Koudelka prožívá životní sezónu, do které vstoupil výhrou v německém Klingenthalu. Poté vyhrál v prosinci norském Lillehammeru a ve švýcarském Engelbergu. Na Turné čtyř můstků se mu nedařilo, skončil celkově desátý, ale znovu zářil v Sapporu, kde obsadil první a třetí místo. V závodu Světového poháru ve Willingenu obsadil třetí místo. Koudelka posedmé ve své životní sezóně dosáhl na stupně vítězů. Na třetí pozici se český reprezentant posunul také v průběžném pořadí seriálu.

Lyžařská rodinná válka

Spory jedné z největších českých hvězd sjezdového lyžování, slalomářky Šárky Strachové s jejím otcem a bývalým manažerem i trenérem v jedné osobě plní v České repub-

lice stránky bulvárního i seriózního tisku již od roku 2010, kdy se rodinný tým rozpadl, a závodnice, držitelka bronzové medaile z olympiády ve Vancouveru, se osamostatnila. V poslední době se konflikt točí především kolem účtu v rakouské bance, na který v letech 2007-2009 její otec Petr Záhrobský ukládal peníze od sponzorů i částky, které získala jeho dcera za výsledky. Čerpal z něj prostředky na placení hotelů, sjezdovek, vybavení, na dopravu apod. V letech 2010-2011 postupně celý účet vybral, aniž by přitom bral jakýkoliv ohled na skutečnost, že jde vlastně o peníze jeho dcery. V současnosti svůj postup odůvodňuje tím, že z těchto peněz financoval dva roky trénink svého syna Petra.

Zároveň prý se jednalo o prostředky, které se jemu jako rodiči měly vracet za náklady, které do dětí investoval v mládí. Sám pak vyčísil, že na sportovní přípravu svých dvou potomků investoval kolem 50 milionů korun. To však pobouřilo zástupce Šárky Strachové, kterým se nelíbí, že její otec vnímá děti jako jakousi podnikatelskou investici. Poukazují přitom na skutečnost, že jiní rodiče slavných sportovců takové požadavky nemají, přestože rovněž museli do sportovní přípravy svých dětí v minulosti investovat obrovské částky.

Šárka Strachová původně dokonce souhlasila s trestním stíháním svého otce ze zpronevěry, později však tento souhlas stáhla. Trestní stíhání Petra Záhrobského tak bylo zastaveno, nicméně otec lyžařky si výslovně vyžádal nařízení hlavního líčení. Soud však v tomto případě může pouze rozhodnout o vině či nevině a obžalovanému nehrozí žádný trest kromě úhrady učiněné škody. Tu Šárka Strachová vyčísliila nakonec na 68 tisíc eur, o další peníze se vedou spory před civilními soudy.

Závodnice po rozchodu s otcem prošla velkou sportovní krizí a v roce 2012 jí byl navíc odstraněn naštěstí nezhoubný nádor na mozku. V poslední době se však zotavila a objevuje se na předních místech v závodech Světového poháru. Svého největšího úspěchu dosáhla na konci minulého roku v rakouském Kühtai, kde skončila na stříbrné pozici. Po stupních vítězů sahala i v dalších závodech, ale nedařilo se jí zvládnout druhé kolo.

Případ Šárky Strachové je pro mnohé modelovou ukázkou možného vývoje vztahu mezi otcem-trenérem a mladým sportovcem či sportovkyní. Přitom podobné vztahy v českém sportu nejsou úplně neobvyklé. V posledních měsících plnily stránky sportovních rubrik informace o konfliktu otce mladičkého hokejisty Pavla Zachy s hokejovým svazem i trenéry. Zacha, který chlapce velice tvrdě trénuje, obviňuje trenéry i hokejový svaz, že jeho syn nedostává dostatek příležitostí. Kritizuje také klientelismus, který podle něj bují i v mládežnickém hokeji. Na druhé straně se zejména trenéři, ale i hokejoví činovníci brání proti tomu, aby do práce v mužstvech podobně výrazně zasahovali rodiče. Zacha je však jen vrcholem ledovce, rodičů, kteří někdy až nezdravě usilují naplnit prostřednictvím svého potomka sny o velkolepých sportovních úspěších, se na českých stadionech pohybuje velké množství.

A bohužel, jak ukazuje příklad Šárky Strachové, ne vždy se jedná o úplně nezištnou pomoc. Bezpochyby mnozí rodiče to skutečně vnímají jako jakousi investici, která se musí vyplatit tak jako jiné podnikání. Bohužel to také leccos naznačuje i o povaze současného sportu, jehož mnohá odvětví nejsou ničím jiným než pouhou továrnou na

peníze. Jenže změna tohoto trendu je běh na velmi dlouhou trať.

(MaFr)

Jizerská padesátka pro Nora a českou Rakušanku

Loni se nejproslulejší český lyžařský dálkový závod Jizerská padesátka kvůli nepřízní počasí vůbec nemohl konat, letos ho obleva zkrátila o pět kilometrů. Přesto se konal a přilákal jako v jiných ročnících jak řadu profesionálních závodníků, tak i amatérských zájemců o lyžování.

V kategorii mužů získal své první vítězství v rámci série Ski Classics norský běžkař Morten Eide Pedersen. Za ním skončilo hned pět jeho krajanů, přestože největší norský favorit závodu, loňský vítěz závodu Johan Kjölstad, nemohl nastoupit, protože před startem upadl a potloukl se. Až sedmé místo obsadil mezi muži reprezentant jiného státu než Norsko – jednalo se o domácího lyžaře Stanislava Řezáče, který závod v minulosti již třikrát dokázal vyhrát. Pak následovali další dva Norové, mezi něž se vklínil pouze na 9. příčku Švéd Impola. Celkem v první dvacítky skončilo třináct Norů, mezi něž se prodrali jen dva Češi, tři Švédové společně s jedním Švýcarem a jedním Italem.

V kategorii žen už pole vítězů z hlediska státních příslušností bylo podstatně pestřejší. Zlato získala nakonec česká rodačka Kateřina Smutná, která ale v současnosti reprezentuje Rakousko. Ve vedení se pravidelně střídala s nakonec druhou Japonkou Masako Išidaovou, již nakonec porazila o plných 47 sekund. Na třetím místě následovala s velkým odstupem Švýcarka Bonnerová a za ní Norka Laila Kveliová. Nejlepší českou reprezentantkou v cíli byla nakonec jedenáctá Adéla Boudíková, Zuzana Kocumová pak skončila čtrnáctá. Závody, jako je Jizerská padesátka, budí mezi českými i zahraničními amatérskými sportovci stále větší zájem, pokud však bude pokračovat oteplování dosavadním tempem, hrozí, že se loňský výpadek stane spíše pravidlem a uspořádání závodu, byť ve zkrácené variantě jako letos, jen vítanou raritou.

(MaFr)

Hašek má vlastní medaili, mezi českými hokejisty je první

Legendární hokejový brankář Dominik Hašek si v České mincovně v Jablonci vyrazil zlatou medaili s vlastní podobiznou a také ji pokřtil. Podobně jako u jiných poct, které obdržel, je mezi českými hokejisty první, kdo má vlastní pamětní medaili. ČTK to řekl obchodní ředitel mincovny

Aleš Brix. „V mincovně jsem poprvé v životě. Pro mě bylo tady všechno nové a zajímavé. A především jsem rád, že jsem si medaili číslo 1 mohl sám vyrazit,“ uvedl Hašek, který oslaví padesátiny. Medaili s vlastní podobiznou vnímá jako ocenění celé své kariéry. Loni na podzim byl gólman přezdívaný Dominátor jako první Čech uveden do hokejové Síně slávy v Torontu. Datum této události je uvedeno na lícové straně medaile, na níž je i detailní portrét slavného brankáře. Na druhé straně je Haškova dvojpodobizna v brankářském postoji, na jedné je v útlém věku v roce 1970, druhá je z roku 2011.

Vláda dá kraji 30 milionů Kč na brněnskou Grand Prix

Vláda souhlasila s přidělením třicetimilionové dotace na brněnskou Grand Prix silničních motocyklů. Peníze dostane Jihomoravský kraj, novinářům to řekl ministr školství Marcel Chládek (ČSSD). Kabinet měl rozhodnout už v minulých týdnech, vyžádal si ale dodatečné informace od kraje, pořadatele Automotoklubu Brno a promotéra šampionátu Dorna Sport. Někteří ministři ale nebyli zastánci toho, aby stát na závod soukromým pořadatelům přispíval.

Zemřel Vlastimil Bubník

Český hokej se loučí s jednou z velkých postav jeho historie. Ve věku 83 let zemřel Vlastimil Bubník, dlouholetý reprezentant a jeden z nejslavnějších hráčů z Brna.

Vlastimil Bubník, narozený v roce 1931 v Kelči u Hranic, byl pro Brno hokejovým symbolem. Když v padesátých a šedesátých letech tamní kluby Rudá hvězda a TJ ZKL doslova drtily československou konkurenci, bylo z toho celkem jedenáct titulů. U všech nechyběl výrazný podpis Vlastimila Bubníka, kapitána týmu. Také jeho reprezentační bilance je obdivuhodná. Byť dosáhl na zlato „jen“ na mistrovství Evropy, devětkrát nastoupil na mistrovství světa (získal stříbro v roce 1961 a bronz z let 1955 a 1963) a čtyřikrát na olympijských hrách, na kterých v Innsbrucku v roce 1964 získal se spoluhráči bronz.

Bubník reprezentoval také ve fotbale! Z evropského fotbalového šampionátu – tehdy Pohár národů – si v roce 1960 dokonce přivezl bronz.

Bubníkova kariéra byla oceněna mimo jiné tím, že byl v roce 1997 zařazen do síně slávy Mezinárodní hokejové federace IIHF; do té tuzemské jej uvedli v roce 2008.

Bubník, velká postava hokejové historie, zemřel 6. ledna 2015.

VZPOMÍNKA

Josef Vosolobě (3. 1. 1905, Jindřichův Hradec – 4. 4. 1986, Praha) byl český atlet, krasobruslař a sportovní zpravodaj ČTK. Dvakrát se stal mistrem Československa ve skoku dalekém. V roce 1935 vytvořil národní rekord 719 cm. Mimo skok daleký se občas věnoval i běžeckým disciplínám. V roce 1936 reprezentoval Československo ve skoku dalekém na Letních olympijských hrách v Berlíně, kde se

probojoval do finále a obsadil celkové 13. místo. Na mezinárodní úrovni reprezentoval ve skoku dalekém celkem desetkrát. V zimě se věnoval krasobruslení, v roce 1935 se stal mistrem republiky ve sportovních dvojicích. Třikrát reprezentoval na mistrovství Evropy. Od roku 1945 pracoval pod vedením Josefa Laufera jako sportovní redaktor ČTK. Byl členem SK Slavia Praha.

Dopisy z Prahy

Rubrika *Odtud a odjinud* v tomto čísle informuje o jmenování nového velvyslance Spojených států v České republice. Andrew Schapiro, nový diplomat, má k Praze zvláštní vztah. Psal se rok 1939 a na Hradčanech již vlála vlajka s hákovým křížem, na obyvatele republiky, která již přestala existovat, padla tíseň. Dvojnásobná na občany židovského původu, věděli o násilí Křišťálové noci Berlíně a antisemitických bojůvkách v Sudetech. V Praze žijící manželé Czernerovi s třemi dětmi hledali cestu, jak se dostat z nacistických chapadel. Byli to Schapirovi prarodiče. S německým důstojníkem udělali obchod, svobodu a životy za bydlení. Oberstovi se líbil jejich byt a chtěl v něm ubytovat svoji milenkou. Pan Czerner, který v Československu zastupoval v Praze firmu Shell, oficirovi nabídl byt jako výměnu za pět povolení opustit velkoněmeckou říši. Byt změnil majitele, ale německý důstojník na poslední chvíli donesl výjezdní povolení jen pro tři osoby. Muselo to být srdcervoucí rozhodování, nebyl čas, a tak odjeli rodiče a syn v peřince. Pětiletá Raja a sedmiletá Helga zůstaly v Praze se strýcem Edwinem a tetou, sestrou paní Czernerové. Jejich známý, americký konzul, slíbil, že obě děvčátka za rodiči během krátké doby pošle, no problem. Jenže byl, z americké strany. USA měly pro uprchlíky kvóty, ta pro české žadatele, tedy i pro obě v republice narozená děvčátka, byla beznadějně vyčerpaná. Pan Czerner se narodil v Rusku, dostal se do stanoveného počtu pro Rusy. Válka již vypukla a nacisté zastavovali možnost židovského vystěhovalectví. Czernerův bratr byl také narozen v Rusku, byl nachystán k odchodu a na poslední chvíli, koncem září 1939, se mu podařilo přesunout obě dívky do ruské kvóty. Stihly to na poslední chvíli. V Americe se sešly s rodinou. Raya vystudovala medicínu, vdala se a narodil se jí syn Andrew. Ten se mnohem později, v roce 2014, do Prahy, kterou jeho maminka opustila v předškolním věku, dostal ve funkci amerického velvyslance.

Paní Czernerová zemřela v roce 1990, její dcery Raya Schapiro a Helga Weinberg našly v pozůstalosti krabici se 77 dopisy psané jejich babičkou a dědečkem. S razítkem německé cenzury byly odesílány z Prahy do Ameriky v období 1939-1941. První dopisy líčily úzkosti, jak dostat vnučky do Ameriky k rodičům. Také referovaly o životě v nacisty okupované Praze. Samozřejmě se těmito řádky prolínaly všelijak rozšiřované zprávy o budoucnosti židovských obyvatel, jak s nimi Hitler a poslušné kolaborantské české úřady naloží. Jedno nařízení stíhalo druhé. Museli se označit jak ve středověku a za pogromů, tentokrát na šatech našitou žlutou Davidovou hvězdou. Jejich byty byly zkonfiskovány. Byli propuštěni z práce a jejich obchody násilně předány do ochotných českých rukou. V tramvajích mohli jezdit jen v stoje na plošině, vlakem vůbec. Příklad potraavinových lístků byl velmi omezen, mládež byla vyloučena ze škol všech stupňů včetně učňovských, ze sportovních klubů, ze Sokola a skautského hnutí. Vstup do parků, hřišť a koupališť byl zakázán. V židovských rodinách nesměli mít psa, kočku ani kanárka.

Začal proces vedoucí ke zničení evropského židovstva. Židům v Čechách a na Moravě nastalo zoufale svízelné úsilí zachovat si alespoň základní životní úroveň, jedna restrikce následovala druhou, horší a horší. Úzkosti a napětí

vzrůstaly den ode dne. Obsah dopisů se stával beznadějnější. Dohodnutým kryptickým výrazem „teta Štefi“ byli označováni Němci. Poslední dopis z Prahy říká: „Zachraňte nás, tetu Štefi začíná být velmi zlá.“

Osmdesát tisíc českých a moravských Židů se do svých domovů nevrátilo. Jejich jména jsou vypsána na stěnách Pinkasovy synagogy v Praze, jsou mezi nimi i prarodiče velvyslance. Jejich vnučky dopisy přeložily do angličtiny a s vysvětlivkami nabídly světu autentické svědectví o bezpráví, kterého se na jejich babičce, dědečkovi a všech souvěrcích dopustil antisemitismus a hitlerovský vražedný sadismus.

Letters from Prague. 1939-1941. Compiled by Raya Czerner Schapiro and Helga Czerner Weinberg, Publisher Chicago Review Press, 2006, 256 pages, USD 15. Na internetovém vyhledávači jsem zjistil, že publikaci se stejným titulem také napsala Angličanka Sue Gee, jejím manželem byl Čech, jde o milostný román na hony vzdálený dopisům popisujících utrpení pražských Židů. Publikovaných prací s názvem *Letter from Prague* jsem našel celou řadu.

Miloš Ondrášek, Melbourne, Austrálie, listopad 2014

Dvacet pět let z pohledu bývalého emigranta

Tu dobu si velice dobře pamatuji a dodnes na ni s nostalgií vzpomínám. Když jsem v roce 1983 emigroval do Rakouska, bylo to z důvodu náboženské nesvobody a rovněž proto, že jsem chtěl oficiálním způsobem studovat teologii a stát se knězem. V komunistickém Československu jsem se o to pokoušel, byl jsem dokonce v semináři, ale po dvou letech jsem byl z fakulty na zásah StB vyhozen. Nezbyvalo mi než připravovat se na kněžskou dráhu tajně, jako člen tehdejší Skryté církve, v níž byly – rovněž tajně – vysvěceny stovky kněží a desítky biskupů. Jenomže pro StB už jsem zůstal nepohodlnou, zcela jistě neustále sledovanou osobou, a bylo tedy jen otázkou času, kdy zasáhne znova.

Kněžství jsem tehdy přikládal zásadní význam, po němž jiným jsem tak netoužil a všechno ostatní jsem této touze podřídil. Kněžský ideál byl pro mne natolik posvátný, že jsem se raději nechal vyhodit z fakulty, než abych se stal kolaborantem. Když pak moji tehdejší představení (tajní) rozhodli, že pro mne bude lepší i z důvodu bezpečnosti emigrovat, vzal jsem jejich rozhodnutí za sobě vlastní a v odevzdanosti do vůle a pomoci Boží jsem odjel za hranice. Téměř okamžitě jsem obdržel politický azyl v Rakousku a mohl jsem oficiálně vstoupit do řehole kapucínů. (Musím říci, že Rakousko hodně pomáhalo disidentům jak z politicky, tak nábožensky orientovaných skupin. Na pomoci těmto lidem měli prioritní zájem téměř všichni rakouští politici napříč všemi stranami. V deníku *Die Presse* z 1. listopadu 2014 je na str. 4 rozhovor s bývalým rakouským kancléřem Franzem Vranitzkym, který po letech odkrývá veřejnosti některá fakta ze svého života i z života jiných politiků – mj. i to, jak důležité bylo pro ně oficiálně pronásledovaným lidem z komunistického Československa při útěku do Rakouska pomáhat. I já přiznávám, že jsem byl takovou privilegovanou osobou a politický azyl jsem obdržel ihned. Jako duchovní, který se snažil pomáhat uprchlíkům, jsem brzy zjistil, že to vůbec není samozřejmost: téměř denně jsem pak potkával československé uprchlíky, kteří na azyl čekali měsíce, ba celé roky.)

Studium teologie jsem úspěšně zakončil v Římě a jako kněz mě pak nejvyšší představení poslali pracovat do Vídně. Rakouští kapucíni trpěli nedostatkem řeholníků a kněží a já jsem právě ve Vídni mohl být v kontaktu jak s emigranty pocházejícími z Československa, tak i s lidmi z tehdejší skryté církve.

Ten rok 1989 zůstane mým osudovým rokem až do smrti ze dvou důvodů:

Jako kněz kapucínské řádu v prvním vídeňském okrese jsem dennodenně seděl jak přikovaný u rakouského rozhlasu, stanic Svobodná Evropa a Hlas Ameriky a přímo jsem hlal informace, co všechno se dalo do pohybu: Gorbačovova perestrojka, rozpad sovětského impéria, pád berlínské zdi, útěk tisíců východních Němců přes Maďarsko do Rakouska, manifestace v Praze, zvonění klíči, projevy Václava Havla, vystoupení Karla Kryla, pád komunismu, Havel prezidentem. Vnímal jsem to jako neuvěřitelné příběhy z pohádek. Při odchodu z ČSSR jsem byl srozuměn s tím, že se už nikdy do republiky nevrátím. Ani ve snu by mě nenapadlo, že komunismus za šest let skončí. Někde uvnitř své bytosti jsem sice doufal a snad i věřil, že komunismus jednou padne, ale kdyby mi někdo řekl, že to bude už za šest let, vysmál bych se mu do očí. Příliš hmatatelně jsem zažíval ve vlastní rodině i sám na sobě, jak tvrdou a mocnou rukou estébácko-komunistický systém vládne. Měl pod kontrolou vše. Snad nejdokonaleji to vyjádřil německý film *Das Leben der anderen* (*Životy těch druhých*, v roce 2007 dostal Oskara za nejlepší zahraniční film), který pravdivě vypráví o tom, jak měla Stasi, organizace východoněmeckých estébáků, pod kontrolou životy svých spoluobčanů až do morku kostí. Věděli o nich úplně všechno. Systém se neuměl udržet při moci jinak než špiclováním, naháněním strachu, pronásledováním a omezováním veškerých svobod člověka.

V uších mi dodnes rezonují výslechy u estébáků, které jsem musel prodělat, než mne vyhodili z teologické fakulty. Slyším ty úšklebky vyšetřujících: „Víme o vás všechno, i kdybyste nám teď neřekl nic.“ A na důkaz, že opravdu všechno vědí, spustili přednášku o tom, co všechno se zrovna v naší rodině odehrává. O mých sourozencích a rodičích hovořili tak, jako by i oni sami byli členy naší rodiny, a mluvili i o mých bývalých spolužácích z gymnázia, o učitelích, kamarádech. Ani ve snu by mě nenapadlo, co všechno se dá ze života lidí vyšťarat. Až jsem se divil, že když toho tolik vědí, co vlastně ještě po mně chtějí. Chtěli – nic víc a nic méně – spolupráci. Abych byl jedním z těch donašečů, díky nimž mohli tak dlouho a krutě vládnout!

Když jsem pak definitivně republiku opustil, bylo mi pětadvacet let. Čtvrtstoletí. Je to věk, ve kterém by snad již měl být člověk dospělý. Vím, že já jsem tenkrát dospělý byl, a to také díky estébácky pokřiveným lidem. Možná bych měl, dokud mi ještě paměť funguje, některé události sepsat. Od nejtělejšího dětství jsem byl černou ovčí. Kdysi na základní škole mě šikanovali učitelé za to, že jsem odmítl nosit červený pionýrský šátek. Pamatuji si, že i mé rodiče to tenkrát zaskočilo. Nečekali, že budu tak neoblomný, ale vůbec mi to nevyvraceli. Když viděli, že pionýrem být nechci, šli za učiteli a rázně je žádali, aby mě nechali na pokoji a do Pionýra nenutili. O několik let později, stále ještě na základní škole, mě zase šikanovali za to, že jsem se přihlásil na hodiny náboženství. Matka šla za ředitelem

školy, že je to i vůle rodičů, abych na náboženství chodil. Ředitel ve zlosti matku zamkl v místnosti klíčem, dokud si to nerozmyslí a nepřestane trvat na svém. Když matka dlouho nešla domů, dostavil se do školy i můj otec, aby zjistil proč. Ředitel začal vyhrožovat i jemu, ale otec spustil křik, že když matku okamžitě nepustí, půjde si stěžovat na policii, a ředitel nakonec ustoupil. Dodnes mi v mysli zůstal obraz otřesené, plačící matky, která se pak nezmohla ani na slovo.

Už ani nevím, jak se podařilo, že jsem se dostal na gymnázium. Děti z nekonformních rodin se bez protekce nemohly dostat ani na střední ani na vysoké školy. Ačkoliv jsem měl velice dobré známky, pořád mi bylo předhazováno, že jako jediný ze třídy nejsem členem Socialistického svazu mládeže. Když mě třídní před všemi spolužáky požádala, abych popsal důvody, proč do SSM nechci, řekl jsem: „Jsem věřící člověk a být křesťanem je pro mě to nejdůležitější. Nemohu být členem něčeho, co je produktem komunistů.“ Třídní, docela sympatická a statečná žena, sice věřící nebyla, ale jenom díky ní jsem byl připuštěn k maturitě, protože jiní by mě za takové názory ze školy zřejmě vyhodili.

Mohl bych pokračovat ještě velice dlouho, jak se bývalý režim na celé mé rodině podepsal. Ale o to teď nejde. O mnohem horších zločinech komunismu dnes již lidé díkybohu mnohé vědí. Chci říci jen jedno: Režim se držel u moci jen proto, že hrstce lidí posluhovali tisíce jiných, bezejmenných tím, že mlčeli nebo tiše přitakávali, jen aby sami neměli problémy. Tento zkorumpovaný a lidské charakteru korumpující režim již skončil, je tomu už pětadvacet let. Pocity radosti a vděčnosti při oslavě tohoto výročí se ve mně mísí s pocity rozhořčení, smutku, ba dokonce deziluze. Kolik jen lidí po změně režimu převléklo kabáty. Kolik bývalých komunistů bylo a stále je u moci. Kolik hulvátů a lhářů na Slovensku i v Čechách ještě dlouhá léta po pádu komunismu tyto národy reprezentovalo – za všechny vzpomeňme třeba bývalého slovenského předsedu vlády Vladimíra Mečiara nebo dnes Miloše Zemana, prezidenta České republiky. Vyšli z řad komunistů a kromě toho, že dovedou mluvit (já tomu říkám žvanit) tak, jak věje vítr a plášt, neumějí vůbec nic. Dělalí ostudu sami sobě, ale – a to je smutné – také celému národu. Jenže kdyby ten národ byl solidnější a ne tak zkorumpovaný, ptám se, volil by takové lidi za své vládcy? Právě z tohoto fenoménu jsem smutný!

Vždy jsem si nesmírně vážil Karla Kryla. Díky politické elitě, která v něm viděla jen rebela, upadl do nemilosti a musel se z veřejného života stáhnout. Teď mu prezident Zeman, ten člověk bez studu a pokory, uděluje státní vyznamenání. Možná je dobře, že Karel Kryl už nežije. Jsem si totiž jistý, že ze Zemanových rukou by takové ocenění nepřijal. Možná je dobře, že se toho nedožil. Je ale strašná škoda, že právě on a jemu podobní patří dnes do kategorie těch lidí, které bible charakterizuje slovy: Žádný prorok není doma ve své vlasti.

Franz Vranitzky zakončil rozhovor s redaktorem *Die Presse* velice výstižně, když na otázku, jestli Michail Gorbačov sehrál důležitou roli při pádu komunismu, odpověděl: „Ano. Politicky to však musel tvrdě zaplatit. Celý svět ho dnes za to ctí a váží si ho, jen jeho vlastní národ ne.“ Také toto je, žel, úděl proroků. Vážít si jich začnou teprve další

generace, mnohdy až po desítkách či stovkách let. Není to jen problém Čechů a Slováků, ale i příslušníků jiných postkomunistických zemí. Většina z nich vidí příliš krátkozrace a těch, jichž by si měla vážit za to, že jim dobývali svobodu, si vůbec neváží. Věčně trvalé hodnoty, jako je právo, svoboda, tolerance, respekt k člověku, slušnost či upřímnost, jako by ztratily svůj význam a namísto nich lidé uctívají právo mocnějšího, tolerují otroctví, ignorování práv menšin, neúctu k lidem jiného náboženství a smýšlení, mstivost, korupci, lhářství atd. Jsme svědky toho, jak v zemích někdejšího sovětského impéria vládou Putinové, Lukašenkové, Orbánové či Zemanové.

Rok 1989 se stal zlomem v dějinách Československa. Otevřel cestu ke svobodě a prosperitě, jaká zde snad ještě nikdy nebyla. Ale kdyby mělo platit „kdyby“, byl by ten rok býval mohl být – a o tom jsem přesvědčen – rokem zlomovým mnohem více, a také mnohem více osvobozujícím.

Ten druhý důvod, proč je rok 1989 pro mne významný, má osobní ráz. V tomto roce jsem se totiž zamiloval. Jelikož katolický duchovní musí žít jen v celibátu, nezbylo mi, navzdory tomu, že jsem vždy chtěl být knězem, než se rozhodovat, jestli zůstanu v řádu, nebo jestli se ožením. „Dvoukolejnost“, tak jak u mnoha kněží vždycky fungovala, jen se o ní veřejně nemluví, jsem kategoricky odmítl. Ale o tom snad někdy jindy.

Peter Žaloudek, Vídeň, listopad 2014

Odtud a odjinud

■ Konzulát České republiky v Sydney vydal on line osmdesátistránkovou informaci zaměřenou na základní popis ústavních, administrativních, politických, společenských a demografických rysů Austrálie. Bylo to dobře a výstižně stylizováno. Jedna kapitola byla věnována české průmyslové výrobě s návodem, jak postupovat při vývozu českých výrobků do Austrálie. Chyběla mi informace o českém přistěhovalectví do Austrálie, byly to exilové vlny z let 1939, 1948 a 1969. Vlastně stále neznáme přesná čísla počtu exulantů, kteří opustili vlast následkem totalitního tlaku, a také těch krajanů, kteří zvolili Austrálii za svůj domov, ať již trvalý, nebo dočasný, po roce 1990. Jinak zajímavé, i když nikoliv vyčerpávající kompendium se nezmiňuje o možnostech naší účasti na sněmovních a prezidentských volbách. Uvažuji, zda úmyslně, dnešní republikou nabízená možnost je naprosto neudržitelná. Volební místnosti v Canberře a Sydney pro tak rozlehlý světadíl a pět menších okolních ostrovních států. Papua Nová Guinea nebyla uvedena, může se tedy nyní volit v Port Moresby? Pro krajanů žijících v Severním teritoriu by to bylo přijatelnější než putovat do Sydney. Při psaní těchto řádků jsem dostal zprávu, že jeden lidovecký poslanec konečně navrhl, aby distanční korespondenční a elektronické volby byly zavedeny od roku 2017.

■ Opera v Perthu dostala finanční podporu od zdraví podporující organizace, a tak jí nezbylo nic jiného, než stáhnout z programu Bizetovu *Carmen*. Proč? Již v prvním dějství vidíme a slyšíme ohnivou *Carmen*, jak se vrací z práce v tabákové továrně. Tabák? Pryč s ním i s *Carmen*, velí politická korektnost! Jak se tento trend kulturní cenzury postaví k operám Richarda Wagnera? Zejména *Prsten Nibelungův* vyzvedává s nemalou pompou nadřazenost

germánské rasy. Co říkáte naší národní opeře *Prodaná nevěsta*? Mařenčin otec zaslíbil svou dceru Vaškovi, synu svého věřitele. Ale ona má ráda Jeníka! V hospodě chlapi chválí dobré pivo, Jeník zase svou lásku a Kecal přebíjí – peníze jsou nadevše. Jeník ale v šalebném lišáctví postoupí Mařenku Vaškovi, z toho si na vesnici dělají legraci pro jeho tělesnou vadu, koktavost. Obojí konfliktní. Ale nakonec Vašek se převleče za medvěda, Kecal prohrál, dobrá věc se podařila a věrná láska Mařenky a Jeníka zvítězila!

■ Do Prahy přijel z Velké Británie více než stoletý Nicolas Winton, který v letech 1938-1939 umožnil odjezd 669 českých židovských dětí, zachránil jim život. U příležitosti národního svátku 28. října ho prezident M. Zeman dekoval nejvyšším českým vyznamenáním – Řádem bílého lva. Podobně tak byla in memoriam oceněna zásluha o republiku Winstona Churchilla. Na oddělené slavnosti prezident udělil třiceti občanům státní vyznamenání – známý filmový režisér Jan Němec se dostavil na Hrad, protestoval proti výběru vyznamenanych a vrátil Zemanovi jemu dříve Havlem udělené medaile Za zásluhy. Když vyznamenání a diplom vracel, prohlásil, že někteří z těch, kteří byli k letošnímu 28. říjnu vyznamenáni, se nezasloužili o stát, ale o Zemanovu kariéru. K samotnému ceremonálu se jeden recipient, filmový režisér Robert Sedláček, dostavil ve sportovní bundě na zip, bez saka, degradoval tím celou slavnost. Oba filmaři vyvolali daleko větší pozornost sdělovacích prostředků a veřejnosti než slavnostní akt samotný.

■ Nemohu si odpustit poznámku prezidenta Zemana z jeho říjnové návštěvy prezidenta Zemana v Číně, kde kromě jiného jednal o přímém leteckém spojení Praha – Šanghaj (bez kterého by republika asi nemohla existovat). Dále zdůraznil, že nepřišel do Číny poučovat o lidských právech, naopak se chce poučit, jak stabilizovat lidskou společnost. Čínským pendrekem? Navíc prohlásil, že Česká republika respektuje jednotnost celé Číny včetně Tchaj-wanu a Tibetu. (Pisatel těchto řádků si to nemyslí, a tak podle Zemana k republice nepatří. Dtto za Husáka.)

■ Nevím, jak Hradčany těší říjnová zpráva Světového ekonomického fóra, které hodnotilo postavení a rovnoprávnost žen ve 142 zemích. Na prvních místech se umístilo Finsko, následovalo Norsko a Švédsko, Česká republika je hanebně šestadevadesátá. V Evropě je již na tom hůře jen Malta. Austrálie se umístila na žebříčku 24., o dvaasedmdesát příček výše než ČR.

■ V minulých dnech jsem narazil na opakující se zločiny proti našemu jazyku. Sdělovacím prostředkům v České republice již „jidelní vůz“ nezní dosti vznešeně, píše o gastrovagonu. Letušky se také nehodí, nyní jde o palubní personál. Děti ze zkumavky spatřily světlo světa díky „asistované reprodukci“. Slovo „developer“ nahradilo v češtině těžkopádně vyhovující výraz pro „vývojového projektanta výhledové zástavby“. Hlásí se opět němčina: „kurzarbeit“.

■ Ani netušíte, k čemu všemu je dobré esperanto. V republice žijící kolega před několika lety, nevím jak, narazil na moje jméno a že žiji v Melbourne. Chtěl mi napsat, adresu získal tak, že se esperantem obrátil na předsedu australské organizace tohoto mezinárodního jazyka, kterého našel v esperantské ročence. Obrátil se na něho, aby mne vyhledal. To se podařilo. A tak začala korespondence s kolegou,

kterého jsem půlstoletí neviděl a ani o něm neslyšel. Nemá počítač. Píše okrasným rukopisem. To vás ovšem nezajímá jako to, že si potrpí na známky České pošty a očekává ode mne totéž. Přes noc jsem se stal filatelistou. Na obálky lepší krásné známky zobrazující hrady, různá města, zejména zlatou Prahu a historické památky. Nedávno jsem dostal dopis opatřený velkou známkou připomínající Vančurův román *Marketa Lazarová*. Na obálkách prvního dne, které mu z Austrálie posílám, jsou krásné známky věnované zemědělským plodinám, tažným psům australských polárních výprav, krabům, jedovatým hadům, přírodním útvarům a dostihovým koním. Cítíte rozdíl?

■ Barack Obama jmenoval svého přítele ze studentských let, elitního právníka Andrewa Schapira, novým velvyslancem pro Českou republiku a Slovensko. Při předávání pověřovacích listin na Hradě prohlásil, že Amerika pomůže republice v boji proti korupci. Novináři si neodpustili cynický dotaz, zda mluví česky. Šokoval je recitací říkanky *Zajíček sedí ve své jamce sám*.

■ K pětadvacátému výročí sametové revoluce se ozval bývalý prezident V. Klaus: „Václav Havel byl reformní komunista.“ Nesouhlasné polínko si přiložil i současný prezident M. Zeman: „Havel byl utopista, který si přál krásný nový svět.“ Kdo by si nepřál? Česká filharmonie řízená Jiřím Bělohávkem zaujala jiné stanovisko. V Carnegie Hall, Nový York, připomněla 25. výročí pádu totality Dvořákovou *Devátou symfonií „Z Nového světa“*. Amerika si bezesporu znovunastolení české demokracie všimla mezi stovkou akcí na světě nejsilněji. Bylo to dále odhalení busty Václava Havla v budově sídla Kongresu ve Washingtonu za účasti předsedů vlády a sněmovny ČR a Madelein Albrightové, bývalé ministryně zahraničí USA.

Jak se toto výročí připomnělo v Austrálii? Situaci možná a zcela náhodně zachránila listopadová výstava nazvaná *Sculpture by the Sea* v parku nad pláží Bondi v Sydney. Byly to plastiky pražského výtvarníka Davida Černého, každá o rozměrech 2,4 × 3 m. Jeho jméno znám, v roce 1991 na Smíchově potají přes noc natřel narůžovo sovětský monument – na soklu postavený ruský tank.

■ V Londýně právě vyšla v angličtině kniha tamějšího českého velvyslance M. Žantovského popisující život po-

listopadového prezidenta *Havel: A Life*. V Oxfordu bylo otevřeno in memoriam učební středisko Václava Havla s ubytovacími možnostmi, dnes tam studuje šedesát českých a slovenských vysokoškoláků. Český čtenář si může přečíst dvojdílnou publikaci Daniela Kaisera *Prezident – Václav Havel*, v knihkupectví se objevila ve správný čas.

■ 9. listopadu jsme si také připomněli 25. výročí otevření a následně zbourání Berlínské zdi. Byla to 155 metrů dlouhá betonová hradba, která rozdělovala dvě Německa. Za osmadvacet let její existence tam při pokusu přejít z Východu na Západ zahynulo 138 lidí. K tomuto výročí proběhl v České republice klavírní festival Rudolfa Firkušného (exilového virtuóza) s díly L. Janáčka a B. Martinů.

Miloš Ondrášek,
Melbourne, Austrálie, listopad 2014

V hlavní roli: kanape

Milá Vomladino,

posledními představeními jste nasadili latku tak vysoko, že se další, byť zdařilé představení v jejich světle může zdát slabší.

A lehkou konverzačku prostě nelze srovnávat ani s vaší Anatevkou, ani se zdařilou úpravou Saturnina. Dva na kanapi zůstali tím, co název naznačil: lehkým, zábavným, ale velmi nenáročným kusem, kde hlavní „osobou“ je ono kanape a jeho střídavé osazenstvo a kde bezmála každý úsek končí stereotypně „vášnivým skokem“ po partnerovi.

Herci se snažili ze všech sil, i když ta rozvernost mladé Bubble byla zvláště na začátku hodně předimenzovaná.

Ale co dělat? Z toho tématu se víc vyzískat nedalo! Hra plyne celkem jednotvárně a postrádá – promiňte mi to slovo – šmrnc. Chybí souvislý příběh, je to spíš řada obrazů, jejichž pojítkem je sluha Viktor. Není to prostě kus, který dá hercům šanci ukázat vše, co v nich je. A takřkajíc zdvihnout nadšené diváky ze židlí.

Ale přesto – všechna čest všem, kdo do toho dali čas, nemalou námahu a chuť, aby nás, pasivní konzumenty, pobavili. Díky jejich hereckým výkonům jsme z divadla odcházel s úsměvem.

AK

GLOSA

Karel Steigerwald: Mongolský hrdina

Prezident Mongolska přijel na státní návštěvu České republiky vlakem. To je třeba pochválit. Postavil se tím proti všem tyátrům politických špiček, jichž je na obloze jako vran, a proti všem prezidentským náfukům, kteří si myslí, že nabubřelostí stmelují národy, a rozvalují se proto v korupčních tryskáčích zazobaných soukromníků. UKÁZAL JIM, že to jde i skromně. Kdyby se jeho etika prosadila, změnila by se světová politika. Z okna vlaku se totiž svět jeví zcela jinak než z okna tryskáče. Z vlaku jsou vidět lidi se strážněmi, z tryskáče jen oblaka mámivá. Z těch pak prezidentů žijí a myslí si, že jsou andělé, ne-li přímo bozi, když jsou tak vysoko.

Ale idea by měla jít dál, ani paláce nejsou zapotřebí, prezidentům by stačila kancelář. Zkoumavější jedinec by se podíval i na platy. Vzhledem ke škodám, jež politici obvykle páchají, jsou moc vysoké. A toho komornictva kolem; jídlonoš, oblékačka, výčepník, Mynář, pokladník, ovčáček, slepičář, zbrojmistr nebo zcela zbytečný sokolník a nezbytný ekonomický astrolog. Mongol přijel sám, jen s kamarádem.

A pozor, tato poznámka není o populismu, nýbrž o statečnosti jednoho prezidenta. Závidíme Mongolsku, že ho mají.

Reflex – leden 2015

„Zwischen Vergessen und Nostalgie. Landjuden im kulturellen Gedächtnis Zentraleuropas vor und nach der Shoah am Beispiel der böhmischen Länder und der Tschechoslowakei“

Das Wiener Wiesenthal Institut für Holocaust-Studien (WVI) lädt in Kooperation mit dem Tschechischen Zentrum Wien zu einem Vortrag von Frau Dr. Ines Koeltzsch am Mittwoch, 11. Februar 2015, 18:00-20:00 Uhr, Tschechisches Zentrum, Herrngasse 17, 1010 Wien, ein.

Frau Dr. Koeltzsch ist wissenschaftliche Mitarbeiterin am Masaryk-Institut und Archiv der Akademie der Wissenschaften Prag, gegenwärtig Research Fellow am WVI. Ihre Publikation *Geteilte Kulturen. Eine Geschichte der tschechisch-jüdisch-deutschen Beziehungen in Prag (1918-1938)* erschien in München 2012.

Die Ausführungen der Vortragenden zu kollektiven und individuellen Erinnerungsformen an die ländlich-jüdischen Lebenswelten in Zentraleuropa vor und nach der Shoah werden von Herrn Mag. Gerhard Milchram, wissenschaftlicher Mitarbeiter am Wien Museum, kommentiert.

Moderation: Jana Starek. Im Rahmen von „WVI goes to Tschechisches Zentrum Wien“.

www.wvi.ac.at

Dva na kanapi

13. a 15. listopadu 2014 odehrála VOmladina své podzimní představení. Bylo v poněkud komornějším duchu než předešlé VOmladinářské počiny *Šumař na střeše* a *Saturnin*. Režisérka Alena Tobrmanová totiž tentokrát zvolila italskou veselohru Marca Camolettioho *Dva na kanapi*. Tato komedie není prvním Camolettioho kusem, který VOmladina hrála – stejná režisérka se totiž už před několika lety zhostila bulvární komedie *Na správné adrese*.

Příběh *Dvou na kanapi* pojednává o manželském páru před rozvodem, který – i přes vzájemné antipatie – stále sdílí jeden byt. Aby předešli neshodám, rozdělili si manželé svůj domov stuhou, vedoucí středem salónu (a v něm stojícího kanape). Ten slouží jako čekárna jak pro zubařskou ordinaci Jacqueline (v podání Elly Hrubé), tak právnickou kanceláři Bernharda (Zbyněk Háder). Oba stále využívají sluhu Viktora (Jiří Dopita), který je z nové situace svých pánů značně vyveden z míry. Jeho rozčarování se ještě

prohloubí ve chvíli, kdy si jeho pán a paní přivedou do rozdělené domácnosti své nové partnery – temperamentní barovou tanečnici Bubble (Helena Nováková) a herce Roberta Walkera (Petr Šeba). Z této netradiční konstelace obyvatel bytu pak vznikají komické situace vedoucí k závěrečnému rozuzlení.

Hra je, jak jsem již zmiňovala, velmi komorní – vystupuje v ní jen výše uvedených pět postav. Vzhledem k tomu je kvalita provedení velmi závislá na hereckém výkonu všech zúčastněných. Ten byl, alespoň na čtvrtěním představení, které jsem měla možnost vidět, velmi zdařilý. Všichni dokázali dát svým postavám spád a udržet tempo hry od začátku až do konce. Text, kterého nikdo z nich neměl

zrovna málo, zvládali bez problémů a pokud snad došlo k nějakým výpadkům, dokázali je pro diváka neodhalitelně zakamuflovat.

Osobně jsem v podzimních sychravých dnech rozhodně velmi uvítala lehčí téma a možnost zlepšit si náladu mnohonásobným srdečným smíchem. Režisérce Aleně i všem hercům patří velký dík za pěkný večer, který pro mě i ostatní v publiku skýtal možnost příjemného odrea-gování.

Ja Salotová
Foto: Ruda Sejkora

Moje dlhé mlčanie

Čítačka a filmové predstavenie s pamätníčkou a autorkou Erikou Bezdíčkovou

11. marca 2015 o 19:00 hod.

ORF RadioCafe, Argentinierstrasse 30a, 1040 Wien

Rodená Slovenka Erika Bezdíčková prežila so sestrou ako jediná z rodiny nacistické tábory smrti Osvienčim a Ravensbrück. Autorka lútuje, že sa aj po hrôzach nacizmu ako Židovka a pamätníčka ešte stretáva so silným antisemitizmom. Až po 40 rokoch sa jej podarilo nájsť slová a opísať zážitky z týchto čias, ktoré vyšli v roku 2011 knižne pod názvom *Moje dlouhé mlčení / Mein langes Schweigen*.

Erika Bezdíčková bude v tento večer čítať z jej autobiografického diela. Krátky film známej českej režisérky Olgy Sommerovej *Hořký návrat z pekla / Bittere Rückkehr aus der Hölle* (s nemeckými titulkami) priblíži publiku život Eriky Bezdíčkovej aj vizuálne.

Jubileum

Dvacet let trvání oslavila Rakousko-česká společnost ve středu 27. 11. 2014 v Stadtsenatssitzungsaal vídeňské radnice za přítomnosti řady osobností z Rakouska a ČR, velvyslanců ČR v Rakousku a na Slovensku, Rakouska v ČR a představitelů různých institucí. Slavnostní projev přednesl náměstek ministra zahraničních věcí ČR dr. Rudolf Jindrák. Současný prezident Rakousko-české společnosti dr. M. Häupl, zemský hejtman a starosta města Vídně, předal vyznamenání a udělil čestná členství za zásluhy ve Společnosti řadě osobností. Slavnostním aktem byla i předání státního vyznamenání protagonistovi Společnosti komerčnímu radovi Eduardu Harantovi, které mu v říjnu 2014 udělil prezident ČR Miloš Zeman, a to z rukou náměstka ministra zahraničí ČR dr. R. Jindráka.

Celý slavnostní akt doprovázelo vystoupení smyčcového kvarteta „Ambassade Orchester“ Wiener Symphoniker a pěvecká čísla dětí z mateřské školy a obou stupňů školy Komenský (základní + gymnázium). Program MŠ byl promyšlen a vtipně zvolen a jeho provedení dětmi (zpěv a tanec) doložilo pečlivé odborné vedení. V obou směrech mají sbory žáků i malý instrumentální soubor co dohánět, které se bohužel od unisono nerozběhly do dvou či tříhlasu, aby okouzly publikum bohatou harmonií. Zřejmě omylem se do programu slavnostního aktu dostala americká lidová *Jó třešně zrály*, byť s českým textem. Překvapením pro hosty bylo vystoupení českého vynikajícího klarinetisty Felixe Slováčka z Prahy, který svými improvizacemi dostal do pohybu publikum i celý prostor sálu. Slav-

nostní akt podtrhl význam Rakousko-české společnosti, která svými aktivitami dokládá propojení česko-rakouského fenoménu a na mnoha pozicích přispívá k vzájemnému porozumění.

Jen pro úplnost: píseň *Kde domov můj?* ze hry *Fidlovačka* J. K. Tyla se jako státní hymna prezentuje pouze s první slokou. I hymna EU má svůj text – Schillerův (*Óda na radost*) či latinskou verzi. Proč zůstala po zpívaných obou státních hymnách právě tato jen v instrumentální verzi?

mb

Koncert

Pěvecký sbor gymnázia Jiřího z Poděbrad společně s orchestrem Collegium 2000 (Lukáš Čapek, keyboard), na pozvání Kulturního klubu a ve spolupráci s farou Karlskirche, vystoupil 29. listopadu minulého roku v kostele Karla Boromejského – Karlskirche. V pestrém a podmanivém programu byla provedena také díla klasická, ale převládala gospelová hudba. Zazněla díla Bedřicha Smetany, Petra Ebena, Grega Gilpina, Ruth Morris Greyové, Briana Lewise, Mykoly Leontovich, Gordona Younga, Andrewa Lloyd Webbera, Karla Jenkinse ad. Dobře navštívený kostel pochvalně kvitoval výkon mladých zpěváků a orchestru, kteří se také postarali o prezentaci města Pardubic a malé pohoštění hostům. Vedoucí sboru a dirigentka dr. Jaroslava Dunovská: „...koncert byl opravdu jedinečný. Akustika Karlskirche nás fascinovala, máme koncert natočený a tak jedinečný zvuk sboru jsme ještě nezažili. Setkání po koncertě bylo také báječné.“

Vydarený vianočný koncert českých a slovenských umelcov

Útulná kaplnka sv. Johanna Nepomuka na Währinger Gürtl – prvé dielo najvýznamnejšieho rakúskeho architekta Otto Wagnera – sa zaplnila v tretiu adventnú sobotu záujemcami o krásnu, profesionálnymi umelcami predvedenú predvianočnú hudbu. Je už pomaly tradíciou, že hlavnou organizátorkou a zároveň protagonistkou takého vianočného koncertu je mezzosopranistka Lubica Gracova pochádzajúca z Bratislavy. Podarilo sa jej dať dohromady vynikajúcich inštrumentalistov z Čiech a zo Slovenska: klavír, flauta, dvoje husle a kontrabas.

Zazneli skladby z diel Johanna Sebastiana Bacha, Georga Friedricha Händla, Richarda Wagnera, Wolfganga Amadeusa Mozarta, Césara Francka. Obrovský aplauz vyvolal vynikajúci prednes *Ave Maria* od Williama Gomeza v pôvodnej úprave v španielskom jazyku v podaní mezzosopranistky Lubice Gracovej. Sakrálné prostredie umocňovalo aj účinok krásneho virtuózneho prednesu skladby *Recitativ und Scherzo Caprice* od F. Kreislera v predvedení víťaza VIII. medzinárodnej súťaže Fritza Kreislera vo Viedni tohoto roku, huslisty Jana Mráčka. Je to mladý, veľmi talentovaný huslista, ktorý úzko spolupracuje a koncertuje so svojim vzorom a mentorom Václavom Hudečkom, s ktorým sa úspešne podieľa na letnej Akadémii V. Hudečka v Luhačoviaciach.

Sprievod ďalších huslí, s huslistom Tomášom Vinklátom a kontrabasistom Martinom Peroutkou, ako aj flautistkou Petrou Lechtovou a klavíristkou Renatou Ardaševovou-Lichnovskou, umožnil vyniknúť hlasu mezzosopranistky. Všetci hudobníci majú za sebou veľa zahraničných vystúpení a reprezentácie slovenskej a českej kultúry v zahraničí.

Bol to koncert na vysokej úrovni a skutočne vianočný.

G. J.

Baroni na velvyslanectví

K pripomenutí úmrtí Pavla Landovského (10. 10. 2014), divadelného a filmového herca par excellence, uvedl Kulturní klub ve spolupráci s Českým centrem ve Vídni film *Černí baroni* natočený podle stejnojmenného románu Miloslava Švandrlíka v roce 1992. Přestavení předcházela krátká vzpomínka na P. Landovského, kterou divákům přednesla místopředsedkyně Klubu dr. Marie Brandeis. Upozornila na Landovského činnost pro Klub, jehož byl členem: literární čtení, programy zaměřené na výročí TGM či udělení Nobelovy ceny za literaturu Jaroslavu Seifertovi 1984, zmínila jeho literární činnost i jeho úspěšné vystoupení ve vážné roli, a to na hudebním festivalu Pražské jaro 2013, kde mu byla v oratoriu *Juda Makabejský* skladatelky Sylvie Bodorové svěřena recitace narativních částí.

Kinosál byl takřka zcela zaplněn a publikum pozorně sledovalo film, který přítomné vrátil do dob tvrdé československé totality, jejíž přežívání někdy „usnadňovala“ chytrost jedné a omezenost druhé strany.

mb

Prezentace knihy: Andrea Brait – Michael Gehler: 1989 Grenzöffnung. Innen- und Aussenperspektiven und die Folgen für Österreich

Dne 20. ledna 2015 se na velvyslanectví ČR ve Vídni uskutečnila prezentace knihy: Andrea Brait – Michael Gehler: *1989 Grenzöffnung. Innen- und Aussenperspektiven und die Folgen für Österreich*, po které následovala pódiová diskuse s autory příspěvků věnována tématu „Převraty v roce 1989 – české a slovenské vnímání rakouské politiky“.

Po úvodních slovech velvyslance ČR Jana Sechtera a velvyslance SK Juraje Macháče, kteří ocenili odbornost příspěvků a význam zpracování této oblasti nedávné his-

torie, spoluautorka knihy, paní dr. Andrea Brait, ve své prezentaci publiku přiblížila její obsah. Jedná se o sborník dvaceti příspěvků expertů z pěti evropských zemí, kteří analyzují důsledky revolučních událostí v roce 1989 pro Rakousko. Na danou problematiku pohlíží z různých perspektiv – politické, hospodářské i z pohledu diplomacie. Autoři příspěvků vycházejí z mediálních analýz, z rozhovorů s experty či z klasického studia historických pramenů a věnují se danému tématu jak z pohledu národního, tak i z pohledu EU.

Po představení knihy následovala pódiová diskuse, moderovaná dalším spoluautorem knihy dr. Michaelem Gehlerem, za účasti rakouského velvyslance, který v roce 1989 působil v tehdejší Československu, dr. Karla Peterlika, a autora příspěvků o České republice PhDr. Miroslava Kunštáta a o Slovenské republice dr. Simona Grubera. Na závěr diskuse byl poskytnut prostor pro dotazy publika. Po skončení diskuse měli návštěvníci možnost pokračovat v neformální debatě při občerstvení, kterým byla prezentace ukončena.

ZÚ

Stručná ohlédnutí

28. říjen 2014 – den státního svátku – slavilo české velvyslanectví ve Vídni mj. zvláštní výstavou nazvanou *Česká památka*. Aby společná historie monarchie a z ní vyplývající vznik první Československé republiky neupadla v zapomnění, snažili se historici i některé tiskoviny o její připomenutí.

7. listopadu 2014 v 10:00 byla již poosmé udělena na vídeňské radnici cena nadace Centrope, letos pod záštitou herečky Maresy Hörbiger oceněné titulem Kammer-schauspielerin. Letošní ocenění získala prezidentka spolku Kulturplattform Internationale Donauphilharmonie paní Agnes Katona. Cena nadace Centrope činí 10 000 eur, které odborná porota každoročně udělí institucím nebo osobám, které se zasloužily o vynikající přeshraniční práci v regionu. Iniciativa Centrope vznikla v roce 2003 za účelem zintenzivnění výměny a rozvoje přeshraniční spolupráce mezi „Vienna Regionem“ (Vídeň, Dolní Rakousko

a Burgenland) a sousedními regiony v České republice, na Slovensku a v Maďarsku.

19. listopadu 2014 byla ve školních prostorách české školy ve Vídni zahájena výstava *Tomáš Garrigue Masaryk a armáda* a proběhl koncert Vojenského uměleckého souboru Ondráš s jeho sólisty.

30. listopadu 2014 – Slovenské Vianoce vo Franziskanerkirche.

Orchester SĽUK (Slovenský ľudový umelecký kolektív) so svojím hosťom – Terchovskou muzikou.

Terchovská muzika je zaradená do Svetového zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva.

12. prosince 2014 se rozezněly Mramorovým sálem vel-vyslanectví České republiky české vánoční písně a koledy v podání dětského pěveckého souboru Singschule Wien školy Komenský.

19. prosince 2014 se ve Vídni na pozvání rakouského ministra spravedlnosti dr. Wolfganga Brandstettera uskutečnilo setkání šesti ministrů spravedlnosti: Helena Válková (Česká republika), Tomáš Borec (Slovensko), Goran Klemenčič (Slovinsko), Nikola Selaković (Srbsko) a László Trócsányi (Maďarsko). Součástí tohoto setkání bylo i přijetí rakouským prezidentem dr. Heinzem Fischerem.

14. januára 2015 sa v priestoroch Slovenského inštitútu vo Viedni konala slávnostná vernisáž výstavy významných slovenských výtvarníkov v súbornej prezentácii spojenia literatúry a výtvarného umenia *Lovci snov v ríši snov*.

19. ledna 2015 přijal prezident dr. Heinz Fischer v prezidentské kanceláři bývalého prezidenta České republiky Václava Klause.

20. ledna 2015 vystoupil Václav Klaus na kongresu Vienna Congress Com.sult ve Vídni.

21. januára 2015 v spolupráci s asociáciou Historické hotely Slovenska a zástupkyňou SACR vo Viedni Michaelou Sivekovou pripravil Slovenský inštitút vo Viedni vo svojich

priestoroch prezentáciu historických hotelov v SR. Asociácia predstavila nielen ubytovacie zariadenia a služby na najvyššej úrovni, ale zároveň odkryla prostredníctvom historických príbehov kultúrne korene a duchovné bohatstvo Slovenska.

27. januára 2015 hovoril v Bratislave podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Lajčák o zameraní slovenskej zahraničnej a európskej politiky v roku 2015.

28. januára 2015 otvoril v Bratislave podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák Európsky rozvojový rok na Slovensku. Na slávnostnom podujatí na pôde MZVaEZ SR zároveň odovzdal ocenenie Dobrovoľník roka 2014 v kategórii oficiálnej rozvojovej pomoci SlovakAid Ivane Uličnej za jej aktivity na vzdelávacích projektoch v Keni.

7. února 2015 se ve vídeňské Státní opeře konal galakoncert *45 Jahre Edita Gruberova an der Wiener Staatsoper*.

Smutná zpráva z Prahy

Dne 13. ledna 2015 v Praze zemřel ve věku 93 let Ing. Alexej Bálek, CSc. V době druhé světové války se jako student aktivně účastnil odboje proti okupantům. Byl zraněn a vězněn. Studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a Vysoké škole ekonomické. Vědeckou hodnost obhájil v Ekonomickém ústavu Akademie věd. Pracoval ve Statistickém úřadu, Ekonomickém ústavu, Prognostickém ústavu, který se transformoval do Ústavu pro hospodářskou politiku v resortu ministerstva hospodářství České republiky. Pro většinu těch, kteří ho znali, představoval příklad aktivního člověka. Udržoval čilou e-mailovou korespondenci. Ještě ve svém vysokém věku psal na svém počítači články z ekonomicko-prognostické oblasti, které byly zveřejňovány v českém tisku i v zahraničí. Vždy mu záleželo na sociální spravedlnosti, ale zvláště po roce 2000 se ve značné míře ztotožnil s perspektivou funkční Evropské unie jako místem, kde lze takovou budoucnost realizovat. Možná, že si někdo ze čtenářů ještě vzpomene na jeho příspěvky psané pro časopis *Klub*.

VZPOMÍNKA

Dr. phil. Věra Běhalová (31. 7. 1922 – 6. 1. 2010)
Před pěti lety ve věku 87 let zemřela ve Vídni česko-rakouská kunsthistorička dr. Věra Běhalová. Po maturitě v rodném Prostějově nemohla ve válečných letech dále studovat, neboť české vysoké školy byly uzavřeny. Po válce studovala na Karlově univerzitě v Praze obory muzikologie, dějiny umění a archeologie. V roce 1948 navázala kontakt s těmi, kteří se nechtěli smířit s Vítězným únorem, rok poté byla vyloučena ze studií. Jako členka ilegální, katolicky orientované vysokoškolské skupiny byla v roce 1952 zatčena a odsouzena na sedm let. Po návratu z vězení s těžce podlomeným zdravím žila jistou dobu bez zaměstnání

s minimální invalidní penzí. Galerie v Chebu a Památkový úřad v Plzni byly instituce, které ji i přes špatný kádrový profil přijaly, neboť tato místa byla dlouhodobě neobsazena. V roce 1968 vyjela z Československa na pozvání do Francie a rozhodla se pro emigraci v Rakousku. Zde dokončila studium kunsthistorie (Dr. phil.). V rámci stipendia vznikla odborná studie *Möbel der Jugendstils* v knižním vydání (1981 a 1988). Dr. Věra Běhalová založila vídeňskou pobočku Společnosti pro vědy a umění (SVU) a stala se její agilní předsedkyní. Spolupracovala rovněž s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku.

mb

Zápis do 1. a 5. třídy Bilingvního reálného gymnázia Školského spolku „Komenský“ pro školní rok 2015/2016

Rodiče nebo zákonní zástupci odevzdají podklady k zápisu ve dnech 9.-13. února 2014 od 8:00-16:00 hodin v ředitelně gymnázia (řed. H. Huberová), Schützengasse 31, 1030 Wien.

Prosím o telefonické dojednání termínu na tel.: 713 31 88-60.

Podklady pro zápis do 1. třídy (5. postupný ročník)

1. Anmeldung (přihláška)
2. Schulnachricht 4. VS im Original (originál pololetního vysvědčení)
3. Meldezettel (potvrzení o trvalém pobytu)
4. Geburtsurkunde (rodný list)
5. Staatsbürgerschaftsnachweis (potvrzení o státním občanství)
6. Taufschein (křestní list)
7. 1 Foto (für Schülerschein) (1 fotografie na školní průkaz)
8. Vereinbarung (2 ×) + 70,- Euro Kaution (2 × smlouva se zřizovatelem a 70 euro kauce)
9. Anmeldung Nachmittagsbetreuung (přihláška do družiny)
10. Bankeinzug Schulgeld (bankovní příkaz)
11. Gesundheitsbogen (zdravotní list)
12. Erhebungsblatt (statistický list)

Automaticky jsou přijati ke studiu všichni žáci 4. třídy obecné školy Školského spolku Komenský, kteří byli pozitivně hodnoceni. Ostatní zájemci dle kapacity (max. 24 žáků ve třídě, 2 paralelní třídy)

Podklady pro zápis do 5. třídy (9. postupný ročník)

1. Anmeldung (přihláška)
2. Schulnachricht IV. BS im Original (originál pololetního vysvědčení)
3. Meldezettel (potvrzení o trvalém pobytu)
4. Geburtsurkunde (rodný list)
5. Staatsbürgerschaftsnachweis (potvrzení o státním občanství)

Automaticky jsou přijati ke studiu žáci sekundární školy Školského spolku Komenský, kteří jsou pozitivně hodnoceni a z hlavních předmětů nemají známku „dostatečnou“. Vzhledem k tomu, že se na vyšší stupeň gymnázia hlásí vždy větší počet žáků, než můžeme přijmout (z kapacitních důvodů maximálně 24 žáků, 1 třída v ročníku), budou probíhat stejně jako v minulých letech přijímací pohovory. Přijímacímu pohovoru dne 30. 6. 2015 se musí podrobit pouze ti žáci naší sekundární školy, kteří měli z některého hlavního předmětu „dostatečnou“, nebo nebyli z některého předmětu klasifikováni, respektive ti žáci, kteří se k nám hlásí ze zahraničí. Přijímací zkouška bude probíhat formou ústního pohovoru v jazyce německém a anglickém.

Prájemci hodně štěstí a úspěchů všem uchazečům!

Mag. Helena Huberová, ředitelka gymnázia

Krajanský vzdělávací program a výuka českého jazyka a literatury v zahraničí (aktualizace pro rok 2015)

V rámci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2011 až 2015 v roce 2015 bude v souladu s usnesením vlády č. 262/2010, ve znění usnesení č. 414/2012, o pokračování Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí pokračovat jako jedna položka v gesci MŠMT a v těsné spolupráci mezi MZV a MŠMT realizace Krajanského vzdělávacího programu a výuky českého jazyka a literatury v zahraničí. Tato položka je rozdělena na následující skupiny:

- 1) Semestrální stipendijní studijní pobyty;
- 2) Čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajan;
- 3) Dvoutýdenní kurz metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajanských komunit;
- 4) Vysílání učitelů českého jazyka ke krajanským komunitám;
- 5) Přijetí až tří žáků ke vzdělávání v oboru pedagogika na středních školách v ČR;
- 6) Vysílání lektorů českého jazyka na zahraniční (především vysokoškolské) vzdělávací instituce.

Vzdělávací programy pro krajan, které byly zahájeny již v roce 1995 (usn. vl. č. 217/1995), tradičně patří k nejúspěšnějším a nejefektivnějším projektům pro zahraniční Čechy, těší se velké oblibě, poskytují pozitivní zpětnou vazbu a jsou konkrétním a viditelným vyjádřením zájmu ČR o Čechy žijící v zahraničí.

Pod vzdělávací programy byly později rámcovým usnesením vlády ČR č. 1622/2005 zahrnuty i lektoráty českého jazyka v zahraničí v gesci MŠMT, kterým do té doby chybělo systémové zařazení.

1) Semestrální stipendijní studijní pobyty

Stipendia jsou určena pro studenty z řad krajanů s přednostním zaměřením na následující obory: čeština pro cizince, dále dle kapacity jednotlivých fakult a úrovně češtiny uchazeče učitelství českého jazyka a literatury, historie, etnologie, dějiny umění a teologie. Jedná se obecně o obory související s podporou udržení a rozvoje znalosti českého jazyka a literatury. Podmínkou účasti v programu je dobrá znalost českého jazyka. Podrobné informace jsou k nalezení na webových stránkách <http://www.dzs.cz/> v rubrice Krajané. K přihlášení je potřeba vyplnit online formulář. Vyplněnou a vytištěnou přihlášku včetně jedné kopie, tj. celkem 2 exempláře, spolu s životopisem, lékařským potvrzením o způsobilosti ke studiu, podrobným studijním programem, kopií cestovního dokladu, doporučením krajanského spolku a stanoviskem zastupitelského úřadu ČR (ZÚ či GK) je třeba zaslat rovněž prostřednictvím ZÚ/GK na pracoviště zvláštního zmocněnce pro krajanské záležitosti MZV ČR.

Termíny pro zaslání přihlášek na ZÚ jsou:

- pro jednosemestrální studium v zimním semestru akademického roku 2015/2016 (září 2015 až únor 2016) do 9. 3. 2015;
- pro dvousemestrální studium v zimním i letním semestru akademického roku 2015/2016 (září 2015 až červen 2016) do 9. 3. 2015;
- pro jednosemestrální studium v letním semestru akademického roku 2015/2016 (únor 2016 až červen 2016) do 9. 8. 2015.

Po akceptaci příslušnou vysokou školou zašle MŠMT prostřednictvím MZV a ZÚ/GK vybraným stipendistům Rozhodnutí o přiznání stipendia a potvrzení o ubytování.

2) Čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajané v Dobrušce

Termín kurzu: 24. 7. – 21. 8. 2015. Jedná se o čtyřtýdenní letní kurz určený českým krajanům starším 18 let, žijícím v zahraničí, kteří se chtějí naučit jazyk svých předků nebo se v něm zdokonalit. Mají možnost se seznámit s českou kulturou a poznat část České republiky. Výuka probíhá pod vedením zkušených pedagogů ve skupinách podle pokročilosti jazykových znalostí. Pro účastníky kurzu je připraven bohatý mimoškolní program (besedy, exkurze, přednášky, celodenní výlety). Výuka sestává z celkem 120 vyučovacích hodin ve skupinách rozdělených dle stupně jazykových znalostí. Na závěr obdrží účastníci osvědčení o absolvování kurzu. Podrobné informace a formulář k přihlášení je dostupný na webových stránkách DZS <http://www.dzs.cz/> v rubrice Krajané. Vyplněnou, vytištěnou a podepsanou přihlášku včetně jedné kopie, tj. celkem 2 exempláře, spolu s doporučením krajského spolku a stanoviskem ZÚ je třeba zaslat na ZÚ do 9. 3. 2015. Prostřednictvím ZÚ/GK bude vybraným kandidátům doručeno potvrzení o přijetí. Nevybraní uchazeči se mohou stát náhradníky a případně dodatečně přijetí jim bude operativně oznamovat ZÚ na základě pokynu MZV, popř. přímo příslušný referent DZS (při nebezpečí z prodlení).

3) Dvoutýdenní kurz metodiky výuky českého jazyka pro vyučující z řad krajských komunit

Termín kurzu: 24. 8. – 4. 9. 2015. Kurz je určen pro vyučující z řad krajanů. Účastníci jsou rozděleni do dvou skupin: učitele u tradičních krajských komunit (výuka dospělých) a pedagogové v Českých školách bez hranic a školách podobného typu (výuka dětí). Účastníci absolvují dvoutýdenní intenzivní výuku metodiky s cílem zdokonalit a stabilizovat formy vyučování češtiny. Součástí kurzu je i návštěva odborných pracovišť, která mají vazbu na český jazyk a literaturu. K přihlášení je potřeba vyplnit online formulář, který je dostupný na webových stránkách DZS – <http://www.dzs.cz/> v rubrice Krajané. Vyplněnou, vytištěnou a podepsanou přihlášku včetně jedné kopie, tj. celkem 2 exempláře, spolu s doporučením krajského spolku a stanoviskem ZÚ je třeba zaslat na ZÚ do 9. 3. 2015. Vyjádření krajského spolku k žádosti svého člena musí obsahovat podporu a zdůvodnění účasti ve prospěch rozvoje výukových a kulturně-osvětových aktivit spolku. Komise složená ze zástupců MZV, MŠMT a DZS rozhodne o přijetí do kurzu, poté vybraní kandidáti obdrží prostřednictvím ZÚ potvrzení o přijetí. Při výběru účastníků na metodický kurz výuky češtiny je rozhodující i následné uplatnění nově získaných znalostí.

Důležité!

- Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí uchazečů do všech tří částí vzdělávacího programu bude učiněno komisí složenou ze zástupců MZV, MŠMT a DZS.
- Komise zástupců MZV, MŠMT a DZS se schází krátce po 15. 3. 2015, proto na později dodané žádosti nebude brán zřetel.
- Vyžaduje-li to vízový režim mezi ČR a konkrétním státem, je účastník kurzu povinen zajistit si příslušné české vízum.

V roce 2015 bude (v souladu s usnesením vlády č. 262/2010, ve znění č. 414/2012 o pokračování Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí) pokračovat poskytování peněžních darů na projekty krajských spolků, společností přátel, spolků bohemistů a obdobných organizací v zahraničí. Text platných pravidel pro poskytování peněžních darů krajským spolkům je možné nalézt na webových stránkách:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/index.html.

Rozmarín

Slovenské, české i rakúske deti žijúce vo Viedni a v jej okolí spoznávajú krásu slovenského folklóru od roku 2005 v detskom folklórnom súbore Rozmarín pri Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku.

V tomto jedinom slovenskom folklórnom súbore v Rakúsku sa stretávajú deti s krásnymi a bohatými ľudovými tradíciami slovenského národa.

Súbor Rozmarín sa ich snaží priblížiť ľuďom v Rakúsku, ako aj v iných krajinách, aby zostali nezabudnuteľné.

Slovensko spoznávajú deti prostredníctvom piesni, tanco, riekaniek, hier, hudby a krojov. Súbor dáva možnosť deťom užitočne využívať ich voľný čas, ako aj precvičiť si slovenčinu, alebo ju aspoň spoznať.

Snahou zakladateľky súboru Heleny Steiner je pestovať u detí vzťah ku kultúrnemu dedičstvu Slovákov.

KONTAKT: Mag. Helena Steiner,
Hammerschmidtgasse 5, A-1190 Wien,
mobil: 0043 69911225099, rozmarin@aon.at
www.rozmarin.at, www.slovaci.at

Ocenění

Dne 13. 1. 2015 udělil prezident Slovenské republiky Andrej Kiska v Rytierskej sieni Bratislavského hradu při příležitosti 22. výročí vzniku Slovenské republiky státní vyznamenání panu prof. Jánovi Valachovi, koncertnímu varhaníkovi, dirigentovi, skladateli a pedagogovi, který od roku 1968 žije v belgických Antverpách. Po celou dobu svého působení v zahraničí šířil jako dirigent a interpret díla české a slovenské hudby. Za svoji koncertní, skladatelskou a pedagogickou činnost byl v zahraničí několikrát vyznamenán.

mb

Ve čtvrtek 11. prosince 2014 předal generální ředitel Českého rozhlasu Peter Duhan ocenění jedenácti zaměstnancům. Mezi oceněnými byla také zahraniční zpravodajka Českého rozhlasu (stanice Radiožurnál a Dvojka) Marie Woodhams žijící střídavě ve Vídni a rodném Zlíně. Spolupracuje s Českým rozhlasem jako zahraniční zpravodajka již od roku 1990. Posluchači ji dnes už spolehlivě poznávají nejen podle hlasu. Příznačná je pro ni věcnost, pohotovost a schopnost přesných formulací. Také diváci České televize mohli už několikrát ocenit reportérské kvality této zpravodajky, která o každodenním životě a názorech našich ruských sousedů ví možná víc než kdokoli jiný.

Gratulujeme!

Sprachführer Sicherheitswesen Deutsch-Tschechisch-Slowakisch – 2. Auflage

Dolnorakouské jazykové kompetenční centrum vydalo v listopadu 2014 druhé, rozšířené a přepracované vydání příručky *Sprachführer Sicherheitswesen Deutsch-Tschechisch-Slowakisch* autorského tria Lenka Večerka – Roman Večerka – Therese Reiner.

Neben den Sprachen Deutsch und Tschechisch wird durch das Hinzufügen der Sprache Slowakisch eine Verbesserung der grenzüberschreitenden Kooperation der Sicherheitskräfte unterstützt. In diesem Sprachführer finden Sie die wichtigsten Phrasen und Wendungen der Fachkommunikation im Sicherheitswesen. Redewendungen und Vokabeln sind praxisnah aufbereitet. Das thematische Ordnungssystem gibt Ihnen eine Auswahl an nützlichen Formulierungen in den einzelnen Situationen.

Buchtová Z. – Mayer P. – Müllbner I. – Übl Ch.: *Sprachführer Natur Deutsch-Tschechisch-Slowakisch*, Sprachkompetenz. Zentrum, 2014

Mayer P. – Müllbner I. – Reinel T. – Večerka L.: *Sprachführer Tschechisch für die Wirtschaft*, NÖ Sprach-Kompetenzzentrum, 2011.

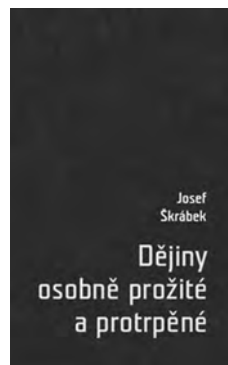
Austová K. – Reinel T. – Sanollová M. – Večerka L. – Večerka R.: *Sprachführer Tschechisch für die Tourismusbranche*, NÖ Sprach-Kompetenzzentrum, 2009, 3. Auflage 2011.

Albrechtová H. – Černá K. – Chmelková E. – Reinel T. – Růžička A. – Večerka L. – Večerka R.: *Sprachführer Tschechisch für das Gesundheitswesen*, NÖ Sprach-Kompetenzzentrum, 2010

Die Sprachführer sind im Sprachkompetenz. Zentrum kostenlos erhältlich.

<http://www.sprachkompetenz.at/cz/>
Sprachkompetenz. Zentrum
c/o NÖ Landesakademie, 3109 St. Pölten
Adresse:
Franz Mair-Straße 47, 2232 Deutsch-Wagram
Tel. +43 2247 51933, Fax DW 14

Josef Škrábek: *Dějiny osobně prožité a protrpěné*

Jednou z nejúspěšnějších knih o česko-německé problematice je *Včerejší strach* Josefa Škrábka (tři česká a dvě německá vydání). Čtenářsky zvláště přitažlivou částí knihy jsou autorovy osobní zážitky. Tuto memoárovou část Josef Škrábek podstatně rozšířil v této své nové knize. Vzpomíná na dětství syna českého otce a německé matky v předválečném pohraničí, pokračuje protektorátem a poválečnými zkušenostmi – ze studia, z vězení,

z amnestie, z práce v továrně, z redakční činnosti a z mnoha dalších profesí. Spojuje své osobní zážitky s historickými událostmi a závažnými problémy česko-slovenské společnosti od první republiky po současnost. *Dějiny osobně prožité a protrpěné* umožňují nově pochopit mnoho osudových chvil. Škrábek píše velmi srozumitelně i o komplikovaných problémech. Jakoby mu osud umožnil nadhled zdola a přehled zevnitř.

Pošta od února zdraží některé služby o pět až deset procent

Česká pošta chystá od února zdražení některých služeb v průměru o pět až deset procent, například dodejka ale podražá o padesát procent. Cena za doručení obyčejného dopisu má zůstat na současných 13 Kč. Informace ČTK potvrdila mluvčí pošty Marta Selicharová. Pošta podle ní připravuje cenovou strategii na příští rok. Pošta zvýšením cen reaguje na očekávaný pokračující pokles příjmů z doručování listovních zásilek. Změna jí má přinést příští rok asi 400 milionů korun. Vedle toho stále čeká na požadovaných 1,78 miliardy korun od státu na úhradu tzv. univerzální služby, tedy mimo jiné na to, že bude dál provozovat ztrátové pobočky a nezruší je. V současnosti podnik provozuje kolem 3 250 pošt.

Kvůli opravám Hlavního nádraží pojedou část vlaků na Masarykovo nádraží

Kvůli rekonstrukci zastřešení haly pražského Hlavního nádraží bude část vlaků od 2. února odkloněna na Masarykovo nádraží. Další spoje budou mít upravený čas odjezdů, rychlíky z Českých Budějovic budou naopak prodlouženy z Hlavního nádraží dále do Holešovic, ranní vlak z Prahy do Kolína s odjezdem devatenáct minut po půlnoci bude nahrazen autobusovou dopravou. Celá oprava za bezmála půl miliardy korun by měla být hotová do května 2017. Rekonstrukce haly za provozu se dotkne vlaků na celkem patnácti železničních linkách.

Pacienti platí jen na pohotovosti, méně dají za léky

Pacienti od 1. ledna neplatí 30 korun v ambulancích a lékárnách a 100 korun v nemocnicích, léčebnách dlouhodobě nemocných či láních. Zůstává jen 90 korun na pohotovosti. Tento poplatek, který výrazně omezil zneužívání pohotovostních služeb, chce vláda nadále zachovat. Ostatní zrušené poplatky kompenzují lékařům, nemocnicím či lékárnám zdravotní pojišťovny. Celkem to bude 4,2 miliardy korun za rok.

Smlouva o policejní spolupráci mezi Českou a Rakouskou republikou

Koncem minulého roku podepsal v Bruselu ministr vnitra Milan Chovanec s rakouskou ministryní vnitra Johannou Mikl-Leitner Smlouvu o policejní spolupráci mezi Českou a Rakouskou republikou. Dosud platná smlouva z roku 2006 už neodpovídala aktuálním požadavkům, kdy se například po zrušení kontrol na společných hranicích zvýšily nároky na spolupráci policie i celníků. Díky novým pravidlům zkvalitní oba státy nasazování policistů na území svého souseda pod vedením jeho policistů. Policisté budou mít také v přesně daných situacích, tedy pokud bude v blízkosti hranic ohrožen život či zdraví občanů, právo zakročit v druhém státě.

Zpráva MV ČR

V Osvětimi se připomínala minulost i varovalo před jejím návratem

Jako výzva nezapomenout na hrůzy Osvětimi a nepřipustit jejich opakování vyzněla slavnost v bývalém nacistickém vyhlazovacím táboře u příležitosti 70. výročí jeho osvobození sovětskou armádou. „Mlčení světa vede do Osvětimi. Musíme se tomu postavit, dokud můžeme,“ prohlásil předseda Světového židovského kongresu Ronald Lauder k množícím se antisemitským útokům v Evropě a ve světě i hrozbám proti Izraeli. Na místě zazněla i společná modlitba Židů a křesťanů. Osvětimskou minulost přiblížil i film *Auschwitz* produkovaný Stevenem Spielbergem, který se slavnosti také účastnil a rovněž přispěl k sbírce, jež má zajistit další fungování osvětimského muzea. Českou delegaci vedl předseda vlády Bohuslav Sobotka.

Na holokaust vzpomínali v Terezíně politici i přeživší

Desítky předsedů a místopředsedů evropských parlamentů si v Terezíně společně s řadou lidí, kteří nacistický teror přežili, připomněly osud obětí holokaustu. Akce navazovala na pražské mezinárodní fórum k výročí osvobození nacistického tábora v Osvětimi. Konala se ve stejnou chvíli jako pietní akt v polské Osvětimi, kde si světoví státníci připomněli 70. výročí osvobození vyhlazovacího tábora. Řada nacistických vězňů byla během druhé světové války transportována z Terezína právě do Osvětimi. Byli mezi nimi i rodiče tajemníka Federace židovských obcí v ČR Tomáše Krause. Lidé, kteří přežili holokaust, se podle něj dělí na

dvě skupiny. „První zachovává mlčení. Nezmiňují nic, co by jen vzdáleně tuhle historii připomínalo. A druhá chce naopak všechno sdílet. Chtějí vykřičet svoje svědectví a chtějí varovat. Oby typy lidí znám. Prvním byla moje matka, druhým můj otec,“ uvedl Kraus.

Ve vepříně v Letech se objevily kresby připomínající oběti války

Na některých částech vepřína v Letech na Písecku někdo namaloval siluety lidí. Podle anonymního autora mají připomínat oběti, které za druhé světové války zahynuly v cikánském táboře. Ubikace stály na místě dnešního vepřína.

Autorem kreseb je prý člověk s přezdívkou Pérák. „Prasečák v Letech je ostudnou připomínkou Osvětimi po Česku. Vracím se, abych zjednal nápravu,“ uvedl Pérák v e-mailu, který rozeslal médiím. Pérák je legendární postava, která za druhé světové války sabotovala některé nacistické akce.

Vepřín v Letech stojí na místech bývalého pracovního tábora. Pomník připomínající oběti cikánského holokaustu se nachází v těsné blízkosti areálu. Do května 1943 prošlo táborem 1 308 Romů, 327 z nich v něm zahynulo a přes pět stovek bylo převezeno do Osvětimi. Z nacistických koncentračních táborů se po válce vrátilo asi 600 romských vězňů. Podle odhadů tak nacisté zavraždili 90 procent českých Romů. Pietní místo v Letech bylo zpřístupněno v roce 2010.

Památník obětem železné opony v Mikulově

V Mikulově byl 21. listopadu 2014 odhalen památník obětem železné opony. Stojí asi kilometr od bývalé celnice na cestě, která za totality ležela za ostatními dráty a sloužila výhradně pohraničnickům. Právě u Mikulova se odehrál bezpočet pokusů o útěk z totalitního Československa. Slavnostního aktu se zúčastnili zástupci sdružení Paměť, starostové partnerských měst Mikulov, Poysdorf, Laa an der Thaya, náměstek ministra kultury Miroslav Rovenský a mikulovský probošt Pavel Pacner, který památníku poželhal.

Odhalený památník, který jeho autoři pojmenovali Brána ke svobodě, doplní Stezku svobody, která na třinácti informačních panelech, umístěných podél pohraniční cesty, mapuje osudy lidí, kteří se za dramatických okolností pokusili překonat železnou oponu. Památník má podobu 53 ocelových stél vysokých 8 metrů a v každé je zapsané jméno člověka, který při překonávání železné opony zemřel v úseku mezi slovenskou hranicí a Slavonicemi.

Odhalení Památníku obětem železné opony bylo součástí závěrečné konference celého projektu, jejíž odborná část se uskutečnila v Mikulově na zámku.

Další informace a fotogalerie: <http://branakesvobode.cz/brana/>.

Seminář o jaderné bezpečnosti

25.- 27. listopadu proběhl v rakouském Gmündu seminář zaměřený na krizové řízení a jadernou bezpečnost. Skupina devěťadvaceti rakouských specialistů na krizové řízení si prohlédla havarijní řídicí středisko, zázemí hasičů nebo

strojovnu prvního bloku JE Temelín. Hned v úvodu programu diskutovali zástupci rakouského ministerstva vnitra a policie s představiteli elektrárny o havarijním plánování a radiační ochraně. „Rozhodně nešlo o prezentaci odlišných názorů na jadernou energetiku. Program byl především o výměně zkušeností. Zájem rakouských odborníků o systém krizového řízení naší elektrárny nás velmi potěšil,“ uvedl Marek Sviták, tiskový mluvčí JE Temelín. Rakoušané se zajímali i o způsoby řešení možných mimořádných událostí a jak by v takovém případě byli informováni.

„Letos se seminář koná nedaleko elektrárny, tak jsme se rozhodli jeho program zpestřit něčím novým, co ale souvisí s naším tématem. Už dříve jsem byl v Praze přímo na Státním úřadu pro jadernou bezpečnost a nyní jsem měl možnost dozvědět se, jak by se případná krizová situace řídila přímo v Temelíně či jak by bylo varováno obyvatelstvo,“ řekl na závěr návštěvy Günter Timal z ministerstva vnitra.

Od začátku roku navštívilo Informační centrum elektrárny Temelín 36 403 lidí, ze kterých bylo 1 572 ze zahraničí. Z Rakouska letos do jihočeské elektrárny přijelo 371 návštěvníků.

Matematicko-fyzikální fakulta chce ukázat objevenou rotundu veřejnosti

O záchranu a zpřístupnění rotundy sv. Václava na Malé Straně, kterou historikové dlouho považovali za zničenou, se zasazují experti z mnoha různých oborů. Románská památka v areálu budovy Matematicko-fyzikální fakulty UK potřebuje další archeologický průzkum, čekají ji restaurátorské a stavební práce a náklady na její obnovu jsou deset milionů korun. Většinu potřebných peněz by organizátoři chtěli získat z evropských zdrojů, přispět mohou ale i zájemci, které oslovuje historie či nadšení pro obnovu historického dědictví. Na oplátku mohou v románské stavbě nechat své poselství pro příští generace, uvádí se na speciálně vytvořené webové stránce <http://www.nase-rotunda.cz>. Cílem projektu není jen záchrana památky, ale i její zpřístupnění. Fakulta zažádala o podporu v rámci projektu Zachování a revitalizace kulturního a přírodního dědictví, který spolufinancují evropské fondy a tzv. norské fondy. Pětinu peněz ale chtějí organizátoři vybrat sbírkou.

V Brně se letos v červnu vrátí do ulic parní tramvaj Caroline

Do brněnských ulic se letos vrátí při červnových nostalgických jízdách prostředků městské hromadné dopravy po pěti letech parní tramvaj Caroline, Brňany zvaná Karolínka. Během doby, kdy byla odstavená, byla kompletně opravena a má být největší atrakcí pro fanoušky historie MHD i pro návštěvníky, kteří zavítají do města na několikátý den festival Brno – město uprostřed Evropy.

United Islands dá větší prostor slovenské scéně

Multižánrový festival United Islands of Prague se letos bude konat 18.-20. června na pražských ostrovech a v blízkých parcích a okolních ulicích. Program opět nabídne

přehlídku talentů ze světové i domácí scény. I v tomto roce budou organizátoři United Islands pokračovat v pořádání samostatných klubových koncertů. Jedním z dramaturgických bloků, na které se mohou návštěvníci těšit, je větší zastoupení slovenských kapel.

Výstava Blues Woods Martina Mainera v Nové galerii

V Nové galerii na pražských Vinohradech byla zahájena výstava Martina Mainera. Představuje na ní své nejnovější obrazy a nese název *Blues Woods*. Jak název napovídá, Mainer se na svět tentokrát podíval modrýma očima. V názvu *Blues Woods* je ale zašifrováno víc. Blue znamená nejen modrý, ale také smutnou bluesovou náladu či hudbu. Autora prý název napadl, když se díval na zápas anglického klubu Chelsea, jehož hráčům se říká rovněž Blues.

Nová galerie vznikla loni v říjnu v Balbínově ulici v Praze a provozuje ji Mainerova žena Nina Hedwic. Za dva měsíce stačila uspořádat dvě výstavy – úvodní hromadný *Start*, kde se představilo sedm malířů, a *Reverze* – přehlídku díla Vladimíra Vély a Miro Polácha. *Blues Woods* je její třetí výstavou.

Národní divadlo má nové šéfy činohry a baletu

Novým uměleckým šéfem činohry Národního divadla v Praze bude od příští sezóny kmenový režisér Daniel Špinar. Vystřídává Michala Dočekala, jemuž končí mandát v červnu 2015, ve funkci byl dvanáct let. Vybral ho generální ředitel české první scény Jan Burian. Současně oznámil, že do vedení baletního souboru jmenuje prvního sólistu Stuttgartského baletu Filipa Barankiewicze. Soubor převzme v sezóně 2017/2018 po Petru Zuskoví, který tu působil patnáct let.

Umělecký šéf činohry Michal Dočekal po předání funkce v červnu 2015 svému nástupci režiséru Danielu Špinarovi bude i nadále působit ve vedoucí funkci činoherního souboru české první scény. Šéfa baletu Petra Zusku čeká výměna od sezóny 2017/2018, pak se bude věnovat vlastním projektům, hostování v pražském Národním divadle však nevyklučuje.

V roce 2015 opět proběhne Pražské quadriennale

Jedenáct dní, 64 národních expozic, přes 500 živých akcí na více než stovce míst v centru Prahy a kolem 50 000 očekávaných návštěvníků slibuje mezinárodní přehlídka *Pražské quadriennale scénografie a divadelního prostoru (PQ)*. Její 13. ročník se uskuteční od 18. do 28. června 2015. Program se bude poprvé odehrávat na mnoha místech převážně v centru Prahy. Vedle expozic zemí a regionů, výstavy divadelní architektury, studentské sekce a programu pro rodiny nabídne *PQ* živé akce ve veřejném prostoru, přednášky a workshopy. Tématem 13. ročníku je „Sdílený prostor: Hudba – Počasí – Politika“. *Pražské quadriennale* pořádá ministerstvo kultury a realizuje Institut umění – Divadelní ústav. Projekt byl podpořen z programu Kultura Evropské unie.

Nový web informuje o církevních památkách a ubytování na farách

Přehled poutních míst, církevních památek a ubytování na farách nabízí nový portál Církevní turistika (www.cirkevnuturistika.cz). Vznikl péčí brněnské diecéze, postupně však získá celorepublikový rozsah. Jednotlivým farnostem umožní, aby se jejich nabídka dostala do širšího povědomí, turisté díky novému projektu najdou informace na jednom místě a nemusejí procházet lokální weby. Brněnské biskupství portál představí na veletrhu Regiontour. „Velkou obnovu prožívají poutě. Obnovují se staré poutní cesty v Evropě,“ řekl Vladimír Záleský, farář ve Žďáru nad Sázavou, jenž pečuje také o poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Loni si kostel prohlédlo více než 30 000 turistů.

Pamětní deska pro bratry Medkovy

Na domě č. 49 na Janáčkově nábřeží v Praze 5 byla na sklonku loňského roku odhalena pamětní deska Mikuláše a Ivana Medkových, kteří zde bydleli.

Díla malíře Mikuláše Medka jsou z velké části v majetku nejznámějších galerií nebo jsou soustředěna v soukromých sbírkách po celém světě.

Ivan Medek byl český novinář, původní profesí muzikolog, bývalý poradce pro československé uprchlíky v táboře Traiskirchen (AFCR), dopisovatel Hlasu Ameriky, spolupracovník Svobodné Evropy, BBC, Radia Vatikán, poradce ministra kultury, České filharmonie, předseda Federální rady pro rozhlasové a televizní vysílání, v letech 1996-1998 pracoval jako kancléř prezidenta Václava Havla. Od svého příchodu do Vídně v roce 1977 až do roku 1989 byl členem výboru Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku. Pro Klub připravil kulturní pořady, dodával materiály pro časopis.

Bratři Ivan a Mikuláš Medkovi byli váženými občany Prahy 5 a po zásluze jim náleží vzpomínka na Janáčkově nábřeží.

(mk)

Pamětní deska

Tramvaj UNICEF vyrazila do pražských ulic

Ve středu 17. prosince členové skupiny Portless v čele se zpěvákem Kryštofem Michalem symbolicky pokřtili tramvaj UNICEF, která bude po celý příští rok sloužit k dennodenní přepravě pražských cestujících. Smyslem tohoto projektu je inspirovat cestující k ochraně dětských práv a podpoře práce UNICEF. Více informací a fotografie ze křtu tramvaje naleznete na www.unicef.cz.

Česko-norské vztahy narušuje spor o děti

Česká republika se zařadila mezi mnohé země východní Evropy a Asie, jejichž vztahy s Norskem poznamenaly spory ohledně velmi silných mechanismů ochrany dětí v této zemi, které často vedou k jejich odebrání z rodin a předání do péstounské péče. S potížemi tohoto druhu se v Norsku setkali v minulosti např. občané z Ruska, pobaltských států, Polska nebo Indie.

Nechceme se zde snažit detailně popisovat mediálně v České republice široce rozebíraný případ paní Michálové, která takto přišla o dva syny – vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o malé chlapce, je pochopitelně část spisů veřejnosti nepřístupná, takže udělat si věrohodnou představu o oprávněnosti kroků norské strany není prakticky možné. Na jednu stranu mají Češi přinejmenším částečně oprávněnou pověst přísných vychovatelů dětí, na straně druhé norské úřady odebírají děti z rodin nápadně často a celý systém zde funguje značně netransparentně.

Na celém sporu chceme spíše jen ukázat na jiný aspekt, na zajímavou srážku kultur, vycházející z odlišných národních dějinných zážitků. Značnou nevoli v celém sporu vzbudily reakce norské velvyslankyně v Praze, která argumentovala se zřetelným nepochopením postojů většiny české veřejnosti. Vydala prohlášení, z něž vyplývalo, že odebrání dětí z rodiny bylo v naprostém pořádku, protože norské úřady tak rozhodly. Něco podobného zopakovala i v rozhovoru pro jeden z největších českých deníků *Mladou frontu Dnes*.

To je postoj, který je většině Norů naprosto vlastní – svým vlastním úřadům prakticky bezmezně důvěřují a věří, že veškeré konání úřadů se zaměřuje výhradně na rozšiřování veřejného blaha. Jenže velvyslankyně toto vyprávěla k zemi, kde je naopak hluboce zakořeněným zvykem úřadům nedůvěřovat a naopak je považovat za nepřátele běžných lidí.

O tom se koneckonců zmiňoval i první československý prezident T. G. Masaryk, který považoval změnu poměru obyvatelstva k úřadům za jeden ze základních úkolů budování státu. Jenže k tomu nedošlo a zejména za druhé světové války a v období 1948-1989 se naopak nedůvěra vůči byrokracii ještě dále výrazně prohloubila a dosáhla mimořádné úrovně.

I když – mimořádné? Rozdíl mezi Skandinávií a Českou republikou je skutečně výrazný, ale jak by to dopadlo při komparaci např. s Rakouskem? A jak jste na tom vy sami? A máte pocit, že se v tom lišíte od svých sousedů a známých?

(MaFr)

**Pozvánka
do divadla**

Divadelní spolek Vlastenecká omladina
Vás zve do divadla na hru uváděnou ke 130.výročí založení spolku

William Shakespeare

ZKROČENÍ ZLÉ ŽENY

režie: Zdenek Homolka

v hlavních rolích: Kateřina Andrejsová a Zbyněk Háder

9. dubna 2015 v 19h

11. dubna 2015 v 17h

Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Vídeň 3., Sebastianplatz 3
vstupenky: tel. 0699 13475758 nebo www.omladina.at

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2015 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2015 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2015 činí včetně poštovního **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria

IBAN: **AT 03 1200000 683035901**

SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY PRO INZERENTY**Rozměry v cm**

2,5 × 5,2
3,2 × 10,5
6,5 × 5,2
7,0 × 8,5
7,0 × 10,5
5,0 × 17,3
12,5 × 17,3

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).
Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

• Bank Austria
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**
SWIFT: **BKAUATWW**

• Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**,
kód banky: **0800**, účel: **inzerát**

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví:
Centrální telefon a fax (od 10:00): **+43-1-79 88 454**
e-mail: inzerce@kulturklub.at

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitel ing. Martin KRAFL
tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna
e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00
Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

**Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!**

Slowakisches Institut

SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstrasse 24-26
1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00
Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

INFO:

tel./fax: **+43-1 53 54 057**
www.mzv.sk/sivieden
e-mail: si.wien@gmx.at

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
theaterbrett@gmx.at
www.theaterbrett.at
Tel. Vorbestellungen unter
0676/7345566

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

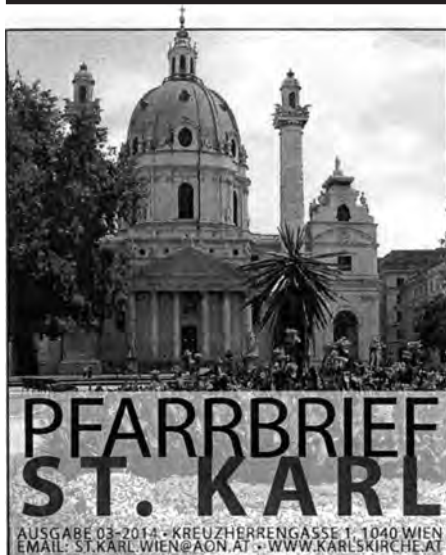
**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsks@slovaci.at www.slovaci.at

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

**PFARRBRIEF
ST. KARL**

AUSGABE 03-2014 - KREUZHERRENGASSE 1, 1040 WIEN
EMAIL: ST.KARL.WIEN@AON.AT - WWW.KARLSKIRCHE.AT

HEILIGE MESSE

Montag bis Freitag 18:00 Uhr,
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonn- und Feiertage 11 & 18 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle
Beichtgelegenheit eine halbe
Stunde vor Beginn der Messen
und nach Vereinbarung

**Svatá zpověď také
v českém jazyce!**

Die Kirche ist geöffnet:
Montag-Freitag 7:30-19:00 Uhr
Samstag 8:30-19:00 Uhr
Sonntag 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Montag-Freitag 8:30-11:30 Uhr,
Tel.: 504 61 87
Fax: DW 13
eMail: st.karl.wien@aon.at
Haus-und Krankenbesuche
und Beichte mit Kommunion-
empfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei.

AEROBIK S KWETKOU

od ledna 2015
vždy v úterý v 18:00
Sokolovna Steinergerasse 7,
1170 Wien
Bližší informace:
Dr. K. Ozábalová
tel: 0699/ 10 88 97 5

PRÁVNÍK A ADVOKÁT V ČR

JUDr. Josef Franc
Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax: **+420-284 818 008**
mobil: **+420-602 850 267**
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

Dobrý den, chci se jen zeptat:
Chtěl bych odjet do Vídně za prací,
ze začátku třeba
jen umývat nádobí...
Kdyby mi někdo pomohl,
neumím totiž německy.
Předem moc děkuji za ochotu!
Tel.: **+420 725 596 596**

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

**Familie Karl Kolařík
seit 1920**

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at

www.kulturklub.at

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. 06 991 991 1111

www.hroch.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6

tel./fax: +420-220 511 681

KLP koniasch@gmail.com

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11:00-15:00, 17:00-23:00 hod.

Restaurant

Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

rodina

Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Lux Böhmisches Kuchl

SPECIALITY ČESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNĚ

OTEVŘENO: pondělí – pátek
11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schloßelgasse 18

tel.: +43-(0)1-402 57 31 (rodina Ficencova)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25%

Täglich Mittagsmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zdarma

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

**ZLATNICTVÍ
HODINÁŘSTVÍ**
RICHARD ARNOLD

Opravy šperků
a hodin, předělávky,
vlastní výroba (též
u doneseného materiálu
1100 Wien, Buchengasse 88
Tel./fax: 604 54 85
po-pá 9-12 a 14-18 hod.,
so 9-12 hod.

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

845

13. ledna čtrnáct českých knížat se svými družinami přijalo v Řezně křesťanství.

925

Chrám sv. Víta je třetím kostelem stejného zasvěcení na témže místě. Kolem roku 925 zde kníže Václav I. založil románskou rotundu, která byla po roce 1060 přestavěna v trojloďnou baziliku se dvěma věžemi. Význam katedrály vzrostl zejména po zřízení pražského biskupství (r. 973) a založení sboru kanovníků – kapituly svatovítské, pozdější významné kulturní i administrativní instituce.

965

Měšek (Mieszko) (935-992), první historicky doložený polský kníže, v českých kronikách zvaný Mečislav či Drago, se oženil s dcerou českého knížete Boleslava I. Doubravkou, která s sebou přivedla české kněze. Od roku 966 se datuje přijetí křesťanství v Polsku. Jeden z jeho synů dostal jméno Svatopluk, evidentně podle vládců Velké Moravy a zřejmě s ohledem na darování země sv. Petru, jak to v roce 880 učinil právě Svatopluk. Boleslav I. Chrabrý (992-1025), syn Doubravky, v roce 1000 založil hnězdenské arcibiskupství za účasti císaře Oty III., jenž již koncem roku 999 ustanovil Vojtěchova bratra Radima-Gaudentia „arcibiskupem sv. Vojtěcha“ v jakémsi dosud blíže neurčeném arcibiskupství (jeho sídlem původně měla být zřejmě Praha).

1055

10. ledna zemřel kníže **Břetislav I.**, nemanželský syn knížete Oldřicha a Boženy.

1070

Založena **Královská kolegiální kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě**, která vděčí za svůj vznik knížeti a prvnímu českému králi Vratislavovi. Tento panovník, který vládl v letech 1061-1092, významně zasáhl do evropské politiky jako nejbližší spojenec římského císaře Jindřicha IV. Za pomoc císaři, zvláště při tažení do Itálie, kdy čeští bojovníci roku 1083 přispěli k dobytí Říma, získal pro svou osobu královskou hodnost.

1185

Na Pražském hradě vysvěcena **kaple Všech svatých**, která na východní straně navazovala na Starý královský palác. Od svého založení na konci 9. století se palác proměňoval do současné podoby. Původní dřevěné stavení s kamennou podezdívkou přestavěl na počátku 12. století kníže Soběslav na kamenný románský palác. Jeho zbytky se zachovaly v podzemí dodnes. Karel IV. vybudoval na místě románské stavby v první polovině 14. století gotický palác s klenutým reprezentačním prostorem a pásem arkád na severní straně. Za vlády Václava IV. byla postavena dvě kolmá křídla a přestavěna kaple Všech svatých. Kostel Všech svatých vystavěl na místě románské palácové kaple stejného zasvěcení Petr Parléř. Kostel byl podle starých pramenů nádherně vyzdoben po vzoru pařížské La Chapelle. Po požáru v roce 1541 z něj však zbyly jen obvodové zdi.

1410

Mikuláš z Kadaně sestrojil **Staroměstský orloj**. Důležitou informaci o autorství a datování Pražského orloje objevil dr. Stanislav Macháček v roce 1962. Při bádání v rukopise v archivu hlavního města Prahy upozornil na opis listu purkmistra a rady Starého Města Prahy v orlojnické knize vykoupené archivem Města ze soukromých rukou. List má být z 9. 10. 1410 (originál psaný německy se bohužel nezachoval) a uvádí, že Pražský orloj vytvořil již roku 1410 Mikuláš z Kadaně. List obsahuje nové informace o odměně, kterou za práci dostal, i popis, jak orloj vypadal a co ukazoval. V roce 1410 radní Staroměstské radnice ve svém listě hovoří už přímo o Mikuláši z Kadaně jako o slovním mistrovi a přísežném mistrovi orloje, který pro obec zhotovil astroláb. Za tyto služby pro město dostal i příslušnou odměnu. Za péči o orloj to byl plat 10 kop grošů ročně a za vylepšení stroje a vytvoření astrolábu mu radní dali „dům ... vedle brány městské, kdež se do Nového Města na Koňský trh jde po příkopích městských, blíže našich chlebných kotcův, kterýž on rozšířil a na svůj náklad vystavěl, k tomu zapisujeme jemu a dědicům jeho na témž domě a místě padesát kop grošů hotových peněz...“ Tyto hotové peníze měly být vyplaceny v případě, že by město bylo nuceno např. dům zbořit či jinak pozemek využít. Je vidět, že Mikuláš z Kadaně splňoval i podmínky, aby mohl být pražským měšťanem, kterého si jeho současníci vážili. Uvádíme plné znění podle textu S. Michala (*Hodinářství a hodináři v českých zemích*, Praha 2002).

1440

22. února se v Komárnu narodil se **Ladislav I. Pohrobek**, uherský a český král († 23. 11. 1457, Praha). Ladislav Pohrobek z rodu Habsburků byl uherským (1444) a českým králem (1453). Ladislavovi nebylo dopřáno dlouhé panování. Roku 1457 přijel do Čech, aby se ujal vlády a seznámil se s českou společností a prostředím, neboť si Prahu zvolil za své rezidenční město. Během příprav na svatbu však sedmnáctiletý král onemocněl a po třech dnech zemřel. Jeho smrtí skončil první pokus v dějinách střední Evropy o vytvoření mohutného podunajského soustátí, jež inicioval Ladislavův děd Zikmund Lucemburský. Toto soustátí mělo zastavit vpád Turků do nitra Evropy, bylo však odsouzeno k zániku právě v okamžiku, kdy bylo obrany nejvíce zapotřebí (krátce poté Turci dobyli Konstantinopol).

<http://www.panovnici.cz/>

1545

V letech 1545-1574 byl v Praze postaven pány z Rožmberka původně renesanční palác. V roce 1600 se **Rožmberský palác** stal majetkem císaře Rudolfa II. Palác přetrvával ve své podobě do poloviny 18. století, kdy byl radikálně přestavěn na Ústav šlechticů, který založila Marie Terezie v roce 1753 a byl určen pro zaopatření třiceti šlechtických dcer. V čele ústavu stála abatyše (neprovdaná vévodkyně habsbursko-lotrinského rodu). Ústav byl roku 1919 rozpuštěn a budova sloužila potřebám Ministerstva vnitra. V letech 1996-2007 byl bývalý Ústav šlechticů obnoven do původní barokní podoby.

1600

V Rejčkově koleji je Janem Jesseniem provedena **první veřejná pitva lidského těla v českých zemích** (pitváno je tělo oběšence), popis pitvy pak vydá Jessenius v roce 1601 v devíti přednáškách pod názvem *Anatomiae Pragae anno MDC. abs se solenniter administratae historia*.

1760

Jan Ladislav Dusík (12. 2. 1760, Čáslav – 20. 3. 1812 Saint Germain-en-Laye) – český klavírista a skladatel. Pocházel z tradičního kantorského rodu v Čáslavi, hudebního vzdělání se mu dostalo na jezuitském gymnáziu v Jihlavě a v Kutné Hoře. Po absolvování novoměstského gymnázia v Praze vstoupil do služeb hraběte Männera, s nímž odešel do Belgie. Jako klavírní virtuos vystupoval v řadě evropských měst (Amsterdam, Hamburk, Petrohrad, Berlín, Paříž, Milán ad.). Usadil se v Paříži, odkud uprchl před revolucí do Londýna. Později koncertoval a žil v Německu, v roce 1804 vstoupil do služeb prince Ludvíka Ferdinanda Pruského. Po jeho smrti se znovu vrátil do Paříže, kde strávil poslední roky svého života ve službě u knížete ministra Ch. M. Talleyranda.

1775

17. ledna otevřel knihkupec W. Ch. Gerle **první veřejnou čítárnu časopisů a půjčovnu knih v Praze**.

Matěj Kopecký (24. 2. 1775, Libčany – 3. 7. 1847, Koloďeje nad Lužnicí) – český loutkář. V roce 1795 se oženil a usadil v jihočeských Miroticích. Se svou ženou se živil nejprve kočovným kramářstvím. V roce 1797, poté co získal svou první loutkářskou licenci, se pokusil využít zkušenosti získané od otce. Záhy však do jeho života zasáhly napoleonské války, v nichž bojoval v letech 1797-1808. Po propuštění z armády se živil jako cestář, kramář i jako hodinář. Teprve v roce 1820 se vrátil k loutkoherectví, kterému se pak věnoval až do své smrti. Loutkám zůstali věrní i jeho čtyři synové a jeho potomci hrají loutkové divadlo dodnes. I když byl později Matěj Kopecký označován jako „patriarcha“ českého loutkářství, společně s ním v té době působila celá řada loutkářských rodů (Maiznerové, Kočkové, Viničtí a další). Jejich historický význam byl nesporný – pro většinu lidového publika byli jedinými nositeli české divadelní kultury. Svým stylem navazovali na živé barokní tradice – k nim patřila především potřeba silného emocionálního prožitku. Zároveň však divákům zprostředkovávali nové myšlenky osvícení i národního obrození. Kopeckého popularitu podpořilo zejména vydání her z jeho repertoáru sepsané synem Václavem a také kresby mirotického rodáka Mikoláše Alše. Ten dal fiktivnímu obrazu Matěje Kopeckého symbolickou platnost.

1785

20. ledna bylo uvedeno **první české představení** – veselohra *Odběhlec z lásky synovské* v Nosticově (Stavovském divadle). Hra byla přeložena z německého znění pocházejícího od Gottfrieda Stephanie ml. Tímto představením bylo zahájeno častější (nikoli pravidelné) české přestavení v Praze.

Magdalena Dobromila Rettigová, dívčím jménem Artmanová, se narodila 31. ledna 1785 ve Všeradicích. Dodnes

se vedou spory o jejím významu, přesto ji zná více lidí než jiné obrozenecké autory. Je autorkou celé řady literárních děl, je ale spojována především s proslulou *Domácí kuchářkou*, jejíž napsání zdůvodnila v jednom dopise z roku 1845 takto: „až potud více lidu se shání po dobrém chutném obědě než po nejkrásnější básni...“ Patřila mezi první česky píšící ženy. Božena Němcová ji velmi obdivovala. V psaní ji podporoval i Václav Kliment Klicpera a hraběnka Kolovratová, rozená Kinská. Mnohé však překvapí, že byla i nadšený mineralog, což byl koníček pro ženu té doby víc než výstřední. Byla vychována německy, mluvit a psát česky se naučila až mnohem později. Vliv na to měl její budoucí manžel Jan Rettig, právník, který pocházel z poloněmecké rodiny, byl ale nadšen obrozeneckým hnutím a chtěl, aby se doma mluvilo česky. Oba začali připojovat ke svým jménům slovanská jména. Magdalena si se začala psát Dobromila, manžel zvolil jméno Sudiprav. V roce 1834 se Rettigovi přestěhovali do Litomyšle a i tam patřili k prvním iniciátorům národně obrozeneckého hnutí. Magdalena pokračovala ve vydávání zpravidla mravoučných povídek, které byly určeny především dospívajícím dívkám. Snažila se ovšem šířit vzdělání a vlastenecké cítění žen i prakticky. Organizovala společenské kroužky a tzv. kávové společnosti, kde se četlo a diskutovalo, ale probíralo také vedení domácnosti, vaření či vyšívání. Společně s manželem vychovala tři děti: Jindřišku Milinu, která byla koloraturní zpěvačkou ve Stavovském divadle v Praze, ve Štýrském Hradci a nakonec primadonou v Královské opeře v Mnichově. Syn Josef Ondřej vstoupil do piaristického řádu, ale zdědil její lásku k mineralogii, které se věnoval společně s astronomií. Působil mimo jiné jako uznávaný profesor v Hustopečích na Moravě. Syn Karel se vyučil sazečem a působil v Terstu. Magdalena svého muže přežila jen o rok, zemřela 5. srpna 1845 a je pohřbena na litomyšlském hřbitově.

1795

V tomto roce koupil Václav Matěj Kramerius (9. 2. 1759, Klatovy – 22. 3. 1808, Praha) knihtiskárnu a postupně se vydávání novin rozrostlo v nakladatelství pod názvem **Česká expedice**. Zde vycházela většina českých knih té doby. V. M. Kramerius vydával literaturu všech možných žánrů, hlavně pak zábavnou a poučnou. Z té stojí za zmínku dílo z roku 1801 *Večerní shromáždění Dobrovnické obce*, kde sedlákům srozumitelnou cestou vysvětluje jejich základní práva a povinnosti a poučuje též o výchově dětí a nesmyslnosti různých pověr.

1820

Božena Němcová (vl. jm. Barbora Panklová, pokřtěna 5. 2. 1820, Vídeň – 21. 1. 1862, Praha) byla spolu s K. H. Borovským, J. K. Tylem a K. J. Erbenem v popředí české literatury ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Je pokládána za zakladatelku české prózy. Většina jejích prací byla tištěna časopisecky a knižně vyšla až posmrtně. Tvorba Boženy Němcové je spjata s hlubokým zájmem o folklór a lidovou slovesnost, z něhož vycházejí *Národní báchorky a pověsti* (1845-1846). Realitu českého venkova zachycují povídky z posledního desetiletí autorčina života. Rozsáhlejší prózy pak hledají cestu k odstranění sociálních křivd a společenského útisku a v solidaritě mezi

chudými – *Pohorská vesnice, V zámku a podzámčí, Dobrý člověk*. Ve svém vrcholném díle *Babička* (1855) zobrazila svět tradic českého venkova. Postava babičky, prosté venkovské ženy, je autorce ideálem lidské moudrosti a životní harmonie. Významnou součástí jejího díla jsou žurnalistické úvahy a črty (*Obrazy z okolí domazlického, Selská politika*).

1825

12. února v Praze zahájila činnost **Česká spořitelna**, na dlouho jediný peněžní ústav v Čechách, 14. února přijala Česká spořitelna první vklady.

1830

Adolf Kosárek (6. 1. 1830, Herálec u Humpolce – 3. 10. 1859, Praha) – český malíř. Hospodářský učedník se dostal na pražskou Akademii díky podpoře majitele panství arcibiskupa Schwarzenberka. Kosárkovi je sice při příchodu na školu už dvacet let, provází jej však nejen zmíněné nadšení, ale i houževnatá píle a výjimečný talent. V té době na Akademii působící krajinářská škola M. Haushofera má velmi dobrou úroveň, Kosárek se tu seznamuje s efektní mnichovskou malbou, dostává se do ciziny – do Bavor, do Alp, na Rujanu. Česká krajina je základním motivem Kosárkova díla vytvořeného v neuvěřitelně krátké době šesti let, mezi roky 1853-1859, kdy umělec podlehl tuberkulóze. I když Kosárek jistě čerpá od svých předchůdců (A. Mánesa) i starších současníků (především J. Navrátila a A. Piepenhagen), jde svou vlastní cestou. Na plátnech jako *Selská svatba* či *Česká krajina* poprvé vůbec vyjadřuje, a to výrazně monumentální formou, smysl české krajiny. V pouhých devětatdacetiletých letech zanechal za sebou malíř umělecky zralé dílo.

(pa)

Karolina Světlá (vl. jm. Johanna Rottová, 24. 2. 1830, Praha – 7. 9. 1899, Praha) – spisovatelka, patří k předním představitelům májové generace. Narodila do bohaté měšťanské rodiny, byla vychovávána německy. Měla domácího učitele Petra Mužáka, kandidáta profesury. Ten v ní pěstoval lásku ke všemu českému a později se stal jejím manželem. Podle rodné obce svého muže – Světlá pod Ještědem – změnila své rodné jméno na Karolinu Světlou. Brzy se zařadila do vlastenecké společnosti. Mezi její přátele patřila např. Božena Němcová, která byla pro ni velkým vzorem. Manželství Karoliny Světlé nebylo šťastné. Velmi bolestné pro ni bylo úmrtí její jediné dcery, která zemřela hned po porodu. V té době měla Světlá silný citový vztah k Janu Nerudovi, který ale z vlastní vůle ukončila na podzim roku 1862. Karolina Světlá se zasloužila o vznik Ženského výrobního spolku, ve kterém se snažila prosadit zvýšení sociální úrovně zaměstnaných žen. Spoluzaložila Americký klub dam. Ve svých povídkách použila prostředí pražské aristokratické a měšťanské společnosti. Opovrhovala pokrytectvím měšťanů, výchovou dívek, kterou sama prožila. Děj svých povídek umístila do prostředí Prahy a Podještědí, které jí bylo známé. Světlá obdivovala George Sandovou a ztotožňovala se s jejími názory na sociální a psychologické problémy. Většinu literárních postav v tvorbě Světlé tvoří ženy ušlechtilé a obětavé, které svou láskou pomáhají chybujícím mužům.

1835

1. ledna poprvé vyšel časopis *Květy české* pod názvem *Květy*.

22. února uvedlo **Kajetánské divadlo** na Malé Straně **první české divadelní představení**. Majitel domu, známý vlastenec, lékárník Jan Dobromil Arbeiter, přenechal skupině vlastenců kolem Josefa Kajetána Tyla bývalý klášterní refektář (jidelnu), aby v něm hráli české divadlo. Za politické situace, která nedovolovala zakládat české spolky a instituce, mělo veliký význam i to, že se zde čelní představitelé české společnosti mohli pravidelně setkávat. Bezprostředním impulsem k založení ochotnického divadla mladých českých spisovatelů a příslušníků české inteligence, sdružených okolo Tylových *Květů*, se na podzim roku 1833 stalo rozhodnutí tzv. českých stavů pověřit řízením Stavovského divadla Němce J. A. Stögra. Ve snaze předejít hrozícímu úpadku českých her a připravit eventuální náhradu za ně alespoň pro vzdělanější vrstvy českého publika založil Tyl v zimě 1833-1834 spolu se svými přáteli K. S. Amerlingem a F. Dittrichem a dále se skupinou literátů z okruhu *Květů* ochotnické divadlo, ve kterém měly být současně realizovány divadelní představy mladé generace. I když se časem ukázaly obavy o další osud českých her ve Stavovském divadle lichými, mladí spisovatelé už od provedení svého záměru vybudovat nezávislou generační scénu, „první samostatné české národní divadlo“, jak ji nazval později Tyl, již neustoupili. Jako řešení české divadelní otázky nemohlo ovšem ani sebelépe řízené ochotnické divadlo nadlouho obstát. Nehledě k tomu, že existenci takového divadla činil nejistou již jeho samotný provozovací princip, založený pouze na ochotě a nikoliv na existenčním zájmu jeho členů, byla tato jeho existence snadno ohrožitelná i vznějšku. (Bartoš, Jaroslav et al.: *Dějiny českého divadla, 2: Národní obrození*, Praha: Academia, 1969, str. 269-270.)

1840

5. února byl v sále pražského Konviktu na Starém Městě uspořádán **první veřejný český ples**.

1850

Ladislav Stroupežnický (6. 1. 1850, Cerhonice u Písku – 11. 8. 1892, Praha) byl dramatik a prozaik, propagátor jevištního realismu. Pocházel z rodiny vzdělaného, na regionální úrovni kulturně činného správce premonstrátských statků a ředitele patrimoniální kanceláře v Cerhonicích. Po dvouletém studiu na písecké reálce byl Stroupežnický od roku 1862 zaměstnán několik let jako praktikant a archivář cerhonického zámku. V roce 1867 si při sebevražedném pokusu výstřelem zdeformoval obličej. Po přestěhování do Prahy pracoval jako korespondent pojišťovny a písař na pražském magistrátu. V letech 1875-1876 působil v redakci *Humoristických listů*. V roce 1882 se stal prvním dramaturgem Národního divadla a zůstal jím až do své smrti. Dílo: *Zvíkovský rarášek* (1883) – hra inspirovala pro skladatele V. Nováka k napsání stejnojmenné opery, *Paní mincmistrová* (1885) – podle této hry natočil režisér Otakar Vávra film *Cech panen kutnohorských*. V obou historických hrách je hlavní postavou Mikuláš Dačický z Heslova, renesanční básník známý veselým životem, ale i vtípem a moudrostí.

1855

27. února se v Praze narodil malíř **Jakub Schikaneder** († 15. 11. 1924, Praha). Pocházel z rodiny celního úředníka, byl umělecky velmi nadaný, rodinné zázemí mu i přes skrovné prostředky poskytlo možnost studia. Toto pochopení pro Jakobovo umělecké zaměření vycházelo z divadelně-kulturní tradice rodiny, jejímž příslušníkem byl i Emanuel Schikaneder proslavený jako libretista Mozartovy *Kouzelné flétny*. Studoval v Praze a Mnichově, byl součástí tzv. „generace českého Národního divadla“. Maloval často melancholicky laděné obrazy se stařeny. Jeho oblíbeným námětem byl podzim; častými motivy v pokročilém stáří byla pražská zákoutí a nábřeží na Vltavě.

1860

Ferdinand Vach (25. 2. 1860, Jažlovice – 16. 2. 1939, Brno) – skladatel, pedagog, sbormistr, zakladatel Pěveckého sdružení moravských učitelů. Po ukončení měšťanky odchází do Prahy, kde začíná studovat na Ústavu pro vzdělání varhaníků a ředitelů kůru. Během krátké doby z existenčních důvodů odchází a prochází v roli pedagoga řadou míst v Čechách i na Moravě. Po dvou letech se vrací zpět do Prahy a naplno se věnuje studiu na varhanické škole. V roce 1885 ukončil studia na výbornou, a poněvadž v Praze nesehnal práci, působil rok v kočovném divadle. Při hostování v Uherském Hradišti obdržel z Kroměříže nabídku, aby se stal ředitelem tamní hudební školy Moravan. Vach udržoval kontakty se všemi tehdejšími hudebními velikány, jeho častým hostem byl především Antonín Dvořák. Kroměříž se stala jeho druhým domovem, pobyt v ní byl nejkrásnější dobou jeho života. Zde umělecky vyzrálý Vach pochopil, že nadešel čas, aby splnil své poslání – vytvořit pěvecký sbor nových kvalit, kterými by se přiblížil světové hudební špičce. A tak 30. července 1903 v kroměřížském sále Nadsklepí vystoupil poprvé šedesátičlenný mužský pěvecký sbor Učitelův dorost kroměřížského pedagogia (na PSMU byl přejmenován až o rok později). Tehdy nikdo z přítomných netušil, že se zrodilo hudební těleso, o kterém bude brzy psát evropský tisk jako o senzaci.

Karel Matěj Čapek-Chod (21. 2. 1860, Domažlice – 3. 11. 1927, Praha) byl povídkář, novelista a romanopisec realistického a naturalistického směru, novinář. Pocházel z rodiny středoškolského profesora. Na domažlickém gymnáziu maturoval v roce 1879, studia práv nedokončil a věnoval se žurnalistice a beletrické tvorbě. Čapek-Chod působil nejprve v Olomouci, od roku 1888 do konce života pak v Praze. Pracoval postupně v redakcích *Našince*, *Hlasu národa*, *Národní politiky* a od roku 1900 v redakci *Národních listů*. Po příchodu Karla Čapka do této redakce začal Karel Matěj Čapek pro rozlišení užívat přídomku „Chod“. Vedle novinářské a vlastní slovesné tvorby se věnoval Čapek-Chod také výtvarné a divadelní kritice, v níž proslul jako ostrý polemik. V návaznosti na Jana Neruda se soustředil na drobné beletristické žánry určené pro noviny.

1865

1. ledna zahájila činnost **pražská obecní pojišťovna**.

15. ledna založil Vojta Náprstek v domě u Halánků osvětově zaměřený soukromý salon **Americký klub dam**. Více

viz: Secká Milena: *Americký klub dam. Krůček k ženské vzdělanosti*, Praha: Národní muzeum 2012. Publikace seznámuje s historií Amerického klubu dam, který byl založen v roce 1865 v Praze. Po dobu jeho existence jím prošlo více než 1 500 členek, mezi nimiž byly slavné spisovatelky, malířky, herečky, zpěvačky i hudebnice. Kromě vzdělání se členky věnovaly rovněž charitativní činnosti. Klub záhy vychoval ženy, které samy dokázaly zakládat další ženské spolky a také nové vzdělávací instituce pro ženy. V činnosti klub vytrval až do roku 1948. V roce 1996 byla činnost klubu obnovena a jako občanské sdružení pořádá dodnes kulturně vzdělávací pořady pro všechny, které mají zájem o historii, kulturu i setkávání.

1870

Karel Burian (12. 1. 1870, Rousínov u Rakovníka – 25. 9. 1924, Senomaty) – významný operní pěvec.

1875

Josef Franz Hupka (22. 2. 1875, Wien – 23. 4. 1944, KZ Theresienstadt) war ein österreichischer Rechtswissenschaftler und Universitätsprofessor. Er war ordentlicher Professor für Handels- und Wechselrecht an der Juridischen Fakultät der Universität Wien. Hupka wurde 1897 an der Universität Wien zum Dr. jur. promoviert. 1901 wurde er ebenda für römisches und deutsches bürgerliches Recht und 1902 für Handels- und Wechselrecht habilitiert. Ab 1906 war er außerordentlicher und ab 1915 ordentlicher Professor. 1926/1927 stand er als Dekan der Juridischen Fakultät vor. Geboren als Sohn der Rechtsanwalts Ludwig Hupka in Wien, aber die Volks- und Mittelschule besuchte er in der Südmährische Stadt Znojmo. Hupka, der 1897 promovierte und zum Protestantismus konvertierte, engagierte sich neben seiner wissenschaftlichen Tätigkeit öffentlich gegen den damals herrschenden Antisemitismus: So setzte er sich im Fall Philipp Halsmann für den Angeklagten ein und forderte auch nach dessen Pardonierung eine volle Rehabilitierung. Hupka trat 1930 außerdem gegen die völkische Studentenordnung des damaligen Rektors der Universität Wien, Wenzeslaus von Gleispach, ein. Diese Studentenordnung, die vom Verfassungsgerichtshof 1931 aufgehoben wurde, hätte eine eindeutige Verschlechterung für jüdische Studierende gebracht. Hupka wurde im Nationalsozialismus aus rassistischen Gründen verfolgt und dabei 1938 aufgrund der Nürnberger Gesetze seines Amtes durch Zwangspensionierung enthoben und von der Universität Wien vertrieben. Nachdem die Nationalsozialisten Hupka 1939 nach mehr als 35 Dienstjahren für die Universität Wien die Pension strichen, flüchteten Josef und seine Ehefrau Hermine Hupka im Mai 1939 nach Zürich, wo sie vergeblich einen Asylantrag stellten. Das Ehepaar Hupka konnte noch nach Amsterdam fliehen, wurde jedoch von dort 1944 ins KZ Theresienstadt deportiert, wo Josef Hupka starb.

1880

Otakar Theer (16. 2. 1880, Černovice, dnešní Ukrajina – 20. 12. 1917, Praha) – kritik, básník a překladatel. Oba rodiče pocházeli z Nymburka, matka z bohaté a vlivné statkářské rodiny. Otec zemřel brzy po synově narození, a tak chlapec vyrůstal až do deseti let v prostředí matčiny rodiny v Nymburce, posléze se roku 1910 s matkou přestěhovali

do Prahy. Zde Theer vystudoval klasické gymnázium, soukromě studoval francouzštinu a francouzskou literaturu, která se stala jeho trvalou zálibou a v pozdějších letech i předmětem jeho referentské a překladatelské činnosti. Sledoval současnou literární produkci, zejména symbolistickou a dekadentní, jež ovlivnila i jeho rané literární pokusy. Navázal literární kontakty, například s F. X. Šaldou a jeho okruhem. Šaldovým prostřednictvím se stal spolupracovníkem *Literárních listů* a *Lumíra*. Roku 1906 promoval z všeobecných dějin a srovnávacích literatur a nastoupil na místo úředníka v Univerzitní knihovně, které zastával do konce života. Zemřel po těžké nemoci uprostřed války, brzy po premiéře své první a jediné hry.

1885

Jaroslav Kratochvíl (17. 1. 1885, Tučapy u Vyškova – 20. 3. 1945, Terezín), maturoval na gymnáziu roku 1900, poté studoval vysokou školu zemědělskou v Halle-Wittenberku (Německo), studia ukončil roku 1906. V první světové válce byl zajat na ruské frontě, od roku 1916 působil jako důstojník v československých legiích v Rusku. Po návratu z Ruska získal místo úředníka státních lesů a statků. V letech 1927-1929 působil jako odpovědný redaktor revue *Nové Rusko*. Roku 1936 se stal členem tzv. U-Bloku. V lednu 1945 byl za účast v odboji zatčen gestapem, následně byl deportován Terezína, kde zemřel.

7. února byl slavnostně otevřen Dům umělců, též zvaný **Rudolfinum**. V druhé polovině 19. století postrádala Praha opravdu reprezentativní i kapacitou vyhovující prostory pro potřeby symfonického orchestru a pro umístění obrazárny. Proto vznikl záměr postavit budovu, která by tyto dvě potřeby uspokojila a zároveň by ilustrovala ekonomický i kulturní rozvoj českého národa. Tento dualismus funkcí představoval pro architekty nelehký úkol, ale Josef Zítka a Josef Schulz dokázali skloubit požadavky obou různých druhů umění i jejich umělecké prezentace a vytvořili Rudolfinum – víceúčelovou kulturní stavbu, která neměla ve své době v Evropě konkurenci. Jedna z architektonicky nejvýznamnějších budov v Praze vznikla v letech 1876-1884, která na počest rakouského korunního prince Rudolfa dostala jméno Rudolfinum. Svému kulturnímu poslání sloužilo Rudolfinum až do roku 1919, kdy bylo proměněno na poslaneckou sněmovnu Československé republiky. V dobách německé okupace byla koncertní činnost v Rudolfinu obnovena. K plné rehabilitaci budovy, zvláště galerijní části, však došlo až v roce 1992, kdy se Rudolfinum po generální rekonstrukci architekta Karla Pragera stalo sídlem České filharmonie a Galerie Rudolfinum. Dvořákova síň sloužila České filharmonii od 4. ledna 1896, kdy zde pod vedením Antonína Dvořáka poprvé vystoupila. Svůj účel plnila až do roku 1918. Koncertní povaha tohoto prostoru Rudolfinu byla obnovena v letech 1940-1942 dle projektu Antonína Engela a Bohumíra Kozáka a tuto podobu si zachovala dodnes. Ústředním prvkem jsou varhany vyrobené Wilhelmem Sauerem dle návrhů Josefa Zítka a Josefa Schulze ve Frankfurtu nad Odrou. V éře parlamentu byly odvezeny do Besedního domu v Brně. V roce 1940 byly vráceny a jejich rejstřík rozšířen. Galerie Rudolfinum plní i v 21. století původní funkci víceúčelové kulturní stavby. Činnost zahájila Galerie Rudolfinum v obnovených prostorech 1. ledna 1994. Programově se věnuje současnému

výtvarnému umění s občasnými průhledy do minulosti, se zvláštním zřetelem k dějinám médií a myšlenek.

<http://www.ceskafilharmonie.cz/rudolfinum>;
www.galerierudolfinum.cz

1890

Založeny **Česká akademie věd a umění** (1890-1952) a **Společnost pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách** (1891-1945). Česká akademie věd a umění byla založena díky mimořádné finanční podpoře českého architekta a stavitele Josefa Hlávky, který se stal i jejím prvním prezidentem. Úkolem této instituce byla podpora vědy a literatury pěstované v českém jazyce a českého umění. Nejvýznamnějším polem její působnosti byla činnost publikační. Udílela i stipendia a podpory, ale vznikala při ní i menší badatelská zařízení.

Spisovatelka Eliška Krásnohorská (1847-1926) se zasloužila o otevření prvního českého dívčího gymnázia **Minerva**. Jednalo se o první dívčí školu tohoto druhu na území tehdejšího Rakouska-Uherska. Oficiálním zřizovatelem byla Minerva, spolek pro ženská studia. Výuka probíhala ve dvou místnostech u kostela sv. Vojtěcha

<http://www.zastarouprahu.cz/clenstvi>

Karel Čapek (9. 1. 1890, Malé Svatoňovice – 25. 12. 1938, Praha) – nejčtenější a nejvydávanější český spisovatel 20. století, dramatik, prozaik, překladatel a publicista, autor knih pro děti, skvělý řečník a amatérský fotograf. Čapek se sám považoval za novináře, byl zaměstnán jako redaktor *Lidových novin*. Podnikl řadu cest do zahraničí. Byl prvním předsedou československého PEN klubu, působil jako dramaturg a režisér Vinohradského divadla. Jeho díla jsou přeložena do mnoha světových jazyků. Typickým znakem jeho děl je využívání obrovské slovní zásoby, používání neobvyklých slov, několikanásobných větných členů a rozvitých souvětí. Byl navržen na literární Nobelovu cenu. Karel Čapek měl i silné sociální citění a často finančně podporoval chudé. V polovině třicátých let varoval veřejnost prostřednictvím svých děl *Válka s mloky*, *Bílá nemoc* a *Matka* před destruktivními následky fašismu. Před kapitulací Československa se 21. září podílel na stylizaci prohlášení vlády o přijetí podmínek západních velmocí a usiloval o jednotu národa. Za svůj postoj se stal terčem útoků odpůrců kapitulace. Proto také opustil Prahu a uchýlil se do svého letního sídla ve Strži u Staré Huti poblíž Dobříše. Usedlost

Olga Scheipflugová s bratry Čapkovými

dostal do doživotního užívání v roce 1935 jako svatební dar k sňatku s herečkou pražského Národního divadla a spisovatelkou Olgou Scheinpflugovou od bratra svého švagra, správce panství Colloredo-Mansfeld, Václava Pavlice. Zemřel na zápal plic 25. prosince 1938, což ho paradoxně uchránilo od připravovaného zatčení gestapem. Je pohřben na Vyšehradě. Jeho bratr Josef (1887-1945) byl výtvarníkem, teoretikem, jedním z prvních českých kubistů, průkopníkem moderního umění. V roce 1925 se bratři přestěhovali z bytu na Kampě do vily na Vinohradech postavené podle návrhu architekta Ladislava Machoně. Zde žili a tvořili v naprosté symbióze až do Karlovy smrti. Společná tvorba: *Zářivé hlubiny, Krakonošova zahrada, Lásky hra osudná, Ze života hmyzu, Adam stvořitel* ad. Každý pátek se v této vile v odpoledních hodinách scházel prvorepublikový intelektuální výkvět, zvaný pátečníci. Od jara 1926 byl pravidelným hostem prezident T. G. Masaryk. Karel Čapek měl neuvěřitelnou schopnost vidět do budoucnosti. Jeho zamyšlení nad člověkem i názory na politiku jsou nadčasové a objektivní.

Red. pozn.: O osudech Čapkovy vily jsme Vás informovali v předchozích číslech Klubu, v minulém čísle Klubu jsme Vám rovněž přiblížili život a dílo Olgy Scheinpflugové.

28. ledna spontánně vznikl **Klub Za starou Prahu** jako sdružení milovníků staré Prahy, kteří se rozhodli aktivně hájit její historické architektonické a urbanistické kvality proti všem stavebním záměrům narušujícím neopakovatelný půvab, vzhled a osobitost Prahy. Klub byl založen v době soustředěného náporu stavebních podnikatelů na výhodné využití parcel historického centra města, kterému však musely předcházet demolice cenné historické zástavby. Klub se od počátku pustil do tvrdého boje, který měl své úspěchy i prohry. Vystoupení Klubu se však neomezovalo jen na Prahu. Již před první světovou válkou vyvolalo následování v řadě dalších českých historických měst, kde vznikly klubovní pobočky (např. v Českých Budějovicích, Pelhřimově, Domažlicích, Plzni, Rokycanech, Mělníku, Pardubicích). K mnoha významným osobnostem, které patřily v stoleté historii Klubu k jeho hlavním představitelům, se dnešní Klub s pýchou hlásí. Patří k nim mnoho architektů: Pavel Janák, Rudolf Kříženecký, Jan Koula, Antonín Engel, Bohumil Hypšman, Josef Chochol, Bohumír Kozák, Eduard Hnilička a mnoho neméně slavných osobností z oboru historie a dějin umění: Jaroslav Goll, František Ruth, Zdeněk Wirth, V. V. Štech, Cyril Merhout, Emanuel Poche. S Klubem jsou spjata i jména mnoha umělců různých oborů, např. duchovním otcem myšlenky klubu byl Vilém Mrštík, s Klubem spolupracovali malíři Karel Klusáček, Jan Konůpek, Zdenka Braunerová, Jan Zrzavý (v mládí byl dokonce krátkou dobu placeným klubovním sekretářem). V současné chvíli má Klub statut občanského sdružení, sídlí v prostorách románské věže Juditina mostu (menší Malostranská mostecká věž), dlouhodobě pronajatých Obvodním úřadem Praha 1. Jeho členskou základnu tvoří cca 1 200 členů.

1900

4. ledna se v Čáslavici u Třebíče narodil **Bedřich Fučík** – literární kritik a historik, editor a překladatel. Patřil k významným představitelům literární kritiky orientované katolickým směrem. Po střední škole studoval srovnávací

literaturu na FF UK v Praze, kde v roce 1927 získal doktorát. Do roku 1931 pracoval jako redaktor literárního měsíčníku *Tvar*. V roce 1928 se stal Bedřich Fučík tajemníkem nakladatelství Melantrich, kde v roce 1929 nastoupil do funkce ředitele. Tím zůstal až do roku 1939. V letech 1939-1943 působil jako šéfredaktor nakladatelství Josef Richard Vilímek. Výrazně se zasloužil o publikování řady děl patřících k trvalým hodnotám české literatury. Po druhé světové válce se Fučík stal vrchním ředitelem nakladatelských a knižkupeckých podniků Československé strany lidové. Po roce 1948 pracoval jako korektor v nakladatelství Vyšehrad, a to až do svého zatčení v roce 1951. V roce 1952 byl Bedřich Fučík ve vykonstruovaném procesu odsouzen k patnácti letům vězení. Byl propuštěn v roce 1960 na základě amnestie. Až v roce 1967 byl zcela rehabilitován. Fučíkův zájem však rozhodně nebyl omezen pouze na literární osobnosti z katolických kruhů. Jako editor uspořádal mimo jiné i dílo F. X. Šaldy a řadu výborů české katolické skupiny. Zasloužil se o to, že v českých zemích vycházela v období mezi válkami nejkvalitnější díla klasické a soudobé literatury. Po svém propuštění z vězení dokázal, i když ve skromných poměrech samizdatu, vydat nejen svědectví o svých osudech, ale řídit edice děl svých přátel – Jakuba Demla, Jana Čepa a Jana Zahradníčka. Fučík byl manželem překladatelky Jitky Fučíkové. Zemřel v Praze 2. 7. 1984.

1910

1. února v Praze zemřel malíř **Antonín Slavíček**, který je považován za přední postavu českého impresionismu a krajinářství. Narodil se v Praze 16. května 1870 jako čtvrté dítě Jana Slavíčka, správce vysokých škol technických, a jeho manželky Pavliny. Už jako chlapec velmi dobře kreslil a k povolání malíře se rozhodl v době svých studií na gymnáziu ve Spálené ulici v Praze. V šestnácti letech odešel do Mnichova, kde krátce studoval umění. V letech 1887-1899 Slavíček studoval na Akademii výtvarných umění v Praze pod vedením Julia Mařáka. Po ukončení studií na Akademii Slavíček opustil Mařákův realismus a hledal vlastní vyjádření a svůj styl, který našel v impresionismu. Záhy se stal mistrem ve spodobnění krás české krajiny a proměnných nálad v přírodě. Barevnost jeho krajin souzněla s jeho impresionistickým vnímáním a jeho snahou zachytit monumentalitu přírody pomocí barevných skvrn, které začal ve své tvorbě používat v roce 1898. Slavíčkova manželka Bohumila (Míla) Brynychová, kterou rovněž často maloval, byla sirotkem z bohatého statku a přinesla do manželství dostatek peněz, takže se Slavíček nemusel starat o finance. Slavíček měl se svou manželkou tři děti: Evu, Jiřího a Jana, který byl rovněž známým malířem. Jeho zetěm byl legionářský spisovatel a básník Rudolf Medek (1890-1940), jehož syny byli malíř Mikuláš Medek (1926-1974) a politik Ivan Medek (1925-2010). Po Slavíčkově smrti se jeho manželka provdala za malíře a Slavíčkovu žáka Herberta Masaryka, syna první československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Slavíček je pohřben na Olšanských hřbitovech.

Jindřich Chalupecký (12. 2. 1910, Praha – 19. 6. 1990, Praha) – literární a výtvarný kritik, historik, překladatel. Studoval na FF UK (estetika, dějiny umění, filozofie), univerzitu však z vlastního rozhodnutí opustil a vzdělával se zejména v otázkách moderního umění jako autodidakt.

Publikoval od roku 1930 v různých periodikách a katalozích. S výtvarníky Františkem Grossem a Františkem Hudečkem tvořil jádro volného společenství, z jehož debat a názorů na soudobou civilizaci a umění se 1942 spolu s dalšími malíři, fotografy a básníky zrodila Skupina 42. V duchu její záměrně antiprogramové poetiky přesnosti, intenzity a drsnosti spoluredigoval ve letech 1942-1943 měsíčník *Život*, poté řídil čtvrtletník (později měsíčník) pro umění a filozofii *Listy*. V padesátých letech byla Chalupeckému povolena jen oblast lidové tvorby, v průběhu šedesátých let mohl opět působit ve svém oboru. Po roce 1970 publikoval v samizdatu, v exilových a zahraničních revuích. Knižní výbor z esejí a kritik 1934-1948 vyšel jako *Obhajoba umění* (samizdat 1988, 1991). Přehled českého poválečného umění, dokončený 1985, podal v knize *Nové umění v Čechách* (1994). Publikace *Expresionisté* (1992) obsahuje definitivní verze strojopisných studií ze sedmdesátých a osmdesátých let o Richardu Weinerovi, Jakubu Demlovi, Ladislavu Klímovi a Josefu Haškovi. Se svou ženou Jiřinou Haukovou přeložil Eliotovu *Pustou zemi* (1947), k vydání připravil básně z Halasovy pozůstalosti (1963) a výbor z díla Jakuba Demla (1991).

1915

Josef Kratochvil (1. 1. 1915, Pozoříce u Vyškova – 11. 5. 2001, Kemnath, Německo) byl filozof, skautský činovník, spisovatel skautských knížek, v emigraci vysokoškolský pedagog.

Jan Opletal (1. 1. 1915, Lhota nad Moravou – 11. 11. 1939, Praha) byl studentem lékařské fakulty Karlovy univerzity, který byl zabit při protinacistické demonstraci během německé okupace. 28. října 1939, v den výročí založení samostatného československého státu, proběhly v Praze protinacistické demonstrace a nepokoje, kterých se Opletal zúčastnil. Demonstrace byly nacisty tvrdě potlačeny. Jan Opletal byl vážně zraněn střelou do břicha a navzdory lékařské péči zemřel. Pohřbu Opletala se 15. listopadu zúčastnily tisíce studentů a jejich setkání přerostlo v další protinacistickou demonstraci, jejímž důsledkem bylo zavření všech českých univerzit a kolejí říšským protektorem Konstantinem von Neurath. Více než tisíc studentů bylo posláno do koncentračního tábora Sachsenhausen a devět studentů bylo 17. listopadu popraveno. Z důvodu připomenutí této události byl 17. listopad vyhlášen Mezinárodní unií studentů Světovým dnem studentstva. Opletalovy ostatky byly převezeny do rodného Nákla, kde mu byl později vztyčen také pomník. Roku 1996 mu byl in memoriam propůjčen Řád T. G. Masaryka I. třídy.

1920

Růžena Svobodová (rozená Čápová, 10. 7. 1868, Mikulovice u Znojma – 1. 1. 1920, Praha) – autorka lyrických a společenských próz o ženských osudech. Záhy po sňatku se spisovatelem F. X. Svobodou začala publikovat první prózy. Na její tvorbu měl značný vliv blízký přítel F. X. Šalda. Do svého salonu soustředila řadu významných osobností (H. Kvapilová, B. Benešová, M. Pujmanová ad.).

Arnošt Procházka (15. 11. 1869, Praha – 16. 1. 1925, Praha) – literární a výtvarný kritik, překladatel, zakladatel a redaktor *Moderní revue*, hlavní tribuny české dekadence.

Metodou své kritické práce se opíral především o francouzskou kritiku osmdesátých let.

8. ledna byla na schůzi Klubu reformního duchovenstva založena **Církev československá**, vycházející z tradic české reformace s důrazem na husitství. Za protektorátu nazývána Církev českomoravská, od roku 1971 Církev československé husitská.

Malíř **Zdeněk Sýkora** se narodil 3. února 1920 v Lounech a rodnému městu zůstal po celý život věrný. Jeho malování se zrodilo z lásky k přírodě a krajina je stále jeho inspirací, věčným zdrojem a jakousi „čerpací stanicí“. Prošel logickým vývojem – od počátečního surrealismu a kubismu přes okouzlení impresionisty. Sýkora již na začátku šedesátých let, jako jeden z prvních v Čechách i ve světě, zapojil do přípravy uměleckého díla počítač. Ačkoli pracoval se systémy, programy nebo náhodností, zůstal malířem: originálním způsobem se zabýval tvary, barvami a jejich vzájemnými vztahy. Desetileté období geometrických prvků vystřídaly lineární programované struktury. Byl jedním z prvních představitelů českého konstruktivního umění a v mezinárodním měřítku průkopník computerového výtvarného projevu. Svou metodu uplatnil i v monumentálních realizacích v architektuře. Řada jeho děl se stala neodmyslitelnou součástí veřejného prostoru – mezi nejznámější patří skleněné obklady větracích komínů na Letné (od roku 2003 kulturní památka), keramická stěna v pražské Jindřišské ulici (dnes součást kavárny). Jeho díla jsou zastoupena ve veřejných i soukromých sbírkách po celém světě. Zdeněk Sýkora zemřel v Lounech 12. 7. 2011.

6. února byl vydán **zákon o vytvoření Velké Prahy**, podle kterého bylo v Praze s platností od 1. 1. 1922 připojeno osmatřicet okolních obcí. Územní vývoj Prahy byl proces dlouhodobý, který zůstal na půli cesty. Zahájil jej v roce 1784 Josef II., když spojil dosavadní čtyři samostatná pražská města: Staré Město, Nové Město, Malou Stranu a Hradčany. K dalšímu rozšíření došlo až v roce 1850 připojením Josefova, v roce 1883 následoval Vyšehrad, v roce 1884 Holešovice a Bubny a konečně v roce 1901 se připojila Libeň. V případě Prahy se totiž nezdařilo – na rozdíl od jiných srovnatelných evropských měst – sloučení historického města s předměstími a vytvoření jednoho územního a správního celku, maximálně funkčního, hospodářsky silného a esteticky přitažlivého. Za městskými hradbami zbouranými v šedesátých a osmdesátých letech se nacházela prudce se rozvíjející samostatná města Karlín, Žižkov, Královské Vinohrady a Smíchov, která z důvodů víceméně sobeckých (vlastní rozhodovací pravomoc, pošta, zakázky atd.) o spojení s Prahou nestála. To Praze bránilo vykročit ze svého původního území, dále se rozvíjet a naplňovat velkoměstské ambice. Proto zahájila jednání se vzdálenějšími menšími obcemi, které si naopak od spojení s Prahou slibovaly vlastní prospěch a rozvoj. Úspěšná jednání s patnácti obcemi, k nimž se nakonec z obavy před obklíčením přidaly také Smíchov a Žižkov, dospěla v roce 1911 až do stadia smluv. Mimo uvažovaný obvod Velké Prahy by tak zůstaly pouhé čtyři obce. Ke sloučení přesto nedošlo: nejprve vinou blokady zemského sněmu ze strany německých poslanců a později v důsledku první světové války. Ta však nakonec spojení celé pražské aglomerace

v jeden územní a správní celek uspíšila, neboť katastrofální zásobovací a energetická situace za války ukázala nezbytnost ústřední správy.

<http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2005/4/sen-o-velke-velke-praze/>

Karlova univerzita

1920 – zákonem o poměru obou pražských univerzit získává český název „Karlova universita“, založena Přírodovědecká fakulta.

1945 – obnovena činnost Karlovy univerzity – vytvořeny pobočky lékařské fakulty v Plzni (od roku 1958 lékařská fakulta UK) a v Hradci Králové (od roku 1959 lékařská fakulta UK), Německá univerzita byla zrušena.

1950 – zákon o vysokých školách ruší akademickou autonomii a podřizuje jejich činnost dohledu komunistické strany, teologická fakulta byla oddělena od Univerzity Karlovy (1950-1990 samostatná fakulta v Litoměřicích).

1990 – zákon o vysokých školách obnovuje univerzitní autonomii a svobodu bádání a výuky.

1925

24. ledna bylo v Praze zrušeno vybírání mostného, ačkoliv se poplatek za použití mostu využíval v českých zemích odpradávná a jeho znovuzavedení by se mohlo řadit obcí či přímo státu hodit. Egon Erwin Kisch: „...pražští snobové se Karlovu mostu zproštěného poplatků vyhýbali, protože nemohli ukázat, že na to mají...“

12. února se uskutečnil **první rozhlasový přenos** Smetanovy opery *Dvě vdovy* z Národního divadla v Praze.

15. února bylo v salonku pražské kavárny Louvre založeno **České centrum PEN klubu**. Vznik jednoho z prvních zahraničních center Mezinárodního PEN klubu, založeného roku 1921 ve Velké Británii, inicioval Karel Čapek a stal se pro nastávajících sedm let i českým předsedou. V současné době existuje 145 center ve 104 zemích, sdružujících kolem 20 tisíc tvůrců; usilují zejména o svobodu vyjadřování, svobodu slova a svobodný život člověka.

1930

1. ledna bylo **zestátněno Národní divadlo**.

17. ledna se narodila **Jaroslava Moserová-Davidová**, lékařka, překladatelka, scenáristka, ilustrátorka a politička.

21. ledna byl v Praze instalován na křižovatce Václavského náměstí s Jindřišskou a Vodičkovou ulicí **první světelný semafor**.

Ladislav Šichman sa narodil 2. januára 1930 v Hornom Hrabovom neďaleko Bytče. Svoj umelecký život prežil v Kamenci pod Vtáčnikom, kde je aj pochovaný. Venoval sa komornej plastike, sochárskom miniatúram, reliéfom, šperku, návrhom mincí i medailí, monumentálnym realizáciám. Stovky výtvarných diel, skíc a návrhov, početné výstavy, bohatá pedagogická práca predstavujú bohatú žatvu Šichmanovej umeleckej i ľudskej dráhy. Jeho tvorivé úsilie vždy súviselo s pedagogickou činnosťou. Od Strednej umeleckopriemyselovej školy v Bratislave až po Akadémiu umení v Banskej Bystrici odborne pripravil na

sochárske povolanie mnoho študentov. Komorné práce Ladislava Šichmana, zväčša s tematikou ženy a materstva, nesú stopy výraznej citovej zaujatosti a snahy o realisticky podanú skutočnosť. Zaujímavé a verejnosťou obdivované boli Šichmanove sochárske miniatúry, odliate v cíne alebo dokonca v striebre. Významný umelec Trenčianskeho kraja Ladislav Šichman odišiel vo veku 81 rokov.

Ema Destinová (vl. jm. Emílie Pavlína Kittlová, 26. 2. 1878, Praha – 28. 1. 1930, České Budějovice) – svetová operní pěvkyně a také všestranná umělkyně, ovládala kromě výtvarnictví, psaní, režirování a komponování písni i velmi dobře několik světových jazyků. Její lyrický soprán mohutného a dramaticky zbarveného hlasu společně s hereckým ztvárněním stále znovu vyvolával úžas v koncertních sálech slavných scén začátkem 20. století. Všestranný umělecký talent projevovала již od mládí. Umělecky založená rodina Kittlových byla zámožná a měla vlivné styky. Uměleckou výchovu své živelné dcery svěřily profesorkám Marii Loewe-Destinn a Otýlii Sklenářové-Malé. Známy klavírní virtuos Arthur Rubinstein vzpomíná: „Víc než padesát let tomu je, co se v Paříži poprvé hrála Straussova opera *Salome* – v německém originálu. Dirigoval sám skladatel a Ema zpívala titulní roli. Myslím, že to byla největší Salome své doby. Ona a Enrico Caruso byli zřejmě jediní, kteří tak mistrně zvládali techniku zpěvu a její dechovou kontrolu. Využíval jsem každé příležitosti a navštěvoval koncerty, kde účinkovala. V podání Destinové a Carusa jsem slyšel i svou oblíbenou *Aidu* od Verdiho a zamiloval si ji ještě více. Jejich přednosti mi dávali jedinečnou možnost se učit a přenést to na své pianistické hraní. Málokdo z obdivovatelů měl tu možnost Emu poznat i v soukromí. Až v těchto intimních chvílích jsem chápal její velikost. Měla něžné srdce a přitom bouřlivé zároveň. Dokázala každé své roli dát skutečnou hloubku a opravdovost.“

27. února se v pražském kině Alfa konala **premiéra prvního českého zvukového filmu *Tonka Šibenice*** podle povídky E. E. Kische, režie Karel Anton. Film byl dodatečně ozvučen v ateliéru Gaumont u Paříže.

1940

Joža Uprka (25. 10. 1861, Kněždub – 12. 1. 1940, Hrozno-vá Lhota) – malíř a grafik. Malířské nadání zdědil po otci. Roku 1881 byl přijat na pražskou akademii k prof. F. Čermákovi, jenž se mu také postaral o větší stipendium. Absolvoval dvouletou přípravku, vstoupil do školy prof. Antonína Lhoty, s nímž se však rozešel ve zlém. Dal se zapsat na akademii v Mnichově k prof. N. Gysisovi, později studoval u prof. Otty Seitze a prof. F. Táborského. Po tříletém pobytu se vrací a je přijat k prof. Pirnerovi. Záhy se ale uchýlil do svého domova, kde vznikaly jeho četné studie a obrazy, zobrazující moravské Slováky.

15. ledna v Praze zemřel **Zdeněk Rykr** (26. 10. 1900, Chotěboř – 15. 1. 1940, Praha) – český malíř, ilustrátor, žurnalista a scénograf. Studoval na FF UK v Praze obory dějiny umění a klasickou archeologie. V malbě byl samoukem. Již v roce 1925 ilustroval dílo Emila Vachka *Bidýlko* a v letech 1925-1927 byl scénografem Národního divadla. Zabýval se také tvorbou propagační grafiky, například pro firmu Baťa. Dodnes známé je jeho dílo pro Maršnerovu

čokoládovnu, kde na obalu čokolády Kofila vytvořil modrou hvězdu Orion, dále také tvořil pro kolínskou rafinerii petroleje, Čedok, Škoda či pro Kávy Kulík. Ve volné tvorbě přešel k modifikacím realismu a od třicátých let se zabýval tvorbou asambláží a koláží, čímž předznamenal tvorbu šedesátých let. Byl silně ovlivňován surrealismem a inspirovat se nechal také orientální kaligrafií. Náměty čerpal i ze svých zahraničních cest. Od dvacátých let působil také jako žurnalista, podílel se na tvorbě satirického časopisu *Trh*, psal fejetony, redigoval časopis *Domov a svět*, díky svým ostrým kritikám a díky protichůdným postojům nebyl příliš oblíbený. Prošel mnoha styly, které rychle opouštěl. Zpočátku vystavoval jako host s Tvrdšíjny, později měl několik vlastních výstav a podařilo se mu vystavovat v pařížském Salónu nezávislých, kde sklídl oproti rodné vlasti velké úspěchy. Aby se nedostal do rukou gestapa, dobrovolně ukončil svůj život skokem pod rychlík na Barrandově. Jeho manželkou byla prozaička a publicistka Milada Součková (1898-1983).

Helena Malířová (vl. jm. Nosková, 31. 10. 1877, Praha – 17. 2. 1940, Praha) – prozaička, sociálně demokratická a komunistická publicistka a překladatelka z němčiny, bulharštiny a francouzštiny. Helena Malířová, starší sestra významné herečky Národního divadla Růženy Naskové, se narodila do pražské měšťanské rodiny, její otec byl magistrátní úředník, který psal drobné prózy a účastnil se práce v českých kulturních spolcích. Kolem roku 1899 se seznamuje s anarchistickými myšlenkami a skupinou literátů kolem S. K. Neumanna a mezi těmito mladými intelektuály se potkala se svým pozdějším manželem, studentem práv a básníkem v jedné osobě Janem Malířem (1878-1909). Po jeho smrti se rozhodla k cestám po Evropě a postupně navštívila Holandsko, Belgie, Francii, Itálii. V roce 1912 jako reportérka a ošetřovatelka odjela na Balkán v době srbsko-turecké války. Od roku 1913 žila ve Vídni, kde se seznámila s Ivanem Olbrachtem, který ji inspiroval ke vstupu do sociálně-demokratické strany. Od roku 1913 pracovala v redakci vídeňských *Dělnických listů* a v roce 1916 se i s Olbrachtem vrátila do Prahy. Po roce 1920 žila s Olbrachtem u jeho otce, spisovatele Antala Staška v Krči. V roce 1920 byla ilegálně v Rusku jako delegátka na 2. sjezdu III. Komunistické internacionály a v roce 1921 se stala zakládající členkou Komunistické strany Československa. Její členství trvalo do roku 1929, kdy se rozešla s politickými názory s vedoucími stranickými funkcionáři. Poté se zapojovala do činností a intenzivní práce mezi dělnictvem. Pro své politické postoje byla opakovaně uvězněna. Aktivně pracovala v redakci *Rudého práva* a ženského stranického listu *Rozsévačka*. Zabývala se častěji ženským a dětským hnutím, zapojila do činnosti levicových intelektuálů a navštívila v době občanské války Španělsko. Od roku 1936, kdy ukončila svůj vztah s Ivanem Olbrachtem, žila sama na Smíchově. Aktivně se účastnila boje proti fašismu. Pro mládež napsala hru *Tři hvězdy* (1925) a pohádky pro nejmenší čtenáře *Blažené údolí* (1929).

1945

27. ledna **vstoupila do vyhlazovacího tábora Osvětim Rudá armáda**, která tam našla už jen okolo sedmi tisíc především nemocných lidí, kteří nebyli schopni chůze, a proto nebyli vyhnáni na pochody smrti. Českosloven-

ských občanů už mezi nimi bylo málo. Pokud ale přežili, do své vlasti se mohli vrátit až za několik měsíců. Koncentrační tábor Osvětim, symbol nacistické zvěle a bestiality, byl založen roku 1940. Zezačátku do něj byli sváženi zejména polští vězni, později byl rozšířen o čistě vyhlazovací tábor Osvětim II-Březinka. Někteří Čechoslováci tam byli posláni z rozhodnutí soudů v Německu, což se týkalo např. lidí zatčených za odbojovou činnost. Do Osvětimi byli posíláni lidé z různých věznic včetně těch, které se nacházely na území protektorátu Čechy a Morava. Největší skupinu ale tvořili českoslovenští Židé. Historik Tomáš Frankl z Židovského muzea v Praze: „Naprostá většina z nich tam byla deportována od roku 1942 do roku 1944 z terezínského ghetta. Tady jde o zhruba 60 tisíc lidí, z nichž se vrátily 3 000, maximálně 4 000 lidí. K nim, aby ten přehled byl úplný, bychom měli připočítat ještě několik tisíc českých Romů, kteří byli v roce 1943 deportováni do tzv. cikánského tábora v Osvětimi-Birkenau. Je zajímavé, že oni měli trochu podobný osud jako ta část českých Židů, kteří byli deportováni do tzv. terezínského rodinného tábora také v Osvětimi-Birkenau. Terezínský rodinný tábor byla sekce v Osvětimi-Birkenau, obehnaná elektrickým polem, která byla zřízena v září 1943. Do ní byli posláni vězňové z terezínského ghetta. Napřed dva transporty – zhruba pět tisíc lidí. Po dvou měsících další dva podobné transporty a potom několik tisíc lidí tam bylo posláno v květnu 1944. Dohromady více než 17 000 lidí. Ta sekce byla výjimkou v tom, že ti vězňové neprocházeli při příchodu do tábora selekcí a nikdo nebyl okamžitě usmrcen a v těch sekcích byli pohromadě muži, ženy i děti, i když bydleli odděleně v těch hrozných barácích. Dokonce tam vznikl i dětský domov. Odlišovali se i tím, že si mohli ponechat civilní ošacení, nebyli úplně vyholení, ale jinak byli podrobni tomu osvětimskému řádu a velmi rychle umírali. Jejich čas byl měřen velmi přesně, byl odměřen na šest měsíců. Lidé, kteří přijeli těmi prvními dvěma transporty, tak ti měli ve svých osvětimských kartách uvedeno Sonderbehandlung, tedy smrt po šesti měsících. Skutečně v noci z 8. na 9. března 1944 byli všichni posláni do plynových komor. Tohle byla největší jednorázová vražda československých občanů za druhé světové války. Bylo to téměř 4 000 lidí, kteří tu noc zemřeli. Podobný osud se týkal i druhé poloviny vězňů rodinného tábora, kde bylo i více vězňů, kteří pocházeli z jiných zemí, nejen z českých zemí. Procházeli pak selekcí na otrockou práci v Německu a ti z nich, kteří neodjeli, byli tehdy v červenci 1944 zavražděni. Odhaduje se, že z těch 17 500 lidí přežilo asi 1 200 lidí. Méně než 10 procent.“

Georges Kars (2. 5. 1880, Kralupy nad Vltavou – 5. 2. 1945, Ženeva) – český malíř krajiny a aktů. V minulých dnech se vrátila do Kralup významná kolekce jeho díla. V době nepřetržitých mediálních sporů o návrat Muchovy *Slovanské epopeje* z Moravského Krumlova do Prahy tato událost nezbudila téměř žádnou pozornost. Pravda, dosavadní správce obrazů, Městské muzeum Velvary ani Městské muzeum v Kralupech, nejsou v neřešitelném sporu, jde pouze o dočasnou výstavu, která připomíná letošní 130. výročí narození a 65. výročí úmrtí. Vystavené obrazy však patří k souboru uměleckých děl, který Jiří Kars odkázal rodnému městu a jejichž příběh je snad ještě zamatnější než osudy odkazu Alfonse Muchy. Podle matriky izraelské obce ve Velvarech přišel Jiří Kars na svět jako

Georg Karpeles dne 2. května 1880 v kralupském domě č. p. 7, kde jeho otec Vilém od roku 1875 budoval průmyslový mlýn, který dodnes tvoří jednu z dominant města. Karpelesovi bydleli v dnešní Žižkově ulici, v níž tehdy své živnosti provozovala většina kralupských židovských rodin. Na počátku roku 1906 si rodina změnila své příjmení na Kars. Malý Georg od dětství rád kreslil a zřejmě netoužil po ničem jiném než se stát umělcem. Po ukončení gymnázia v Praze vyrazil mladý Kars na studijní cestu do západní Evropy, na podzim 1899 začal studovat současně na akademii a dějiny umění na univerzitě v Mnichově (univerzita byla podmiňkou otce). Stal se žákem Franze Stucka, jehož symbolismus mu však byl již velmi vzdálený. Daleko silněji na něj v následujících letech zapůsobil impresionismus Maxe Liebermanna. V Mnichově poznal i některé pozdější přátele, k nimž patřili Vasilij Kandinskij, Alfred Kubin či Paul Klee. Studia v Mnichově Kars ukončil v roce 1905, kdy zde poprvé vystavoval se spolkem Secession. V roce 1906 cestoval nejprve do Španělska a Portugalska, v létě do Hamburku a na sever Německa, následujícího roku znovu do Paříže a Madridu. Roku 1908 odešel znovu do Paříže, která se mu stala domovem a hlavním působištěm téměř na tři desetiletí. V Paříži se v Karsově tvorbě projevil nejprve fauvistické vlivy Henriho Matisse a jeho přátel, již kolem 1910 však začal pod vlivem Paula Cézanna, Georgese Braqua a Pabla Picassa užívat výraznější kubistickou stylizaci, vždy se však snažil jít vlastní cestou a samostatně rozvíjet vlastní styl. Na Montmartru, kde v ulici Coulaincourt č. 89 po léta bydlel, se stýkal s řadou umělců – už dříve ve Španělsku poznal Juana Grise, později v Paříži Georgese Braqua, Andrého Deraina, Maurice Vlamincka, Aristida Maillola, Alberta Gleize, Jeana Metzinger, Julesa Pascina či Susanne Valadonovou a jejího syna Maurice Utrilla. Mezi Karsovy blízké přátele náleželi i básníci Guillaume Apollinaire, Max Jacob, André Salmon či Španěl Juan Chabas. S vyhlášením první světové války se Kars musel vrátit domů a téměř celou válku strávil na haličské a ukrajinské frontě, odkud si přinesl náčrtníky plné kreseb zdejších venkovanů i vojáků. Po válce se jeho expresivní a kubizující styl pod vlivem civilismu a novoklasicismu zklidnil, tvary získaly jasnější obrysy i živější barevnost. Poté úspěšně vystavoval v pařížských salonech i v řadě evropských metropolí. Kromě Francie miloval především Španělsko. Roku 1933 si se svou ženou Norou zařídili v tehdy ještě turistickou nedotčeném přímořském městečku Tossa de Mar (asi 50 km od Barcelony) dům, který se měl stát jejich letním útočištěm. Zde Kars hodně maloval a obrazy odtud patří k jeho nejzajímavějším. Do historie dnes rušného letoviska vešel Kars také jako spoluzakladatel městského muzea a inspirátor zdejších soutěží v rychlém malování. Roku 1936 se však museli Karsovi oblíbeného tuskula narychlo vzdát – vyhnala je španělská občanská válka.

Ačkoli žil převážně v Paříži, každoročně zasílal své nové obrazy také k výstavám do Prahy a nejméně jednou do roka zajížděl domů k delšímu pobytu, zprvu do rodných Kralup, později do Prahy, odkud podnikal rozmanité výlety po republice, několikrát byl s manželkou hostem také v Potštejně u hraběnky Marie Dobrzenské. Koncem třicátých let se Karsovi rozhodli pro definitivní návrat do Československa. Předehrou k němu měla být velká Karsova retrospektiva v pražském Mánesu v lednu a únoru 1937, jejíhož zahájení se účastnil i prezident Beneš. Po výstavě

Kars pobýval nějakou dobu ve Veselí na Moravě, navštívil také Slovensko a Podkarpatskou Rus, jejíž krajina a lidé jej doslova uchvátili. V červnu 1938 si Karsovi zařídili byt a ateliér na pražských Vinohradech, příliš dlouho se z něj však netěšili. Po Mnichovu se překotně stěhovali (zanechali pražský ateliér plný obrazů a kreseb) zpátky do Francie, usadili se v městečku Anse, po porážce Francie žili nějaký čas v Lyonu, kde Kars ještě v letech 1941 a 1942 uspořádal dvě výstavy svých děl. Když německá vojska obsadila jižní Francii, uprchl narychlo 17. prosince 1942 k sestře Else Werflové do Curychu. Tam se obtížně živil malováním nevelkých obrázků, psychicky trpěl v důsledku zpráv o pronásledování a smrti svých přátel i provokacemi agentů gestapa. Když se konečně vracel do osvobozené Francie, spáchal 5. února 1945 v hotelu v Ženevě sebevraždu – a stal se tak další z mnoha podobných obětí šoa.

1950

28. ledna byl zatčen a obviněn z vykonstruování číhošťského zázraku **Josef Toufar**, český římskokatolický kněz. Zemřel na následky věznění a krutého zacházení. Josef Toufar, původním povoláním truhlář, byl vysvěcen na kněze až v osmatřiceti letech. V letech 1940-1948 působil jako farář v Zahrádce v Posázaví, od roku 1948 v Číhošti na Havlíčkobrodsku. Podle svědků se 11. prosince 1949 během mše v tamním kostele pohnul půlmetrový krucifix na oltáři několikrát ze strany na stranu. Při mši na Boží hod vánoční téhož roku se prý křížek pohnul znovu, jak opět vypovědělo několik věřících. Šířící se zpráva o zázraku přitáhla pozornost StB. Toufar byl zatčen a odvezen do věznice ve Valdicích. Tam byl krutým mučením postupně přinucen přiznat, že sexuálně zneužíval malé děti (vyšetřování v devadesátých letech vyloučilo pravdivost těchto obvinění, jazykoví experti navíc dospěli k závěru, že Toufar vůbec nebyl autorem přiznání a pouze podepsal text sepsaný někým jiným) a že skrytě pohyboval křížkem (i zde experti dospěli k závěru, že text sepsal někdo z vyšetřovatelů, navíc rekonstrukce prokázala, že popisované za-

P. Josef Toufar

řízení na pohyb křížku nemohlo fungovat). 25. února byl Josef Toufar v kritickém zdravotním stavu způsobeném mučením převezen do pražského státního sanatoria, kde vzápětí zemřel. Do úmrtního listu musel podle pozdějšího vyšetřování lékař na příkaz StB zapsat jako důvod smrti pouze prasklý žaludeční vřed a vynechat jasné stopy mučení. O osmnáct let později se při vyšetřování smrti Josefa Toufara vyjádřil MUDr. František Mauer takto: „Při operaci Josefa Toufara jsem tehdy asistoval. Dělalí jsme všechno, co bylo v lidských silách, ale toho člověka nebylo možno zachránit. Byl neobyčejně surovým způsobem utlučen k smrti. Řekl bych – jasná vražda!“ Komunistické orgány nechaly na téma číhoštského zázraku natočit propagandistický snímek *Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení*, který měl katolickou církev usvědčit z podvodu a zinscenování zázraku. Měl v něm hrát i sám Josef Toufar, ale protože na první natáčení dorazil díky mučení ve strašném stavu a nehodlal spolupracovat a před dalším pokusem zemřel, zhostil se jeho role známý žalobce z politických procesů, prokurátor Karel Čížek. Snímek se velice krátce vysílal v kinech, ovšem jeho účinek byl přesně opačný, neboť byl natolik špatně udělaný, že přesvědčil o zinscenování tohoto případu ze strany státní moci i řadu z těch, kteří v něj předtím nevěřili. Dalším propagandistickým dílem podobného typu byla kniha Vladimíra Hodače *Číhoštský zázrak*. Téma číhoštského zázraku a jeho vyšetřování beletristickou formou s udáním pozměněných jmen zpracovává Josef Škvorecký v knize *Mirákl*. O Toufarově případu natočil Jaroslav Polišenský televizní film *In nomine patris*. V roce 2012 vyšla kniha básníka a publicisty Miloše Doležala *Jako bychom dnes zemřít měli. Drama života, kněžství a mučednické smrti číhoštského faráře P. Josefa Toufara*.

Jaroslav Kvapil (25. 9. 1868, Chudějnice u Klatov – 10. 1. 1950, Praha) – lyrik navazující na poetiku J. Vrchlického, dramatik ovlivněný symbolismem a impresionismem. Byl manželem přední herečky Národního divadla v Praze Hany Kvapilové-Kubešové, od roku 1900 byl režisérem a dramaturgem, od roku 1912 šéfem činohry Národního divadla. Od roku 1921 působil jako šéf a režisér Divadla na Vinohradech. Jeho nejznámější díla: dramatická báchorka *Princezna Pampeliška* a libreto k opeře A. Dvořáka *Rusalka*.

Otto Eckert (4. 10. 1910, Kralovice u Plzně – 1. 1. 1995, Praha) – sochař, keramik a pedagog. Po roce 1945 natrvalo odešel do Prahy, kde působil jako pedagog na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. Pak jeho kroky vedly na pražskou uměleckoprůmyslovou speciálku Karla Štípa, již ukončil v roce 1933. Poté nastoupil do porcelánky EPIAG v Březové, později pracoval v Praze a ve své vlastní kralovické dílně. Svě zkušenosti se rozhodl předávat dál. Na Vysoké škole uměleckoprůmyslové vedl nejprve ateliér porcelánu a keramiky, o několik let později stanul v jejím čele jako rektor. Díky dobrým vztahům s aktuálním režimem dokázal uspořádat mezinárodní keramickou výstavu. Jeho dílo bylo spíše jednodušší, ovlivněno funkcionalismem. Vyznačovalo se náročnější povrchovou úpravou, například vrstvenou a následně proskrabovanou glazurou. Navrhl také porcelánové servisy pro Expo 58.

26. února zahájilo činnost **Ústřední loutkové divadlo** (dnes Minor) v Praze.

1955

Emanuel z Lešehradu (vl. jm. Josef Maria Emanuel Lešetický, 15. 11. 1877, Praha – 30. 5. 1955, Praha) – básník, prozaik, dramatik, esejista a překladatel. V Netolicích žila již od počátku 19. století rodina Lešetických. Šlechtický titul si koupil jeho otec, důstojník. Mládí prožil Emanuel ve starobylém pražském domě v Thunovské ulici. Tajuplná atmosféra budovy na mladého začínajícího literáta silně zapůsobila a ovlivnila i některé jeho pozdější prózy. Řada z nich by ostatně našla svoje čtenáře i dnes, např. *Démon a jiné povídky*, *Schodiště přeludů*, *Tajemný dům*, *Matilda Erhartová*, *Strážci majáku* ad. Jako jeden z prvních podepsal v Praze roku 1917 památný spisovatelství manifest pro českou samostatnost, roku 1938 pak manifest evropských intelektuálních pracujících, jenž byl otištěn v londýnské publikaci *Writers Declare against Fascism*. V letech 1903-1932 působil jako úředník, archivář a konečně jako přednosta archivu Zemské banky v Praze. Je znám kromě vlastní bohaté činnosti autorské jako budovatel rozsáhlého literárního archivu Lešehradeum, které sám roku 1926 zpřístupnil ve své vile na Smíchově, posléze věnoval Národnímu muzeu. Dnes se částečně nachází v Památníku národního písemnictví. Celá sbírka obsahovala přes 35 tisíc položek a vedle obrazů, grafik, fotografií, knih a písemností také osobní předměty a další archiválie. Je upomínkou i na světové spisovatele, malíře, výtvarníky, herce, hudebníky či vědce (Byron, Flaubert, Garibaldi, Goethe, Ibsen, Marx, Rolland, Shaw, Tolstoj, Whistler). Emanuel z Lešehradu byl svobodným zednářem, martinistou, historikem českého klasického rosenkruciánství a esoterních společností. Přispíval do časopisu *Svobodný zednář* a redigoval třetí ročník *Okultní a spiritualistické revue*. Do české historiografie přispěl i díly *Hledači mystických pramenů* a *Stručné dějiny svobodného zednářství*. Emanuel Lešetický působil také jako překladatel francouzských prokletých básníků, Baudelaira, Verlaina, Mallarmého a dalších. Vedle toho redigoval dvanáct svazků *Ottova slovníku naučného nové doby* v letech 1931-1943.

1965

26. února zahájil premiérou hry Ladislava Smočka *Piknik* svou činnost **Činoherní klub** v Praze.

1970

6. ledna se konal pohřeb právníka, hudebníka, malíře a herce **Jiřího Šlitra** (15. 2. 1924 – 26. 12. 1969). Přes 1 200 truchlících se tísnilo v obřadní síni a další tisíce postávaly a drkotaly zuby venku. Poslední slova Jiřího Suchého „Prožije-li člověk plně a šťastně čas, který mu byl vyměřen..., neměl by být důvod k zármutku.“ Jiří Šlitr v roce 1959 s Jiřím Suchým založil divadlo Semafor.

Jaroslav Benda (27. 4. 1882, Praha – 12. 1. 1970, Praha) byl český malíř, grafik, autor poštovních známek, plakátů, monumentálních výzdob. Významně zasáhl do vývoje české knižní grafiky. Vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze v ateliéru Arnošta Hofbauera a AVU. V letech 1907-1912 byl redaktorem časopisu *Světazor*. Patřil spolu s V. H. Brunnerem, H. Johnovou a M. Teinitzerovou ke spoluzakladatelům Artělu v roce 1908. Byl poradcem vydavatelů Jana Laichtra a Jana Štence, pro které navrhoval úpravu jednotlivých knih i celých edicí. Upravil řadu titulů

Knih dobrých autorů pro Kamillu Neumannovou. Od roku 1920 byl profesorem na UMPRUM. V letech 1926-1928 byl pak jejím rektorem. K jeho žákům patřili například Zdeněk Seydl, Jaroslav Šváb, Antonín Strnadel a Jiří Trnka. Byl nositelem titulu zasloužilý umělec.

Jaroslav Augusta (4. 9. 1878, Humpolec – 28. 2. 1970, Banská Štiavnica) sa narodil v Čechách, ale celá jeho rodina sa presťahovala na Slovensko. V rokoch 1897-1900 študoval na AVU v Prahe (prof. M. Pirner), v rokoch 1900-1906 na AVU v Mníchove (prof. J. Herterich, C. von Marr). Maľby Jaroslava Věšina a Joža Uprku ho podnietili k spoznávaní rôznych krajov, najmä Zvolenskej a Oravskej stolice, ktoré ho nadchli, a preto začal zbierať národopisný materiál, kresliť krojové štúdie a smerovať k uskutočneniu svojho predsavzatia, maľovať „v podobnom smere“ ako Millet a príslušníci barbizonskej školy, resp. členovia maliarskej kolónie vo Worpswede. V roku 1901 podľa tohto vzoru založil s E. Pacovským maliarsku kolóniu v Detve a začal sa programovo venovať maľovaniu Detvy a neskôr aj ostatných zaujímavých krajov Slovenska, od roku 1911 prevažne Važca. V roku 1903 sa podieľal na založení Grupy uhorsko-slovenských maliarov, v roku 1920 Spolku slovenských umelcov. Augustove idylické náhľady na kraj a ľud sa rýchlo vytratili a už začiatkom 20. storočia sa do jeho prác nastalo vkradol smutný elegický tón. Dekoratívny folklorizmus J. Uprku sa preňho stal časom neprijateľný. Vyčítal mu, že človek mu je len „farebnou škvrnou, ako napríklad strom alebo iný lahostajný predmet v prírode“, a preto do svojich štúdií zaznamenával presné mená ľudí, ktorí mu stáli modelom. Všimol si, že Slovensko nie je „šťastným krajom, kde sa všetko len tak rozplýva veselostou a smiechom“, ale nepristúpil ku kritickým pohľadom s psychologizujúcimi tendenciami. Augustovi bolo zrejme vlastnejšie „vyrozprávať sa“, postažovať sa, ukázať zármutok, clivotu zobrazených ľudí, ktorí stáli blízko jeho naturelu. Trvalé miesto v dejinách slovenského výtvarného umenia mu zaručil fakt, že uskutočňoval svoj jasný, vlastným rozhodnutím obmedzený umelecký plán systematického záznamu postupne zanikajúcej a nie vždy radostnej slovenskej dedinskej kultúry a výstavnou i spolkovou činnosťou organizačne prispel k rozvoju národného umeleckého diania.

1970

Pravoslav Kotík (1. 7. 1889, Slabce u Rakovníka – 14. 1. 1970, Praha) – malíř a grafik. V letech 1908-1912 studoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u Emanuela Dítěte, Karla Vítězslava Maška a Jakuba Schikanedera. Aby mohl vyučovat, složil ještě v roce 1912 zkoušku na Akademii výtvarných umění v Praze u Jana Preislera. To ho opravňovalo k vyučování na středních školách, kde potom působil v letech 1913-1939. V roce 1919 onemocněl tuberkulózou, ze které se vyléčil až v roce 1920. Od roku 1919 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes, členství přerušil v letech 1921-1924, neboť se stal členem Umělecké besedy. V roce 1925 založil spolu s Karlem Holanem, Miloslavem Holým a Karlem Kotrbou skupinu Ho Ho Ko Ko, která byla do datečně pojmenována Sociální skupina. Ze SVU Mánes byl v roce 1930 vyloučen, v roce 1947 se však vrátil a byl členem až do jeho rozpuštění v roce 1956. V padesátých letech žil v izolaci. Až do roku 1958 nesměl vystavovat. Na studijních cestách byl ve Francii, navštívil také Belgii,

Německo, Nizozemsko a Jugoslávii. Zpočátku bylo jeho dílo ovlivněno fauvismem a expresionismem. Ve dvacátých letech se přiklonil ke geometrizujícímu kubismu, později k novoklasicismu. V padesátých letech se u něj začala objevovat i nefigurativní témata. Až do pozdního stáří dokázal Kotík rychle a bez zábran reagovat v podstatě na všechny podměty, které mu svět umění nabízel. Co však zůstávalo neměnné, to byl obsah Kotíkových děl: soucitný zájem o člověka a jeho životní příběh.

Pravoslav Kotík: *Staré ženy*, 1944, olej, plátno

1975

28. ledna zemřel **Antonín Novotný**, bývalý prezident ČSSR. Vyučený strojný zámečnický je příkladem člověka, který se od nejnižších pater komunistické strany dokázal propracovat na místo nejvyšší. Nepomohlo mu v tom však jeho charisma nebo pronikavá inteligence, ale schopnost pohybovat se v aparátu strany, působit na důležité spolumistranické i velmi vřelý vztah k Sovětskému svazu. Paradoxní je, že za vrcholné éry Antonína Novotného probíhaly zinscenované soudní procesy i masivní čistky, prakticky nebyla reflektována odhalení 20. sjezdu KSSS, ale také došlo k nebývalému boomeru kultury a umění snad ve všech oblastech. Nakonec však Novotného styl zkušeného funkcionáře narazil na reformní část strany i nevyrovnané poměry se slovenskou komunistickou stranou, byl přinucen odstoupit z úřadu prezidenta (22. března 1968) a zcela odejít z politického života.

10. února byl v Praze otevřen **obchodní dům Kotva**. Kotva vznikla mezi lety 1970-1975 podle návrhu českých architektů manželů Věry a Vladimíra Machoninových. Postavena byla švédskou stavební společností, což bylo na tehdejší dobu velmi neobvyklé. Když byla v roce 1975 slavnostně otevřena, činila její prodejní plocha 22 160 m², 2 000 zaměstnanců mělo denně obsloužit 75 000 zákazníků. Po svém otevření byla největším obchodním domem v tehdejší Československu a cesta do Prahy spojená s návštěvou Kotvy byla na dlouhou dobu lákadlem pro většinu návštěvníků Prahy.

1980

Alois Fišárek (16. 7. 1906, Prostějov – 5. 2. 1980, Praha) – významný český malíř a pedagog. Malíř zasněný nad mnohabarevnou krajinou, malíř vnímající vůni květin a jejich odstíny, malíř zamyšlený, hledající nejlepší světlo, malíř zátiší – mlčenlivých svědků. Byl mezi prvními studenty nově otevřené krajinářské speciálky u profesora Otakara Nejedlého na Akademii výtvarných umění v Praze, a to i přesto, že do té doby se krajinomalbou nezabýval. V roce 1926 se na základě stipendia sám rozjel do Paříže. V roce 1929 studium ukončil. Od roku 1931 byl přijat jako řádný člen Spolku výtvarných umělců Mánes. Již v roce 1932 se více zaměřoval na portrétní malbu a figurální kompozice. V druhé polovině třicátých let minulého století se intenzivně zabýval různými variantami zátiší, které považoval za nejvhodnější prostředek k prověřování a určení malířových postojů a pohledů na svět. V průběhu padesátých let rozšiřuje svůj zájem na lidské činnosti včetně zábavy a postupně se propracoval k větší barevnosti a prosvětlenosti svých obrazů. Po jmenování profesorem v roce 1946 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, vede ateliér užité a dekorativní malby. Od roku 1947 byl prvním předsedou Svazu československých umělců. Od roku 1967 je jako profesor členem pedagogického sboru Akademie výtvarných umění v Praze, kde své zkušenosti a znalosti předává mladým adeptům malířského řemesla až do roku 1974. V roce 1979 byl Aloisi Fišárkovi udělen titul Národního umělce.

1990

2. února byl slavnostní bohoslužbou v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Strahově v Československu **obnoven plnohodnotný řeholní život**.

27. února byla podepsána **dohoda** mezi vládou ČSSR a SSSR o **odsunu sovětských vojsk z území Československa**.

1995

V Praze v ulici Na Příkopě **ukončil provoz Dětský dům**.

24. února svou činnost na nové scéně v bývalém kině Svornost v Dejvicích zahájilo **Divadlo Spejbla a Hurvínka**. Divadlo založil jako první profesionální loutkovou scénu v Československu prof. Josef Skupa (1892-1957) v Plzni roku 1930. Jeho hlavní protagonisté – Spejbl a Hurvíněk už předtím úspěšně působili na amatérské loutkové scéně v oblíbených kabaretních pořadech. Divadlo hrálo jako zájezdová scéna se sídlem v Plzni do roku 1943. V lednu 1944 byl prof. Skupa zatčen gestapem, odsouzen za protifašistický odboj a divadlo bylo nacistickými úřady zavřeno. V únoru 1945 se Skupovi podařilo uprchnout z horčícího vezení v Drážďanech a po skončení války, v říjnu 1945, otevřel stálou scénu D S+H v Praze.

2005

Rakousko by při u příležitosti letošních oslav 60. výročí konce války uvítalo smířlivé gesto české vlády vůči příslušníkům německé menšiny. Během své návštěvy Prahy to naznačil rakouský kancléř Wolfgang Schüssel. Připomněl, že i Rakousko se ještě nyní učí na základě vlastních zkušeností z druhé světové války, že ne každý příslušník národnostní menšiny musí být nutně vinen. Stejný přístup by ocenil

i u České republiky. Schüssel by nicméně přivítal, kdyby Praha u příležitosti letošních oslav 60. výročí konce druhé světové války našla způsob, jak učinit smířlivé gesto vůči německé menšině. Gross se k této otázce dnes nevyjádřil, ale už dříve řekl, že na české politické scéně k takovému kroku zatím nepanuje shoda. Místopředseda Senátu Petr Pithart (KDU-ČSL) má za to, že Česko k takovému gestu v určitém historickém čase dospěje bez výzev. „Víme sami nejlépe, co jsme především sami sobě a i ostatním dlužni. Jde spíš o to, abychom měli možnost sami zvolit okamžik a formu (gesta),“ řekl ČTK po setkání se Schüsselem. Rakouský kancléř Wolfgang Schüssel v Praze potvrdil, že jeho vláda zatím neuvažuje o uvolnění pracovního trhu pro české občany. Jeho kabinet ale chce zlepšit postavení takzvaných pendlerů, kteří za prací dojíždějí přes hranice.

Senát

Senát si zvolil nové předsednictvo. Podle očekávání se novým předsedou Senátu stal Přemysl Sobotka z Občanské demokratické strany, která má v Senátu nyní nejvíce zastupců. Místopředsedy byli zvoleni Edvard Outrata (Klub otevřené demokracie), Jiří Liška (ODS), Petr Smutný (ČSSD) a Petr Pithart (KDU-ČSL). Přemysl Sobotka nahradí ve vedení horní komory Parlamentu Petra Pitharta, který stál v čele Senátu v letech 1996-1998 a znovu v letech 2000-2004. O své znovuzvolení předsedou Senátu Pithart neusiloval.

Zemětřesení a česká pomoc

Prosincové zemětřesení a následné přívalové vlny zasáhly nejsilněji indonéskou Sumatru – v Indonésii zahynulo podle posledních zpráv 166 320 lidí. Skoro 16 300 osob zabil živel v Indii, z toho je 5 711 pohřešovaných, u nichž se předpokládá, že jsou po smrti. V Thajsku zemřelo více než 5 300 lidí a přes 500 mrtvých bylo napočítáno v dalších zemích jihovýchodní Asie a Afriky. Na Srí Lance se množství obětí dlouho drželo kolem 30 000, ministerstvo veřejné bezpečnosti v posledních dnech zvýšilo bilanci na 38 195. Celkový počet obětí tsunami podle agentury Reuters stoupl zhruba na 214 000 až 226 000. Na útech humanitárních organizací stále přibývají peníze na pomoc jihovýchodní Asii, postižené prosincovým zemětřesením a následnými přílivovými vlnami. Češi už mezi sebou vybrali čtvrt miliardy korun. Česká republika oficiálně potvrdila jednu obět, devět Čechů je pohřešováno. Stále panují obavy, že sedm z nich pravděpodobně zahynulo. Mezi zachráněnými a zraněnými Čechy je i známá modelka.

Taxikáři okradli i primátora

Taxikáři okradli pražského primátora Pavla Béma, kterého v přestrojení za anglicky mluvícího cizince nepoznali. Jeden jízdu ze Staroměstského náměstí na Hradčany předražil šestinásobně, druhý pak cestu zpátky dvojnásobně, informuje *Mladá fronta Dnes*, která primátora vyzvala, ať si sám poctivost pražských taxikářů otestuje.

Nejpopulárnějším politikem je Dostál

Ministr kultury Pavel Dostál (ČSSD), jenž nyní bojuje s rakovinou, je podle lednového průzkumu agentury STEM nejpopulárnější českým politikem. Za ním se umístila ministryně školství Petra Buzková (ČSSD) následovaná předsedou ODS Mirkem Topolánkem. Preference stouply

i úřadujícím šéfovi ČSSD a premiérovi Stanislavu Grossovi a pražskému primátorovi a místopředsedovi ODS Pavlu Bémovi. Nejhůře hodnotili lidé ministra práce a sociálních věcí Zdeňka Škromacha (ČSSD), předsedu KSČM Miroslava Grebeníčka a ministry zdravotnictví Miladu Emmerovou (ČSSD), obrany Karla Kühnla (US-DEU) a zahraničí Cyrila Svobodu (KDU-ČSL).

Evropští poslanci uctili památku obětí minutou ticha

Minutou ticha Evropský parlament uctil památku obětí vyhlazovacího tábora Osvětim-Březinka. Poslanci také 317 hlasy podpořili rezoluci, která rozhodně odsuzuje holokaust a xenofobii a vyzývá EU k boji proti všem formám rasismu; 10 přítomných se zdrželo, nikdo nebyl proti. „Ten to den je smutnou vzpomínkou. Osvětim je jménem absolutního děsu a zla... podobou absolutního zločinu,“ uvedl předseda EP Joseph Borrell. „Ještě dnes jsme překvapeni, že k takové věci mohlo dojít,“ dodal. „Nesmíme zapomínat a zakrývat naši historii,“ uvedla německá poslankyně Ewa Klamtová. EP proto v rezoluci mimo jiné navrhuje, aby byl 27. leden – tedy výročí osvobození koncentračního a vyhlazovacího tábora Osvětim, ve kterém podle historiků zahynul více než milion lidí – vyhlášen Evropským dnem památky obětí holokaustu.

Pavel Telička spolupracovníkem EPC

Bývalý český komisař Pavel Telička se koncem ledna 2005 stal externím spolupracovníkem Střediska evropské politiky. Toto přední analytické pracoviště se v Bruselu zabývá zkoumáním počínání a vývoje Evropské unie. EPC v komuniké uvedlo, že získalo do svých řad „významného českého politika“, který svou dosavadní profesní dráhu zasvětil Evropské unii a evropské integraci. Od té doby, co ho po loňských změnách v české vládě v Evropské komisi vystřídal Vladimír Špidla, se Telička stal spoluzakladatelem firmy BXL-Consulting, která působí v Praze a v Bruselu.

Eurokomisaře Špidla přispěl původním nápadem

Vladimír Špidla má za sebou první tři měsíce práce v roli evropského komisaře. Když se řekne evropský komisař,

stále si málokdo za hranicemi Bruselu dokáže představit, co vlastně dělá. Komise navrhuje evropské zákony, což pro českého expremiéra Vladimíra Špidlu i pro ostatní komisaře z jiných zemí znamená přečíst a případně opoznákovat stovky stran dokumentů, které připraví úřednický sbor, a komisaři je pak na svém týdenním zasedání schvalují. Ať už tedy komise navrhla, že posílí práva handicapovaných pasažérů v letecké dopravě, nebo že prozkoumá, zda nějaká firma neporušila pravidla hospodářské soutěže, vše muselo projít také rukama českého eurokomisaře. Během své funkce Špidla stačil přispět jedním původním nápadem. Navrhl a u ostatních komisařů si úspěšně obhájil téma stárnutí obyvatelstva v Evropě. Jednou z priorit Barrosova týmu v sociální oblasti proto bude řešení právě tohoto fenoménu. Během několika týdnů by pak měla být hotova Špidlova analýza, jak mají sociální systémy evropských zemí zareagovat na fakt, že v roce 2030 bude polovina lidí žijících v EU starších 55 let a počet lidí nad 80 let vzroste o 57 procent.

Nerovné postavení mužů a žen v Evropské unii

Další důkaz o nerovném postavení mužů a žen v Evropské unii přinesl ve své zprávě tým vedený českým eurokomisařem Vladimírem Špidlou. Podle ní ženy za stejnou práci dostávají v průměru o 15 procent méně peněz než opačné pohlaví. Česká republika patří v unii k zemím, kde je nerovnost nejvýraznější, i když se mzdová propast během pěti let zmenšila z 25 na 19 procent. Hůře než Češky na tom v roce 2003 podle komise byly Finky, Britky, Němky, Slovenky (rozdíl 23 procent) a Estonky. Vůbec nejhůře dopadly ženy z Kypru, které braly o čtvrtinu méně než muži. Žebříček vedla Malta, kde rozdíl v platech mužů a žen činil jen pět procent, následovaná Itálií, Slovinskem a Portugalskem. Mezi deset zemí, které vykazaly menší nerovnost než unijní průměr, se dostali ještě dva nováčci, a to šesté Polsko a desáté Maďarsko. Pozitivní tendence snižování nerovností mezi ženami a muži ve vzdělání a v zaměstnanosti pokračuje, zatímco rozdíl v odměňování zůstává prakticky neměnný, píše se ve zprávě komise o rovnosti žen a mužů.

Pavel KOHOUT

Z onoho světa III.

Zářijová noc byla v roce 1954 lednově studená a ocel tanku T 34 přímo mrazila. Válečného zpravodaje časopisu *Československý voják* netrkla ochota, s níž velitel stroje vyhověl prosbě o přenechání posedu ve věži a zmizel v útroběch vyhrátých motorem. Poručík Kohout (26) brzy seznal, že si s vyhlídkou objednal i těžkou rýmu, ale couvnout nemohl, nechtěl-li uškodit pěstěné pověsti básníka, jenž za slova ručí skutky.

Den předtím, pod pozorovatelnou vztyčenou pro ministra obrany Čepičku a sovětské poradce, zastavila naše armáda před Příbyslaví zákeřný vpád Američanů. Teď měla do tří dnů vyčistit od nich republiku až k hranici Tábora míru, přesněji k vojenskému újezdu Doupov u Karlových Var, kde cvičení končilo. Tankovou divizi Hrdiny SSSR Tesaříka čekaly tři noci beze spánku, ale vojáky těšilo, že nezažili atomové granáty Amíků jako sousedi ze severu, kteří se museli za pochodu dezinfikovat.

Poručíka mrznoucího v letní uniformě zachránil rádiový rozkaz veliteli Těčka vysadit ho v bodu, kde bude čekat štábní gazík. Za hodinu rozmrzal ve stanu, v němž agregáty ozařovaly poradu politruků divize a záložáků-novinářů. Plukovník Prchlík kriticky zhodnotil dopad agitace na mužstvo a vyvěsil tajnou mapu. Přítomní zvěděli, že je čeká politická práce v nepřátelském zázemí, jímž se v čele bratrských armád „jako“ probijeme k Rýnu a „jako“ vybojujeme předmostí pro útok k Atlantiku.

Wikipedie dokládá, že o čtrnáct let později Václav Prchlík, už generálplukovník, zabránil puči na záchranu místodržitele Kremle, prezidenta Novotného, a žádal stažení sovětských vojsk z naší země, když vytyčil, že se opět pod rouškou cvičení chystají potlačit sílící demokratizaci. Stejně jako kapitán Kohout (40) byl po srpnu 1968 ponížěn na vojína, ale navíc odsouzen k rokům vězení.

Červeně značené kleště, jejichž druhé rameno tvořily sovětské divize z NDR, mně nesešly z mysli. Nepochybuji, že mapy s vyznačením protisměru měli i Američani, ale průkazně neexistoval plán jejich prvního úderu. Objevily se naopak důkazy, že to byl Čepička, jehož sám Stalin takovým úkolem obmyslel. Nebýt voždovy smrti a Chruščovova odhalení činícího z legendy zločince, mohli jsme se stát součástí těch kleští, jejichž sevření mělo rozdrtit evropskou demokracii. Hvězdy nám za pokání udělily dvacet let zvrácené normalizace, ale světu našťěstí skvělé politiky Západu. Ti předvedli kremelským jestřábům sílu, která je donutila další útočné šipky vymazat. Výsledkem byl pád železné opony a návrat svobody i demokracie k nám.

* * *

Zažil jsem, jak přes noc zničila demokracii i svobodu německá okupace v březnu 1939. V domnění, že urychlují jejich vzkříšení, jsem se podílel na tom, jak je znovuzrozené, ale ještě slabé v únoru 1948 „na přání pracujícího lidu“ vystřídala totalita. V naději, že i s mou pomocí znovu ožijí v procesu obrody, jsem byl s nimi poražen, když je v srpnu 1968 umrtvila okupace sovětská. Naše mocná armáda na rozkaz politiků v každé osudové krizi jen statovala. Vyučila generace mužů stavět úhledné komínky z dek, buzerovat podřízené, a hlavně – vzdávat se.

Asi i proto teď v svobodné a demokratické zemi kleslo povolání „voják“ málem na úroveň příživníků. Jásot vítal zrušení povinné služby a potlesk každé snížení stavů mužstva i výzbroje. Pro mnoho občanů se stalo NATO nebezpečím, jež nutno odstranit, aby neprovokovalo nečleny, a nadto luxusem, na jaký je škoda peněz. Evropa se zdála být všemi chráněným parkem, který nemusí utrácet za hlídače. Studená válka ve vzpomínkách zteplala a Rusko se jevilo být kumpánem, s nímž si lze vyprávět veselé příhody z vojny.

Stačilo pár měsíců a všecko je jinak. Záruky poválečných hranic vzaly z vůle ruského prezidenta za své jako v třicátých letech z moci německého vůdce samostatnost Československa. Nejde o laciné srovnání Putina s Hitlerem, ale o výstražnou podobnost, jak oba za agrese došli ve svých zemích masového zbožnění. V obavě, aby nepominulo, lze snadno ztratit sebekontrolu a cit pro možné. Což je traskavá směs, schopná kdykoli bouchnout.

* * *

Nejmocnější civilizace zahynuly na svou přešlechtěnost. Vysoká životní úroveň často rozmazlí většinu obyvatel a otupí v nich pud sebezáchovy. Prvním příznakem v Čechách byla kampaň za odmítnutí amerického radaru. Nákaza pacifismem, který vždy vedl k válce, pokračuje odporem proti přítomnosti „cizích“ vojáků vůbec. Placení i naivní agitátoři zlehčují nebezpečí nových okupací, přestože šipky na tajných mapách čerstvě navedly vojáčky podobné mně (26) už ne „jako“, ale skutečně zrušit zaručenou státní hranici na Krymu a pronikat bojem dál do Ukrajiny.

Chystané zvýšení stavu české armády o pár tisíc mužů, které má navíc trvat roky, je proto jen signální raketou, která nikoho neochrání. Záložní důstojník Kohout (86) má za nezbytné zavést krátkodobou povinnou službu zvýhodněnou minimálním platem, která by mladé muže i ženy po vzoru Švýcarů a Izraelců naučila ovládat zbraně či úkoly týlu, bez něhož jsou bojující ztraceni, a s nabytou silou hlavně – nevzdávat se!

Že nejde o místní krizi, kdy ještě platí leccos z norem, předvádí vražedné tažení Islámského státu, ten nevnímá hranice vůbec, neboť se cítí být příštím vládcem planety. Řeznické porážky nevinných v přímém přenosu slibují nové barbarství a je tu zas jediný prostředek, jak zlo zničit: spojená vojenská síla svobodomylných národů, jež porazila zločinnou osu Berlín-Rím-Tokio a vítězně rozhodla studenou válku se Sovětským svazem. Češi inspirovaní tradicí legií v Rusku, letců v Anglii, výsadkářů, kteří v okupované Praze odstranili Hitlerova kata Heydricha, i dnešních skvělých bojovníků v Afghánistánu mají na to, aby chtěli stát v první linii, kdyby zaznělo *Aux armes, citoyens!* – Do zbraně občané! Je to nejjistější pojistka, že nezazní.

*Psáno pro nový měsíčník Reportér, listopad 2014
(www.pavel-kohout.com)*

Z onoho světa IV.

Advent 1931, Oświęcim. Nezvyklá zimní bouře. Mohutný pes Baryk vyděšený blesky proskočí skleněnými dveřmi. Tříletý Pavlík ho má za čerta a hrozně pláče. Hned po válce sem jako student nevěřičně přijede a najde tu peklo zvané Auschwitz. Ve vilce, kde otec zastupoval pro jižní Polsko firmu Auto Praga, sídlil ďábel v lidské podobě – zástupce velitele vyhlazovacího tábora. Místo slz – šok a memento pro celý život!

Štědrý den 1937, Praha. Snímek pořídil asi tatínek Otomar, ředitel Pražských veletrhů. Babička, maminka, strýc, dvě tety a dívka, s výrazem vhodným do alba pro potomky. Jen Pavlík vypadá jako blázen. Po letech otcovy nezaměstnanosti našel pod stromečkem vytoužené loutkové divadélko, po roce dětských nemocí je zdravý a před zlými Němci ho chrání skvělá armáda i sladká Francie a hrdý Albion.

Štědrý den 1942, Praha. Západ neochránil, Němci přišli. Při válečné večeři chybí Pavlíkův mentor, pravoslavný kněz Vladimír Petřek, který první četl jeho veršiky a vnukl mu víru ve vítězství Rudé armády. Byl v září popraven, neboť ve svém chrámu ukryl a živil vojáky, kteří provedli vrcholný čin evropského odboje: zabili mordýře Heydricha. Mlčení mučeného zachránilo život pomahačům, k nimž patřili rodiče. I za něho, a aby Němci nepřišli zas, stane se hoch po válce komunistou.

Štědrý den 1947, Glasgow. Dismanův soubor tančí a zpívá na radnici, když cestou projel ruinami Německa i těžce poničenou Anglií. Mladý poeta se diví, když starosta v řeči slibuje Němcům místo věčného prokletí školu demokracie. Čech netuší, že jim bude za dvacet let závidět a dalších dvacet chodit do té školy sám.

Advent 1950, Praha. Básník se žení na Stalinovy narozeniny s dívkou Alenou. Za trest mu do roka jako Pyšná princezna odejde s princem.

Štědrý den 1952, Karlovy Vary. Znovu ženatý vojín kulometné roty, který denně vymetá pláštěm bahno dostižště, je coby básník pozván k vánoční oslavě do ubytovny důstojníků, kdysi grandhotelu Pupp, nyní Moskva. Vodka teče na kůraž, ježto se proslychá, že útoku Američanů má předejít náš mírový protiútok k Rýnu.

Advent 1956, Praha. Mladík je zdrcen. Jeho idol Stalin byl nástupcem Chruščovem prohlášen za zločince. Nejedem komuniste z pocitu viny ukončí život. Tisíce se utvrzují v bludu, když jim stranictví zabezpečuje dobré živobytí. Desetitisíce si vyčítají, že se v dobré víře stali pomocníky katů. Dle deníku si dramatik s režisérem Pistoriusem vánočně slíbí, že v té straně zůstanou, aby to napravili. Rodí se hnutí, jež povede k pokusu obrody zvanému Pražské jaro.

Štědrý den 1963, Praha. Po otci zemřela i matka, za níž chodil denně do nemocnice ze zkoušek svého Švejka v Divadle čs. armády na Vinohradech. Svíčky zapálí na třech stromcích: s odcházející Marií, s druhou ženou Annou i dětmi Ondřejem, Kateřinou a Terezou, od nichž v touze po volnosti odešel sám, a s přicházející Jelenou, která už nikdy neodejde.

Štědrý den 1968, Karlovy Vary, grandhotel už zas Pupp. Místo Němců obsadili zem Rusové. Nevěda, budou-li obrodáři, obvinění v sovětské Bílé knize ze zrady socialismu i míru, zavření, nebo rovnou zastřeleni, píše dramatik horečně první prózu, jakousi občanskou závět *Z deníku kontrarevolucionáře*. Za rok bude vyloučen ze strany jako jeden z úhlavních nepřátel vlasti, jenž musí být umlčen jako občan i jako umělec.

Advent 1970, Karlovy Vary, grandhotel už zas Moskva. Jelena Mašínová objedná u Národního výboru na své jméno svatbu o Silvestru. Stb se dozví a čeká na všech příjezdech, aby sem nevpuštěla údajné svědky Dubčeka a Smrkovského. Požádání byli však herci Jiří Adamíra a Jiřina Bohdalová. Hotelový personál se bojí přát páru stálých hostů štěstí, tak pouští na zem talíře.

Štědrý den 1977 Praha. Spříseženci začali sbírat podpisy k Prohlášení Charty 77, když uhádli, že estébáci budou do Nového roku slavit. Zakázaní autoři Havel, Klíma, Kliment, Kohout a Vaculík tradičně zapálí na Vyšehradě svíčky velikánům. Zakázaný filosof Kosík čte u hrobu Máchy jeho text o svobodě. Pak konzumují v Klášterní vinárně na Národní třídě šneky. Umělci „šedé zóny“ k nim vysílají povzbudivé pohledy, netušíce, že je už za měsíc odsoudí podpisem Anticharty.

Štědrý den 1979, Brixen. Dvojice byla v říjnu při návratu z povolené pracovní cesty násilně odsunuta zpět do Rakouska a zbavena čs. občanství. Nemá byt a napadne ji prožít Vánoce tam, kde vyhnaný Havlíček. Netuší, že tak dávno činí lidé ze všech emigračních vln. Někdejší komuniste zažije projevy nevole pro změnu za zradu demokracie.

Štědrý den 1989, Vídeň. Bez stromku při sektu telefony s přáteli doma v úžasu, že se totalita zhroutila bez krve. Budoucí prezident nabízí dávnému spojenci křeslo správce kultury, ale ten se ptá, chce-li, aby pamětníci recitovali před úřadem ministrovu ranou poezii. Havel tedy nabídne funkci velvyslance v Rakousku. Navržený vysvětlí, že člověk, který se osudně zmýlil a dožil šťastně nápravy, cítí nutnost občanského pokání.

Advent 2014, Vídeň. Dvojice si sem z Prahy vyjela užít snad nejhezčích evropských předvánoc, v penzionu pod svými někdejšími okny. U boudy Lions jako desítky let předtím pilně pijí punč na dobročinné účely. Jelikož se dávno rozhodli, že dárky jsou mor, soucitně hledí na říčné davy kupujících. Šestaosmdesátiletý přitom zvažuje, čím je stále spojen s bláznivým Pavlíkem. Život ho vyléčil z nadšené unáhlenosti, ale souhrn dramatických dějů korunovaný zmizením hraničních závor o to víc posílil jeho věčný optimismus. Je si jist, že svět se od dob dětství zásadně zlepšil. Tím větší však cítí obavu, že by se i potomci mohli tragicky zmýlit, kdyby demokracii nebránili. Sotva by dostali znovu tak zázračnou šanci jako všichni, kdo se právě vánočně hemží kolem podobných stánků v celé Evropě. Jejich svět by spíš skončil jako filmová *Planeta opic*.

*Psáno pro nový měsíčník Reportér, prosinec 2014
(www.pavel-kohout.com)*

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRSATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301,
1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické
(Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ

po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne
možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63,
termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:
Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte
Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
office@pavlina.at, www.pavlina.at

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Volksschule Sir Karl Popper
1150 Benedikt, Schellingerg. 1-3
Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajinu **Prof. P.ThDr. Jan Horák**
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Viedeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou nedělí
a svátek v 10:00 hodin.
CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Viedeň
1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou nedělí a
svátek v 08:30 hodin.
KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Viedeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobo-
tu v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.
KOSTEL "Don Bosco", Viedeň 3., Hagenmül-
lergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. ka.ž. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Kaple sv. Stanislava
Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK
Adresa k dispozici v redakci.

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Mateřská škola
Ředitelka: Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná a sekundární škola
Ředitelka: Mag. Marcela Ofner
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-20

Bilingvní gymnázium II. stupně
Ředitelka: Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien,
Tel.: +43-1-7133188-60

www.orgkomensky.at

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle
School Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

DER WIENER KONGRESS DIE ERFINDUNG EUROPAS

Erhältlich im gut
sortierten Buchhandel

23 internationale Autorinnen
und Autoren gehen in diesem
reich bebilderten Band dem
Geheimnis des Erfolges Fürst von
Metternich'scher Kabinettpolitik
nach und bieten wissenschaftlich
fundierte Einblicke hinter die
Kulissen der offiziellen Diplomatie
und Festkultur, des Hoflebens und
der Salons, aber auch von Wien um
1800 in seiner gesamten Vielfalt.

Mit bisher nicht gesehenen Dokumenten
aus dem Österreichischen Staatsarchiv.

www.gerold-verlag.at

Hg. Thomas Just, Wolfgang Maderthaner,
Helene Maimann
Vorwort von Manfred Matzka
448 Seiten, 24 x 30 cm, Hardcover

Carl Gerold's Sohn Verlagsbuchhandlung

Fuchsthallergasse 13, 1090 Wien, Österreich. T +43 (0)1 310 00 84. Fax DW 10. office@gerold-verlag.at